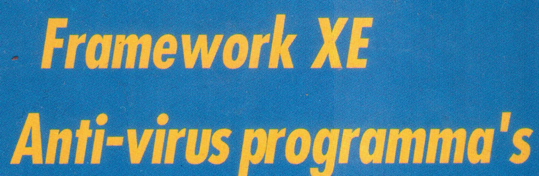
hcc NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

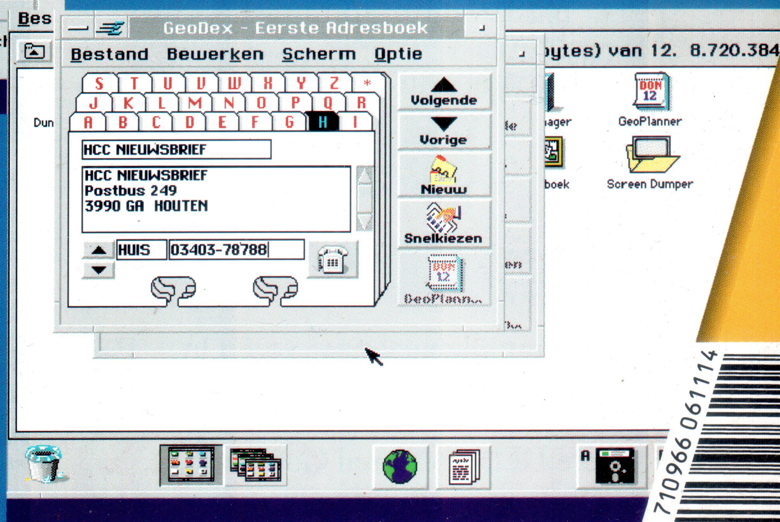
ENSEMBLE

De wereld van Geoworks Ensemble

Framework XE
Anti-virus programma's

Mensen in een CAD ontwerp
Etherfaxen op de Amiga

8 710966 061114

OKTOBER 1991 - 14e JAARGANG NR. 9 - f 6,00

U KOOPT EEN
U KRIJGT EE

*Al bij aanschaf van een DELL-computer merkt u precies wat wij met een netwerk bedoelen. Ons netwerk bestaat namelijk uit mensen. De mensen van DELL. Zij staan een computerleven lang garant voor de beste persoonlijke service, ondersteuning en volledige klant-tevredenheid. Zodat u altijd van probleemloos functioneren zeker kunt zijn.

GRATIS SERVICE+ PAKKET

MAATWERK VOLGENS UW WENSEN
ÉÉN JAAR ON-SITE SERVICE
ÉÉN JAAR VOLLEDIGE GARANTIE
ONBEPERKTE TELEFONISCHE ONDERSTEUNING VIA GRATIS 06-LIJN
30 DAGEN GELD-TERUG-GARANTIE.

Het komt allemaal naar voren in het Gratis Serviceplus Pakket. Geleverd bij iedere DELL Personal Computer.

Als u nu belt of faxt merkt u direct hoe 'personal' die kan zijn.

SPECIALE AANBIEDING: DELL SYSTEM 316SX
Basisconfiguratie: Intel 80386SX, 16MHz micro processor, Optie voor math. coprocessor, **2MB RAM** uitbreidbaar tot 8MB, **40MB Harddisc**, 3 * 16 bit slots, 3,5"1,44MB Floppydiskdrive, IDE diskcontroller, 2 seriële- en 1 parallelle poort, Geïntegreerde VGA adapter (800*600), Keybord NL of US, **14" VGA color monitor (800*600),** L.I.M. 4.0 support, **Dell muis**, Dell diagnose software, Tutorial, Nederlandstalige documentatie, **Gratis Serviceplus Pakket** en **MS-DOS 5.0** (us) **MS-Windows 3.0** (us) en **VISUAL BASIC 1.0** (us), snel, eenvoudig en grafisch programeren in Basic onder Windows.
Actieprijs 4.199,-. Uw voordeel nu 800,-. Of f.150,- (excl. BTW) lease per maand (36 mnd.). **Nu ook leverbaar als 80386SX met 20MHz, 16KB cache, extra muispoort en password protection. Meerprijs 700,-.**

*Alle hiernaast vermelde configuraties worden standaard uitgevoerd met 3,5"/1,44 MB floppydrive, Dell diagnose Software, Tutorial, IDE disk controller, MS-DOS 5.0, VGA adapter (800*600), NL/US keyboard, Nederlandstalige documentatie en het Gratis Serviceplus Pakket. Prijzen zijn in Nederlandse guldens, ex. BTW en af magazijn. Voor de diverse uitbreidingsmogelijkheden, opties en lease prijzen: bel gratis 06-0663, of maak gebruik van de faxbon. Onze leveringsvoorwaarden zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam zijn van toepassing. Aanbieding geldig tot 23 oktober 1991.*

I DELL DIRECT
N NETWERK*

BESTEL DIRECT. OF FAX ONS UW PERSOONLIJKE WENSEN. BINNEN 2 UUR ONTVANGT U EEN KOMPLEET ANTWOORD EN EEN SCHERPE PRIJS INCLUSIEF HET GRATIS SERVICEPLUS PAKKET.

BEL GRATIS 06-0663
OF FAX 020-6812751

Stel uw eigen systeem samen:

PROC./MHz.
- ☐ 80286/12,5
- ☐ 80386SX/16
- ☐ 80386SX/20
- ☐ 80386/25
- ☐ 80386/33
- ☐ 80486SX/20
- ☐ 80486/33
- ☐ 80486/50

RAM
- ☐ 1 Mb
- ☐ 2 Mb
- ☐ 4 Mb
- ☐ 8 Mb
- ☐ 16 Mb
- ☐ 32 Mb
- ☐ 64 Mb
- ☐ 128 Mb
- ☐ 100 Mb
- ☐ 190 Mb
- ☐ 320 Mb
- ☐ 640Mb

FLOPPY
- ☐ 3,5" 1.44 Mb
- ☐ 5,25" 1.2 Mb
- ☐ Beide

MONITOR
- ☐ 14" monoVGA
- ☐ 14" VGA color
- ☐ 14" Super VGA
- ☐ 16" VGA Color
- ☐ 17" Trinitron

STREAMER
- ☐ 40/120 Mb int.
- ☐ 40/120 Mb ext.

MODEL
- ☐ Desk Top Small
- ☐ Desk Top Medium
- ☐ Tower
- ☐ Notebook
- ☐ Laptop

HARD DISK
- ☐ Diskless
- ☐ 20 Mb
- ☐ 30 Mb
- ☐ 40 Mb
- ☐ 60 Mb
- ☐ 80 Mb

OP. SYSTEM
- ☐ DOS 5.0
- ☐ DOS 4.01
- ☐ DOS 3.3
- ☐ UNIX V.3
- ☐ UNIX V.4

IK WIL MEER WETEN OVER:
- ☐ Netwerken
- ☐ Printers
- ☐ Software
- ☐ Modems
- ☐ Dell Drive Array

Naam ____________________

Functie ____________________

Bedrijf ____________________

Adres ____________________

Postcode __________ Plaats __________

Telefoon __________ Fax __________

80386 Systemen

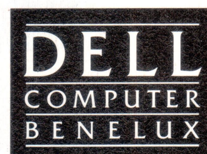
Desktops:	Dell System 325P	80386	25MHz	**5.490,-**
	Dell System 325D	80386	25MHz	**7.500,-**
	Dell System 333P	80386	33MHz	**6.570,-**
Notebook:	Dell System 320N	80386SX	20MHz	**6.950,-**

Alle bovengenoemde prijzen zijn incl. 2 MB RAM en 40 MB harddisk.

80486 Systemen

Eisa Workstations				
	Dell Powerline 420DE	80486SX	20MHz	**9.950,-**
	Dell Powerline 433DE	80486	33MHz	**12.950,-**
	Dell Powerline 450DE	80486	50MHz	**17.400,-**
Eisa Servers				
Nieuw!!!	Dell Powerline 420SE	80486SX	20MHz	**11.100,-**
Nieuw!!!	Dell Powerline 433SE	80486	33MHz	**14.150,-**
Nieuw!!!	Dell Powerline 450SE	80486	50MHz	**18.600,-**

Alle bovenstaande prijzen zijn incl. 4MB RAM en 100MB harddisk.

IT'S BEST TO BE DIRECT.

DELL COMPUTER BV., ZEKERINGSTRAAT 45B, 1014 BP AMSTERDAM,
TEL.: (020)-681 26 66, BEL GRATIS: 06-0663

HCC 1.44

I N H O U D

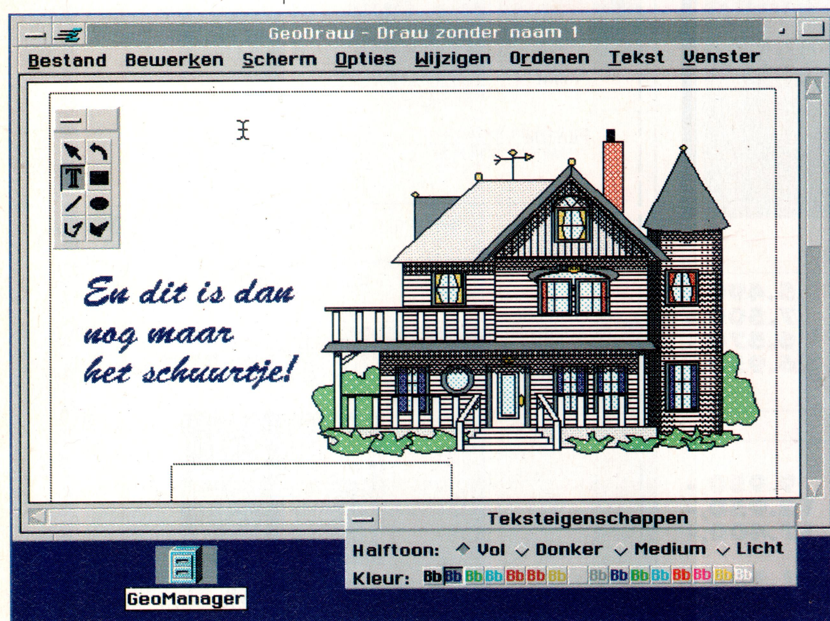
Vaste rubrieken

B E G I N N E R S

H C C   T E S T E N

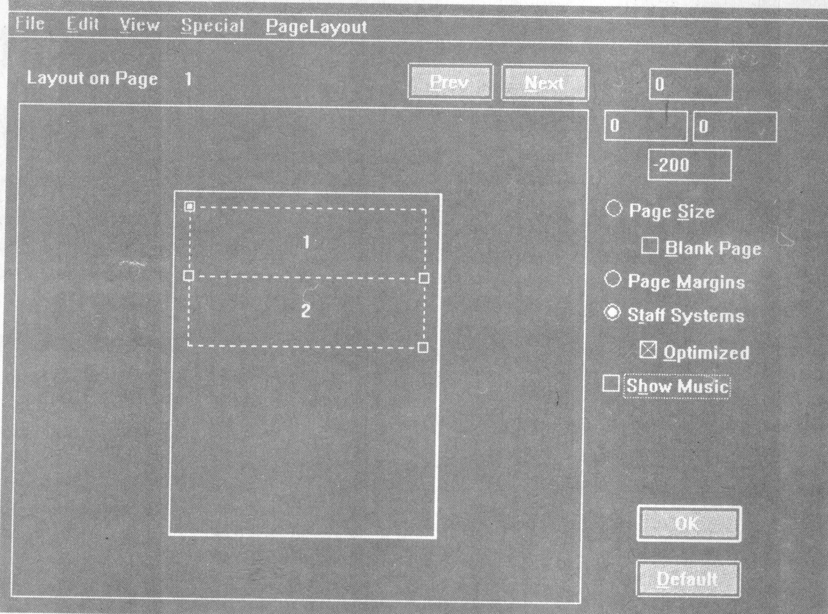

Geoworks Ensemble

INTERVIEW

SERIES

Het partituurprogramma 'Finale'.

DIVERSEN

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de HCC Nieuwsbrief BV. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en het verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ook welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

Inzenden kopij
De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403 - 78220. Vanuit het Maingebied kiest u F(iles) en u komt in File-gebied 1. Na het 'uploaden' kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het File gebied kunt u via het M(ain)-gebied naar Message-gebied 1 en daar een bericht achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij. Kopij kan ook op diskette worden aangeboden. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen worden verwerkt. Voor Fido-kopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen return/linefeed aan het einde van elke alinea.
Gewone kopij kan in drievoud worden verstuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, zodat het bestand direct in de pagina-opmaak verwerkt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's. Ook kunnen kleurendia's worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

HCC Micromarkt
HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde advertenties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorwaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie
De contributie voor 1991 is ƒ 60,. In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Bij aanmelding wordt eenmalig een inschrijfgeld van ƒ 10,- in rekening gebracht. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk.

HCC kantoor: 03403 - 78788.
Postadres kantoor: Postbus 149,
3990 DC Houten.

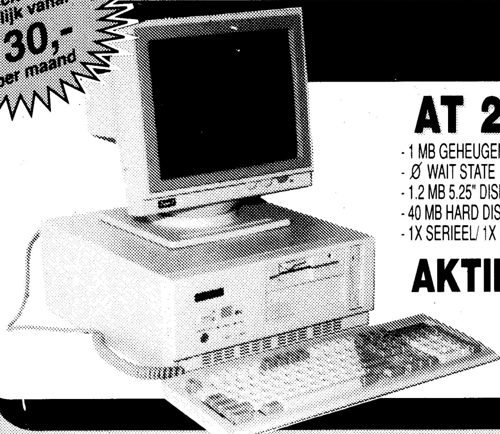
ALLE PRIJZEN INCL. BTW

LAAGSTE PRIJZEN IN NEDERLAND

KEIZERSGRACHT 26 5611 GD EINDHOVEN
TEL. 040-433320/433325/433335 FAX 040-433295

financiering mogelijk vanaf f 30,- per maand

US ACTION PC

AT 286 TURBO 12

- 1 MB GEHEUGEN
- Ø WAIT STATE
- 1.2 MB 5.25" DISK DRIVE
- 40 MB HARD DISK
- 1X SERIEEL/ 1X PARALLEL
- 12 MHZKLOK FREQUENTIE
- HERCULES GRAFISCHE KAART
- 1.44 MB 3.5" DISK DRIVE
- FD/HD CONTROLLER ATBUS
- PAPERWHITE MONITOR

AKTIEPRIJS f.1799,-

	VGA MONO CHROME	VGA KLEUR 1024 X768
• AT 286 TURBO - 12 MHZ	1899,00	2399,00
• AT 286 TURBO - 16 MHZ	1999,00	2499,00
• AT 386 SX - 16 MHZ	2599,00	3099,00
• AT 386 SX - 20 MHZ	2799,00	3299,00
• AT 386 - 25 MHZ MET 2 MB, 64 KB CACHE	3999,00	4499,00
• AT 386 - 33 MHZ MET 4 MB, 120 MB HD	4499,00	4999,00
• AT 486 - 25 MHZ MET 4 MB, 128 KB CACHE, 120 MB HD	5999,00	6499,00

TOP 50 GAMES

3D CONSTRUCTION KIT	149,00	POLICE QUEST III	119,00
4D SPORT BOXING	89,00	POPULOUS/SIM CITY	119,00
AIRCRAFT & SCENERY DESIGN	99,00	PRINCE OF PERSIA	89,00
A-10 TANK KILLER	119,00	PRO TENNIS TOUR II	79,00
ATP FLIGHT SIMULATOR	119,00	QUEST FOR GLORY II	119,00
BATTLECHESS II	89,00	RED BARON VGA	119,00
DUNGEON MASTER	129,00	RISE OF THE DRAGON	119,00
ELITE +	119,00	RAILROAD TYCOON	119,00
ELVIRA	119,00	SIERRA TRIPLE PACK (CODENAME	
F29 RETALIATOR	119,00	ICEMAN, COLONELS BEQUEST,	
F14 TOMCAT	119,00	CONQUEST OF CAMELOT	159,00
FALCON F16 3.0	139,00	SIM EARTH	139,00
FLAME OF FREEDOM	119,00	SORCERIAN	119,00
FLIGHT OF INTRUDER	99,00	SPACE QUEST TRILOGYI	159,00
FLIGHT SIMULATOR 4.0	129,00	SPACE QUEST IV	119,00
GENGHIS KHAN	129,00	SPEEDBALL II	89,00
GODS	89,00	SPIRIT OF EXCALIBUR	119,00
HEART OF CHINA	139,00	SECRET MISSIONS (WING	
JETFIGHTER	139,00	COMMANDER DATA DISK)	89,00
KINGS QUEST V	149,00	SECRET OF MONKEY ISLAND	89,00
KINGS QUEST TRILOGY	159,00	SILENT SERVICE II	119,00
LEISURE SUITE LARRY TRIL.	159,00	TEST DRIVE III	89,00
LEMMINGS	99,00	TEST DRIVE II COLLECTION	89,00
MARTIAN DREAMS	119,00	WONDERLAND	119,00
MIG 29 FULCRUM	99,00	WING COMMANDER II	139,00
MOONBASE	129,00	ZEILARD	89,00
NAM	99,00		

SVGA KLEUREN MONITOR

KLEURENMONITOR KAN ALLE VGA MODES AANSTUREN INCLUSIEF MONITOR-STANDAARD

f.799,-

VIDI PC VIDEO DIGITIZER

VIDI PC PLUS
- KWALITEITSBEELDEN DIGITALISEREN IN 1/50 SECONDE
- BEELDEN DIGITALISEREN VIA VIDEOCAMERA. VIDEO, TV OF STILL VIDEO EN DAARNA INVOEREN IN UW FAVOTIETE DTP-PAKKET

VIDI CHROME
- KLEURENSOFTWARE UPGRADE VOOR VIDI PC PLUS
- 256 KLEURENAFBEELDINGEN VAN 320 X 200 TOT 800 X 600

VIDI RGB
- ELECTRONISCHE KLEURENSPLITTER VERVANGT DE FILTERSET (GELEVERD BIJ VIDI CHROME)

PICTURE BOX
- EIGEN AFBEELDINGEN PRESENTEREN ALS DIASERIE. SIMPEL EN SNEL

PC PAINTBRUSH IV PLUS
- AFBEELDINGEN BEWERKEN EN TEKST TOEVOEGEN
- UITGEBREIDE MOGELIJKHEDEN VOOR HET BESTE RESULTAAT
- WAARSCHIJNLIJK HET BESTE PC-TEKENPAKKET TER WERELD

f.1199,-

BESTELHOEK

AL DEZE PRODUKTEN ZIJN TE BESTELLEN DOOR OVERMAKING VAN HET JUISTE BEDRAG OP RABO-BANK, GIRONR. 1138978 - BANK NR. 150001096 T.N.V. US ACTION EINDHOVEN. **O.V.V. NAAM, ADRES EN COMPUTER.** TELEFONISCH BESTELLEN: BEL 040-452622 FAX 040-433295. ONDER REMBOURS: f. 10,- VERZENDKOSTEN. SPECIALE CONDITIES: VOOR DEALERS, SCHOLEN, BEDRIJVEN, VERENIGINGEN

SOUNDBLASTER - SOUNDBLASTER

GRATIS 2 STEREOBOXEN, PC JOYSTICK, SPACE HARRIER GAME

DE SOUNDBLASTER OMVAT: • 11-STEMMIGE MUZIEKSYNTHESIZER (ADLIB COMPATIBLE) • INGEBOUWDE SAMPLER (DIGITALE VOICE INPUT) • MICROFOON INGANG • VERSTERKER UITGANG • STANDAARD JOYSTICK AANSLUITING • VOLUMEREGELAAR • HARDWARE COMPRESSIE/DECOMPRESSIE • CMS STEREO CHIPS VOOR STEREO SYNTHESIZER MET 12 KANALEN
SOFTWARE: • TALKING PARROT - SPEECHPROGRAMMA • VOXKIT - SAMPLERPROGRAMMA • TEXT TO VOICE - LAAT DE COMPUTER PRATEN • FM ORGAN - MUZIEKORGEL MET 11 KANALEN **SYSTEEMBENODIGDHEDEN**: SOUNDBLASTER WERKT OP ELKE IBM COMPATIBLE PC XT/AT - OP MINIMAAL 512 KB RAM. DOS 2.0 CGA, EGA EN VGA

f. 599,-

MIDIBOX + SEQUENCER-SOFTWARE **f.249,-**

US ACTION PRODUKTEN ZIJN OOK VERKRIJGBAAR BIJ

• CALIMERO	W. DE ZWIJGERSTR. 63B	3043 VC ROTTERDAM	010-4155716
• CALIMERO	WAGENSTRAAT 190	2512 BB DEN HAAG	070-3636910
• CALIMERO	VIERWINDENSTRAAT 34	4811 HG BREDA	076-226777
• CARELS ELEKTRONIKA	SCHELDEKADE 20	4511 AV BRESKENS	
• COMBISOFT	GED. NIEUWSLOOT 111	1811 KR ALKMAAR	072-124216
• BEN VAN DIJK COMPUTERSHOPS			
	RONDWEG 9	5406 NK UDEN	04132-53111
	KRUISSTRAAT 84	5341 HE OSS	04120-34139
	BOSCHMEERSINGEL 119	5223 HH DEN BOSCH	073-216232
• FUNTRONICS	MEENT 75A	3011 JE ROTTERDAM	010-4126416
• FUNTRONICS	KONINGSPLEIN 12-14	1017 BB AMSTERDAM	020-6270617
• FUNTRONICS	CEINTUURBAAN 320	1072 GM AMSTERDAM	020-6754834
• FUNTRONICS	LANGE POTEN 19A	2511 CM DEN HAAG	070-3647371
• FUNTRONICS	BREESTRAATPASSAGE 176B	2311 EN LEIDEN	071-120365
• FUNTRONICS	HILVERTSHOF 108	1211 ED HILVERSUM	035-40378
• HACOM	HARENSEWEG 112	1222 HC HILVERSUM	035-219520
• H&C COMPUTERS	NOORDERWIERWEG 176	3812 DP AMERSFOORT	033-610350
• MANDERS	NIEUWSTAD 2	7201 NP ZUTPHEN	05750-11712
• NHC AUTOMATISERING	NIKKELSTRAAT 37	4822 AE BREDA	076-228622
• PC INTERNATIONAL	GAMERSLAGPLEIN 2	6826 LA ARNHEM	085-641210
• REGENBOOG COMPUTERSHOPS			
	BRUSSELSESTRAAT 107	6211 PD MAASTRICHT	043-212257
	AKERSTRAAT 50	6411 HB HEERLEN	045-716829
	STEENWEG 19A	6131 BB SITTARD	04490-12355
• STUMPEL	GROTE NOORD 81-83	1621 KG HOORN	02290-12670
• SYDNEY COMPUTERS	GROTE KERKSTRAAT 13	7902 CD HOOGEVEEN	05280-78449
• TECO COMPUTERS	PATHMOSSINGEL 77A	7513 CC ENSCHEDE	053-320003
• TWO ELECTR.	INDUSTRIEWEG 15 B	1785 AG DEN HELDER	02230-37069
• US ACTION GEMERT	KRUISEIND 16	5421 ND GEMERT	04923-64831
• US ACTION HELMOND	HEISTRAAT 78-80	5701 HR HELMOND	04920-44884
• ZYZTM	KUIPERBERGWEG 19	1101 AE AMSTERDAM	020-6365555
• ZYZTM	NIEUWGRAAF 27	6921 RJ DUIVEN	08303-18907

SPECIALE AANBIEDINGEN VAN HARDWARE EN ACCESSOIRES ZIJN ALLEEN GELDIG BIJ US ACTION WINKELS

Shareware Holland

In HCC Nieuwsbrief 140 uit mei van dit jaar stond het verhaal van de heer Raymond Puype, mede-oprichter van Shareware Holland. Hierin verklaarde hij met twee andere studenten (citaat) 'nooit te hebben vermoed onder ons eigen succes ten onder te gaan'. Niet erg onder de indruk van dit schrijven vroeg ik de gedupeerde HCC-leden te reageren als Shareware Holland zich niet aan zijn woord zou houden. Inmiddels hebben we brieven van lezers gekregen die hun bestelling of geld **nog steeds niet hebben ontvangen!**

De maat is nu echt vol. Bent ook u iemand die na een bestelling niets meer van Shareware Holland heeft gehoord of ontvangen? Wij hebben inmiddels de eigenaar van het bedrijf opgespoord. Hij heeft de uitdrukkelijke verzekering gedaan dat iedereen die nu nog recht heeft op software die ook binnen een termijn van enkele weken zal krijgen. Maar rekent u er niet op dat dit (min of meer) automatisch het geval zal zijn, want de administratie van dit bedrijf is een verhaal apart. Om tòch te krijgen waar u recht op hebt is in ieder geval het volgende nodig: a. een kopie van uw betalingsbewijs - bijvoorbeeld een afschrijving van giro of bank; b. een opgave van wat eerder is besteld. De schoonheidsprijs verdient deze procedure natuurlijk allerminst. Evenmin kunnen wij u een echt waterdichte garantie geven dat het nu - eindelijk! - wél lukt. Niettemin: misschien is er toch nog hoop.

De heer **Tempel** uit *Apeldoorn schreef:*

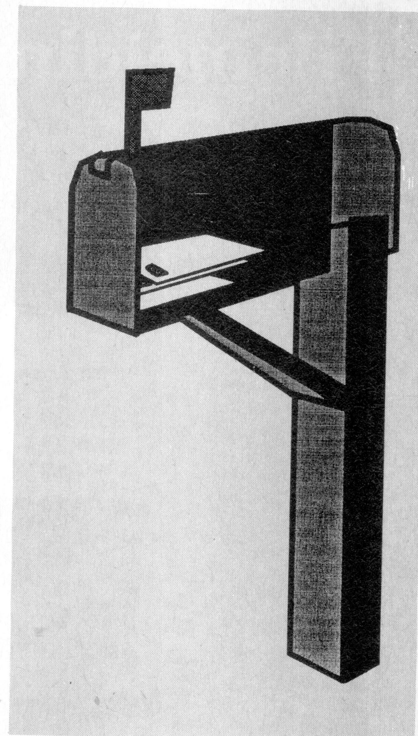
Na het lezen van de reactie van Raymond Puype van Shareware Holland in Nieuwsbrief 140 over de (m.i. terechte) schijn van bedrog dacht ik ook als vooruitbetaler van ruim *f* 40,- dat het nu wel goed zou komen met levering of terugstorting bij afwezigheid van de gewenste bestelling. Er zijn even weer wat circulaires geweest, zelfs met een etiket met mijn naam er op, waaruit je de conclusie kon trekken dat hij wel degelijk mijn naam via mijn girobetaling moet zijn tegengekomen. Ik heb toen onmiddellijk herhaaldelijk geprobeerd schriftelijk en telefonisch, zelfs met een aangetekende brief, response te krijgen. Maar niets lukt.
De conclusie moet thans zijn: pure oplichting! Aangifte bij de politie te Enschede lijkt mij gewenst, hetgeen ik thans gedaan heb.

H. J. Tempel
Apeldoorn

Het lijkt me zo zoetjes aan tijd om de lopende klachten t.a.v. Shareware Holland uit de ijskast te halen. Heeft het zin om een oproep in de HCC Nieuwsbrief te plaatsen om er achter te komen hoeveel mensen er tot nu toe benadeeld zijn?
Ik denk er over, indien de heer Puype zijn beloften niet nakomt, andere stappen te ondernemen. Want op deze manier onze leden beduvelen gaat natuurlijk niet!

J. Schimmel
Delft

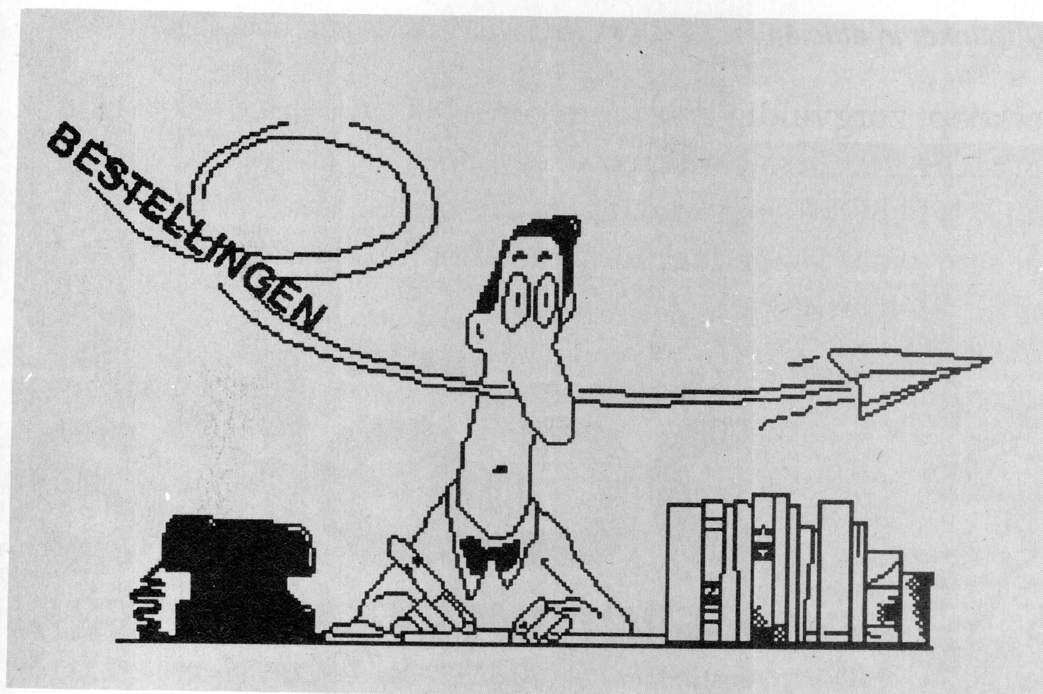
Tot zover enkele brieven van leden. Dan nu het adres van Shareware Holland:
Hanenberglanden 334
7542 EK ENSCHEDE

Service in het kwadraat

Ruim een half jaar geleden kocht ik een IPC UNOSYS 286-machine bij de firma DMA, vertegenwoordiger van IPC in de Benelux. De machine had destijds een ongeëvenaarde prijs/kwaliteitverhouding. Ook de snelheid bleek dik in orde voor een 12 Mhz AT. Dus dacht ik: ik zit goed. Na ruim een half jaar begon het beeld te storen: van boven naar beneden rolde er constant een versmalling van het beeld over het scherm, ontstellend irritant. Ik bellen, tenslotte geeft IPC niet voor niks twee jaar garantie. De leverancier vertelde me dat er wel meer klachten van deze aard waren binnengekomen. Het zou aan de voeding liggen en aan het serienummer nummer was direct te zien of het er één was uit een twijfelachtige reeks. Ik met mijn PC naar IPC. Tot mijn niet geringe verbazing werd mijn systeem ter plekke opengeschroefd. Na de constatering dat de voeding inderdaad uit een onbetrouwbare serie kwam werd er zonder meer een nieuwe voeding in gemonteerd. Even testen: klaar! Binnen een uur stond ik weer buiten met een splinternieuwe voedingseenheid in mijn PC. Vaak hoor je slechte geluiden over service van leveranciers. IPC heeft laten zien dat het ook beter kan, of liever: dat het perfect kan. Hopelijk vindt IPC hierin navolging van alle computerhandelaren. Overigens herhaalde de klacht zich later. Nu echter bleek de voeding van mijn Hyunday monitor de boosdoener; kan gebeuren. In de voeding bleken een paar condensatoren aan vervanging toe te zijn, terwijl voor de zekerheid ook de gelijkrichter vervangen werd. De kwaal aan de monitor heb ik zelf verholpen, omdat ik een reis naar het IPC-servicebureau met een 14 inch monitor onder de arm niet zo zag zitten. Maar over IPC en haar service niets dan lof.

Bart Buntsma

COLOFON

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.
Postbus 249, 3990 GA Houten
Telefoon: 03403-78788
(9.00-16.00)
Fido: 03403-78220
Telefax: 03403-78930

Hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur (a.i.)
Peter Buysman

Redactie
Ed Baars, Wim Bolkesteyn, Quintus Bosman, Cees de Jonge, Frans Kors, Jan Leijerweerd, Marc van Munnen, Robert Schouten, Harm-Jan Wieringa

Medewerkers aan dit nummer:
Henk de Boer, Rob Drop, Reinoud Eleveld, Erik Geertsema, Johan Hageman, Bastiaan Houtkoper, Arnoud de Jong, J. Landheer, P. Molenaar, Ron van der Nagel, R.P. Offereins, Ernst Radedecker, Jaap Schermerhorn, Harold Schoemaker, Henk Sietsma, Joost Smits, Ben Welman, R. Willig

Redactiesecretariaat en micromarkt
Els Koch

Deadlines verenigingsnieuws
HCC Nieuwsbrief 146: 20 okt.
HCC Nieuwsbrief 147: 17 nov.

HCC Nieuwsbrief BBS
1200, 2400, 9600 bps
8,1,N: 02159-52655

HCC Kantoor
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788 (9.00-16.00)

Vormgeving en lay out
Cox Design, Nieuwegein:
Charles Cox (art direction), Monique Ebbenhorst, Han van Eijk, Nashima Gokani

Lithografie en druk
Brouwer Offset, Utrecht/Delft

Distributie losse verkoop
Betapress BV

Commerciële advertenties
Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV
Postbus 64850
2506 CG 's-Gravenhage
Telefoon 070-3253830
Telefax 070-3237891

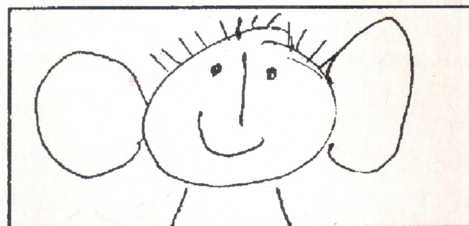
VAN DE REDACTIE

Het borrelt en bruist, het gist en kookt in de automatiseringswereld. De een na de ander komt in financiële problemen en het ene faillisement volgt het andere op. Geen wonder dat onlangs een 'automatiseerder' verzuchtte: 'Ik durf nauwelijks te zeggen dat ik in de automatisering zit, want op de één of andere manier schijn je dan een slechte jongen te zijn. Dus zeg ik heel voorzichtig dat ik dit en dat probeer te verkopen en dat het best wel goed gaat met de zaak!'

De vakbladen en tegenwoordig zelfs de nieuwsdiensten melden regelmatig nieuwe faillissementen of samenwerkingsverbanden. Bij die laatste vorm komen we nogal wat curieuze verbintenissen tegen. Wat de denken van de vrijerij IBM-Apple? IBM, die met haar PS/1 de markt niet kon veroveren, iets wat wij, journalisten, op de allereerste persconferentie al voorspelden, en Apple die volgens haar zegslieden de Macintosh Classic niet aan kan dragen. Het blijft spannend en de algemene klacht dat er een dip zit in de computerverkopen is een teken aan de wand. Is de markt verzadigd? Wacht men de nieuwe ontwikkelingen af? Wil men eerst een duidelijke uitspraak over 0S/2 of Windows? Het ziet er naar uit dat de software-ontwikkelaars hier de scheidsrechter zullen zijn: er worden enorm veel applicaties onder Windows geschreven, waardoor de weegschaal lijkt door te slaan naar Windows en 0S/2 heeft afgedaan. Maar onder of dankzij al deze druk blijven de leveranciers overeind staan die betaalbare, betrouwbare, compatibele produkten leveren en een goede service bieden.

Voor ons, HCC-leden, geldt nog een ander criterium: het plezier bij het gebruik van de computer. Ik zit nu met plezier achter mijn toetsenbord omdat ik dit stukje in eerste instantie 'uit de losse pols' schrijf, vervolgens uitprint, herlees, corrigeer, en met betrekkelijk weinig handelingen de kopij klaar maak ter verdere verwerking door onze vormgever. Zonder computer, of liever, tekstverwerker, zou het me veel meer tijd kosten. (Overigens schrijf ik de eerste versie altijd in telegramstijl gewoon met een potlood op papier!) Nu kunnen correcties snel worden aangebracht. Geen geknoei met correctie-inkt, correctietape of correctietoets, waarbij je de eerste foute letter toch altijd nog zag. Hoe men vroeger schreef en het geschrevene verwerkte kunt u bekijken in het Skyption. Berend Harmens nam daar een kijkje en wat hij daar beleefde staat op pagina 12 en 13.

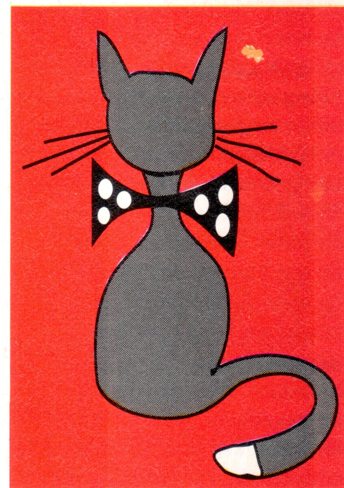
Ook veel plezier met de computer bij een schakeling zoals op pagina 101: pak de soldeerbout uit de kast voor een echte schakeling! Nee, het is géén 1 oktober mop. Ook in dit nummer onder andere een bespreking van de nieuwste antiviruspakketten en het programma 'Mannequin', een wonderlijk softwarepakket voor 'human CAD'.

Figuur [H#]-1 De Coördinator.

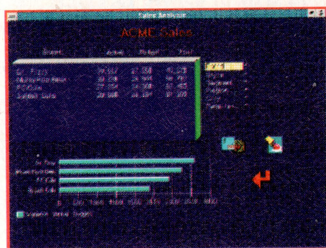
Zoals ik u vorige maand al meldde: Edwin Ammerlaan en Monique Koot verlieten de redactie. Het zelfportret dat Edwin maakte wil ik u zeker niet onthouden. Hij maakte dit portret in de hectische dagen van de printerspecial! En nu zult u het zéker met mij eens zijn dat we hem zullen missen. Zo'n mooie jongen zie je niet graag vertrekken. En wat is toepasselijker dan van beide vertrekkers afscheid te nemen op 4 oktober. Was was er ook al weer 4 oktober? Precies! En u wordt er in deze HCC Nieuwsbrief voortdurend aan herinnerd.

Lucie Blom

LightShip vernieuwd

In kleine kring is de nieuwe uitvoering van het eerste executive informatie systeem (EIS) onder Microsoft Windows gepresenteerd: LightShip 3.0. Het pakket is bedoeld voor managers die snel alle gewenste overzichten op het scherm willen hebben, maar daarvoor niet allerlei verschillende programma's willen gebruiken. LightShip is bij een goede voorbereiding in staat om verbindingen te leggen tussen allerlei gegevensbestanden, waarbij heel snel een actueel overzicht kan worden gegeven. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van de zogeheten 'drill-down' methode. Dat wil zeggen dat in eerste instantie vrij algemene gegevens op het scherm worden getoond. Door met de muis op zo'n onderwerp te 'klikken' wordt steeds verder afgedaald naar de details. Met LightShip zijn ook zeer fraaie presentaties te maken, de mogelijkheden hiervoor zijn in de versie 3.0 aanzienlijk verbeterd. Nieuw is verder de mogelijkheden voor 'hot links'. Dat zijn communicatiekanalen met andere Windows-applicaties, die er voor zorgen dat wijziging in gegevens automatisch worden doorgevoerd in andere bestanden. De nieuwe versie is ongeveer dertig procent sneller dan zijn voorganger.

Onder redactie van Berend Harmens

Meer informatie: Cognition BV in Maarssen, 03465-72524.

Info voor homo's en lesbo's

De Gay krant, een Nederlands opinieblad voor homo's en lesbiennes, heeft in samenwerking met het softwarehuis Take Off uit Almere een programma uitgebracht dat naar de naam 'Gay' luistert. Gay is een database, gevuld met informatie over hotels, restaurants, cafés, sauna's, bars, disco's, bioscopen, medische instellingen en dienstverleners die zich speciaal op homo's en lesbiennes richten. Ook ontmoetingsplaatsen en homo-naaktstranden zijn opgenomen. De informatie bestrijkt de gehele Benelux, terwijl er plannen zijn om de database uit te breiden tot heel Europa. Via postcode, plaats of naam kan gezocht worden, aldus het persbericht. Het programma kost *f* 98,- en eens in het kwartaal worden de gegevens verfrist.

Inlichtingen:
De Gay krant/
Best Publishing Group
Telefoon 04998-91000

M.v.M.

G2 levert stekkerklaar in kleur

G2 Computersystems, onlangs verhuisd van Alkmaar naar Maarssen, introduceerde begin september een originele aanvulling op het 'à la carte' systeem voor computers. De klant kon al kiezen voor een op maat gesneden interieur. Nu kan ook het uiterlijk van een computer worden voorzien van een kleurtje naar wens. Er zijn maar liefst vierduizend verschillende kleuren beschikbaar.
Over deze 'Colorline' is twee jaar nagedacht, waarbij vooral werd gekeken naar de kleurechtheid, de slijtvastheid en de krasbestendigheid van de gebruikte laksoort.
Voor meer informatie over de combinatie van design en techniek kunt u bellen met G2, telefoon 030-414888.

P. B.

Windows-versie WP komt er nu echt

Na verschillende aankondigingen die dan ook weer moesten worden herroepen komt de Windows-versie van het tekstverwerkingspakket WordPerfect er nu toch echt aan. De laatste verwachting: nog dit najaar. Uit de reacties van WP blijkt dat niet alle gebruikers ingenomen zijn met deze lange wachttijd. Als pleister op de wonde krijgen degenen die sinds 1 april WordPerfect 5.1 hebben gekocht de Windows-versie voor een tientje administratiekosten.
Het gebruik van de Windows-versie zal overigens gelijk zijn aan 5.1, alleen wordt vanzelfsprekend nu zo volledig mogelijk gebruik gemaakt van de grafische mogelijkheden. In de praktijk betekent het dat de lettertypes precies zo op het scherm worden afgebeeld als ze later op papier komen. Eerder in 5.1 gemaakte documenten zijn uitwisselbaar met WP onder Windows.
Aanvankelijk wordt de Engelstalige versie uitgebracht, verwacht wordt dat de Nederlandstalige uitvoering snel volgt.

Inmiddels zijn er ook verschillende andere vernieuwde uitvoeringen van produkten van de WordPerfect-familie. Zo is er voor de Apple Macintosh versie 3.0 UK van WordPerfect Office. WP Office is een verzameling hulpprogramma's, ontwikkeld om de produktiviteit van de gebruiker te verhogen.

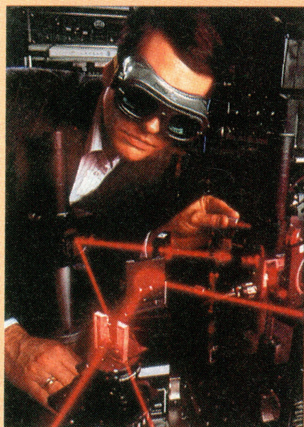
Gebruikers van SUN Sparc stations kunnen nu gebruik maken van WordPerfect 5.0 NL. Die versie van Nederlands meest gebruikte tekstverwerker is er ook voor AT&T 3B2, NCR Tower en IBM RS/600.

Bij de database DataPerfect is men inmiddels toe aan versie 2.2 UK, onder meer met een nieuw indexeringssysteem om de netwerkprestatie te verhogen en toevoeging van WordPerfect Office Shell voor een eenvoudiger integratie met andere programma's.
De WordPerfect Figure Library, de 'plaatjesbibliotheek', is uitgebreid met het Education Pack. Daarin bevinden zich meer dan tweehonderd afbeeldingen in de categorieën Schooldagen, Lagere School, Hogere School en Buitenschoolse activiteiten.

Meer informatie: WordPerfect, 010-4566255.

Herenleed

Zoals bekend gaat het niet al te florissant in de automatiseringswereld. Ook de allergrootsten zoals IBM hebben er onder te lijden. Tijd dus voor downsizing: meer doen met minder mensen. Het personeel van IBM in Amerika heeft de opdracht gekregen dieper in de problemen te duiken. Dat parool is enthousiast opgevolgd door de werknemers. Om er voor te zorgen dat het personeel zich bewust blijft van dit streven is tijdens een actiemaand speciale bedrijfskleding verstrekt, die uitstekend zou voldoen.

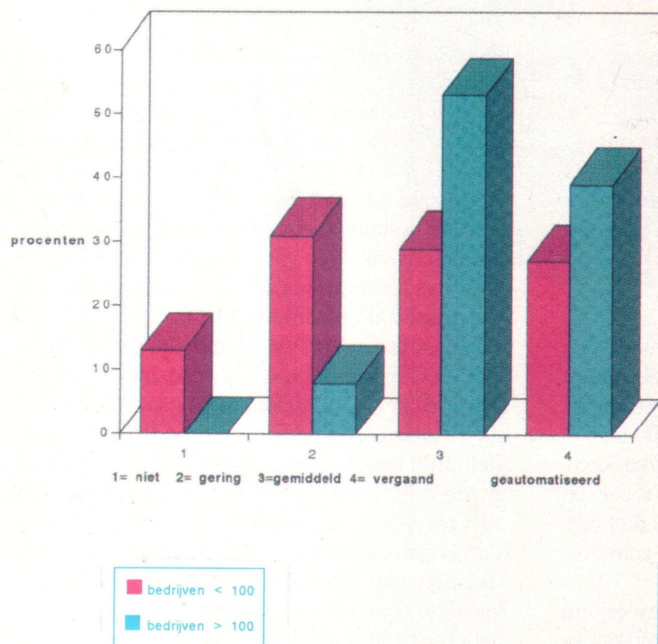

Wel zijn enkele kleine ongelukjes gebeurd tijdens het koffiedrinken, de brillen blijken nogal snel te beslaan.

Limburg minder geautomatiseerd

Ruim een-derde van het Limburgse midden- en kleinbedrijf maakt geen of weinig gebruik van computers. Dat blijkt uit een onderzoek van de Rijksuniversiteit Limburg. De provincie blijft daarmee niet alleen sterk achter ten opzichte van de rest van het land, maar bovendien groeit deze kloof nog steeds.

Afgaande op de enquête is 'de computer' vooral in de kleine bedrijven (minder dan twintig werknemers) nog een vrij onbekend begrip. Bijna zestig procent heeft geen computer of gebruikt de computer nauwelijks. Waarom Limburg op dit gebied zover achter blijft is (nog) niet onderzocht.

Tulip blijft in Nederland

Een eerdere aankondiging van Tulip dat het bedrijf misschien uit Den Bosch zou gaan verdwijnen veroorzaakte nogal wat opwinding. Tulip dreigde naar Ierland te verhuizen waar ondernemers (de eerste jaren van vestiging) kunnen rekenen op flink wat belastingvoordeel.

Van sommige kanten werd dit als een niet al te net drukmiddel gezien. Inmiddels heeft Tulip 'na zorgvuldige afweging van opties' besloten tot nieuwbouw in 's-Hertogenbosch. Het pand dat ruimte moet bieden aan zo'n tweehonderd mensen gaat 25 miljoen gulden kosten en moet eind 1992 klaar zijn.

Hoop voor computeranalfabeten

In de jacht op het gat in de markt heeft zich een opmerkelijke stichting gemeld: ComReach. Doel: 'het op wetenschappelijke wijze bestrijden van computeranalfabetisme'. Daarnaast: meer communicatie tussen mensen via computertechnologie, en daar weer naast: mens- en milieuvriendelijk gebruik van computers en communicatie-apparatuur.
Bij ComReach hoopt men op giften uit het bedrijfsleven en van particulieren om tot het jaar 2001 de strijd aan te binden tegen 'moeilijk' gebruik van apparatuur en programma's. Op 31 oktober is er in het Postiljon Hotel Bunnik een vrij toegankelijke informatiedag voor bedrijven. Er wordt een conferentie aan gekoppeld over de toekomst van computers, telecommunicatie en direct marketing, waar overigens wel voor moet worden betaald.
Informatie: 02290-40755.

Een 'historisch moment': ondertekening van de stichtingsakte. Over tien jaar wordt de stichting weer opgeheven.

Computerdagen in Zwolle

'De computer voor hobby en professie' is het thema voor de Computerdagen voor Oost-Nederland die op 19 en 20 oktober worden gehouden in Zwolle. Plaats van handeling is de IJsselhal, op beide dagen is de beurs geopend van elf tot zes uur. Er nemen 25 verenigingen en ruim dertig bedrijven deel aan de dagen. HCC'ers krijgen een korting van een rijksdaalder op de entreeprijs.

Harde aanpak van Microsoft

De politiekorpsen van Nijmegen en Amsterdam hebben PC's en een deel van de administratie in beslag genomen van het bedrijf ZYZtm. Dat is gedaan op verzoek van Microsoft omdat het bedrijf hardware zou verkopen waarop illegale versies van MS-DOS zijn geïnstalleerd. Volgens Microsoft is dat inmiddels aangetoond.

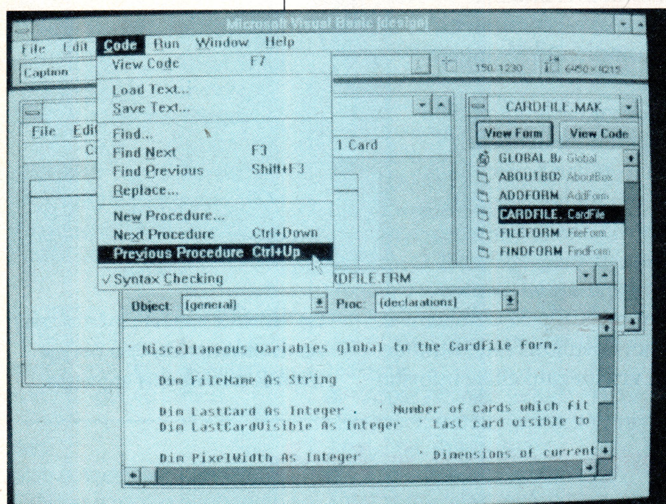
Er zullen nog verdere gerechtelijke maatregelen tegen het bedrijf worden genomen.

Visual Basic
biedt spectaculaire mogelijkheden

De drie hogere computertalen die professioneel het meest gebruikt worden zijn Cobol, Fortran en C. Commerciële applicaties zoals tekstverwerkers of rekenbladen zijn vaak in C geschreven, Cobol wordt traditioneel gebruikt in de programmatuur waarvan grote instellingen en bedrijven zich bedienen en Fortran is de taal der wetenschap. Basic is weliswaar de meest verbreide computertaal, gevolgd door Pascal, maar het is niet de taal die de grote drie zal verdringen. Of toch wel?

Jaap Schermerhorn

De naam Microsoft is onafscheidelijk verbonden aan de ontwikkeling van Basic: van een oefentaal om in Fortran te leren programmeren tot een veelzijdige, moderne computertaal, die in alle opzichten de evenknie van Pascal en C is. Die ontwikkeling is niet stil blijven staan. De jongste loot aan de Basic-stam heet Visual Basic.

Op 13 juni werd Visual Basic door Microsoft in de Benelux geïntroduceerd, drie weken na de Verenigde Staten, voor een gezelschap van ongeveer veertig programma-ontwikkelaars. Visual Basic is bedoeld als ontwikkelomgeving voor Windows 3.0 om snel nieuwe toepassingen te verwezenlijken.

Windows

Windows is in korte tijd ongelooflijk populair geworden, als grafisch interface tussen gebruiker en computer. Het ontwikkelen van programma's die onder Windows lopen is altijd moeilijk, wat onder meer veroorzaakt wordt door een zeer complexe Application Program Interface met meer dan zeshonderd toegangen en doordat fouten niet eenvoudig zijn te lokaliseren. Dat moest dus eenvoudiger worden gemaakt.

Met Visual Basic kunnen in nauwe samenwerking met de talloze in Windows ingebouwde mogelijkheden in een handomdraai (bij wijze van spreken) alle mogelijke applicaties worden gecreëerd. Visual Basic is niet alleen een taal, maar bevat onder meer ook de programmeergereedschappen die nodig zijn om menu's en dergelijke op het beeldscherm te brengen. Dat gaat zover dat ingewikkelde applicaties, praktisch zonder veel code te schrijven, gerealiseerd kunnen worden.

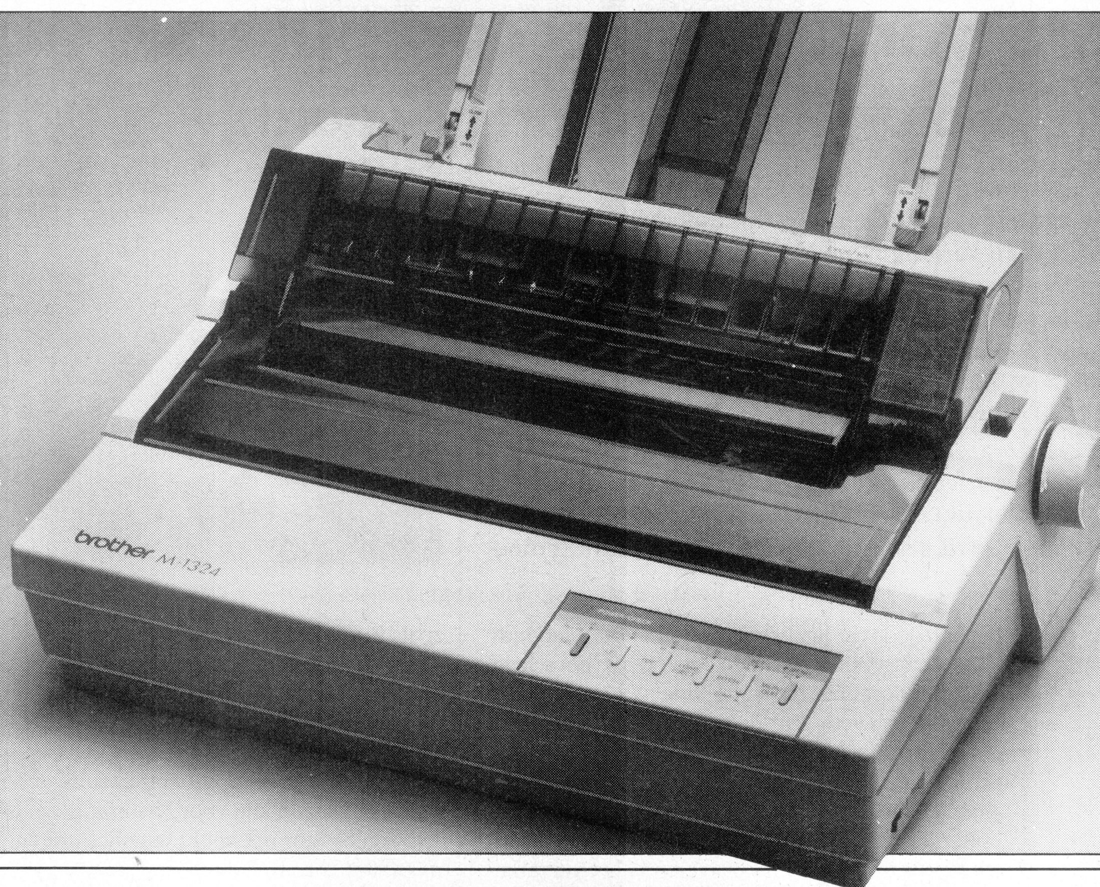
Visual Basic is afgeleid van Microsoft QuickBasic en de grotere broer Microsoft Basic. In hoeverre het daarvan afwijkt, vanwege de speciale eisen van Windows, is mij niet duidelijk geworden. Van QuickBasic heeft Visual Basic de 'incremental compiler', het bliksemsnel compileren in de codeeromgeving en de automatische syntaxis-controle overgenomen. Dit zijn twee belangrijke hulpmiddelen, die de programmeerproduktiviteit aanzienlijk verhogen.

Visual Basic gebruikt wel de termen 'system objects' en 'methods', maar is nog niet het object georiënteerde Basic waarop gewacht wordt. Het programmeergemak werd vaardig gedemonstreerd aan de hand van een programmaatje, dat een digitale klok toont. Dat ging razend snel, dank zij alle aanwezige hulpmiddelen. Het .EXE bestand van dit programma is weliswaar klein, 3,4 Kb (ongeveer een A4-tje met code), maar dat houdt wel in dat er nog zo'n 100 Kb extra nodig is voor een algemeen Visual Basic bestand: de Dynamic Link Library, die dan met andere Visual Basic programma's gedeeld kan worden.

De demonstratie van de mogelijkheden die Visual Basic biedt was spectaculair.

Zo werd bijvoorbeeld het uitwisselen van gegevens met Excel, het rekenblad van Microsoft, getoond. Dank zij DDE (Dynamic Data Exchange) kunnen applicaties hun gegevens delen. Men moet zich wel realiseren dat Windows alleen goed loopt op een krachtige snelle computer met veel geheugen. Ook is de keuze, om zelf voor Windows te programmeren, niet beperkt tot C+, SDK of Visual Basic. Er bestaan al ettelijke produkten die het zelfstandig ontwikkelen van programma's onder Windows toelaten. Verder is Windows een typische graphical user interface: alleen met de muis te bedienen. Ik kom uit de wereld van mainframe VAX en Command Line Interface, met als motto: 'Liever tikken dan klikken'. Dat gaat sneller, anders gezegd: de muis moet zijn plaats kennen. Niettemin ben ik zeer onder de indruk van de combinatie Windows-Visual Basic geraakt. Mijn indruk - niet meer dan dat, omdat ik alleen heb toegekeken - is dan ook dat wie zelf programma's wil ontwikkelen, met Windows werkt en een hiervoor geschikte computer bezit (liefst een 386/20 of sneller, met minimaal 2 Mb RAM) Visual Basic niet kan ontberen.

BROTHER MATRIXPRINTERS ZELFS DE PRIJZEN ZIJN PRIMA

BROTHER PRINTERS STAAN BEKEND OM HUN DEGELIJKE CONSTRUCTIE, FRAAIE VORMGEVING EN GEAVANCEERDE TECHNOLOGIE.

VEEL EXTRA'S ZIJN BIJ BROTHER STANDAARD. EN TOCH BLIJFT DE PRIJS HEEL PLEZIERIG.

NEEM NU DE M-1309. EEN IDEALE 9 NAALDS "ALL-IN-ONE" PRINTER, GESCHIKT VOOR TEKSTVERWERKEN EN FACTUREREN. SNEL EN TOCH EEN MOOIE PRINTKWALITEIT. STANDAARD MET 4 VERSCHILLENDE NLQ-FONTS.

DE M-1324 IS EEN PERFECT 24 NAALDS LQ-MODEL MET STANDAARD 7 VERSCHILLENDE LQ-FONTS.

BEIDE PRINTERS HEBBEN EEN RUIM GEHEUGEN, DAT NOG MET 32 KB KAN WORDEN UITGEBREID.

KORTOM, BEIDE UITVOERINGEN ZIJN IDEAAL VOOR PRIVÉ EN ZAKELIJK GEBRUIK.

WILT U MEER INFORMATIE EN/OF DEALERADRESSEN BEL 020 - 5451251 OF SCHRIJF NAAR BROTHER, ANTWOORDNUMMER 161, 1180 VB AMSTELVEEN.

EFFICIENCY BEURS
Standnr. H 933

brother®
Voor het allerbeste resultaat.

BROTHER INDUSTRIES LTD RUABON - GROOT BRITTANNIË

Grootste verzameling computers
wordt wel héél apart bewaard

Als mensen die de kantoorautomatisering vanaf het prille begin hebben meegemaakt gaan vertellen dan is het genieten. Niet zozeer vanwege de inhoud van hun verhaal, maar vooral om de manier waarop. Het gaat dan vaak over bakbeesten van computers, waarvan vooral de afmetingen indrukwekkend waren. Er wordt over gepraat alsof het om het stenen tjdperk gaat, maar eigenlijk is het nog maar zo kort geleden dat de computers groot en de daden naar verhouding betrekkelijk klein waren. Wat doen we met al die apparatuur uit dat toch al wat grijze verleden? Er is in de loop van de jaren heel wat de container ingegaan, maar gelukkig is ook wel wat bewaard gebeleven. Wie eens terug wil gaan in de tijd zou naar Tilburg moeten gaan. Maar...

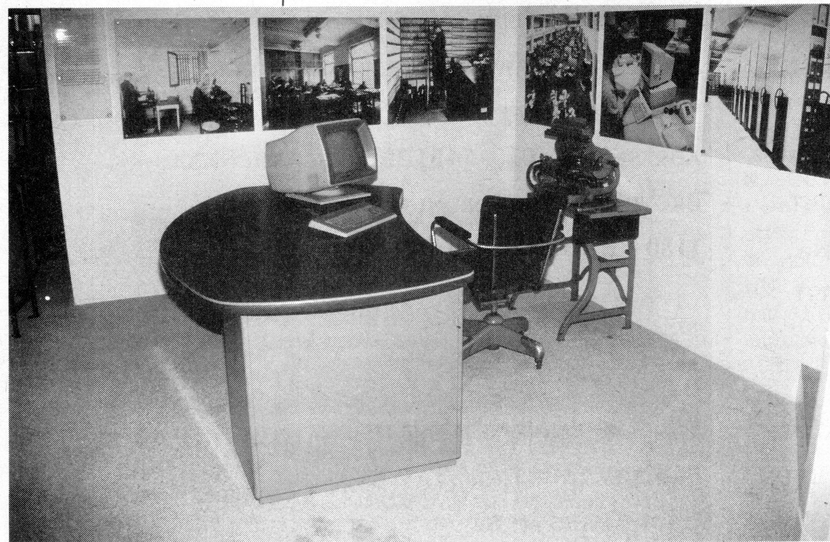

Berend Harmens

Recht tegenover het NS-station in Tilburg bevindt zich het Scryption, bij velen bekend als 'het schrijfmachinemuseum', maar inmiddels uitgegroeid tot een museum voor schrift- en kantoortechniek. Dat die naam schrijfmachinemuseum nog veel wordt gebruikt is niet zo verwonderlijk, want daar is het allemaal mee begonnen. In de jaren vijftig begon Frater Ferrerius van den Berg uit Tilburg tijdens z'n studie M.O. schoonschrijven met het verzamelen van pennen, waar al snel antieke schrijfmachines en kantorapparatuur en -benodigdheden aan werden toegevoegd. Het was een hobby die in ieder geval wat de hoeveelheden betreft flink uit de hand liep. Aanvankelijk konden al die fraaie spullen nog op de zolder van het Fraterhuis worden opgeslagen, maar rond het beginvan de jaren tachtig was er geen houden meer aan. Er werd een plaats gevonden in een leegstaande textielfabriek en in 1981 werd de 'Stichting Schrift- en Schrijfmachinemuseum' opgericht.

De start

De start van het Skryption was veelbelovend: een comité van aanbeveling met klinkende namen zoals Rudy Kousbrouk, communicatie-goeroe Anne van der Meijden, professor Crouwel en - altijd handig als je ook in de toekomst vooruit wilt - de burgemeester van Tilburg.
De doelstelling: zorgen voor een betrekkelijk klein, maar professioneel opgezet museum, dat op z'n minst uniek zou zijn voor Nederland. Zonder Tilburgers voor het hoofd te willen stoten: het is misschien toch niet de meest voor de hand liggende stad voor het bewaren van de historie. Tilburg werd ooit Europees bekend door de aanleg van een uitstekend net van vrijliggende fietsverbindingen dwars door de stad, tot op de dag van vandaag een voorbeeld voor velen, maar als je door de stad wandelt krijg je niet het idee dat men in de loop van de jaren erg zuinig is geweest op de stad. Jarenlange verpaupering is gevolgd door een wel heel enthousiaste sloop van beeldbepalende panden.
We blijven het positief zien en trekken maar de conclusie dat het des te prijzenwaardiger is dat de gemeente Tilburg indertijd de vestiging van een uniek museum heeft gesteund. Vol verwachting stapte ik op een maandagmiddag het museum binnen en liet me rondleiden door Agnes Vugts.

Pré-historische schrijfmachines

De bezoekerscijfers van het Skryption zijn betrekkelijk bescheiden: rond de zesduizend per jaar. Eigenlijk verdient het museum een grotere toeloop, want wat hier alleen al aan schrijfmachines is te vinden is even gigantisch - in aantallen - als zeldzaam. Compleet met 'pré-historische' apparatuur waar je eigenlijk nauwelijks een schrijfmachine aan herkent. Een aardige bijkomstigheid is dat je er niet alleen naar mag kijken, maar dat uitproberen ook is toegestaan. Wie er zin in heeft om een briefje te tikken op zo'n machtig mooie machine uit de vorige eeuw kan z'n gang gaan.

Naast die prachtige tikapparaten zijn er ook de voorlopers te zien van onze kopieerapparaten en printers, waarbij je het eigenlijk niet voor mogelijk

houdt dat daar ooit afdrukken mee zijn gemaakt. En toch heeft het ooit gewerkt en werd het als het summum gezien van de vooruitgang. Allemaal mooi en reuze interessant, maar onze belangstelling richt zich toch vooral op de voorlopers van onze AT's, Mac's, Atari's, Amiga's en al dat andere moois wat we tegenwoordig thuis en op het werk hebben staan. Op naar de computerhoek van het Skryption. Ach jee.

Roerig verleden

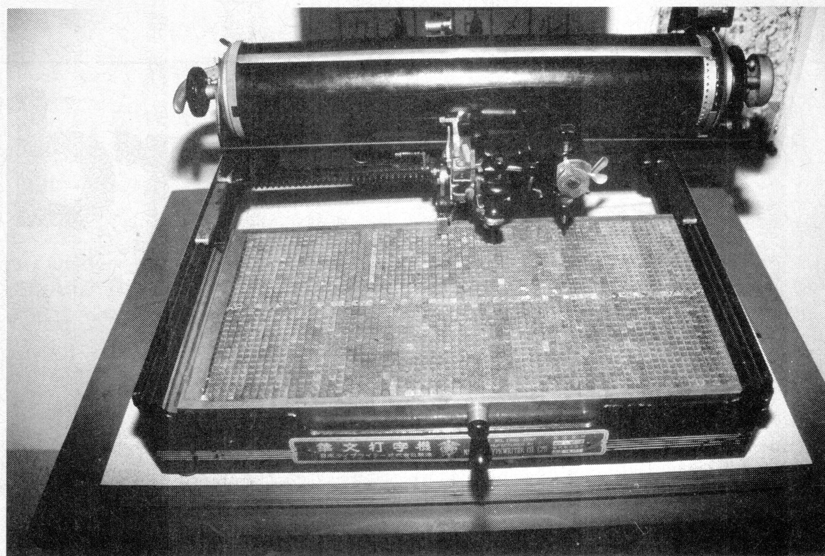
Voordat ik aan de rondgang door het Skryption begon had Agnes Vugts al iets verteld over het wat roerige verleden van het museum. Ze wilde daar begrijpelijkerwijs niet al teveel over kwijt, maar het moet daar in het Tilburgse nog wel eens hebben gestormd en gedonderd. Van een stadgenoot die niet direct bij het museum is betrokken hoorde ik dat er ooit nog wel eens een directeur kwaad is weggereden met meenemen van museumspullen, onder het uitroepen van 'Die zijn van mij!'. Inmiddels is er al lang orde op zaken gesteld, maar het Scryption gaat kennelijk nog steeds gebukt onder het verleden. Eén van de directe gevolgen is dat het museum voor het overgrote deel op vrijwilligers moet draaien, er is zegge en schrijve één beroepskracht, de directeur. 'Waar we eigenlijk vooral om zitten te springen is een conservator', zegt Agnes Vugts. Wie rondkijkt moet haar gelijk geven. Het museum ziet er op zichzelf piekfijn uit,

petje af voor de mensen die hier veel van hun vrije tijd in steken. Maar enige 'lijn' zit er niet echt in. Je krijgt geen goed overzicht van de historie, ook de werking van sommige op zichzelf beeldschone apparaten is lang niet altijd even duidelijk en het tijdperk van de automatisering lijkt eigenlijk opgehouden op het moment waarop dat in wezen pas echt begon. Precies, bij de intrede van de computer.

Het computerhoekje

Vraag aan de rondleidster: 'Laat nu de computerverzameling maar eens zien'. Een vraag waarop een verrassend en zelfs wat schrijnend antwoord volgde. 'Daar staan ze', wijst Agnes Vugts. Inderdaad, in een hoekje staan enkele computers, zo te zien wel heel willekeurig gekozen. Of het werkt, en zo ja hoe, is een vraag waar niemand binnen het museum een echt antwoord weet. Agnes Vugts: 'Wij hebben in de loop van de jaren een enorme collectie computers met bijbehorende apparatuur opgebouwd. Ook nu worden ons nog regelmatig spullen aangeboden en die accepteren we zoveel mogelijk. Er staan inmiddels drie

depot's vol met apparatuur, maar we kunnen het nergens kwijt. Het enige wat je in zo'n situatie kunt is wisselende exposities houden met een bepaald thema. Maar met computers kom je dan niet zover, ook al omdat die oude apparatuur zulke reusachtige afmetingen heeft.'

De toekomst van het verleden

Tot zover Agnes Vugts, die weinig meer kan dan hopen dat de toekomst van het Scryption wat zonniger zal zijn dan het heden. Een citaat uit een folder van het Scryption: 'Het Scryption is een museum dat nog volop in opbouw en ontwikkeling is.' Het is al weer even geleden dat de folder van de persen rolde, maar het gaat er toch sterk op lijken dat de ontwikkeling sterk wordt afgeremd door een volstrekt ontoereikende behuizing.
Voor ons, computerliefhebbers, heeft Skryption vooralsnog nauwelijks iets te bieden en dat is toch eigenlijk te gek voor woorden voor een museum, dat zich nu juist op de geschiedenis van de kantoorautomatisering richt.

Naast Europa's grootste kermis zou Tilburg er nog wel een aardige attractie bij kunnen gebruiken, dus het zou ook voor de stad zelf wel aardig zijn.
Wij informeerden bij de gemeentelijke afdeling voorlichting naar de stand van zaken en de verwachtingen voor de nabije toekomst. Uit de toelichting die we kregen blijkt dat de gemeente Tilburg ook zelf vindt dat het Scryption een royalere plaats verdient. Binnenkort zal de gemeente een voorstel van de directie van het museum ontvangen waarin voorstellen worden gedaan voor een verbeterde opzet. Op basis daarvan zal de gemeente Tilburg bekijken welke mogelijkheden er zijn om daar tegemoet aan te komen. Verder is de hoop gevestigd op enkele (grote) sponsors.

Die moeten toch zijn te vinden, zou je zo denken, of is nu werkelijk niemand geïnteresseerd in de computerhistorie?

Stille verdieners

De nieuwe Canon Bubble Jet printers

Canon BUBBLE JET

BJ-300 en BJ-330 Bubble Jet Printers

Gepatenteerde Bubble Jet techniek.

Snelheid: 150 tekens/sec Letter Quality, 300 tekens/sec Concept Quality.

Geluidsniveau: ca. 45 dB(A).

Emulaties: IBM Proprinter™, Epson LQ™.

Fonts: Courier, Prestige en Gothic in 10, 12, 15, 17, 20 pitch en proportioneel.

Grafische resolutie: 72, 180 en 360 dpi.

Parallelle interface, serieel optioneel.

Print op normaal papier tot 128 grams.

Afdrukformaten BJ-300: kettingformulieren 101,6 tot 254 mm breed; losse bladen 90 tot 297 mm breed.

Afdrukformaten BJ-330: kettingformulieren: 101,6 tot 406,4 mm breed; losse bladen 90 tot 431,8 mm breed.

EXTRA **Alleen bij Geveke Electronics standaard geleverd met WP 5.1 driver om alle mogelijkheden van deze printers makkelijk te benutten!**

Geveke Electronics bv
Donauweg 10
1043 AJ Amsterdam
Telefoon: (020) 586 15 80
Telex: 18556
Fax: (020) 586 16 55

De fluisterende Canon BJ-300 en zijn brede broertje BJ-330 geven luidruchtige matrixprinters razendsnel het nakijken. En zelfs de afdrukkwaliteit van een doorsnee laserprinter laten ze met hun resolutie van 360 dots per inch moeiteloos achter zich. Maar het mooiste is: ze vegen ook elke andere Jet kompleet van uw Desk. Want als u de printkosten van een velletje A4 vergelijkt, is het úw beurt om stil te worden...

Een gemiddelde pagina kost maar liefst 14 cent als u hem afdrukt met de bekendste Jet-printer op de markt. Terwijl een Canon Bubble Jet voor slechts 7 cent diezelfde klus klaart. Dat scheelt u bij een dagelijkse produktie van 50 pagina's dus al ƒ70,– per maand.*

De BJ-300 en BJ-330 bieden echter nog véél meer. Meer standaardfonts, hogere snelheid, hogere resolutie, meer formaten (BJ-330), meer papiersoorten. Kettingformulieren verwerkt de Canon Bubble Jet bijvoorbeeld al net zo makkelijk als losse vellen, etiketten of enveloppen.

U kunt er nog nèt geen geld mee drukken, maar stilletjes verdienen op printkosten behoort vanaf nu tot de mogelijkheden.

* Globale vergelijking van de variabele kosten, gebaseerd op adviesprijsgegevens van fabrikanten.

Let altijd op de speciale garantie-sticker op de doos! Alleen Geveke Electronics biedt u de zekerheid van optimale service en ondersteuning, plus de unieke Geveke Electronics Garantie.

Ik verdien beter!

Vertel mij alles over de nieuwe Canon BJ-300/330 Bubble Jet printers. Over de besparingen op printkosten, over de superieure specificaties en over de unieke Geveke Electronics Garantie.

Bedrijfsnaam: ____________________

Contactpersoon: ____________________

Adres: ____________________ Postcode: ____________

Plaats ____________________

Telefoonnr.: ____________________

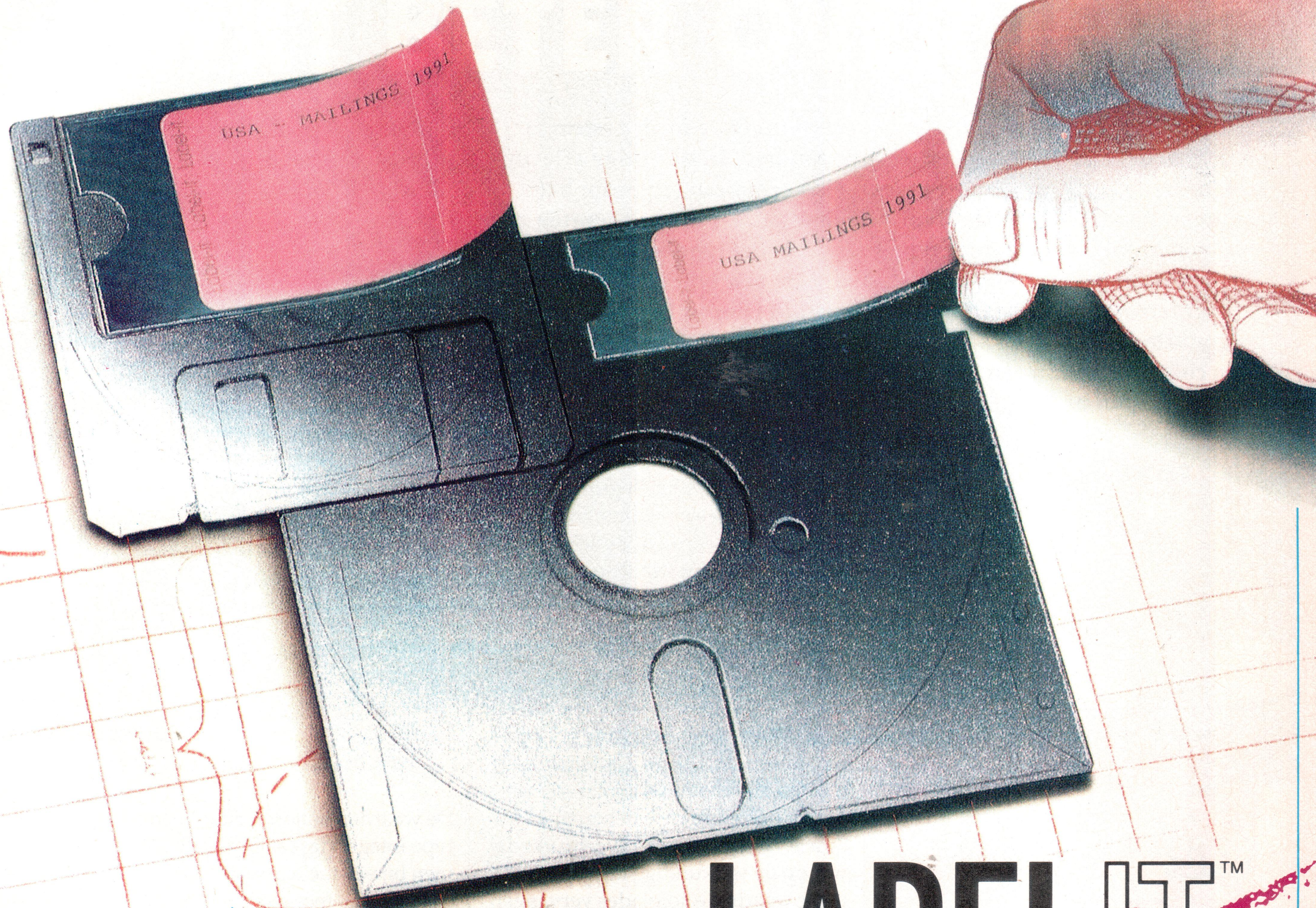
HCC9

En natuurlijk kunt u deze coupon ook per post terugsturen.
In enveloppe zonder postzegel naar: Geveke Electronics/DHP, Antwoordnummer 675, 1000 PA Amsterdam

Geveke electronics
Behorend tot de Getronics Groep

THUIS IN PRINTERS

De nieuwe "etikette" voor labelen...

Doorgestreepte titels, afgescheurde labels, op elkaar geplakte labels in verschillende maten en vormen, met plakband vastgemaakte labels, losgekrabbeld en opgerold . . . . ergernis!
De oplossing tot het voorkomen van deze ergernis is even simpel als briljant: Label-It, een set zelfklevende kunststofhoesjes met bijbehorende labels in vijf kleuren.

Label-It is te gebruiken voor diskettes, datacartridges, videocassettes, ringmappen, dozen, laden, notitieblokken en elke andere toepassing die u zelf maar bedenken kunt.

Het produkt is grondig getest in de praktijk op de hechting en is 100% veilig zodat Label-It gebruikt kan worden in elke standaard disk drive.

Label-It, een systeem waar u snel aan gehecht raakt...

UW DICHTSBIJZIJNDE DEALER VOOR MEER INFORMATIE:

AALSMEER, JAGER TOTAAL KANTOOR 02977-24573 • AMERSFOORT, HASET 033-630544 • AMSTERDAM, A. VISSER KANTOOR EFFICIENCY 020-6343041 • AMSTERDAM KANDO 020-6146141 • AMSTERDAM, MOORE NEDERLAND BV 020-6781111 • ARNHEM, PASSON 085-422233 • ASSENDELFT, RISON 02987-5095 • BREDA, A.I. AUTOMATISERING 076-146582 • DEN BOSCH, LANT COMPUTER SUPPLIES 073-213344 • DEN HAAG, KRAFT COMPUTER SYSTEMS 070-3639686 • DOETINCHEM, RATIO 08340-23713 • DUIVEN, ZYZ 08308-18907 • EDE, EIJLANDER ELECTRONICA BV 08380-39007 • GORINCHEM, K.I.K. 01830-24222 • HARDERWIJK, WUESTMAN 03410-12400 • HEERLEN, BUROTRONICS NEDERLAND BV 045-231484 • IJLST, MICROFORM IJLST BV 05155-1941 • LEIDEN, ASKEY 071-141547 • LEIDEN, ULTRA DATA 071-314144 • LINSCHOTEN, VANDENEND BV 03480-14540 • MAARSSEN, ROOTRING 03465-70854 • MAASTRICHT, STEGEN 043-623307 • NAALDWIJK, POWER CHIP 017740-22066 • PURMEREND, MARKETECH 02990-28473 • RIJEN, KONWEY 01612-23311 • ROELOFARENDSVEEN, VEENRICK 01713-16033 • ROTTERDAM, KRAFT COMPUTER SYSTEMS 010 4159011 • ROTTERDAM, SUPPLY EXPRESS 010-4005777 • SPIJKENISSE, PACOM 01880-14177 • TERNEUZEN, Q-UTILITY 01150-17342 • TILBURG, DUTCH COMPUTER & SUPPLIES 013-631932 • TILBURG, N.C.S. 013-440841 • UDEN, BEN VAN DIJK 04231-5311 • UTRECHT, RAVENSTEYN EN ZN. 030-895400 • VUGHT, C.S.K. 073-567643 • WINTERSWIJK, BUROPOINT 05430-19046 • ZEVENAAR, ANDOS 08360-29494

DAWIDENKO INTERNATIONAL B.V. 01719 - 4 11 11

De wereld van Turbo Pascal (6)

Na de eenvoudige gegevenstypen komen nu twee meer gestructureerde gegevenstypen, sets en array's, aan bod. In de vorige aflevering is het maken van nieuwe typen als het subrangetype en het enumeratietype uit de basistypen behandeld. Deze twee soorten zijn wat eenvoudiger en minder uitgebreid dan het type waaruit ze ontstaan zijn. Het omgekeerde, het maken van een type dat een wat uitgebreidere structuur heeft, is ook mogelijk. Hierbij behoren de zogenaamde sets, array's en records. Het recordtype wordt vanwege zijn complexheid in een latere aflevering behandeld. De eerste twee komen nu aan bod.

Ben Welman

Voor iedereen die zich nog iets uit de eerste wiskundelessen kan herinneren is het begrip set niet zo moeilijk. Het is gewoon een verzameling van een aantal elementen. Even terug in de schoolbank dan maar. Is O de verzameling van de eerste vijf oneven getallen, dan kan dat worden geschreven als O = {1,3,5,7,9}.
De volgorde waarin de elementen worden genoemd is in principe niet van belang, alhoewel het vaak wel handig is en ook aan te raden om wel een volgorde te hanteren. In een set, een verzameling dus, moeten alle elementen waarden zijn die tot hetzelfde type behoren. In Pascal wordt een notatie gebruikt die wel op de wiskundige notatie lijkt, maar waarin de accolades vervangen zijn door blokhaken. De accolades worden immers gebruikt om daar commentaar tussen te zetten. Zo is [1,3,5,7,9] een set welke uit vijf elementen bestaat. Het maximaal aantal elementen van een set is in TP 256.

```
PROGRAM SetDemo;

VAR
  A, B, C, D, E : SET OF 0..9;

BEGIN
  A := [0..6];
  B := [4..9];
  C := A * B;
  D := A + B;
  E := D - B;
END.
```

Figuur 1 : Voorbeeld met Set operatoren

Er volgen nu een paar voorbeelden over de declaratie en het gebruik van sets.

Voorbeeld 1:

```
VAR Hoofdletter : SET OF Char;
```

Let er wel op dat de variabele Hoofdletter hier geen variabele van het type Char is. U kunt dus niet in het programma als statement opnemen:

```
Hoofdletter := 'A';
```

Bedenk dat Hoofdletter hier een verzameling, een set is. Na de operator := moet dus een set staan. Wel toegestane opdrachten zijn dus:

```
Hoofdletter := ['A'];
Hoofdletter := ['A','B','C'];
Hoofdletter := ['P','Q','R','S'];
Hoofdletter := [];
```

In het laatste geval wordt van een lege verzameling, een lege set gesproken. U moet het verschil tussen een verzameling en een element uit die verzameling dus goed in de gaten houden. Doet u dit fout, dan reageert de compiler wel met een foutmelding als 'type mismatch'.

Voorbeeld 2:

```
TYPE Kleur = (Rood,Wit,Blauw);
     KleurSet = SET OF Kleur;
VAR  KleurVerzameling : KleurSet;
```

Om met sets te kunnen werken moet het type waartoe de waarden behoren wel eerst bekend zijn. Pas nadat eerst het enumerated type Kleur gedefinieerd is kan dus een set van deze kleuren worden gedefinieerd. Een mogelijke toekenningsopdracht is dan:

```
KleurVerzameling := [Blauw,Rood];
```

Ook de volgorde waarin de elementen genoemd worden is niet van belang. Net als in de wiskunde zijn twee sets hetzelfde als ze dezelfde elementen bevatten.

Voorbeeld 3:

```
TYPE Cijfers : SET OF 0 .. 9;
```

De waarden behoren nu tot een subrange van het type integer. Inplaats van alle elementen op te noemen bij een toekenningsopdracht zijn ook andere constructies mogelijk:

```
Cijfers := [3..7];
Cijfers := [1..3,6..8];
Cijfers := [0,2..4,7,8];
```

Operatoren

Drie operatoren tussen twee sets leveren weer een set op:

- De vereniging van twee sets. Deze bevat alle elementen uit beide sets. Elk element wordt maar één keer geteld.
- De doorsnede van twee sets. Deze bevat alle elementen die in beide sets voorkomen.
- Het verschil van twee sets. Deze bevat alle elementen uit de eerste set, verminderd met de elementen uit de tweede set.

In figuur 1 staat een voorbeeldprogramma. Ga na welke elementen na uitvoering van het programma in de sets C, D en E zitten. Het antwoord kunt is verderop in dit artikel te lezen.
Verder zijn er nog vier operatoren die tussen twee sets mogen voorkomen en die de waarde TRUE of FALSE op kunnen leveren:

- = is TRUE als beide sets hetzelfde zijn, dus dezelfde elementen bevatten.
- <> is TRUE als beide sets verschillend zijn.
- <= is TRUE als de eerste set een deelverzameling van de tweede set is, dus als alle elementen van

de eerste set ook in de tweede set voorkomen.
- >= is TRUE als de tweede set een deelverzameling van de eerste set is.

Tot slot is er nog één operator (IN), die tussen een element en een set mag staan. De uitkomst is TRUE als het element in de set voorkomt.
Deze laatste operator kan heel handig worden gebruikt om het antwoord op een vraag die met J(a) of N(ee) beantwoord moet worden, te controleren. Het betreffende antwoord kan worden opgehaald met een Readln(Antwoord) opdracht, waarbij antwoord van het type Char is. Inplaats van een uitgebreide IF constructie kunt U nu volstaan met:

```
IF Antwoord IN ['J','j','N','n'} THEN ...
```

U ziet dat zowel kleine letters als hoofdletters op deze manier eenvoudig kunnen worden getikt.

Array's

Een array is een rij bij elkaar behorende variabelen van hetzelfde type. Deze variabelen hebben allemaal dezelfde naam en worden van elkaar onderscheiden door een index, een volgnummer (Engels: subscript). De index wordt achter de naam tussen blokhaken gezet. Bijvoorbeeld:

```
x[1], x[2], x[3], ...
```

Het aantal elementen moet bij de declaratie worden opgegeven.
Dit declareren kan in principe op twee manieren:
Via een VAR declaratie:

```
VAR Getal : ARRAY [0..99] OF INTEGER;
```

Er is nu een array Getal gemaakt met 100 elementen. De elementen zelf zijn integers.
Eerst een TYPE en dan een VAR declaratie:

```
TYPE Prijzen = ARRAY[1..30] OF REAL;
VAR  InkoopsPrijs, VerkoopsPrijs :
Prijzen;
```

Er zijn nu twee array's gemaakt van elk 30 elementen, waar reële getallen in kunnen worden opgeslagen.

In de twee voorbeelden wordt het aantal elementen steeds opgegeven door eerst de index van het eerste element te geven, dan twee punten en dan de index van het laatste element. Hoewel dit een veel voorkomende manier is hoeft dit niet zo. Het volgende voorbeeld laat dit zien.

```
TYPE LeesTeken =
(Punt,Dubbelepunt,Komma,Puntkomma);
VAR  Frequentie : ARRAY[LeesTeken] OF INTEGER;
```

Er wordt een array van vier integer elementen gecreëerd. De indexen van de array zijn nu geen cijfers, maar de waarden van het type LeesTeken, dus Frequentie[Punt].
Wanneer met het array als geheel gewerkt moet worden dan wordt alleen de naam gebruikt. Vaak wordt er echter met één element gewerkt. Enkele mogelijke opdrachten bij de hiervoor genoemde array declaraties:

```
Writeln(Getal[3]);
FOR i := 1 TO 30 DO BrutoWinst :=
VerkoopsPrijs[i] - InkoopsPrijs[i];
Frequentie[Komma] := 15;
```

```
PROGRAM TelLetters;
  {$B-  Compiler aanwijzing voor TP 3.0}

TYPE
  Letter = 'a'..'z';
  LetterArray = ARRAY[Letter] OF Integer;

VAR
  Frequentie : LetterArray;
  Karakter, Volgende : Char;

BEGIN
  FOR Karakter := 'a' TO 'z' DO Frequentie[Karakter] := 0;
  WriteLn('Typ een zin met kleine letters');
  WriteLn('Eindig met een punt.');
  Read(Karakter);
  WHILE Karakter <<>> '.' DO
  BEGIN
    IF ('a' <<= Karakter) AND (Karakter <<= 'z')
    THEN Frequentie[Karakter] := Frequentie[Karakter] + 1;
    Read(Karakter);
  END;
  WriteLn;
  WriteLn('letter':10, 'aantal':10, 'letter':10, 'aantal':10);
  FOR Karakter := 'a' TO 'm' DO
  BEGIN
    Volgende := Chr(Ord(Karakter) + 13);
    Write(Karakter:10, Frequentie[Karakter]:10);
    WriteLn(Volgende:10, Frequentie[Volgende]:10);
  END;
END.
```

Figuur 2 : Tel het aantal letters in een zin

In figuur 2 bevindt zich een programma dat het hiervóór genoemde demonstreert. De compileraanwijzing {$B-} hoeft u alleen voor TP 3.0 te gebruiken. Voor de latere versies moet deze regel worden weggelaten. De rest van het programma spreekt voor zichzelf.

Meerdimensionale array's

Wanneer er één index wordt gebruikt dan wordt de array ook wel een ééndimensionale array genoemd. Een tweedimensionale array heeft twee indices. De declaratie van een array bestaande uit vier rijen en drie kolommen luidt:

```
VAR  Cijfers : ARRAY[1..4,1..3];
```

U mag ook array's met meer dan twee dimensies maken. Bedenk wel dat dit snel erg veel geheugenruimte gaat kosten. In Turbo Pascal mag de totale hoeveelheid geheugenruimte, die voor normale data gebruikt wordt, niet boven de 64 Kb komen. Om met zeer grote array's te kunnen werken die over deze grens heengaan moet van een dynamische gegevensstructuur (pointers) gebruik worden gemaakt. Deze structuur komt in een later stadium aan bod.

Tot slot nog het antwoord op de sets uit figuur 1:

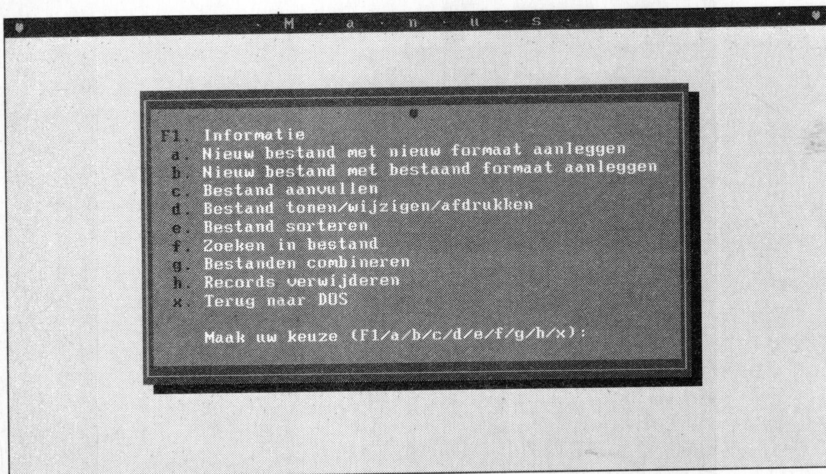
```
C = [4..6]
D = [0..9]
E = [0..3]
```


Modemgebruikers hun vragen en suggesties plaatsen in de FidoNet-Mail area (gebied MM) van HCC node 118 (tel. 053-337444). Wanneer U ook mijn pointadres (2:500/118.1537) daarbij gebruikt verloopt de communicatie het best. Anderen kunnen hun correspondentie richten aan:
Ben Welman
Koningsbult 2
7152 GP Eibergen

Gevorderd programmeren (10)

Op regel zoveel, kolom zoveel op het scherm wordt een woord ingevoegd, waardoor de rest van de tekst opschuift, zowel op het scherm als in het bestand. Daarvoor zorgt de editor.

Jaap Schermerhorn

De code voor de editor

De listings van de broncode van de Manus-editor beslaan veel ruimte en zijn daarom niet opgenomen in deze aflevering van Gevorderd Programmeren. Ze worden op aanvraag door de redactie ter beschikking gesteld, waarbij u een diskette in een gefrankeerde en aan uzelf geadresseerde enveloppe mee moet turen. U krijgt dan de broncode van Manus, voorzover behandeld, klaar om te compileren. Dit als u althans de QuickBasic compiler heeft: andere Basic-dialecten vereisen enige aanpassing. Naast de broncode zijn er twee Manusbestanden als voorbeelden en proefkonijnen: een tekstbestand met nadere informatie over het gebruik van de editor (n veld, meerdere records) en een inventarisbestand (meerdere velden).

Met Manus worden bestanden aangemaakt die dan met behulp van de editor gewijzigd kunnen worden, zowel tijdens de invoer van nieuwe gegevens (opties a, b en c uit het hoofdmenu) als ook bij het lezen van bestanden die al naar de schijf zijn weggeschreven (optie d). Het aanmaken van bestanden is het werk van de procedure DataInput en de procedure ScreenAndPrinter zorgt voor het op het scherm brengen (en eventueel afdrukken) van Manusbestanden in een willekeurig te kiezen formaat. In het eerste geval staat de cursor aan het eind van de al ingevoerde tekst en wacht op de volgende toetsdruk. Met de cursortoetsen kan de cursor door de tekst worden bewogen om ergens veranderingen aan te brengen. Dan wordt een vlag (EditFlag) gezet en kunnen er tekens ingevoegd, gewijzigd (door er overheen te schrijven) of gewist worden. In het tweede geval, het lezen van een bestand van de schijf door ScreenAndPrinter, staat de cursor aan het begin van het gekozen record, klaar om te editen.

De procedure TextInput belast zich niet alleen met tekstinvoer, maar ook met het editen van Manusbestanden, met behulp van een aantal gespecialiseerde procedures zoals CursorNav, WriteLines, Backspace en andere. Hierbij moeten de cursorposities in de tekst en aan het begin van regels en schermpagina's nauwkeurig worden bijgehouden. Bovendien moet de structuur van het bestand, met records die uit n of meer (tot maximaal 99) velden bestaan, gehandhaafd blijven. Hoewel de cursor vrijelijk door de velden bewogen kan worden moet de editor de wijzigingen die in een bepaald veld worden aangebracht ook in dat veld opslaan.
In de hoofdlus van TextInput wacht de cursor op het aanslaan van één of meer toetsen. Zodra dat het geval is wordt er eerst gekeken of de code die van het toetsenbord komt uit één of twee bytes bestaat. In het laatste geval is er op een cursortoets of andere niet ASCII-toets gedrukt en de afhandeling wordt naar de procedure CursorNav verwezen. Daar verwijdert een filter de eerste byte en de tweede byte leidt dan tot een routine waarmee de gewenste actie wordt ingezet. TextInput houdt zich bezig met de ASCII-toetsen en de functietoetsen die aan n byte genoeg hebben en zorgt er voor dat de cursor en de wijzer TextIndex binnen de perken, dat wil zeggen binnen de tekst, blijven. Wordt de cursor naar het eind van een regel of van de tekst bewogen, met de cursortoetsen of met End, dan blijft hij er n positie voorbij staan zonder dat de tekstwijzer wordt verhoogd, zodat er tekst ingevoegd kan worden.

De cursortoetsen zijn er om door de tekst te navigeren. Met de pijltoetsen gaat dit van teken tot teken. Een snellere mogelijkheid, namelijk van woord tot woord, is er in combinatie met de Control-toets. Home en End zetten de cursor aan het begin of aan het eind van een regel en PageDown en PageUp gaan een scherm verder of terug. De twee wistoetsen, Del en Backspace, die tekens schrappen, worden aangevuld door bevelen om woorden en delen van woorden en regels en delen van regels te verwijderen. WordStar, de eerste algemeen verbreide tekstverwerker op microcomputers, werd ontwikkeld in een tijd toen de toetsenborden van microcomputers nog geen cursortoetsen hadden. Het cursorkruis, met pijlen naar boven, links, rechts en onder, werd door de combinatie van de Control toets met E, S, D en X gesimuleerd.
De programmeereditors van Microsoft en Borland zijn wat hun commando's betreft op het WordStar-systeem geënt, zodat u in de QuickBasic editor (en eveneens in de daarvan afgeleide nieuwe teksteditor van MS-DOS 5.00) met Ctrl-X nog steeds een regel omlaag kunt springen. Het gaat natuurlijk vlugger met de pijltoetsen, want dan hoeft er maar n toets ingedrukt te worden. Daarom doet de Manus-editor dat ook.

Uit WordStar stamt ook het verwijderen van een regel met Ctrl-Y ('yank line'), van een woord met Ctrl-T ('trash word') en van alles wat rechts van de cursor op dezelfde regel staat met Ctrl-Q-Y. Met Ctrl-T wordt vanaf de cursor tot aan de eerste spatie gewist. Wat van een woord vóór de cursor staat blijft gespaard (WordPerfect en andere tekstverwerkers hebben Ctrl-T door Ctrl-Del vervangen, waarmee steeds het hele woord - onafhankelijk van de cursorstand - binnen dat woord wordt verwijderd).

Tekstwijziging

Het editen, dat wil zeggen het toevoegen, wijzigen of schrappen van tekst, vindt plaats aan het eind van TextInput in de subroutine EditText. Editors en tekstverwerkers werken in twee modi: invoegen of overschrijven. Met de Inserttoets wordt omgeschakeld. Wanneer het editen begint bevindt men zich zoals gebruikelijk in de invoegmodus en de InsertFlag is gezet. Omschakelen op overschrijven wordt op regel 25 van het scherm gesignaleerd, terwijl de vlag dan op nul staat. Bij het invoegen van een teken schuift de tekst vanaf en met inbegrip van de cursor n plaatsen op, bij het overschrijven vervangt het nieuwe teken het oude op de plaats van de cursor en bij het wissen van een teken onder de cursor met Del of links van de cursor met Backspace schuift de tekst achter respectievelijk vanaf de cursor n plaats naar voren. In de eerste en laatste gevallen moeten de wijzers EOT en EOT() door de procedure ChangeEOT, die we de vorige keer behandeld hebben, worden geactualiseerd.

Om de wijzigingen aan te brengen wordt de tekenrij b$(0) die de gehele tekst bevat (zonder onderscheid tussen velden te maken) op of voor de stand van de cursor in twee helften gesplitst. De eerste helft, h1$, blijft ongewijzigd op het scherm staan. De tweede helft, h2$, bevat de wijziging en wordt weer aan h1$ gehangen om de nieuwe versie van b$(0) op te leveren. Vanaf de regel waarmee h2$ begint wordt het scherm opnieuw beschreven.

Wegschrijven bestanden

Wordt een nieuw ingevoerd record direct na het intikken van de gegevens beëindigd door het indrukken van de F5-toets, dan wordt het meteen naar de schijf weggeschreven door de procedure WriteFile, want EditFlag staat nog op nul. Is het tijdens de invoer bewerkt, dus zijn er wijzigingen in de al ingevoerde tekst aangebracht, dan staat EditFlag op 1 en de procedure SaveRecord treedt in actie. Er verschijnt nu na het indrukken van F5 een venster met de vraag of de gewijzigde tekst al dan niet weggeschreven moet worden. Hetzelfde gebeurt bij het al dan niet wijzigen van bestanden die van de schijf gehaald en op het beeldscherm getoond worden. Het wegschrijven wordt weer uitgevoerd door WriteFile.

De inhoud van een record is vervat in de tekststring b$(0), die bij het wegschrijven over de velden in het record wordt verdeeld waardoor elk veld met zijn eigen inhoud b$(FieldNo) wordt gevuld. Dat opsplitsen in deelstrings doet de procedure SaveRecord met behulp van de teksteindewijzers EOT(). De kern van deze procedure bestaat uit het volgende algoritme:

```
b$(1) = MID$(b$(0), 1, EOT(1))
IF Fieldtotal > 1 THEN
   FOR i = 2 TO Fieldtotal
      b$(i) = MID$(b$(0), EOT(i - 1) + 1, EOT(i) - EOT(i - 1))
   NEXT i
END IF
CALL WriteFile
```

Hersenkweller

In de vorige Hersenkweller werd gevraagd of 6214 een getal uit de reeks van Fibonacci is. Deze reeks bestaat uit de gehele getallen 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21 enzovoort. Men kan de reeks ook met nul laten beginnen. De gestelde vraag laat zich op twee manieren beantwoorden. De reeks tot aan 6214 of het eerstvolgende grotere getal is met de hand te berekenen - elke term is de som van de twee voorgaande - of men laat de computer dat doen. Dan moet er een programma voor worden geschreven. Daarvoor gebruiken we de formule fib(n) = fib(n - 1) + fib(n - 2). Hierin betekent fib(n) het n- de getal uit de reeks van Fibonacci, met fib(1) = 1 (of anders fib(1) = 0 en fib(2) = 1 als u de reeks met nul laat beginnen. Nu geven we de computer de opdracht om de reeks fib(n) te berekenen tot fib(n) gelijk wordt aan 6214 of het passeert:

```
DEFLNG A-Z
DIM fib(50)
n = 1: p = 6214
fib(1) = 1
DO UNTIL fib(n) >= p
   n = n + 1
   fib(n) = fib(n - 1) + fib(n - 2)
LOOP
IF fib(n) = p THEN
   PRINT "ja, fib("; LTRIM$(STR$(n)); ") ="; fib(n);
ELSE PRINT "nee: fib("; LTRIM$(STR$(n - 1)); ") ="; fib(n - 1);
   PRINT ", fib("; LTRIM$(STR$(n)); ") ="; fib(n);
END IF
```

Wanneer u dit programma laat lopen weet u of 6214 een Fibonacci-getal is of niet. Dat kunt u voor positieve gehele getallen kleiner dan 2^{31} uitvinden door de gezochte waarde aan de variabele p te geven en eventueel de dimensie van fib(n) te verhogen of dynamisch te maken. We rekenen natuurlijk met gehele getallen. Als we die als 'long integers' definiëren (DEFLNG A-Z) dan kunnen we de reeks tot aan het getal 2.147.483.647 (dus ruim twee miljard, namelijk 2^{31} - 1) laten berekenen. Probeert u met behulp van bovenstaand programma maar eens of dit getal een Fibonacci-getal is!
We gaan verder.

Stel dat u een programma wilt ontwerpen om bridge te spelen. Dan is het eerste wat u nodig hebt een routine om een spel kaarten te schudden en aan de vier spelers uit te delen. Een spel bevat 52 kaarten, verdeeld over de vier 'kleuren' schoppen, harten, ruiten en klaveren. In elke kleur zijn er negen van 2 tot en met 10 genummerde kaarten en verder nog aas, boer, vrouw en heer. Bij het begin van een spel krijgt elke 'hand' dus 13 kaarten, die toevallig verdeeld zijn. Zo kunnen bijvoorbeeld alle dertien schoppen in n hand vallen, maar de wetten der waarschijnlijkheid maken dat zoiets uiterst zeldzaam voorkomt. Er wordt nu gevraagd om een programma te schrijven dat de kaarten schudt en dan bridgehanden correct uitdeelt en vastlegt.

Van mijn kant houd ik mij aanbevolen voor op- en aanmerkingen. Ik zou vooral ook graag willen weten of de gekozen vorm van menu's en keuzekaders, die op snelheid zijn geprogrammeerd, goed bevalt en duidelijk genoeg is. Daarmee zijn de eerste vier opties van het hoofdmenu van Manus klaar en is wat mij betreft het moeilijkste van het karwei achter de rug. Voordat we gaan beginnen met de resterende drie opties uit het menu (bestanden sorteren, samenvoegen en in bestanden zoeken) houden we een korte pauze. Volgende maand komt het vaak onnauwkeurige rekenen van de computer en wat daaraan gedaan kan worden aan de orde.

J.S.

COLUMN

Sjèm

Ed Baars

Ik heb iets geks met eierdooiers. Als ik drie eieren uit de losse pols boven een pan breek om een omelet te componeren liggen er meestal drie uiterst gave dooiers klaar om stukgeprikt en doorgeroerd te worden. Krijg ik daarentegen trek in een spiegeleitje, dan lukt het mij NOOIT om die dooier héél te houden, hoewel die kans toch minimaal 50% moet zijn. Er moet iets mis gaan in het breekproces. Soms sjoemel ik door bij de fabricage van een spiegelei luidkeels te roepen dat ik een lekker omeletje ga maken, maar dat is zinloos. De spanning van het spiegelei-breekmoment voedt de faalangst die mijn pols blokkeert. Mijn 'sunny-side-up' geniet ik dus maar in kroegen-met-een-kleine-kaart.

Een prachtig voorbeeld van dat sjoemelen om bij weddenschappen een fifty-fifty kans wat op te schroeven is de truc van de 'Tweede Kans'. Hele - uiteraard niet computerende, want wij zijn wel wijzer - volksstammen tuinen daar gegarandeerd in. Elke tien jaar is er wel een krant die met die zomerse komkommer komt, doorgaans gevolgd door een polemiek in de lezersrubriek. Ditmaal was het de Amerikaanse columniste Marilyn Vos Savant die de truc weer eens ophaalde, gevolgd door de Nederlandse bladen Trouw en Het Parool. En allemaal kregen ze ongelovige brieven. Van potentiële slachtoffers van gisse oplichters met wiskunde in hun pakket.

Marilyn koos als voorbeeld een televisiequiz, maar met een balletje en drie bekertjes gaat het natuurlijk ook. De winnaar van die quiz wordt neergezet voor DRIE deuren. Achter één van die deuren staat een auto. De kans erop is dus één op drie. Tot zover niks aan de hand. Maar als de keuze is gemaakt begint het geduvel. Want dan opent de spelleider één NIET gekozen deur, waarachter die auto NIET staat, en krijgt de winnaar een tweede kans om alsnog van deur te veranderen. Op dat moment is de kans op die auto dus verhoogd van 33,3% naar 50%. Daar valt toch geen speld tussen te krijgen? Maar Marilyn stelt (net als u natuurlijk) dat de kandidaat bij de tweede keuze ALTIJD van deur moet veranderen om de meeste kans op die auto te maken. Iets wat volgens die domme krantenlezers nonsens is, want die complicerende derde deur is alleen maar goochelaarspoppenkast om een dwaalspoor uit te zetten. Een wisseltruc van een balletje-balletje oplichter.
Edoch... Wie het spelletje naspeelt met drie bekertjes en dat balletje komt tot dezelfde ontdekking als de lezer die zijn PC het spelletje 25.000 keer liet spelen. Marilyn heeft gelijk! De machine won 16.639 keer als bij de tweede keus van deur werd gewisseld. En dat is 66,556%.
Hoe dat komt hoef ik u natuurlijk niet uit te leggen. Ik doe dat dus alleen voor de jongere lezertjes die tien jaar geleden nog te jong voor kranten waren. Onze brievenrubriek is al vol genoeg.

We draaien de zaak even òm. Niet de kans op een juiste, maar die van een verkéérde keuze is de sleutel. De kans dat de eerste keuze fout is, is groter dan dat-ie goed is, namelijk twee op drie. Daarvan uitgaand is het dus altijd verstandig om bij de herkansing die àndere deur te nemen. De kans op de auto is dan twee op drie, ofwel 66,6%, want achter die derde -geopende - deur staat-ie zéker niet.

Op dít moment knarst er iets in jullie bolletjes, jongens en meisjes, want beide redenaties (50% òf 66,6%) klinken even plausibel. En 1 plus 1 is toch geen 3? Laat ik het ànders uitleggen.
Het gemene zit hem in het aantal na de eerste keuze open te zetten deuren om tot die schijnbare 50% scoringskans te komen. Reken maar uit hoe de kansen liggen bij VIER deuren. Voor die huichelachtige 50%-kans moeten er na die eerste keus TWEE deuren open. De èchte scoringskans wordt dan bij deurwisseling 75%!
Kwartje nog niet gevallen? Een laatste poging dan: bij HONDERD deuren wordt de kans 99%. Want na het openen van 98 lege deuren is de énige deur, die naast de zelfgekozen deur dichtblijft, de deur met de auto. En wie dàn volhardt in zijn eerste keuze is een milieufreak, òf net zo dom als dat kwartje...

Waarom schrijf ik u lastig met trivialiteiten die niet thuishoren in dit computerblad? Omdat ik verslingerd ben aan dat soort sommetjes. Ze geven me de sensatie die ik vroeger kreeg van een geroosterde boterham met Engelse marrow/gemberjam. Het zoete zeker weten, gevolgd door de bittere afdronk van de misslag: Het turkooise kleurpotlood dat geen groene, maar ook geen blauwe kleur afgeeft. En tussen die triviale rekenerijtjes zit er eentje waarvan ik de zoete uitkomst wèl, maar de tweetallige bitteredenatie níet ken. En die afdronk bepaalt het aantal genodigden op mijn verjaardag, de komende maand. Want een verjaardag zonder mijn marrow/gember-jamgevoel is een dag zonder sterretje.
Die door mij zo gewenste beredenering moet een fluitje van een cent zijn... Voor computeraars.

Mijn vraag is dus als volgt: om er zeker van te zijn dat een samenscholing twéé mensen bevat, die op dezelfde dag jarig zijn, dient de oploop niet 366 (of 367 bij een schrikkeljaar), doch slechts 46 mensen groot te zijn. Ga nou niet steggelen over die 46, want daar zijn beroemde wiskundofielen het roerend over eens. Vorig jaar gokte ik op een kans van 50% en nodigde er 23 uit, maar die vlieger ging niet op, destijds. Dus dít jaar gok ik op de àndere helft. Dat is gegarandeerd bingo. Maar waaròm? Waarom 23?
Voor die vraag zijn computers nodig. En programmeurs. En postbus 249, 3990 GA te Houten. Te mijner attentie. En denk er aan: het gaat niet om een vaste, maar om een willekeurige datum!

Nòg een vraagje: is er een Nederlands woord voor MARROW? De smáák doet denken aan marshmellows. Maar Van Dale komt niet verder dan kapucijners, erwtjes dus. Of kloosterlingen. Maar die mogen vàst geen zoet. En zéker geen jamgevoel...

Advance EL: klein en licht

De Advance EL is een lichtgewicht 386SX notebookcomputer die nog kleiner is dan z'n meeste soortgenoten. De 80386SX microprocessor draait volgens de folder op een klokfrequentie van 20 Mhz, maar het bij de test gebruikte benchmarkprogramma gaf een fractie lager aan: 19,6 Mhz.

Frans Kors

De Advance wordt geleverd met een geheugen van 2 Mb, dat intern uitgebreid kan worden tot 4 Mb. Het extra geheugen boven 640 Kb kan worden gebruikt als extended of als expanded geheugen. Tot de standaarduitrusting behoren een 25-pins printerpoort, een 9-pins seriële poort, een aansluiting voor de externe 3,5 inch 1,44 Mb diskdrive en een Personality Module. Die module voorziet de Advance van een aansluiting voor een PS/2 muis en een externe VGA kleurenmonitor. Als extra kan een module worden geleverd met een modem/send-fax. Er kan slechts één module worden aangesloten er moet dus een keus worden gemaakt.

Randgeheugen

Het randgeheugen bestaat uit een interne 2,5 inch harde schijf van 30 Mb en een externe diskdrive van 3,5 inch met een capaciteit van 1,44 Mb. Binnenkort zal een harde schijf van 40 Mb worden geleverd. De prestaties van de harde schijf zijn uitstekend, met een gemiddelde toegangstijd van 24 ms en een data-transfertijd van 71 Kb per seconde. Het LCD-beeldscherm met VGA-resolutie is voorzien van achtergrondverlichting, waardoor het ook in een wat donkere omgeving uitstekend leesbaar is. Het beeld is prima naar eigen behoefte in te stellen. De Advance wordt geleverd met een groot aantal softwaredrivers, voor gebruik gemaakt van een externe monitor met een hogere resolutie dan de gebruikelijke 640 x 480 pixels in 16 kleuren. Maar een driver voor Windows 3.0 in 800 x 600 pixels en 16 kleuren ontbreekt. Datzelfde geldt voor drivers voor hogere resolutie in WordPerfect en Word.

De computer heeft een 80-key toetsenbord zonder afzonderlijk numeriek gedeelte. Door een toetscombinatie krijgt een aantal toetsen een tweede (numerieke) functie, waardoor toch alle mogelijkheden kunnen worden gebruikt. De cursortoetsen zijn wat kleiner uitgevoerd, maar laten zich toch gemakkelijk bedienen door de juiste positie van de toetsen.

Software

Als besturingssysteem wordt DR DOS 5.0 meegeleverd, dat compatibel is met MS-DOS. DR DOS bevindt zich zowel in ROM als op de C-drive. De Advance boot vanuit ROM, het systeem laadt dan ook supersnel. Voor degenen die de voorkeur geven aan MS-DOS is er de mogelijkheid om MS-DOS op de harde schijf te installeren. Behalve DR DOS worden nog een aantal utilities meegeleverd, die bijna allemaal tot doel hebben om de accu zo lang mogelijk te kunnen gebruiken.

Prestaties

De Advance EL levert op zichzelf uitstekende prestaties. Maar we zijn wat minder tevreden over het gebruik werken met de accu. De Advance EL werkt op ongeveer anderhalf uur op één lading, wat toch niet erg lang is. Om dit te halen was het bovendien nodig om de achtergrondverlichting uit te schakelen. Er worden waarschuwingen gegeven als de acculading uitgeput dreigt te raken, waardoor er tijd genoeg is om de zaak af te sluiten of om eventueel de Advance van een nieuw 'batterijenpak' te voorzien.

Conclusie

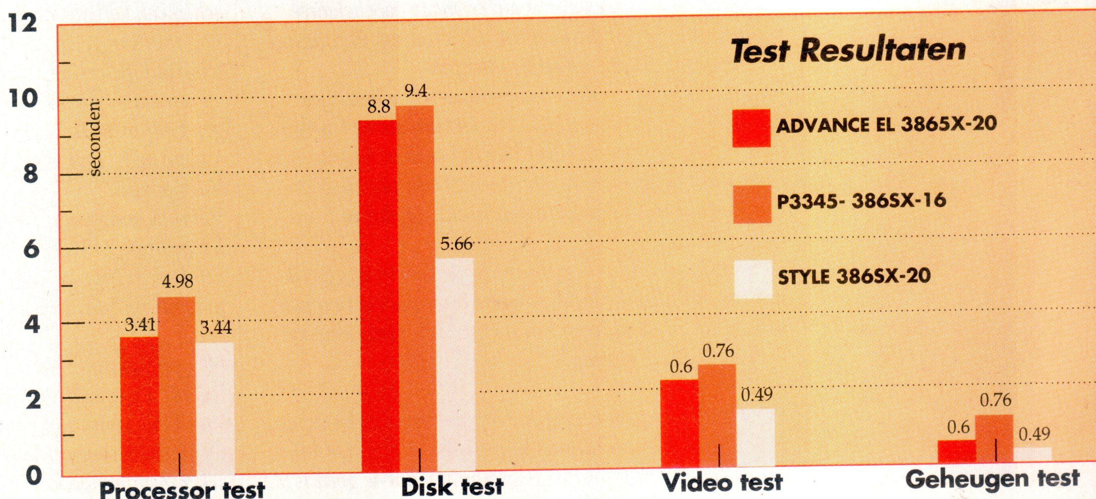
De Advance EL is een kleine en lichte computer, mede door het ontbreken van een interne floppydiskdrive. De levensduur van een acculading is met anderhalf uur wat aan de korte kant.

Produktinformatie:

Advance EL
Processor: 80386SX
Kloksnelheid: 19,6 Mhz
Intern geheugen: 2 Mb, uitbreidbaar tot 4 Mb op het moederbord
Extern geheugen: 3,5 inch 1,44 Mb externe floppydiskdrive 40 Mb interne harde schijf
Video: VGA met 32 grijstinten compatibel met EGA/CGA/MDA/Hercules, 256 Kb videogeheugen
Uitbreidingsslot: via Personality Modules, geleverd met een module voor PS/2 muis en externe VGA monitor
Interfaces: 1 serieel, 1 parallel
Gewicht: 2 kg
Prijs: ƒ 8289,08 (40 Mb harde schijf en 2 Mb RAM). Met 4 Mb RAM: ƒ 9474,08
Extra verkrijgbaar: 2400 bps modem/send-fax 9600 bps ƒ 1179,08
Alle prijzen inclusief BTW

Leverancier:
Advance Technologie BV
Herenweg 92
2101 MP Heemstede
Telefoon 023-294344

HCC TEST

GEOWORKS

GeoWorks Ensemble

Méér uitzicht uit een kleiner raampje

'Nieuw en nú al een wereldsucces!' Met deze slogan wordt de Nederlandstalige grafische werkomgeving GeoWorks Ensemble aanbevolen. Het zou een nazaat zijn van het menu-programma Geos voor de Commodore-64 en lijkt in sommige opzichten op Windows. Maar er is minstens één belangrijk verschil. Een dure AT met veel geheugen is beslist niet nodig, dit pakket 'voor alles' draait ook op veel minder dure apparatuur. Een kijkje uit het venster op een nieuwe PC-wereld, waarbij zelfs multitasken op een XT tot de mogelijkheden zou behoren.

Berend Harmens

Om maar direct met de deur in huis te vallen: een groot compliment aan de makers voor de uitvoering van dit pakket, het is in dat opzicht werkelijk perfect. Diskettes op de bekende twee formaten, een zeer uitgebreid handboek, handige tips, een boekje 'om mee te beginnen': het ziet er mooi uit en geeft helder uitleg, ook voor beginners. Kortom: hèt voorbeeld voor velen. In aansluiting hierop mag je een supersimpele installatie verwachten. Klopt, 'de computer' regelt alles en geeft alvast z'n voorkeuren aan, die in de praktijk vrijwel altijd de juiste zijn.

PC/Geos

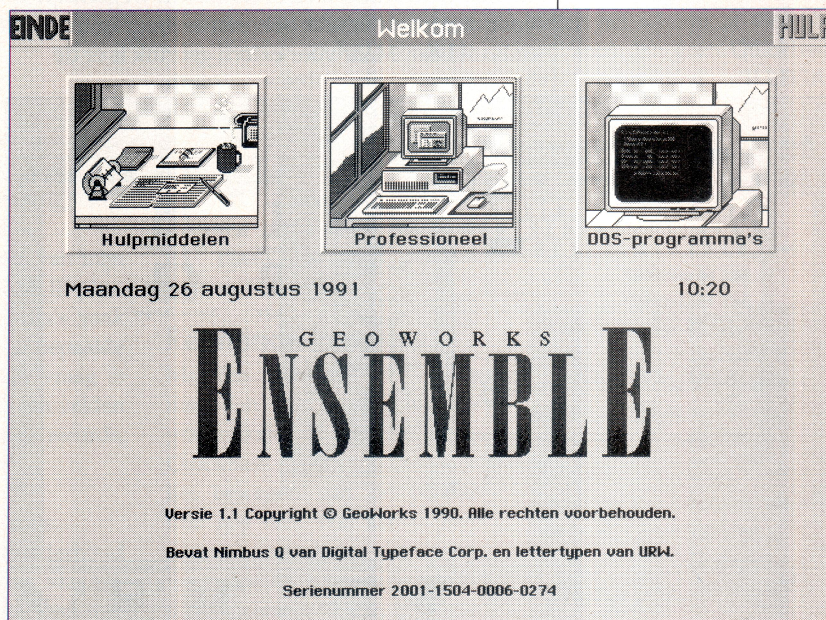
Dat GeoWorks echt afstamt van Geos voor de Commodore moeten we maar snel vergeten. Ja, het is óók menugestuurd... Het pakket bestaat in hoofdlijnen uit twee onderdelen: PC/Geos en Ensemble. PC/Geos is het besturingsysteem, wat zo'n 60 Kb van het geheugen in beslag neemt en enkele opmerkelijke eigenschappen heeft. Zo staat het voor ieder type PC multitasking toe, dus het uitvoeren van meerdere bezigheden 'tegelijk'. Bijvoorbeeld: op de achtergrond printen en intussen al bezig zijn met de volgende klus.
We hebben dit uitgebreid getest, maar kunnen het op een XT niet echt aanbevelen. Op een wat snellere computer gaat het wél voortreffelijk.
Een andere bijzonderheid: GeoWorks heeft een nieuwe paginabeschrijvende taal laten maken die sterk op PostScript lijkt. Dat biedt de mogelijkheid om zowel letters als afbeeldingen vrijwel traploos te vergroten, verkleinen, te roteren enzovoort. Heel fraai en het werkt op (nagenoeg) alle printers, ook als het een matrix of een inkjet is. In PostScript afdraaien is in deze versie onmogelijk, want deze taal spreekt net even anders.

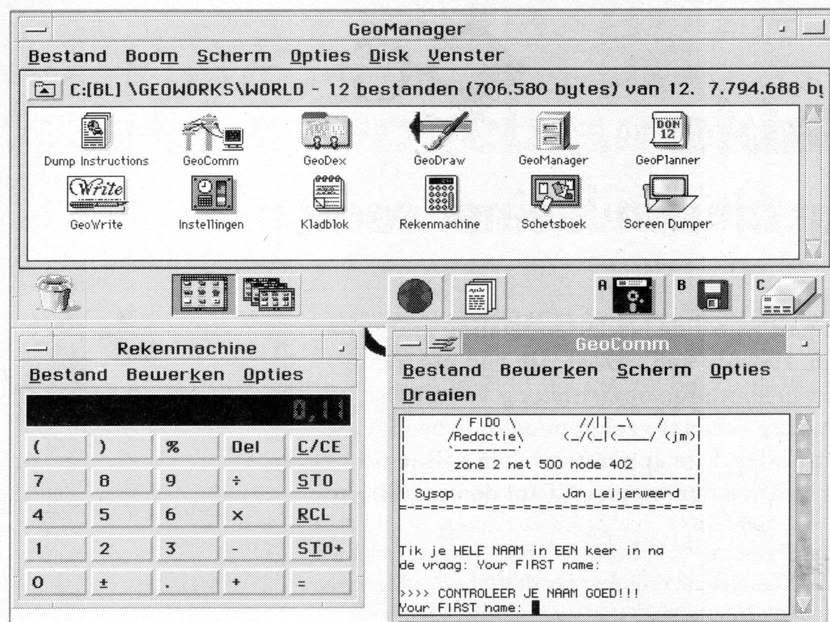
Programma's

Wordt GeoWorks gestart dan is er keus uit drie richtingen: handige hulpmiddelen, de 'professionele omgeving' en DOS. Voordat een keuze wordt gemaakt is in ieder geval al één ding opgevallen: wat ziet het er mooi uit! Op een VGA kleurenscherm is dat nog niet zo'n groot wonder, maar dit is een programma wat het ook op een Hercules scherm uitstekend doet. Aan het 'zwart-wit' gebruik is kennelijk veel aandacht besteed en het resultaat is dan ook zeer goed. Kleur is wèl mooier, maar ja...
De hulpmiddelen bestaan uit: een rekenmachine (niet opmerkelijk anders dan veel soortgenoten), een 'kladblok' voor kleine aantekeningen, een fraaie agenda en dito adresboek. Als extraatje is er: 'Spandoek'.
Mijn eerste gedachte was: daar heb je weer zo'n programma om een banner (slecht Nederlands!) te maken. Enorme teksten die dan 'dwars' op het kettingpapier worden geprint. Maar werken met Spandoek is echt leuk, ook al omdat je allerlei mooie effecten kunt meegeven: 3-D, 'mist', verschillende kaders, enzovoort. Tóch aardig. Je wacht wel een eeuwigheid voordat het uit de matrixprinter komt, maar mooie dingen mogen langzamer gaan. Op een inkjet of laserprinter komt er nog een hobby bij: knippen en plakken.

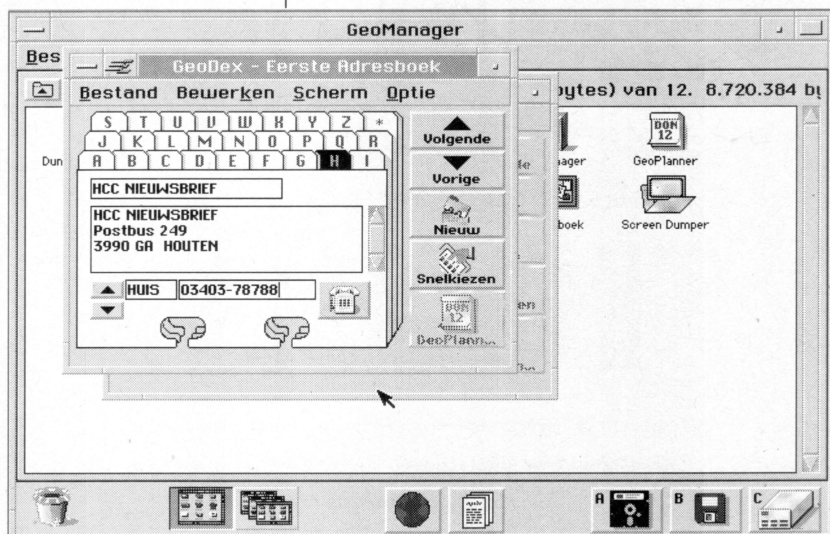
Professioneel

Pas bij het openen van het 'professionele scherm' blijkt wat GeoWorks allemaal in huis heeft. Dat is nogal wat: GeoManager (programmabeheer), GeoWrite (tekstverwerker), GeoDraw (tekenen), GeoDex (adresboek), GeoPlanner (afspraken) GeoComm (datacommunicatie), DOS-scherm,

Systeeminstellingen, Schetsboek en (tweede extraatje) het kaartspelletje Patience.
Alles wordt met de muis aangeklikt, die is dus absoluut nodig om met GeoWorks te kunnen werken.
In vogelvlucht een rondgang langs de programma's. Wordt op systeeminstellingen geklikt dan verschijnt een scherm vol plaatjes, met daaronder de belangrijkste mogelijkheden om de computer optimaal aan te passen. Het is overzichtelijk, werkt simpel en ook bij een zeer magere computerkennis is er geen probleem. Wordt een printer geselecteerd dan is er automatisch de mogelijkheid om die even te testen.
De tekstverwerker GeoWrite is een juweeltje. Zoals alles in GeoWorks zie je op het scherm wat je krijgt. Een wat grotere letter kiezen, vet, cursief, gerasterd, in een bepaalde kleur, diapositief (zwart vlak met witte letters), kader er om, in meerdere kolommen, enzovoort. Met deze tekstverwerker kan iedereen vrijwel onmiddellijk doen wat hij wil en dat is toch: schrijven. Een voorziening om de spelling te controleren is niet aanwezig. De vorm waarin GeoWrite z'n tekst standaard wegschrijft is voor niet tot de familie behorende programma's onbruikbaar. Maar voor extern gebruik is er de

mogelijkheid om een bestand 'als tekst' te bewaren. Daar bedoelen de makers ASCII mee. Er zijn 789 verschillende lettergroottes beschikbaar, dus het moet wel lukken om daar uit te kiezen. Verder is er de beschikking over verschillende lettertypes, waarbij de fraaie Roman (soort Times) als standaard wordt gezien. Gelukkig, nu eens niét die eeuwige Courier als eerste, al is die wel beschikbaar onder de naam Mono. De fonts zijn afkomstig van Nimbus, een bedrijf met enige faam in de U.S.A.
Volgens de makers biedt GeoWrite veel mogelijkheden voor desktop publishing, dus het elektronisch vormgeven. In beginsel wordt die belofte waar gemaakt, maar de term DTP is overdreven. Mag het betrekkelijk eenvoudig blijven dan zijn de mogelijkheden voldoende. Wordt er meer gevraagd, dan duurt het echt lang voordat het gewenste resultaat is bereikt. Er is dan ook veel switchen nodig met het tekenpakket. Natuurlijke kan ook dit pakket niet alle beperkingen van de hardware wegnemen, de verwerkingssnelheid blijft afhankelijk van het type processor. Gelet op de prijs verdient het geheel toch een dikke voldoende.

Ook in 'zwart-wit' krijg je er een kleur van

GeoDraw is een goed tekenpakket, ook weer met tal van mogelijkheden. Er zijn uitgebreidere te vinden, maar die kosten alléén al meer dan alles van GeoWorks Ensemble samen. Lijnen, cirkels, ovalen, rechthoeken, zestien instelbare kleuren, dekkend of transparant werken, vergroten, verkleinen, spiegelen, kopiëren, knippen en plakken: komt u maar. Als we dan tóch een minpuntje mogen noemen: het binnenhalen van andere formaten plaatjes is mogelijk (TIFF en PCX), maar wat export betreft denkt GeoWorks nogal binnenlands. Dat gaat dus niet. Een voorziening voor conversie zou niet misstaan.
Het elektronisch adresboek GeoDex is op zichzelf betrekkelijk simpel, maar wel heel plezierig in het gebruik. Het ziet er echt uit als een kaartenbak, compleet met 'tabs' op de kaarten. Zoeken en uitbreiden gaan logisch en er is via het modem dan nog de mogelijkheid een nummer te draaien. Gebeurt dat regelmatig dan maakt GeoDex zelf een 'snelkieslijst' met daarin de meest gedraaide nummers.
De afsprakenkalender GeoPlanner heeft een directe verbinding met GeoDex. Ook hier wordt het geheel weer op een prettige manier in beeld gebracht. Even met de muis in de kalender klikken en enkele seconden later is de afpraak vastgelegd, al dan niet in combinatie met een wekker die je waarschuwt als het zover is. Het is overzichtelijk, mede omdat een overzicht of uitdraai kan worden gemaakt van een weekend, een week of een

maand.
GeoComm is een voorziening voor de modemgebruikers. Het biedt veel minder mogelijkheden dan de communicatieprogramma's, zoals die bijvoorbeeld op het HCC Fido-net zijn te vinden. Zo wordt bijvoorbeeld het Zmodem-protocol niet ondersteund, wat toch wel handig zou zijn. Maar binnen die beperkingen doet het wat het moet doen, mits het modem Hayes compatibel is. GeoComm werkt in half of full duplex en kan snelheden aan tot 19.200 bps. Er is een klein tekstverwerkertje (editor) beschikbaar voor het maken van berichten en er zijn simpel macro's te maken.
Het interessante van het DOS programmascherm is vooral dat alle onder DOS draaiende programma's hier onder een 'knop' knnen worden gebracht, met een mini-beeldje (icoon) daaraan gekoppeld. Daardoor is het net of zo'n programma een vast onderdeel van GeoWorks is geworden. Wel eerst een plannetje opstellen voor een ordelijke rangschikking van die programma's, want de opstelling achteraf verbeteren is een hele klus. In het Schetsboek kan (een deel van) een bestand worden 'geparkeerd' en na bewerking worden overgebracht naar een ander programma.

Afdrukkwaliteit

Juist omdat hier een nieuwe paginabeschrijvende taal wordt gebruikt waren we erg benieuwd naar het printresultaat. Het gaat er tenslotte om hoe je al dat moois op het papier krijgt. We testten dit op een negen naalds matrixprinter, een inkjet en een laserjet. Volgens Brightware Solutions is de kwaliteit die uit een simpele matrixprinter wordt getoverd 'verbluffend'. Dus pakten we de Star NL-10 er bij, die overigens niet in de printerkeuze voorkomt (wel de SG). Er wordt inderdaad een hoge resolutie (dichtheid) gehaald en het resultaat is beter dan bij de meeste andere programma's. Maar verbluffend is toch nog iets anders. Dat ligt niet zozeer aan dit pakket, maar aan het type printer. Die gaat met z'n negen naalden eindeloos over het papier, om er maar voor te zorgen dat ieder puntje er (meerdere keren) op komt. Het resultaat wordt dan toch wat 'vettig'. In 'letterkwaliteit' - zonder grafische afbeeldingen of de lettertypes van GeoWorks - gaat het prima. Een grafische bestand op een matrixprinter uitdraaien kost zoals zich al laat raden ongekend veel tijd.

Multitasking kan, maar...

Conclusie op dit punt: wat de techniek toelaat wordt benut, meer zit er gewoon niet in. Het resultaat op een HP DeskJet vinden we daarentegen uitzonderlijk goed. Een genot om naar te kijken. Een tikje lomp is dat van de voorbeeldbestanden aan de bovenkant een stuk wordt 'afgesneden', omdat dit bij de DeskJet tot de witmarge behoort. Dat had wel even anders gekund. Natuurlijk gaf ook de laserjet een prima afdruk.

Eenvormigheid

GeoWorks Ensemble biedt beslist een aantal voordelen. Allereerst: het is echt plezierig werken op de computer op deze manier. Dat mag best meetellen. Voordeel twee: de programma's die mee worden geleverd laten zich over het algemeen op dezelfde manier bedienen en hebben behoorlijk wat mogelijkheden. Soms zijn gegevens direct uit te wisselen, in andere gevallen moet er zoals bij de Mac eerst 'geknipt' en daarna 'geplakt' worden. Wat omslachtiger dan een directe uitwisseling, maar het werkt verder goed.

Documentatie: zo hoort het

Conclusie

GeoWorks Ensemble is niet zo maar een programma, zoals er maandelijks op de markt verschijnen. De opzet - menusturing en een combinatie van (min of meer) op elkaar afgestemde programma's - is natuurlijk niet volstrekt nieuw, maar wat wordt geleverd is over het algemeen goed verzorgd.
Als het om de doelgroep gaat dan moet zeker aan de 'thuisgebruiker' worden gedacht, die een XT heeft staan. Maar op een AT heeft het ook voordelen, omdat het sneller werkt en de vervelende kantjes van Windows grotendeels mist. Bovendien benut PC/Geos extended en expanded RAM-geheugen. Het pakket zou nog wel wat meer 'export'-mogelijkheden mogen hebben.

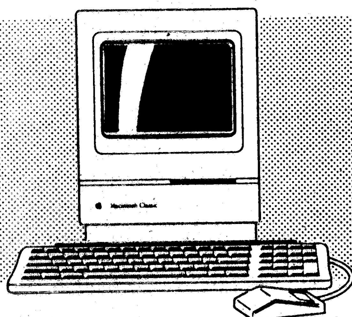
Het eindoordeel: mooi en verzorgd pakket voor wie geen Windows kan of wil gebruiken en straks ook geen behoefte heeft aan toepassingen die alleen onder Windows draaien. Enige nuchterheid blijft wel op z'n plaats: werken in een grafische 'omgeving' kost altijd wat extra tijd, iets wat zich vooral op een XT laat voelen. GeoWorks is weliswaalre behoorlijk snel maar dan wel naar verhouding. Kennelijk is ook de importeur reuze enthousiast over z'n eigen produkt, hij wist in z'n reclame-uitingen de uitroeptekentoets goed te vinden. 'Maak uw PC tot een wereld-PC!' Rustig maar.

Produktinformatie

GeoWorks Ensemble
voor de IBM PC/XT AT, PS/2 of compatibele computers, met minimaal 512 Kb RAM, een harde schijf en een 3,5 of 5,25 inch diskdrive, een muis en een Hercules, EGA, VGA of MCGA-scherm (dus géén CGA!), minimaal MS-DOS 2.0
Gebruik mogelijk van extended en expanded geheugen
Prijs: ƒ 449,- inclusief BTW
Distributeur:
Brightware Solutions BV, Breukelen
Telefoon 03462-61123

VANAF NU GEEN APPLES MEER VOOR PEREN!

Apple Classic

De computer voor thuis- en zakelijk gebruik met de mogelijkheid om zowel met Apple Macintosh software als MS-Dos gegevens te werken.

De compacte Apple Macintosh computer, nu voor een compacte prijs

- MC68000, processor
- Standaard 1 Mb Ram (uitbreidbaar tot 4 Mb)
- Ingebouwde 3.5"/1.44 Mb Apple superdrive
- 2 x seriële RS-232/ RS-422 poorten
- Geluidspoort voor externe audioversterker of hoofdtelefoon
- Ingebouwde hoge resolutie (512 x 342 pixels) monochroom monitor
- Ingebouwde klok/kalender
- Muis
- Toetsenbord
- Nederlandstalige handleiding
- Hypercard,database programma met ongekende mogelijkheden

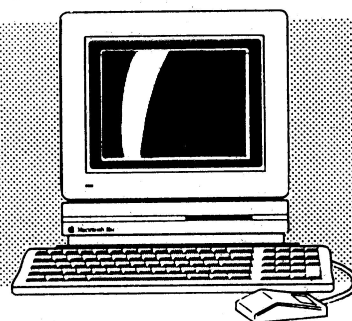
Nu **1999,-**

Apple Classic 2/40

Gelijk aan de Apple Classic maar met als extra's

- 40 Mb harddisk
- 2 Mb Ram

Nu **3199,-**

Apple LC 2/40

Kleur en prestatie op een ongekend laag prijsniveau.

- MC68020 microprocessor
- Standaard 2 Mb Ram (uitbreidbaar tot 10 Mb)
- Ingebouwde 3.5"/1.44 Mb Apple superdrive
- Interne 40 Mb harddisk
- 7 interfaces waaronder o.a. 2 x seriële beeldschermpoort, SCSI interface, aansluiting t.b.v. netwerk
- Geluidsinvoer/uitvoer aansluiting, d.m.v. bijgeleverde microfoon is het mogelijk geluiden op te nemen en in programma's te verwerken b.v presentaties
- 16 grijstinten bij monochroommonitor tot maximaal 256 kleuren bij kleurenmonitor (Apple kleurenmonitor)
- Muis
- Toetsenbord
- Nederlandstalige handleiding
- Hypercard, database programma met ongekende mogelijkheden

Inclusief
monochroommonitor

4699,-

Meerprijs
12" RGB kleurenmonitor (16 kleuren)......... **500,-**

Apple Stylewriter

De inktjetprinter met de afdrukkwaliteit van een laser voor een matrixprijs.

- Resolutie van 360 DPI
- Inktjet afdruktechnology
- Vier TrueType lettertypen families (Times, Helvetica, Courier en Symbol)
- Automatische sheetfeeder
- Eenvoudig aan te sluiten
- Nederlandstalige handleiding

Nu... **1049,-**

Apple Laserwriter LS

De meest prijsgunstige manier om kennis te maken met laserprintertechnologie.

- Resolutie van 300 DPI
- Multifunctionele papierlade (o.a. geschikt voor enveloppen)
- Zeer gunstige prijs per afgedrukte pagina
- Standaard geleverd met True Type lettertypes (o.a. Helvetica, Times en Courier)
- Geschikt voor groot aantal afdrukmaterialen (b.v. gekleurd papier)

Nu... **2699,-**

Microsoft works

Software pakket bestaande uit tekstverwerker, kaartenbak, spreadsheet, communicatieprogramma en tekenprogramma

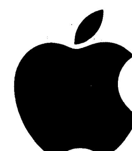
Nu voor... **299,-**

Byte
COMPUTERSHOPS

APELDOORN	Asselsestraat 46, tel. 055-221 830
GRONINGEN	Ged. Zuiderdiep 7, tel. 050-142 097
LEEUWARDEN	Nieuwestad 51, tel. 058-121 210
NIJMEGEN	Augustynenstraat 43, tel. 080-235 523
ZWOLLE	Diezerpoortenplas 18, tel. 038-219 429
POSTORDERS	Postorderlijn 038-536 925 Postorderfax 038-536 816

PRIJZEN ZIJN INCL. BTW, wijzigingen voorbehouden

Apple Computer

BYTE COMPUTERSHOPS WEL IETS BETER

FrameWork XE

Marketing of meer voor minder?

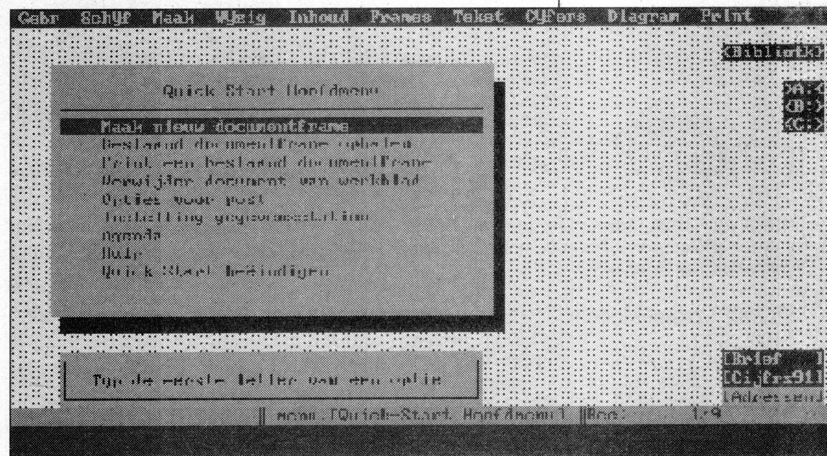
FrameWork is een geïntegreerd pakket en lijkt een beetje op Windows. Maar waar Windows werkt met vensters, werkt FrameWork met frames. De nieuwe XE-versie doet er nog een schepje bovenop en biedt de gebruiker een prettige en eenvoudig te leren werkomgeving.

Johan Hageman en Henk Sietsma

Stelt u zich voor dat u in een nieuwe auto stapt. Het is nog hetzelfde model als uw vorige auto, maar er is iets veranderd. Geen kaal dashboard meer, want u zit ineens oog in oog met een heuse boordcomputer. Op het beeldscherm staan commando's als 'start de motor', 'schakel de versnelling', 'rij vooruit', 'ontsteek lampen', etcetera. En onderin knippert een cursor bij de mededeling 'maak uw keuze'.
Kortom, de nieuwe auto heeft intelligentie meegekregen. Natuurlijk weet u (uit uw vorige auto) al hoe alles werkt. Maar die kennis heeft u eigenlijk niet nodig want, zelfs al zat u nooit eerder in een auto, met deze boordcomputer kan iedereen zo wegrijden. Dit gevoel overviel ons toen we FrameWork XE startten. De boordcomputer heet Quick-Start, een relaas van de testrit volgt hier onder.

Gebruikersomgeving

FrameWork is een geïntegreerd programma, waarbinnen u met meerdere onderdelen kunt werken. Met het programma kunt u tekstverwerken, een spreadsheet, database of grafieken maken, 'telecommuniceren' en zelfs programmeren. Het is daarom eigenlijk meer een gebruikersomgeving dan een losstaand programma. Wat dat betreft is dit pakket goed te vergelijken met Microsoft Windows. In Windows werkt u in vensters, binnen FrameWork doet u alles in frames. De werkomgeving is weliswaar niet grafisch, maar het werkblad ziet er heel verzorgd uit met een vaste plaats voor de documenten, archieven (drives), menubalk, statusregel, werkregel en een meldregel.
De letterlijke vertaling van het woord 'framework' is 'structuur'. Niet toevallig want dit programma is bij uitstek geschikt om er heel gestructureerd mee te kunnen werken. Verder heeft een geïntegreerd pakket het voordeel dat je maar één set functietoetsen hoeft te leren die je bij alle applicaties kunt gebruiken.De integratie komt bij FrameWork pas goed tot zijn recht als je informatie van de ene module overbrengt naar een andere. Bijvoorbeeld getallen uit een spreadsheet naar een tekstbestand. Het overbrengen van informatie via de frames is een peuleschil. Uniek is de mogelijkheid om frames te combineren in zogenaamde overzichtsframes. Deze outline-mogelijkheid is al uitgebreid besproken in de test van FrameWork III in Nieuwsbrief 125 (februari 1990).

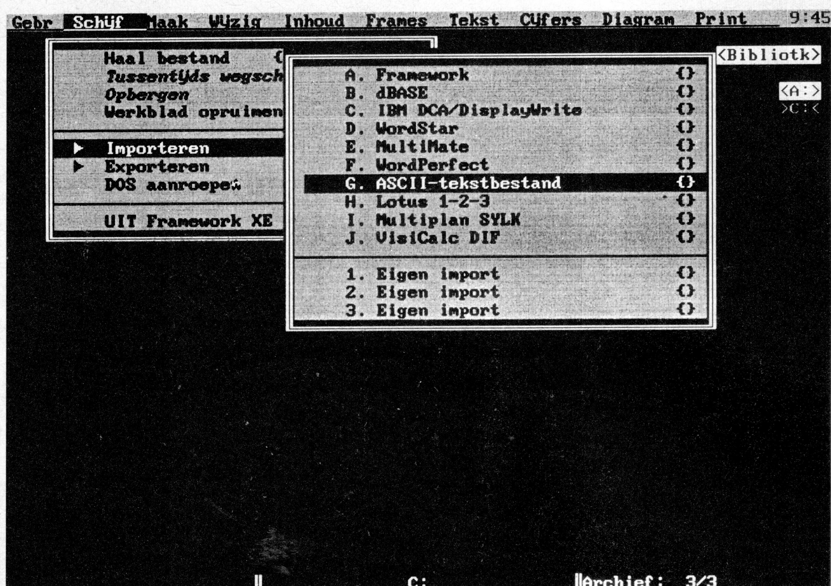
Quick-Start

Na de installatie start een batchfile het programma waardoor Quick-Start, een soort automatische piloot van FrameWork, wordt geladen. Quick-Start vraagt direct om de persoonlijke gegevens van de gebruiker. Deze worden opgeslagen in de bibliotheek en kunnen elke keer opnieuw worden gebruikt bij het maken van standaardbrieven en memo's. Dit gebeurt overigens alleen bij de eerste keer. Alle volgende keren verschijnt direct het Quick-Start hoofdmenu op het scherm.

In de praktijk bleek dat beginnende gebruikers vaak niet goed overweg konden met FrameWork. Dit komt omdat het zoals gezegd een soort gebruikersomgeving is, waardoor je niet direct aan de slag kunt. Daarvoor is het nodig om eerst een frame te openen (bijvoorbeeld een tekstframe). Dit ogenschijnlijk moeilijke drempeltje is nu volledig weggenomen met Quick-Start. Alle basisfuncties zijn er namelijk in opgenomen: nieuw documentframe aanmaken of reeds bestaande frames ophalen, printen, instelling standaardarchief, etcetera. Quick-Start bevat daarnaast een agenda en een eigen hulpmenu. Zo wordt het de beginnende gebruiker een stuk gemakkelijker gemaakt.

Mogelijkheden

Versie III had in vergelijking met versie II veel extra mogelijkheden. Om er een paar te noemen: functioneel kleurgebruik, een opmaakregel binnen een tekstframe, doorhalen van tekst, super- en subscript, meer import- en exportmogelijkheden, vele

extra mogelijkheden voor gegevensopmaak in spreadsheets en databases (onder andere datumweergave en alfanumeriek) en vele extra FRED-functies. Een paar van deze nieuwe opties zijn er bij de XE-versie weer uitgehaald.

De logica hierachter is niet altijd even duidelijk. Een aantal van de weggelaten functies zou je kunnen zien als 'luxe' (thesaurus en de voetnoten). Maar andere functies lijken ons toch noodzakelijk, zoals het automatisch kunnen afbreken van woorden. Algemeen kan worden gezegd dat de functionaliteit van versie III bewaard is gebleven en dat alle onderhuidse verbeteringen ook in de XE-versie aanwezig zijn. De files van FrameWork XE zijn in ieder geval volledig compatibel met versie III

Slordig

De bijgeleverde Nederlandstalige handleidingen zijn niet echt goed. Ondanks onze voorkeur voor Nederlandse programma's komen de vertalingen van bepaalde computertermen in deze boekjes soms wat geforceerd over. Ook de opzet van het 'beginnersboekje' lijkt niet erg consequent. Gelukkig zijn er ook voor dit probleem oplossingen in de vorm van boeken over het pakket (bijvoorbeeld 'Praktisch FW III'). Het is echter absurd dat je bij aanschaf van een origineel pakket wordt gedwongen er een extra boek bij te kopen.

Conclusie

Ashton Tate wil met FrameWork XE een geïntegreerd pakket op de markt brengen dat een beginner voor niet al te veel geld een prettige en eenvoudig te leren werkomgeving biedt. Het bijgeleverde Quick-Start is een feest, vooral voor de echte beginners.
FrameWork XE is nog aantrekkelijker voor bezitters van een Vendex Headstart PC. Zij kunnen hun pakket upgraden voor *f* 231,10 (inclusief BTW).

Produktinformatie:

FrameWork XE
Ashton Tate
Postbus 71876
1008 EB Amsterdam
Telefoon: 020-5405400
Prijs: *f* 586,60 inclusief BTW

PROFESSIONEEL EN BETAALBAAR

Intelligent PC Benelux
uw partner voor:

- Personal Computers
- EISA File Servers
- UNIX Werkstations
- Computer Kasregisters
- Netwerken
- Randapparatuur
- Service en reparatie

KOMPLEET VANAF
4.595,-

IPC
486 - 33 MHz

Elke IPC gebruiksklaar en kompleet met:

- gratis muis
- gratis DOS
- levenslang reparatieloonkosten gratis
- gratis onbeperkt telefonisch support
- 30 dagen, niet compatible, geld terug
- doorgroeimogelijkheden gegarandeerd

De IPC 486 maakt gebruik van de Intel 486 processor met 8 Kb cache. Daardoor werkt hij super snel. Dat merkt u vooral bij grafisch werk zoals CAD en Desktop Publishing. Speciaal voor prijsbewuste professionals als u ontwierp IPC Corporation deze uiterst snelle en betrouwbare 486 computers. Gebruik van Intel chips, Intel setup, Conner harde schijven en Teac drives, zorgen samen met de IPC technologie voor een ongekende performance. Direkte levering aan eindgebruikers verzekert een uitstekend kwaliteitsniveau voor een interessante prijs. Elk systeem wordt gebruiksklaar geleverd, samen met de levenslange IPC garantie op arbeidsloon.

Daarnaast heeft u gratis telefonische support en service via eigen technische dienst. Waarom zou u bij aanschaf van een computer met minder dan een IPC 486 genoegen nemen?.

Wilt u meer weten?
Bel gratis 06 - 0383, bezoek één van onze showrooms of fax 03403 - 51033.
U bent ook welkom in onze stand A229 op de Efficiëncy Beurs '91.

ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM	EDE	HOUTEN	ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 020 - 6914241	Tel.: 08380 - 50630/50690	Tel.: 03403 - 59333	Tel.: 03 - 8771155
Burg. Stramanweg 104	Stationsweg 107	Peppelkade 1	Antwerpsesteenweg 124

MET DE UNIEKE IPC

UNO.SYS - MODEL

IPC 286-12 Mhz

CPU 80286-12 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 4 Mb op moederkaart) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt 80287 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 286-12/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**2095,-**
IPC 286-12/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**2495,-**
IPC 286-12/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**2795,-**

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 286-12/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**2495,-**
IPC 286-12/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**2895,-**
IPC 286-12/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**3195,-**

IPC 386SX-16 Mhz

CPU i386SX-16 Mhz - 0 waitstate - 1 Mb RAM (uitbreidbaar tot 8 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-16/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**2595,-**
IPC 386SX-16/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**2995,-**
IPC 386SX-16/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**3295,-**

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-16/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**2995,-**
IPC 386SX-16/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**3395,-**
IPC 386SX-16/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**3695,-**

SERVER - MODEL

IPC 386SX-20 Mhz

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) 1 parallelle en 2 seriele poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 7 uitbreidingsslots - ondersteunt i387SX coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**3590,-**
IPC 386SX-20/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**3990,-**
IPC 386SX-20/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**4290,-**
IPC 386SX-20/210VM met harde schijf 210 Mb/16 ms	**4990,-**

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**3990,-**
IPC 386SX-20/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4390,-**
IPC 386SX-20/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**4690,-**
IPC 386SX-20/210V met harde schijf 210 Mb/16 ms	**5390,-**

IPC 386SX-20 Mhz CACHE

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 16 Kb cache (uitbreidbaar tot 64 Kb) - 2 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 1 floppy 5 1'/4", 1,2 Mb - 5 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387SX coprocssor - toetsenbord met 102 toetsen
Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**3990,-**
IPC 386SX-20/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4390,-**
IPC 386SX-20/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**4690,-**
IPC 386SX-20/210VM met harde schijf 210 Mb/16 ms	**5390,-**

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386SX-20/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**4390,-**
IPC 386SX-20/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4790,-**
IPC 386SX-20/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**5090,-**
IPC 386SX-20/210V met harde schijf 210 Mb/16 ms	**5790,-**

Uitbreidingen

Externe FDD 5 1/4" voor Uno	**245,-**
Geheugenuitbreiding per Mb	**150,-**
Interne tapestreamer 60 Mb	**1675,-**
Interne tapestreamer 250 Mb	**2695,-**
VGA-set card + kleurenmonitor	**1250,-**
Meerprijs 512 Kb videogeheugen	**150,-**
Meerprijs 1 Mb videogeheugen	**400,-**
VGA monitor voor Notebook	**895,-**
Meerprijs 16" Eizo + card	**2750,-**
Coprocessor 287 XL	**275,-**
Coprocessor 387SX 16	**435,-**
Coprocessor 387SX 20	**485,-**
Coprocessor 387 33	**800,-**
Meerprijs MS DOS 5.0 t.o.v. DR DOS	**150,-**
MS Windows + 1 Mb	**345,-**
Novell versie 2.2 5 users	**2375,-**

IPC 386SX-20 Mhz NOTEBOOK

CPU i386SX-20 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM (uitbreidbaar tot 10 Mb op moederkaart) 1 parallelle en 1 seriële poort - IDE interface voor harde schijf en floppy - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - expansiebox aansluiting voor externe VGA monitor ondersteunt i387SX coprocessor toetsenbord met 84 toetsen -LCD scherm met CCfl Backlit, resolutie 640 * 480 - battery voor 2 1/2 uur onafgebroken werken + adapter - afmeting A4 - gewicht 2.2 kg - draagtas.
Nu met gratis MS.DOS 5.0 + IPC muis.

PORTA-PC 20386SX/40 met harde schijf 40 Mb/28 ms	**4950,-**
PORTA-PC 20386SX/60 met harde schijf 60 Mb/28 ms	**5200,-**

INTELLIGENT PC BENELUX B.V.

ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 6914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

HOUTEN
Tel.: 03403 - 59333
Peppelkade 1

ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

LIFETIME GARANTIE

IPC 386 - 33 Mhz

CPU i386-33 Mhz - 0 waitstate - 2Mb RAM (uitbreidbaar tot 16 Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's- 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - ondersteunt i387 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen.

Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386+33/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**3595,-**
IPC 386-33/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**3995,-**
IPC 386-33/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**4295,-**

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA Monitor

IPC 386-33/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**3995,-**
IPC 386-33/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4395,-**
IPC 386-33/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**4695,-**

IPC 486SX - 20 Mhz

CPU i486SX-20 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM(uitbreidbaar tot 16Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bit) - toetsenbord met 102 toetsen.

Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486SX-20/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**4.195,-**
IPC 486SX-20/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4.595,-**
IPC 486SX-20/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**4.895,-**

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA Monitor

IPC 486SX-20/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**4.595,-**
IPC 486SX-20/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4.995,-**
IPC 486SX-20/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**5.295,-**

IPC 486 - 33 Mhz

CPU i486-33 Mhz - 0 waitstate - 2 Mb RAM(uitbreidbaar tot 16Mb op moederkaart) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 4 uitbreidingsslots (16 bits) - toetsenbord met 102 toetsen.

Nu met gratis DOS + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33/40VM met harde schijf 40 Mb/28 ms	**4.595,-**
IPC 486-33/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**4.995,-**
IPC 486-33/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**5.295,-**

VGA kleur 800 x 600
16 bits kaart + 14" VGA Monitor

IPC 486-33/40V met harde schijf 40 Mb/28 ms	**4.995,-**
IPC 486-33/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**5.395,-**
IPC 486-33/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**5.695,-**

IPC 386-33 Mhz CACHE

CPU i386C-33 Mhz - 0 waitstate - 64 Kb cache (uitbreidbaar tot 256 Kb) - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 32 Mb) -1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's - 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots - ondersteunt i387 en weitec coprocssor - toetsenbord met 102 toetsen

Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-33C/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**5290,-**
IPC 386-33C/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**5590,-**
IPC 386-33C/210VM met harde schijf 210 Mb/16 ms	**6290,-**
IPC 386-33C/330VM met harde schijf 330 Mb/16 ms*	**8790,-**

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 386-33C/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**5690,-**
IPC 386-33C/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**5990,-**
IPC 386-33C/210V met harde schijf 210 Mb/16 ms	**6690,-**
IPC 386-33C/330V met harde schijf 330 Mb/16 ms*	**9190,-**

IPC 486-33Mhz CACHE

CPU i486C-33 Mhz - 0 waitstate - 64 Kb cache (uitbreidbaar tot 256Kb) - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 32 Mb) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's- 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots - ondersteunt weitec coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen.

Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.
Landmark speedtest 150

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33C/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**6390,-**
IPC 486-33C/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**6690,-**
IPC 486-33C/210VM met harde schijf 210 Mb/16 ms	**7390,-**
IPC 486-33C/330VM met harde schijf 330 Mb/16 ms*	**9890,-**

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33C/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**6790,-**
IPC 486-33C/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**7090,-**
IPC 486-33C/210V met harde schijf 210 Mb/16 ms	**7790,-**
IPC 486-33C/330V met harde schijf 330 Mb/16 ms*	**10290,-**

IPC 486-33Mhz CACHE/EISA

CPU i486C-33 Mhz - 0 waitstate - max cache 256Kb - 4 Mb werkgeheugen (uitbreidbaar tot 64 Mb) - 1 parallelle en 2 seriële poorten - IDE interface voor 2 harde schijven en 2 floppy's- 1 floppy 5 1/4", 1,2 Mb - 1 floppy 3 1/2", 1,4 Mb - 8 uitbreidingsslots (6 eisa) - ondersteunt 80486 coprocessor - toetsenbord met 102 toetsen.

Nu met gratis 5 1/4" FDD+MS DOS 5.0 + IPC muis.
Landmark speedtest 150

VGA monochrome 640 x 480
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33C/80VM met harde schijf 80 Mb/18 ms	**12000,-**
IPC 486-33C/120VM met harde schijf 120 Mb/19 ms	**12300,-**
IPC 486-33C/210VM met harde schijf 210 Mb/16 ms	**13000,-**
IPC 486-33C/330VM met harde schijf 330 Mb/16 ms*	**15500,-**

VGA kleur 1024 x 768
16 bits kaart + 14" VGA monitor

IPC 486-33C/80V met harde schijf 80 Mb/18 ms	**12400,-**
IPC 486-33C/120V met harde schijf 120 Mb/19 ms	**12700,-**
IPC 486-33C/210V met harde schijf 210 Mb/16 ms	**13400,-**
IPC 486-33C/330V met harde schijf 330 Mb/16 ms*	**15900,-**

Elke IPC kompleet met:

- gratis muis
- gratis DOS
- levenslang reparatieloonkosten gratis
- gratis onbeperkt telefonisch support
- 30 dagen, niet compatible, geld terug
- doorgroeimogelijkheden gegarandeerd

Efficiëncy Beurs '91:

Bezoek ons op de Efficiëncy Beurs, Amstelhal, stand A229 en maak kans op een **GRATIS IPC 486 computer**

Uitslag aktie gratis notebook

Winnaar van de IPC notebook is:

de heer J. Vroegindewey
Tollenhof 28
3221 VV Hellevoetsluis

met de slagzin:

Ik kies voor IPC, want dan betaal ik een Interessante prijs voor een Perfecte Computer

Van Harte gefeliciteerd!

Prijzen België

	BFR.
IPC 286-12 Mhz	
12-286/40 VM	**41900**
12-286/80 VM	**49900**
12-286/120 VM	**55900**
12-286/40 V	**49900**
12-286/80 V	**57900**
12-286/120 V	**63900**
IPC 386SX-16 Mhz	
16-386SX/40 VM	**51900**
16-386SX/80 VM	**59900**
16-865SX/120 VM	**65900**
16-386SX/40 V	**59900**
16-386SX/80 V	**67900**
16-386SX/120 V	**73900**
20-386SX/-- meerprijs	**8000**
IPC 386-33 Mhz	
33-386/40 VM	**71900**
33-386/80 VM	**79900**
33-386/120 VM	**85900**
33-386/40 V	**79900**
33-386/80 V	**87900**
33-386/120 V	**93900**
IPC 486SX-20 Mhz	
20-486SX/40 VM	**83900**
20-486SX/80 VM	**91900**
20-486SX/120 VM	**97900**
20-486SX/40 V	**91900**
20-486SX/80 V	**99900**
20-486SX/120 V	**105900**
IPC 486-33 Mhz	
33-486/40 VM	**91900**
33-486/80 VM	**99900**
33-486/120 VM	**105900**
33-486/ 40 V	**99900**
33-486/ 80 V	**107900**
33-486/120 V	**113900**
IPC 386SX-20 Mhz	
20-386SX/40 VM	**71800**
20-386SX/80 VM	**79800**
20-386SX/120 VM	**85800**
20-386SX/210 VM	**99800**
20-386SX/40 V	**79800**
20-386SX/80 V	**87800**
20-386SX/120 V	**93800**
20-386SX/210 V	**107800**
IPC 386-33 Mhz CACHE	
33-386/80 VM	**106000**
33-386/120 VM	**112000**
33-386/210 VM	**126000**
33-386/330 VM	**176000**
33-386/80 V	**114000**
33-386/120 V	**120000**
33-386/210 V	**134000**
33-386/330 V	**184000**
IPC 486-33 Mhz CACHE	
33-486/80 VM	**128000**
33-486/120 VM	**134000**
33-486/210 VM	**148000**
33-486/330 VM	**198000**
33-486/ 80 V	**136000**
33-486/120 V	**142000**
33-486/210 V	**156000**
33-486/330 V	**206000**
33-486/--EISA meerprijs	**112000**
IPC NOTEBOOK	
20-386SX/ 20 VM	**99000**
20-386SX/ 40 VM	**104000**

* Harde schijf incl. ESDI controller.
Indien niet anders vermeld; harde schijven incl. controller met buffergeheugen, interleave 1:1. Data transferrate 720 - 1200 Kb/sec.

Alle prijzen zijn excl. BTW. Wijzigingen voorbehouden.

INTELLIGENT PC BENELUX B.V.

ANTWOORDNUMMER 2677 - 3970 VJ HOUTEN

AMSTERDAM
Tel.: 020 - 6914241
Burg. Stramanweg 104

EDE
Tel.: 08380 - 50630/50690
Stationsweg 107

HOUTEN
Tel.: 03403 - 59333
Peppelkade 1

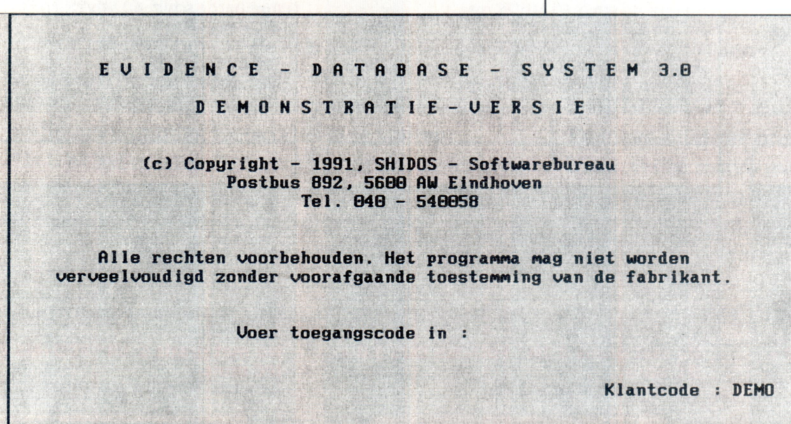
ANTWERPEN (Aartselaar)
Tel.: 03 - 8771155
Antwerpsesteenweg 124

Evidence 3.00

Eenvoudige administratieve kaartenbak

De computermarkt lijkt bedolven te worden onder databaseprogramma's (kaartenbakken), waarvan de leveranciers elkaar bestrijden op punten als gebruiksvriendelijkheid en doelgerichtheid. Beide termen duiden op niet goed te omschrijven kwaliteiten van programmatuur. Evidence is bedoeld voor betrekkelijk kleine adres- en administratieve bestanden. Een recht toe recht aan kaartenbak met handige extra's, zonder overbodige poespas, voor een redelijke prijs. Een korte analyse.

Quintus Bosman

Evidence wordt geleverd met een beknopte handleiding, waarin kort alle functies aan de orde komen. Erg kort. Een aantal functies, met name de spreadsheet, krijgen nauwelijks aandacht en zijn daardoor niet gemakkelijk te gebruiken. De handleiding is kennelijk de sluitpost van de begroting geworden, want hij geeft geen goed beeld van het programma. De handleiding lezend komt een erg sober beeld over. Er is nauwelijks aandacht besteed aan de opmaak, terwijl het programma zèlf direct een goede indruk maakt met duidelijke schermen en eenduidige menustructuur. De handleiding lezen om een idee te krijgen van het programma is hierdoor vergeefse moeite. Het document is eerder een functioneel ontwerp van Evidence dan een handleiding in het gebruik.
Zoals aangegeven is het programma veel beter dan de handleiding. Opgeruimd en duidelijk maakt het de indruk wel te zullen voldoen aan de doelstellingen.

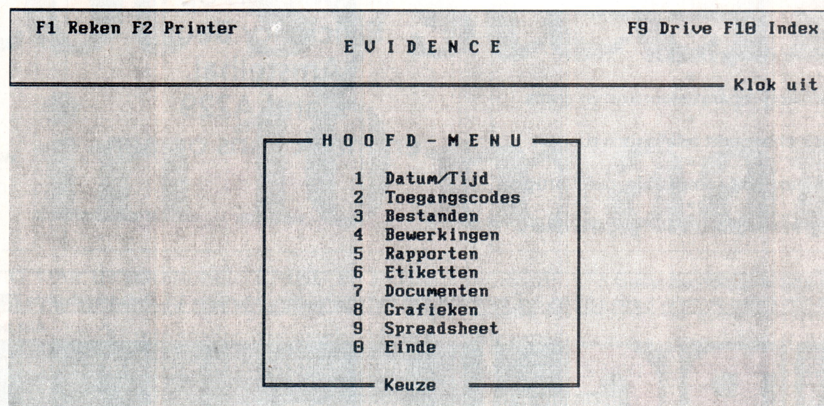
Het programma

Evidence is volledig menugestuurd. Vanuit het hoofdmenu kunnen de verschillende functies worden aangeroepen.

Kaartenbak - De eigenlijke database is een platte kaartenbak met maximaal 60 velden per kaart. In deze kaartenbak zal men alle gegevens moeten opnemen die noodzakelijk zijn voor het gewenste bestand. Het is mogelijk de waarde van velden te berekenen met behulp van formules, die in het programma zijn opgenomen.

Toegangscodes - Omdat een belangrijke doelgroep van Evidence financiële gegevens zal opslaan in de kaartenbak is het terecht dat het programma voorziet in toegangscodes voor drie gebruikers en een beheerder. Met behulp van de toegangscodes kan de toegang tot elk menu worden geblokkeerd.

Handleiding was kennelijk de sluitpost

Rapporten en documenten - Er kunnen lijsten van gegevens worden gegenereerd, waarbij de opbouw van de lijst kan worden aangegeven. Een ingebouwde tekstverwerker helpt de gebruiker bij het opzetten van documenten op basis van de kaartenbakgegevens. Op deze wijze kunnen bijvoorbeeld betalingsherinneringen worden geprint, waarbij de adresgegevens van een selectie uit de database automatisch worden overgenomen. Etiketten - Er kunnen etiketten worden opgemaakt en afgedrukt in diverse formaten. Aardig hierbij is dat een etikettenlineaal wordt meegeleverd, met maten voor zes karakters en zes lijnen per inch. Het uitmeten van de mogelijkheden van een etiket gaat zo erg gemakkelijk.

Grafieken - Op basis van de kaartenbak kunnen lijn-, balk- en taartdiagrammen worden getekend. Dit kan een aardige illustratie geven van bepaalde cijfers. Jammer is het dat de diagrammen niet in de documenten kunnen worden geïntegreerd.

Beperktheid is niet altijd een minpunt

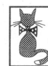
Spreadsheet - Een zeer beperkte spreadsheet kan worden opgezet. Met name hier schiet de handleiding tekort. Er wordt niet uitgelegd op welke wijze de velden moeten worden geplaatst en hoe met de formules kan worden gespeeld. Een voorbeeld van een nuttig gebruik zou wel het minste zijn. Op deze manier is de functie nauwelijks bruikbaar.

Kwaliteiten

De kracht van Evidence ligt in de doelgerichtheid. In de handleiding omschrijven de makers het programma zo: 'Het Evicence programma, geschikt voor het opzetten van adressenbestanden, ledenadministraties, boekhoudingen, factureringsbestanden, enzovoort.' Hieruit komt een doelgroep naar voren van relatief kleine gebruikers.
In de meeste gevallen zal Evidence kunnen voldoen aan de wensen van deze groep. Men zal zich echter moeten realiseren dat alleen de 'kale' wensen worden vervuld. Het is een programma zonder poespas. Een wensenlijstje dat blijft groeien met het gebruik zal betrekkelijk snel de beperkingen van Evidence aantonen. Juist door die beperking is het pakket echter eenvoudig van opzet en goed te doorgronden, óók voor onervaren gebruikers. In vergelijking met andere kaartenbakprogramma's valt de doelgerichtheid en daarmee de beperktheid op. Er wordt niet gepretendeerd dat Evidence alles kan. Dit laatste houdt geen negatief oordeel in. Integendeel, juist een beperkt programma kan de doelmatigheid en het efficiënte gebruik ervan bevorderen.

Conclusie

Evidence is een kaartenbak zonder poespas. De prijs is redelijk en het programma werkt prima. Het komt daarmee tegemoet aan de eigen doelstelling. Het is echter de vraag of het soms niet tè beperkt is. De gebruiker die een duidelijke wens heeft voor een eenvoudige database en daarin financiële gegevens wil opnemen is met Evidence goed bediend. Wie verwacht snel meer te willen is hiermee snel uitgekeken en moet overwegen een 'zwaarder' pakket te kiezen.


```
F1 Reken          F3 Regel+ F4 Regel- F5 Opzet F6 Veld+ F7 Veld-
Esc : Verlaten    ^End : Opslaan    PgDn : Vooruit    PgUp : Terug
                                                           Klok ui
        Jaaroverzicht 1991  -  Vereniging "De Hengelsporters"

Leden

    Betaald               [redacted]
    Nog niet betaald      [redacted] +

    Totaal                [redacted]

Contributie

    Ontvangen             f [redacted]
    Nog te ontvangen      f [redacted] +
```

```
F1 Reken          F3 Regel+ F4 Regel- F5 Opzet F6 Veld+ F7 Veld-
Esc : Verlaten    ^End : Opslaan    PgDn : Vooruit    PgUp : Terug
                                                           Klok ui

  Aan      :  [redacted]

  Betreft  :  Achterstallige Contributie 1991

  Datum    :  27 nov. 1991

  Geacht Lid,

  Bij de maandelijkse controle van de boekhouding is gebleken, dat U
  tot op heden de contributie voor het jaar 1991  nog  niet  voldaan
  heeft.

  Ik zou U vriendelijk willen verzoeken  het  contributiebedrag  ter
  grootte van  :
```

Verklaring van termen

Platte database: een kaartenbak zoals in een bibliotheek. Elk boek op een kaartje.
Database-opbouw:
Database = kaartenbak (een verzameling kaartjes)
Record = kaartje
Veld = één bepaalde aanduiding op het kaartje, bijvoorbeeld achternaam, voorletters, straat en dergelijke

Produktinformatie:

Evidence 3.0
Database voor IBM PC en compatibele computers
Formaat: 3,5 en 5,25 inch diskettes
Prijs: *f* 225,- inclusief BTW en verzendkosten
Upgrades zijn verkrijgbaar voor het verschil in prijs met de voorgaande versie

Leverancier:
Shidos
Postbus 892
5600 AW Eindhoven
Telefoon 040-540058

PC'S & PRINTERS & FAX & PARTS & PIECES

COMPUTERS

Atlas (eigen merk)
inkl. monitor op draaivoet

PC 640 Kb 20 Mb	1150
PC 640 Kb 40 Mb	1295
AT 1 Mb 20 Mb	1395
AT 1 Mb 40 Mb	1595
AT 1 Mb 80 Mb	1995
AT 1 Mb 120 Mb	2195
AT 1 Mb 200 Mb	2795
386SX 1 Mb 20 Mb	1795
386SX 1 Mb 40 Mb	1995
386SX 1 Mb 80 Mb	2395
386SX 1 Mb 120 Mb	2595
386SX 1 Mb 200 Mb	3195
386 2 Mb 40 Mb	2850
386 2 Mb 80 Mb	3250
386 2 Mb 120 Mb	3450
386 2 Mb 200 Mb	4050
Meerprijs 386 33 MHz	350
486 2 Mb 120 Mb	5295
486 2 Mb 200 Mb	5895

Atlas Laptops

286 VGA LCD 40 Mb	3795
386SX Plasma 40 Mb	4185

Atlas Notebook

386SX VGA 20 Mb	4285
386SX VGA 60 Mb	4995

Compaq Computers

386/20e 40 Mb	7495
386/33L 120 Mb	14225
Compaq Accessoires	bel

Epson Portable

8088 PC LCD 20 Mb	1850

Casio Organizers

SF-4000 (32 Kb)	169
SF-8000 (64 Kb)	359

Gebruikte computers
PC's en AT's. Verkoop elke zaterdag 10-12 uur. Ook losse onderdelen.

PRINTERS

Star Printers

LC-20	bel
LC-20 Sheetfeeder	190
LC-200 Colour	498
LC-15 (132 kolom)	699
LC-10 Sheetfeeder	190
LC-10/20 Lint (min.10 st)	9
LC-10 Colour Lint	28
NX-1000 Sheetfeeder	190
NX-1000 Lint (min.10 st)	9
NL-10 Interface	175
NL-10 Sheetfeeder	210
NL-10 Lint (min.10 st)	9
ZA-200 (420 cps)	865
ZA-250 (132 kolom)	1055
LC-24/10 (24 naalds)	545
LC-24/10 Sheetfeeder	210
LC-24/200	675
LC-24/200 Colour	785
LC-24/15 (132 kolom)	975
LC-24 Lint (min.10 st)	15
XB-24/200 (24 nld)	1045
XB-24/250 (132 kol)	1345
XB-24/15 (132 kolom)	1195

Epson Printers

LX-400 (9 naalds)	395
LX-400/800 Sheetfeed	245
FX-850	995
LQ-400 (24 naalds)	615
LQ-400/500 Sheetfeed	245
LQ-550	775
LQ-550 Sheetfeeder	295
LQ-850+	1445
LQ-1050+ (132 kolom)	1645
LQ-1050+ Sheetfeeder	565
Lint 80 kolom(min.10st)	9
Lint 132 kolom(min.10st)	13

NEC Printers

P20	689
P20 Sheetfeeder	295
P30 (132 kolom)	899
P20/30 Lint(min.10 st)	19
P60	1149
P70 (132 kolom)	1475
P60/70 Lint (min.10 st)	12
P60/70 Colourkit	235
P7 Plus	1095
P60/P6+ Sheetfeeder	395
P70/P7+ Sheetfeeder	595
P6/7 Plus Lint (min.10 st)	12
P6/7 Plus Colour Lint	48
P2200/P2+ Sheetfeed	245
P2 Plus Lint (min.10 st)	15
P2200 Lint (min.10 st)	15
P6 Uni Tractorfeed	95
P6 Printerlint (min.10 st)	12
P7 Printerlint (min.10 st)	15

Hewlett Packard

Deskjet 500 NLversie	bel
Deskjet Letterfonts	bel
Deskjet inktcartridge	39
Deskjet Refillcartr 2st.	42
128Kb RAM Deskjet	199
256Kb RAM Deskjet+	349
HP Paintjet	2385
HP Laserjet III P	2275
HP Laserjet III	3445
HP Laserjet III D	5325
HP Laserjet III-SI	7985
Toner Laserjet IIP/IIIP	149
Toner Laserjet III/IIID	159
Toner Laserjet III-SI	295
1 Mb kit IIP/III	295
2 Mb kit IIP/III	440
4 Mb kit IIP/III	730
PostScript cartridge	945
25 Fonts-In-One	695

Laserprinter EP1000

Toner Extra Print 1000	99
EP1000 Developer	225
EP1000 Papertray	85
Toner Sharp JX-9300	99

Overige merken

Citizen Swift 24	765
Swift Colourkit	120
Swift Lint (min.10 st)	9

HARD DISKS

20 Mb Seagate XT-set	449
30 Mb Seagate XT-set	499
40 Mb Seagate XT-set	575
20 Mb Seagate ST-124	375
20 Mb Seagate ST-125	485
40 Mb Seagate ST-151	735
40 Mb ST-157A IDE	485
80 Mb ST-1096N SCSI	895
80 Mb ST-1102A IDE	765
120 Mb ST-1144A IDE	985
200 Mb ST-1239A IDE	1549
40 Mb Maxtor IDE	565
80 Mb Maxtor IDE	795
200 Mb Maxtor IDE	1875
40 Mb Conner IDE	595
100 Mb Conner IDE	995
200 Mb Conner IDE	1795
20 Mb Kalok XT-set	425
21 Mb Kalok XT-card	495
40 Mb W.D. XT-card	630
Hard disk controller XT	125
AT HD/FD contr. 1:2	135
AT HD/FD contr. 1:1	149
IDE HD/FD controller	95
AT IDE multicontroller	135
SCSI controller	85
Tandon 40Mb Pack	1045

DISK DRIVES

Ye-Data 360 Kb 5,25"	125
Ye-Data 1,2 Mb 5,25"	165
Ye-Data 720 Kb 3,5"	165
Ye-Data 1.44 Mb 3,5"	185
Chinon 360 Kb 5,25	135
Chinon 1.2 Mb 5,25	185
Chinon 720 Kb 3,5	185
Chinon 1.44 Mb 3,5	215
360 Kb externe kast	295
720 Kb externe kast	295
1.44 Mb externe kast	345

MOTHERBOARDS

XT 12 MHz 0 Kb	149
AT 12 MHz 0 Kb	249
AT 16 MHz 0 Kb	299
386SX 16 MHz 0 Kb	645
386SX 20 MHz 0 Kb	725
386 25 MHz 0 Kb	989
386 25 MHz + cache	1195
386 33 MHz + cache	1345
486 25 MHz + cache	2950
486 33 MHz + cache	3295

MUIZEN

Genius GM-6000	69
Genius GM-F302	85
Genius GM-F303	95
LogiTech Mouseman	175
LogiTech „ PS/2	175
LogiTech „ bus	175
LogiTech „ Cordless	285
LogiTech Trackman	225
Microsoft Mouse	299
Genius 1212 Tablet	595
Genius Tekenpen	85

SCANNERS

Genius B105G scanner	425
Genius ColourScan	899
LogiTech Scanman	279
LogiTech Scanm. 256	645
LogiTech Catchword	450
Chinon A4 DS-3000	895

CHIPS

80287XL (10-12 MHz)	245
80387SX (16 MHz)	329
80387 (20 MHz)	465
80387 (25 MHz)	545
80387 (33 MHz)	595
IIT 2C87-12 MHz	225
IIT 3C87SX-16 MHz	295
IIT 3C87SX-20 MHz	345
IIT 3C87-25 MHz	425
IIT 3C87-33 MHz	475
V20 processor	45
Set chips 2e RS232 prt	29
256 Kb RAM uitbreid.	bel
256Kb SIPP module	49
256Kb SIM module	49
1 Mb SIPP RAMmodule	145
1 Mb SIM RAMmodule	145
4 Mb SIM RAMmodule	585
464 RAM chip p.st.	12
4256 RAM chip p.st.	19
1 Mb RAM chip p.st.	19

VIDEO KAARTEN

VGA kaart 8-bits 256K	185
VGA kaart 16-bits 256K	195
VGA kaart 16-bits 512K	265
VGA kaart 16-bits 1Mb	325
Tsjeng Labs VGA 512K	349
Tsjeng Labs VGA 1Mb	425
Otec VGA-1024 1Mb	499
ATI VGA Wonder 1Mb	599
Everex Viewpoint	1260
EGA kaart	155
Mono Graphics kaart	49
Hercules/CGA kaart	69

MS-DOS KAARTEN

XT Multi I/O + FDC	119
XT „ + FDC 1.44Mb	135
Game kaart 2 poort	85
RS-232/Parallel/Game	85
Clock kaart	49
RS-232 kaart	49
RS-232 kaart 2 poort	75
Parallel kaart	39
XT RAMkaart >640 Kb	199
Everex RAMkrt 3Mb	298
Everex RAMkrt 10Mb	395
BocaRAMkrt max8Mb	395
Copy II Option Brd	365

NETWERKKAARTEN

EthernetCard 8-bits	285
EthernetCard 16-bits	349
Krimptang	125
Novell 2.2 5 users	1695
Novell 2.2 10 users	3925

PC/AT ADD-ON

Keyboard 101 keys	119
Tracking Keyboard	199
Voeding 150 Watt	150
Voeding 200 Watt	195
Voeding 230 Watt	225
Jumbo 40Mb tapedr.	685
3M DC-2000 cartridge	49
3M DC-600 cartridge	59
Chinon CDROMdrive	945
UPS PowersafeCard	725
AT Kast + voeding	295
Baby Tower + voeding	295
Large Tower + voed.	445

MONITOREN

NEC Multisync 2A	875
NEC Multisync 3D	1169
NEC Multisync 4D	2445
NEC Multisync 5D	3885
Hyundai VGA 1024 pix	795
TRL 14" dual freq.	275
TRL VGA PaperWhite	295
TRL VGA 1024 Color	825
CTX VGA 1024 Color	895
CTX Multiscan	999
Puretek A4 VGA P/W	985
12" mono ASI amber	199

DISKETTES

(Bij afname 100 stuks)

3M 5,25" 360 Kb p.st.	1,19
3M 5,25" 1.2 Mb p.st.	1,99
3M 3,5" 720 Kb p.st.	1,69
3M 3,5" 1.44 Mb p.st.	3,39
3M Preformatted disks	bel
Nashua 360 Kb p.st.	0,97
Nashua 1.2 Mb p.st.	1,62
Nashua 720 Kb p.st.	1,42
Nashua 1.44 Mb p.st.	2,79
Wit 5,25" 360 Kb p.st.	0,62
Wit 5,25" 1.2 Mb p.st.	1,05
Wit 3,5" 720 Kb p.st.	0,99
Wit 3,5" 1.44 Mb p.st.	1,69

PRINTER ADD-ON

Printerkabel IBM 3 mtr	45
Printerkabel IBM 5 mtr	60
Printerkabel IBM 10 mtr	85
RS-232 Printerkabel	45
Kabel 2 x Centronics	45
Converter Par-Serieel	175
Standaard + schuiflade	49

SWITCHBOX

Printerswitch 2 printers	75
Printerswitch X-cross	110
Printerswitch 4 printers	110
Autoswitch 4 > 1 pr.	295
Autoswitch 2 > 1 pr.	185
Auto „ + 256K buffer	635
Switchboxkabel 1.8 mtr	38
Switchboxkabel 3 mtr	48
Switchboxkabel 5 mtr	59
Switchboxkabel 10 mtr	89

SOFTWARE

WordPerfect 5.1NL	bel
dBase IV NL	1595
Lotus 123 3.1 NL	1285
PC Tools Versie 7.0	249
Norton Util Adv 5.0	265
LapLink Filetransfer	295
Procomm Plus	160
Microsoft Quick C	169
Microsoft Quick Basic	169
Microsoft Windows3.0	259
MS-DOS 5.0 Upgrade	175
Turbo Pascal 6.0	229
QEMM 386 + Manifest	159
Desqview 386	355
Queen Boekhoud	450

TELEFAX

Altech AF-2500 Fax	949
Fax/Phone Switch	275
Fax kaart + modem	465
Faxrol 30m (min.6st)	9

MODEM

Hedaka 2400 bd int.	189
Tornado 2400 bd int.	275
Tornado 2400 bd ext.	325

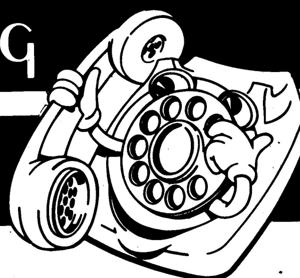
MUSIC

Music MIDI Interface	279
Roland MIDI Interface	325
Soundblaster Board	385
Soundblaster Startkit	479
Soundbl MIDIbox	125
Casio CT670 keybrd	699
Yamaha PSR48 keybrd	799
Roland apparatuur	bel

Prijzen zijn exclusief 18,5% BTW. Wij verzenden door het hele land. Openingstijden: Werkdagen van 9 tot 17.30 uur. Zaterdag 10 tot 16 uur.

XT | automatisering

EMMAWEG 2 (HOEK KERKWEG)
3603 AM MAARSSEN (BIJ UTRECHT)

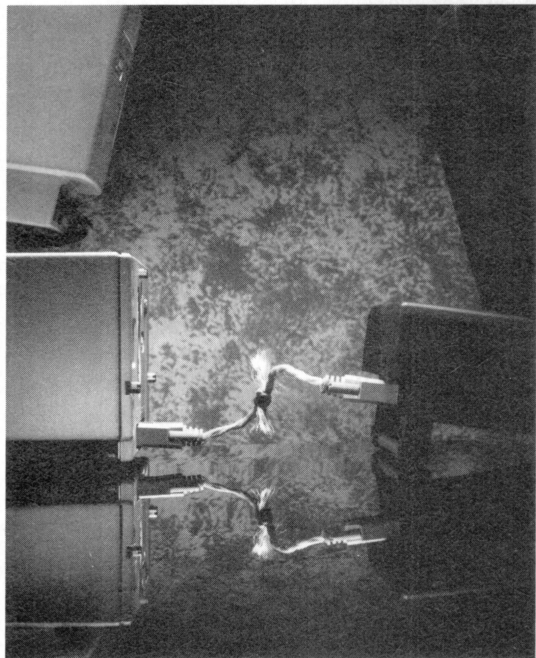
PC PRIVE PROJEKTEN EN DEALERS OPGELET!
VRAAG NAAR PRIJZEN GROOTVERBRUIK

03465 - 69043

PARAC 5/1

Voor weg- en thuiswerker

Lucie Blom

Het gaat zeker gebeuren: laptops veroveren de wereld. Ook het openbaar vervoer moet er aan geloven. Veel zakenlieden gebruiken die handige draagbare computers om hun werk ook in de trein te kunnen doen. Journalisten kunnen hun verhaal onderweg schrijven en later op de redactie verder bewerken. Veel vertegenwoordigers die met hun auto onderweg zijn gebruiken een laptop om de gegevens van hun klanten op te slaan en de orders te noteren.

De gegevensuitwisseling tussen de verschillende computers thuis, op schoot of op het werk gebeurt in de meeste gevallen met behulp van een diskette. Nu zijn diskettes redelijk betrouwbaar, maar de drives waar ze in worden gestopt kunnen nog wel eens kuren vertonen. Daarnaast is er steeds weer het probleem van niet te lezen diskettes. Door de vele disketteformaten en de verschillende BIOS'en is het vaak een gok of de diskette inderdaad gelezen zal worden. Ook kan het voorkomen dat de opslagcapaciteit van een diskette te klein is voor het bestand dat we in de andere computer willen stoppen.
Een oplossing voor al die problemen kan PARAC zijn. PARAC is niets meer en niets minder dan een kabel en wat software. Verpakt in een fraaie doos en de software uiteraard op twee disketteformaten: 3,5 en 5,25 inch. De bedoeling is immers om gegevens tussen twee computers uit te wisselen. Wat de software betreft mag dat dus geen probleem zijn.

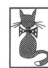
Het eerste advies luidt gelukkig: 'kopiëren!'. Jawel, het mag. Het moet zelfs. Dus het bestand PARAC.EXE wordt netjes gekopieerd en het origineel stoppen we in de brandkast. Vervolgens kunnen we PARAC op de harde schijf installeren.

Gebruik

Een kind kan de was doen. De kabel wordt op beide computers aangesloten op de printerpoort. Inderdaad: niet op de communicatiepoorten. Het hoofdmenu heeft de optie: testen van de verbindingskabel. Als daarvoor wordt gekozen gaat PARAC razendsnel het goede poortadres zoeken. Op die manier moet de verbinding lukken. Zo niet dan heeft Cyco, de leverancier van het pakket, een helpdesk klaar staan.
Het menu vraagt keurig netjes wie de meester en wie de slaaf is! Een aardige variant op gever en ontvanger. Daarna vertel je PARAC wat hij mag verzenden. Het kan de hele inhoud van de harde schijf zijn, maar ook één enkele file. Directories, subdirectories, subsubdirectories, verborgen bestanden: PARAC volgt de orders op. Als alles is ingevuld kan het verzenden beginnen
Dat verzenden gaat razendsnel. Mijn testbestand van 82 bestanden met 1164093 bytes werd in 121 seconden verzonden. Het was een Dutchie-bestand, dat ik moest overzetten van een XT naar een draagbare AT. Een tweede proef gaf het volgende resultaat:

Conclusie

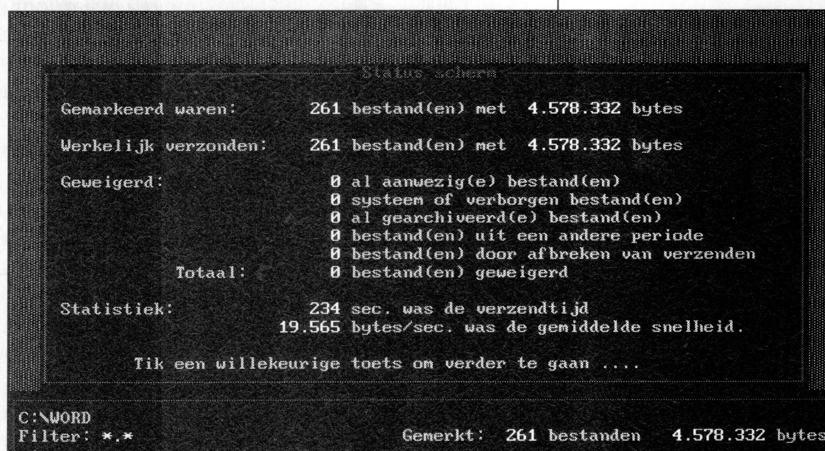
PARAC is een uitkomst wanneer u over meer dan één computer beschikt. Het maakt niet uit of u tussen XT's of AT's of XT's en AT's wilt uitwisselen: PARAC heeft er geen moeite mee. Te denken valt zelfs aan een toepassing als snelle backup! De prijs is wat aan de hoge kant. Misschien kan Cyco Europe daar nog wat aan doen. Voor het overige niets dan lof!

Produktinformatie

PARAC is compatibel met de bediening van WordPerfect. Door PARAC te installeren in de Library of de Office staat het programma voortdurend klaar. Een uitgebreide beschrijving staat in de zeer duidelijke Nederlandstalige handleiding.

PARAC 5.0
IBM PC, XT, AT, PS/2 en compatibelen
Minimaal 256 K RAM en DOS 3.0 of hoger
Prijs *f* 586,58 inclusief BTW
Leverancier:
Cyco Europe, Rijswijk
Telefoon: 070-3993054

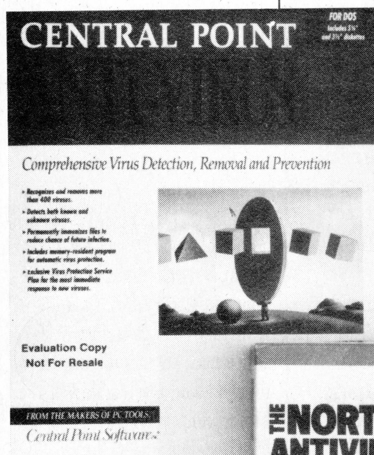
Central Point en Norton Anti-Virus

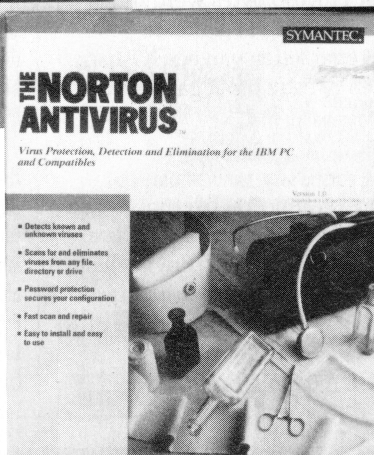
Oude concurrenten op nieuw terrein

Op het gebied van de handige hulpjes voor de PC zijn Central Point Software en Norton geen onbekenden. PC Tools (van CP) en de Norton Utilities vormen een begrip, elk met z'n eigen aanhangers. Beide firma's begeven zich nu op de anti-virus markt.

Harm-Jan Wieringa

We keken naar de twee pakketten waarvan wordt gezegd dat zowel nu al bekende virussen als hun toekomstige opvolgers niet onopgemerkt zullen blijven. Beide programma's bevatten natuurlijk een virusscanner, die al de files kan controleren op virussen en ook op het netwerk kan werken. Het gaat om in het geheugen opgeslagen 'bewakers' die controleren of programma's die gekopieerd of gestart worden geen virus bevatten. Alleen gaat Central Point nog wat verder.

Verdacht

Het residente programma van Central Point controleert niet alleen op bekende virussen, maar ook op verdachte handelingen zoals het schrijven naar de bootsector of het achterblijven in het geheugen. Dit neemt wel 24 Kb van het computergeheugen in beslag. Voor mensen die dat teveel vinden wordt een versie meegeleverd die alleen naar de bekende virussen kijkt en daarvoor beslag legt op 10 Kb.
Bij het testen op verdachte handelingen hoort zeker het achterblijven van programma's in het geheugen. Helaas kan niet aan het pakket worden doorgegeven welke programma's dat wél mogen, waardoor de test nog wel eens een vals alarm wil de opleveren. De optie is wel uitschakelbaar.
CP anti-virus kan ook controleren op de checksum van een file. Dit laat snel zien of een file gewijzigd is. Op een XT leidt deze controle tot een merkbare vertraging bij het opstarten van een programma. Qua opbouw komt het CP anti-virus pakket verdacht veel overeen met TNT Turbo Anti virus (zie de test hiervan in HCC Nieuwsbrief 137). Daarbij werd nòg een programma geleverd dat ook aanwezig is in dit pakket, namelijk Bootsafe. Dit test tijdens het opstarten of de bootsector en de partitietabel niet zijn gewijzigd. Een verstandige controle, al zijn er bootsectorvirussen die zo'n controle moeiteloos overleven. Zij laten gewoon de originele bootsector zien.
Bootsafe werkt natuurlijk door de bootsector en partitietabel ergens op schijf op te slaan. Dit maakt het mogelijk om ook een reddingsdiskette aan te maken met deze informatie. Is er sprake van een disk-crash, dan kan de schijf weer toegankelijk worden gemaakt. Een leuke extra.

Immunize

Interessant is verder de mogelijkheid om files te 'immuniseren'. De file wordt dan 1 Kb groter en zal zichzelf bij het opstarten controleren op veranderingen, en zo nodig ook zichzelf herstellen! Draagbare bescherming tegen virussen dus.
CP anti-virus had geen enkele moeite met het detecteren van verschillende virussen. Wordt een virus gevonden dan kan de file vaak nog worden hersteld. Maar dit is een operatie die niet altijd goed zal werken. Het programma werkt heel gebruikersvriendelijk, met zeer uitgebreide helpfuncties. Zelfs de lijst met virussen kan worden opgevraagd, waarna over elk virus nog weer wat informatie kan worden gegeven. Alles met keurige windows, met pop-up en pull-down menu's, waarbij natuurlijk muissturing niet ontbreekt.
De handleiding is duidelijk en uitgebreid en bevat ook nog een beschrijving van alle virussen die het pakket herkent.
Bij aanschaf wordt een bon meegeleverd die recht geeft op een gratis update. Latere vernieuwde uitvoeringen zullen volgens de leverancier tegen 'marginale' kosten worden geleverd. Verder bestaat de ondersteuning uit een mailing, die vier keer per jaar uitkomt, en een bulletinboard in Engeland met de nieuwste virusdefinities. Die definities kunnen zo automatisch worden toegevoegd, maar ook 'met de hand'. Begin 1992 opent Central Point een gratis support nummer voor alle produkten, dus ook dit anti-virus programma.

Rood alarm

Norton heeft niet veel méér te bieden dan een scanner en een resident programma voor het ontdekken van bekende virussen. Dit neemt bij Norton al 24 Kb geheugen in beslag. Het geluid dat wordt geproduceerd bij het ontdekken van een virus vind ik schitterend. Het doet denken aan een science-fiction serie, waarin op een ruimteschip rood alarm wordt gegeven.
Voor bescherming tegen toekomstige virussen kan worden gezorgd door voor files een checksum te berekenen, aan de hand waarvan Norton Antivirus kan zien of de code is gewijzigd. De checksum-informatie wordt in een aparte file van 77 bytes opgeslagen. Helaas neemt zo'n file op de meeste harde schijven dus 2 Kb in beslag. Het was

misschien handiger geweest om alle informatie in een file te plaatsen, in de root, of die eventueel te splitsen per directory, zoals Central Point dat doet. Bovendien worden de checksum-files gemerkt, zoals System en Hidden. Het wordt daardoor lastig om ze te wissen of mee te kopiëren met de oorspronkelijke file, zoals in de handleiding wordt gesuggereerd.

Virusvrij

Helaas herkende de scanner van Norton niet al mijn testvirussen. Het Anticad-virus, dat bij meerdere scanners moeilijk ligt, ontsnapte aan de aandacht. Het programma behoort evenals dat van CP wel tot de snellere exemplaren. Ook deze scanner biedt de mogelijkheid om de file te genezen van het virus. Bij het installeren wordt nagegaan of andere Norton produkten zijn geïnstalleerd, desgewenst wordt het opgenomen in het menu van de Norton Commander. De bediening verloopt ook hier via windows en de muis. Alles gaat dus zeer gebruikersvriendelijk. De handleiding is uitstekend verzorgd, zij het af en toe summier. Ook Norton heeft een virus-hotline en een BBS, maar dan wel in Amerika. Virussignaturen, mits aangeleverd door Symantec, kunnen met de hand worden ingevoerd.

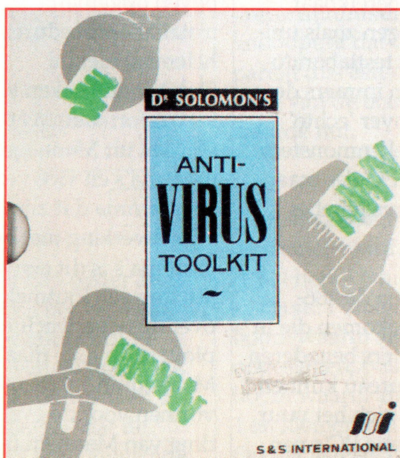
Conclusie

De keus tussen de twee anti-virus pakketten valt zonder meer op Central Point Anti-Virus. Dit heeft op alle gebieden meer te bieden: meer veiligheid en beveiliging, meer gebruikersvriendelijkheid en een iets betere documentatie. Ook in ondersteuning wint CP het, hoewel het voor Nederlandse klanten bij beiden niet geweldig is. Daar staat echter tegenover dat het pakket Van Central Point bijna twee keer zo duur is als Norton Anti-Virus. Persoonlijk vind ik CP tè duur, zeker gezien het ruime aanbod van andere programma's op dit gebied.

Ander anti-virus nieuws

Dr. Solomon, wiens anti-virus pakket nog getest is in HCC Nieuwsbrief 140, heeft inmiddels een versie 5 uitgebracht. Nog steeds staan de uitgebreide ondersteuning, de zeer complete documentatie van virussen, de realistische informatie en de snelle, maar vooral nauwkeurige scanner bij mij hoog aangeschreven. Het is het enige programma dat het Anthrax virus in 'droppervorm' herkent. Droppervorm wil zeggen dat het echte virus pas ontstaat als het programma wordt gedraaid, de meeste scanners herkennen ook dan pas de indringer. Echt nieuw is het residente programma dat waarschuwt bij het kopiëren of runnen van besmette programma's. Liever gezegd: het waarschuwt al vóórdat dit gebeurt. Ook als een met een bootsectorvirus besmette diskette wordt gebruikt gaat het alarm af. Toch vraagt deze utility slechts 4 Kb van het geheugen.

Het complete pakket is bijna een must voor bedrijven. Verschillende onderdelen, zoals de scanner, zijn ook los te koop.

Voor meer informatie:
Tonehalt
Postbus 13500
2502 EM 's-Gravenhage
Telefoon 070-3658372

Thunderbyte, het enige virus waarschuwingssysteem in hardware (getest in HCC Nieuwsbrief 132) is eveneens in een nieuwe versie uitgebracht. De kaart test op verdachte handelingen in de computer. Omdat de hardware al actief is tijdens het booten kan deze niet door virussen worden misleid. Bovendien zijn updates overbodig, omdat er wordt gekeken naar de handelingen van virussen en niet naar hun code. De belangrijkste vernieuwingen zijn de netwerkondersteuning, de mogelijkheid om met Windows 3.0 samen te werken en verbeterde meldingen. De installatieprocedure is gestroomlijnd en Thunderbyte ondersteunt het gebruik van UMB's (upper memory blocks). De Thunderbyte kaart wordt geleverd met TBscan, een absoluut een goede en zeer snelle scanner. Het gaat om freeware, dus gratis te gebruiken en downloaden. Verder wordt een resident programma meegeleverd (TBSCANX), dat files die gekopieerd worden controleert op (bekende) virussen. Niet echt nodig als Thunderbyte is geïnstalleerd, zij het dat deze ook werkt als het virus passief blijft. Bovendien kunnen virussen bij naam worden genoemd. TBSCANX gebruikt 10 Kb van het conventionele of expanded geheugen.
De Thunderbyte kaart heeft slechts 1 Kb RAM nodig en lijkt de ideale en definitieve oplossing voor virussen. De prijs is vergelijkbaar met die van een commerciële scanner. Wel is de handleiding te summier, waarmee dit produkt eigenlijk onrecht wordt aangedaan. De meegeleverde .DOC files compenseren dit slechts gedeeltelijk.

Voor meer informatie:
ESaSS
Postbus 1380
6501 BJ Nijmegen
Telefoon 080-7878811

Produktinformatie:

Central Point Anti-Virus
Bestaande uit: virusscanner en immunizer, residente viruscontrole en controle van de bootsector
Prijs: ƒ 456,23 (inclusief BTW), 1 update inbegrepen
Informatie:
Kenfill Distribution (Europe) BV
Postbus 2185
1180 ED Amstelveen
Telefoon 020-6478575

Norton Anti-Virus
Bestaande uit: virusscanner en residente virus-controle
Prijs: ƒ 195,53 (inclusief BTW)
Informatie:
Philipson Products BV 'Nr.1'
Kuiperij 1
1185 XS Amstelveen
Telefoon 020-6475134

Mannequin

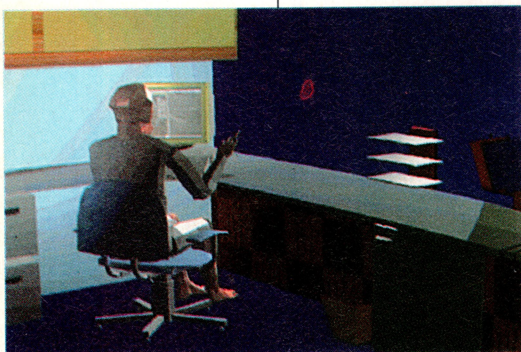
Hinkend op twee benen

In het kielzog van de nieuwe generatie PC's, de 386- en de 486-machines, proberen de software-ontwikkelaars gelijke tred te houden met deze snelle ontwikkelingen. Het Engelstalige programma Mannequin is hiervan een voorbeeld. De vraag is wel of de poppetjes met beide benen op de grond zijn blijven staan...

Bastiaan Houtkooper en Reinoud Eleveld

Menselijke vorm

Mannequin is volgens de ontwerpers van HumanCad het eerste op de PC gebaseerde ergonomische ontwerpprogramma, waarmee het mogelijk is menselijke figuren te plaatsen in twee- of drie-dimensionale CAD-ontwerpen. In verband met de complexiteit van de menselijke vorm zijn dergelijke programma's tot op heden alleen bereikbaar voor instellingen zoals universiteiten en testlaboratoria. Zij hebben immers de beschikking over 'echte' computers; rekenmonsters waarbij onze PC-tjes maar kleine rekenmachinetjes zijn.

Met de komst van de 386-machines (en de 486-machines) zijn er PC's op de markt gekomen die in rekenkracht de vroegere minicomputers benaderen en die ook bij u en mij thuis op het bureau kunnen staan. Software-ontwikkelaars lopen zich het vuur uit de sloffen om deze nieuwe generatie PC's van programmatuur te voorzien.
Daarmee wordt dan ook meteen duidelijk wat de doelgroep is van de makers van Mannequin: CAD-ontwerpers die in bezit zijn van 386- of 486-machines, minimaal voorzien van een coprocessor en minstens 2 Mb RAM (EMS). De vraag lijkt dan ook gerechtvaardigd of een dergelijk programma nu wel of niet getest zou moeten worden door een blad als de HCC Nieuwsbrief. Anderzijds, vermoedelijk lachen we ons over pakweg tien jaar slap als we terugdenken aan die XT- en AT-tjes waarmee we onze kostbare seconden verspeelden.

Installatie

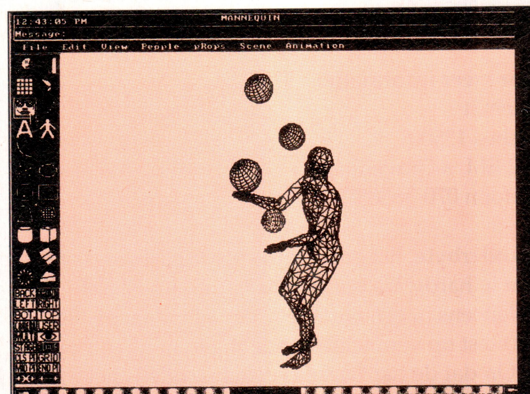
In de handleiding (waarover straks meer) ontbreekt een fatsoenlijk hoofdstuk over het installeren. En gezien de wildgroei in allerlei aansturingsprogramma's voor muizen en de diverse videokaarten is zeker geen probleemloze installatie te verwachten. Wel wordt de gebruiker via een 'read.me' file van de laatste wijzigingen op de hoogte gebracht, inclusief opmerkingen over gesignaleerde bugs.
Voor de geoefende gebruiker levert de installatie geen onoverkomelijke problemen op. Lastig is wel dat nergens wordt aangegeven hoe men bij een verkeerde keuze de verschillende parameters kan veranderen. Steeds opnieuw de installatieprocedure doorlopen is natuurlijk vervelend. Pas na enig experimenteren bleek dat de verschillende parameters ook veranderd kunnen worden, zonder de gehele procedure van voren af aan te moeten beginnen. Via het direct opstarten van MQ87.EXE wordt een menu met de diverse installatiekeuzes getoond.

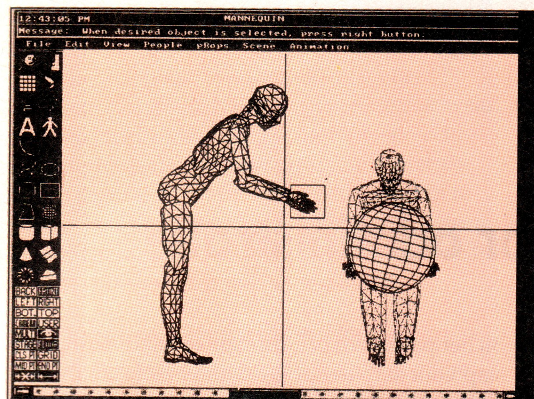
Handleiding

Na het vlot doorlezen van de voor beginners zeer goed leesbare maar voor de gevorderden langdradige Engelstalige handleiding, blijken er een aantal belangrijke toevoegingen te ontbreken. Zoals hierboven opgemerkt ontbreekt een hoofdstuk over de installatieprocedure. Een goed register zit er al helemaal niet in!
Ook het ontbreken van een appendix met technische informatie over het im- en exporteren van ontwerpen uit Mannequin naar diverse CAD-programma's en vice versa is nogal storend. Voor een programma dat zijn bestaansrecht ontleent aan de wisselwerking met bestaande ontwerpprogramma's is dit een serieus minpunt. Verder missen nog een foutmeldingenlijst en een appendix over de te verwachten problemen met printers en plotters. In feite maakt de huidige handleiding van Mannequin 1.0 de indruk of het de inleiding zal vormen voor de eventuele toekomstige handleiding van Mannequin 2.0.

Plezierig

Eenmaal opgestart toont Mannequin ons de veel voorkomende schermindeling met bovenaan pull-downmenu's en links een dubbele ikonenrij. Vanzelfsprekend is de muis hier onmisbaar, ook al is er veel aandacht besteed aan de 'Hot Keys'. Hierdoor is het programma op verschillende manieren toegankelijk.
Uit grafisch oogpunt is Mannequin een plezierig werkbaar pakket. Het oproepen van diverse men-

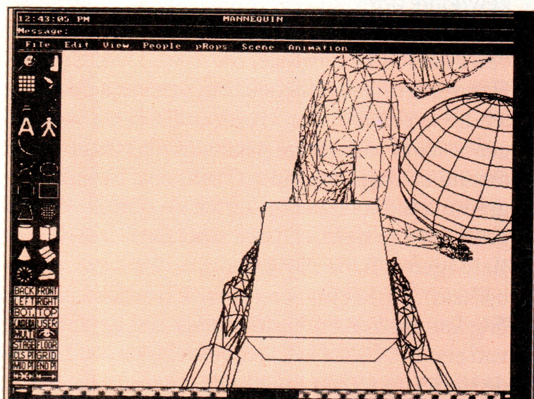

selijke figuren gaat snel en eenvoudig. Het is mogelijk om mensen in alle verschillende maten en soorten op te roepen: man, vrouw, kind, u zegt het maar. Is een type geselecteerd dan kan er worden gekozen tussen acht basishoudingen, van staand naar lopend en van gebukt naar knielend. Eenmaal op het scherm geprojecteerd zijn de mogelijkheden legio. Details veranderen in de houding of de afzonderlijke ledematen is relatief eenvoudig.
Er kan in drie afzonderlijke modes worden gewerkt. De eerste is de zogenaamde 'stick-figur' mode, waarmee een poppetje op het scherm wordt gezet. Ai! Eenmaal uitgelachen realiseert men zich dat deze mode nog zo gek niet is, omdat de handelingen sneller gaan. Het aantal berekeningen dat nodig is om de figuur op het scherm te krijgen blijft op deze manier relatief beperkt.
De tweede mogelijkheid is de 'robot' mode waarmee een al meer waarheidsgetrouwe figuur op het scherm verschijnt. De derde mode, 'human-form' zou de kroon op het werk moeten zijn, maar hier is toch sprake van enige teleurstelling. De figuurtjes blijven houterig en nog steeds 'robotachtig'. Details in gezicht en lichaam zijn er nauwelijks. Ondanks deze laatste opmerking moet gezegd worden dat het programma met zijn 'mannequins' een unieke toevoeging is aan de reeds bestaande CAD-programma's.

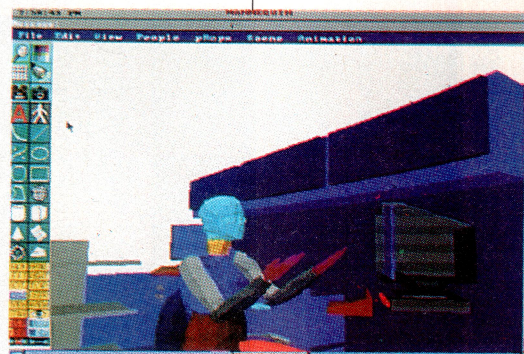
Minder plezierig

Mannequin kent nog een groot aantal andere functies en mogelijkheden. Zoals het werken met animaties, het plaatsen van een lichtspot met schaduwwerking, het bekijken van een ontwerp vanuit een denkbeeldige camera of het maken van ergonomische berekeningen. Voor al deze mogelijkheden geldt de algemene conclusie, dat ze te weinig specifiek zijn uitgewerkt om specialisten op deze terreinen werkelijk van dienst te kunnen zijn. Op zichzelf zijn deze features reuze interessant. Maar de makers van Mannequin zullen nog heel wat werk moeten verzetten om er in dat opzicht een compleet programma van te maken.

Om vanuit ons eigen vakgebied te spreken, het maken van storyboards zou met Mannequin te tijdrovend worden om rendabel te kunnen zijn. Ook een eventuele nabootsing van een camerabeweging in een driedimensionaal ontwerp van een eenvoudige set zou ongetwijfeld het gesprek van de dag zijn, maar niet meer dan dat.
Het blijft altijd noodzakelijk in wat voor specifiek gespecialiseerd gebied dan ook andere programma's of ouderwets handwerk naast Mannequin te gebruiken. Het programma hinkt daarmee op twee gedachten. Enerzijds is het op relatief eenvoudige wijze mogelijk menselijke figuren te introduceren in een CAD-omgeving. Ook is het programma een welkome aanvulling op de bestaande CAD-programmatuur.
Anderzijds wordt een poging gedaan Mannequin op allerlei specialistische terreinen te introduceren. De makers zijn er niet in geslaagd om het programma voldoende mogelijkheden mee te geven, die nu eenmaal noodzakelijk zijn in al die afzonderlijke disciplines.

Conclusie

Mannequin is een programma dat niet geschikt is voor mensen met een XT of AT-286. Maar wel voor mensen of bedrijven met 386/486-machines die zijn voorzien van een zeer snelle harde schijf. Die al diverse CAD-programma's gebruiken en voldoende geld kunnen investeren om dit hulp(?)-programma in huis te halen. De hardware en financiële eisen zijn dus nogal hoog.

Toch is het gerechtvaardigd Mannequin min of meer een pioniersstatus toe te kennen. Het is tenslotte de droom van elke (contactgestoorde?) CAD-ontwerper om de mens in zijn eigen driedimensionale tekeningen te vangen en naar believen te kunnen manipuleren. Met Mannequin is deze utopie een stap dichterbij gekomen.

Er is overigens een bijzonder attractieve demo van Mannequin in omloop gebracht. Op de verpakking wordt enthousiast gesuggereerd dat architecten, ingenieurs, filmproducers, industriële ontwerpers, reclametekenaars en desktop publishers het programma slechts op hun harde schijf hoeven te slingeren om probleemloos langdradig handwerk te vervangen en sprankelende resultaten te presenteren. Daarmee wordt wel een wat al te zonnig beeld geschetst.

Toch vinden we dat Mannequin veel nieuws biedt voor een redelijke prijs. Het zou goed zijn als het programma voldoende support zou krijgen vanuit de CAD-wereld, zodat Mannequin uit kan groeien tot een volwassen versie 2.0.

Produktinformatie:

Mannequin 1.0
Stumpel Automatisering
Postbus 565
1620 AN Hoorn
Telefoon: 02290-53131
Prijs: ƒ 2310,75 inclusief BTW

Goal 2.1 en Invent 1.1

Twee programma's voor administratie

dBase is inmiddels toe aan versie 4. Het is qua bekendheid en als trendsetter te vergelijken met WordPerfect en Lotus 1-2-3. Toch is er een groot verschil: het is niet gemakkelijk om met dBase te werken, laat staan om toepassingen te schrijven in de bijbehorende macrotaal. Daarom is het aantrekkelijk voor software-ontwikkelaars om losse toepassingen op de markt te brengen, die gebruik maken van dBase-achtige structuren en commando's. Het pakket 'Clipper' wordt vaak gebruikt om daar vorm aan te geven. Dat geldt ook voor de programma's die hier worden beschreven.

Joost Smits

Goal

Goal 2.1 biedt de mogelijkheid 'om op eenvoudige wijze gegevens vast te leggen in bestanden.' Het gaat daarbij om vier nogal uiteenlopende categorieën: Personen, Verjaardagen, Muziek en Video.

```
Take Off Software    G O A L !                                  08/07/91

 Naam 1        Jansen                    Voornaam 1  Jan
 Naam 2        Michele                   Voornaam 2  Michielsen
 Adres         Straat zonder naam 11
 Postcode      0000 AG                   Plaats      Tienhoven
 Land          Belgie
 Telefoon      09-31133131
 Kerstkaart (j/n)  n
 Vakantie   (j/n)  j
 Uitnodigen (j/n)  j
 Opmerking         Waar ligt Belgie?

                                                       vorige
                                                       volgende
                                                       wijzigen
                                                       verwijderen
                                                 print scherm
                                                 print etiket
                                                       selektie
```

```
INVENT ver.: 1.1  (C) Pim c th Boer  1990

         *** I N V E N T A R I S   P R O G R A M M A  ***

 Programma onderdeel:

 ---- LEVERANCIERS ----           Artikel:
 HUISHOUD GIGANT, HENGE              Type :
                               Serienummer:
                                 TD-nummer:
 4: Bekijken.                  Aankoopdatum:
 5: Nieuwe indexen.           Einde garantie:
 6: Afdrukken.                       Aantal:
 7: BackUp.                           Prijs:
                                Afschrijving:
 0: EINDE.                       Leverancier:
                                       Adres:
                                      Plaats:
                                    Postcode:
                                     Telefoon:
                                      Beheer:
                                      Ruimte:
 F7 =
 Overzicht leveranciers
```

Bij het pakket zit een duidelijke handleiding, die stap voor stap het programma beschrijft. Daarin gaat men vrij ver. Immers: het is een eenvoudig programma dat enkele klusjes voor de thuisgebruiker doet. Deze kennen natuurlijk een aantal overlappingen, zoals invoeren van de gegevens, zoeken, wijzigen, verwijderen en afdrukken (printen) op gewoon papier of etiketten. Toch staat bij elke categorie uitgebreid aan de hand van voorbeelden uitgelegd hoe met de functies omgegaan moet worden.

Installatie

Het installeren van Goal verloopt soepel. Met een batchfile worden alle files naar de C:-drive gekopieerd. Wie liever alles op D: heeft staan heeft pech gehad. Ook kent de programmeur het commando <ECHO.> niet en gebruikt hij <ECHO >. Door dit verzuim komen er allemaal puntjes op het scherm te staan.

Op het eerste keuzescherm moet worden aangegeven welke categorie zal worden bijgewerkt. Bij een verkeerde keuze moet met de cursortoetsen naar het kopje 'Terug' worden gefietst, om terug te keren naar het hoofdmenu. Gewoon <Esc> werkt niet. Dat is ook bij alle andere submenu's zo. De in te voeren gegevens kunnen geen accenttekens bevatten. Alle ASCII-waarden boven 127 worden genegeerd. Als u kennissen heeft die Ariëns heten, Duitse videobanden verzamelt of een liefhebber bent van Franse chansons dan kan het zijn dat u zich gaat ergeren.

Goal heeft een paar aardige vondsten. In het adressenbestand kan bijvoorbeeld worden aangegeven of iemand een kerstkaart, vakantiekaart of een uitnodiging moet ontvangen. De adressen kunnen op etiketten van verschillende diverse afmetingen worden afgedrukt. Overbodig is wel dat ook altijd het land wordt afgedrukt. Dat is handig met vakantiekaarten die uit het buitenland worden verstuurd, maar niet altijd voor een uitnodiging voor een huwelijk. Bovendien volgt het programma niet de gewoonte om vóór de postcode de landencode te vermelden (dus: NL-2103 AX Heemstede in plaats van 2103 AX Heemstede).

Handig is de mogelijkheid om een verjaardagkalender te printen. Dan worden alle in het verjaardagenbestand aanwezige gegevens op volgorde van maand en dag afgedrukt. Overigens, het programma toont bij het opstarten de datum. Waarom geeft het dan niet even een schermpje met de verjaardagen van die dag (eventueel als extra mogelijkheid)? Bij het invoeren van een muziekverzameling kan men een hoofdtitel opgeven (bijvoorbeeld van een LP, CD of MC) en vervolgens een lijst van de tracks. Door deze werkwijze wordt veel tijd bespaard.

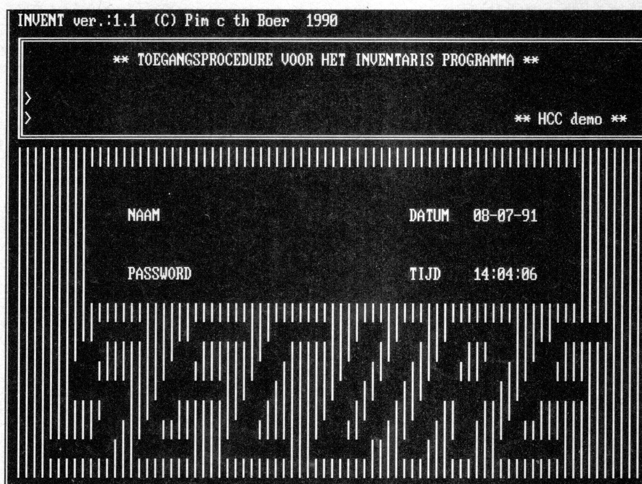
Invent

Het tweede geteste programma is het inventarisprogramma Invent. Het is oorspronkelijk gemaakt voor een zwakzinnigeninstituut. De mogelijkheden zijn: het registreren en bijhouden van een inventaris. Het is geen boekhoudprogramma, maar kan wel bij de boekhouding helpen. Ook kan er geen voorraadadministratie mee worden bijgehouden. Het gaat er strikt om aan te geven hoeveel computers men heeft, hoeveel tafels, stoelen, kasten, televisies, radio's, enzovoort.
Het programma is dus bij uitstek geschikt voor kleine bedrijven en scholen. Met een druk op de knop kan een lijst worden uitgedraaid met alle goederen die in huis zijn, compleet met de boekwaarde. Het programma lijkt mij minder geschikt voor 'gewone' huishoudens.
Het installeren verloopt probleemloos. Via een uitgebreide batch-file wordt u geïnstrueerd hoe bestanden verplaatst kunnen worden. Van A: naar C:, van B: naar D:, alles is mogelijk. Voor open regels wordt gebruik gemaakt van <ECHO.>.
Om toegang tot het systeem te krijgen moet behalve de naam ook een toegangscode worden ingegeven. De systeembeheerder (sysop) kan toegangscodes wijzigen en gebruikers toevoegen of verwijderen. Een aardige mogelijkheid voor de beheerder is om een logboek op de printer uit te draaien met gegevens over wie toegang heeft gekregen, of dat geprobeerd heeft. Verder kan de systeembeheerder bestanden opschonen, voorwerpen uit een bepaalde 'kamer' verplaatsen en de namen van leveranciers wijzigen. Wijzigingen worden automatisch doorgevoerd in het gehele bestand. Een voorbeeld: krijgt een leverancier een ander telefoonnummer, dan worden de leveranciergegevens bij alle betreffende goederen gewijzigd.

Fouten

Als de systeembeheerder 'Leveranciers' kiest, dan is hij in staat om de namen van leveranciers te verwijderen. Wordt echter vervolgens de mogelijkheid '0' aangegeven, dan gaat het programma in de fout. Het gaat dan om bestanden opschonen of iets dergelijks. Er wordt echter niets vernietigd, zodat hier alleen gesproken kan worden van een storende bug. Wie de gegevens van een leverancier wil wijzigen kan met <F7> de bestaande gegevens opvragen. Maar als u zich daarna bedenkt en het menu wilt verlaten, dan gaat dat niet zonder alle gegevens over te typen. Nòg een bug dus.

Het eigenlijke hoofdprogramma is vrij eenvoudig. Dat mag ook wel, omdat het door iedereen te gebruiken moet zijn. Van elk artikel kan een omschrijving van maximaal twintig tekens worden geven (geen accenttekens), een type-aanduiding, een serienummer, een TD-nummer (zie verderop), de aankoopdatum, het einde van de garantie, het aantal, de prijs, de duur van de afschrijving (voor het bepalen van de boekwaarde), de gegevens van de leverancier, de naam van de beheerder en de ruimte waar de artikelen staan. Het TD, ofwel Technisch Dienstnummer, is natuurlijk niet voor iedereen van toepassing, maar er kan een eigen code worden ingevoerd voor het artikel. In de handleiding staat dit alles vrij goed uitgelegd.

De ingevoerde gegevens zijn vervolgens te verwijderen, te bekijken en af te drukken (alléén Epson of Star compatibele printers!). Bovendien kunt u indexen genereren, waardoor sneller kan worden gezocht. Bij het afdrukken kan worden gekozen hoe de categorieën gesorteerd moeten zijn. Er is maar één maat etiketten beschikbaar. Op de etiketten kan de naam van het bedrijf of de school worden afgedrukt. Ook is een streepjescode mogelijk, volgens één (naar de mening van de programmeur) gangbaar protocol.

Conclusie

Beide programma's zijn vergelijkbaar wat betreft de prijs, de uitvoering en de Clipper programmeermethode. Ze doen wat ze behoren te doen en zijn voorzien van goede handleidingen.
Goal werkt goed onder MS Windows, versie 3. Invent werkt in deze omgeving goed zo lang geen back-up moet worden gemaakt. Dan gaat het programma 'plat'. Bij navraag had de programmeur hiervoor geen verklaring. De programma's hebben geen grafische mogelijkheden, maar wel kleurtjes als de monitor die ondersteunt. De kleuren zijn goed gekozen. Ze zorgen niet voor een bonte kermis, maar voor extra duidelijkheid en accentuering. Goal is bedoeld voor de thuisgebruiker van computers en de gezinsleden. Het is gemakkelijk te gebruiken en er kan niet veel verkeerd worden gedaan . Grote pluspunten zijn de omvang van de mogelijkheden en de uniformiteit. Het is een leuk programma om keurig allerlei administratieve toestanden bij te houden, die in elk huishouden wel voorkomen. Er is geen grote kennis van computers nodig, men hoeft zelfs maar één programma te leren. Een groot nadeel is wel dat accenttekens niet worden ondersteund.

Tot de doelgroep van Invent behoren scholen en kleine bedrijven, maar particulieren kunnen er misschien ook profijt van hebben. Het programma drukt alles erg netjes af en gebruikt daarvoor enkele stuurcodes. Een nadeel is dan automatisch dat verschillende soorten printers verschillende stuurcodes nodig hebben. Nu wordt alleen Epson ondersteund, het zou wenselijk zijn als dat ook voor de IBM(achtigen) het geval is.
Een discussiepunt voor beide programma's is misschien de ontbrekende muisondersteuning. Zo'n mogelijkheid vereist meer actie en handigheid van de programmeur, maar maakt het geheel gebruikersvriendelijker.

Produktinformatie

Goal
Prijs ƒ 98,-
(demonstratieversie ƒ 5,-)
Take Off Software
Postbus 50322
1305 AH Almere
Telefoon 03240-48258

Invent
Prijs ƒ 150,-
(demonstratieversie ƒ 15,-)
Pim C. Th. Boer
Oleanderstraat 41
6101 BX Echt
Telefoon 04754-83852

Alle prijzen zijn inclusief BTW.

DERIVE versie 2

A mathematical assistant

DERIVE is een programma waarmee men kan manipuleren met formules en functies, vergelijkingen kan oplossen, matrixbewerkingen kan uitvoeren, twee- en driedimensionale grafieken kan tekenen en nog veel meer. Versie 1 werd in HCC Nieuwsbrief 123 van december 1990 besproken en daarbij zeer positief beoordeeld. Inmiddels is er een versie 2.

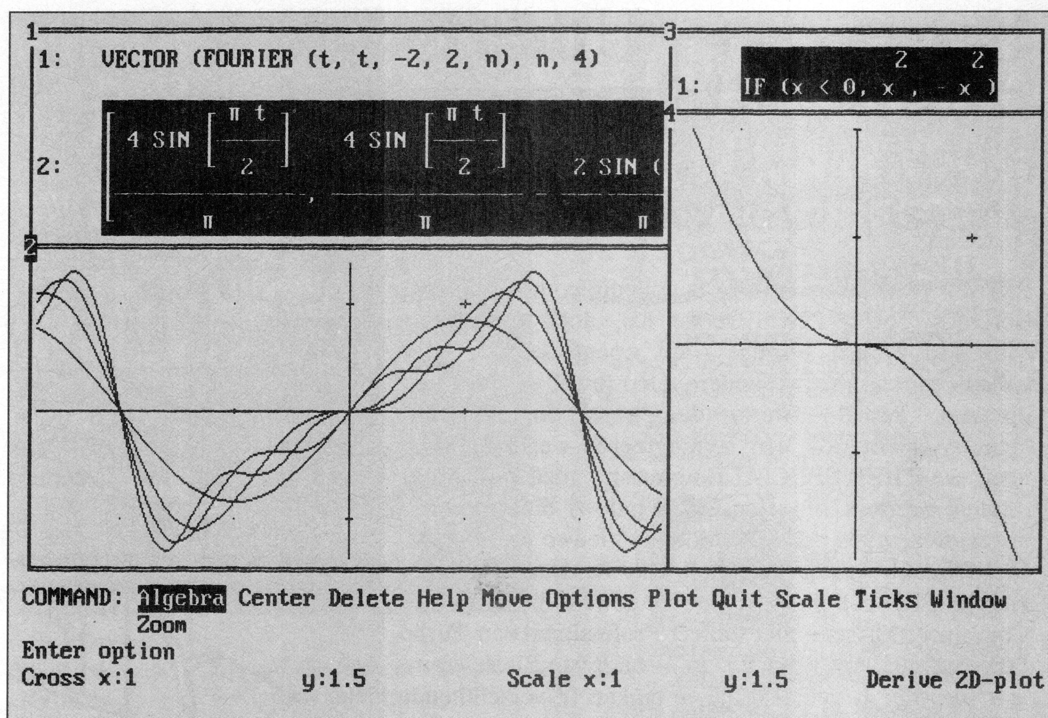
Prof. ir. R. P. Offereins

DERIVE kan behalve bij PC-Computing BV nu ook worden gekocht bij de Stichting Computer Algebra Nederland. CAN stimuleert en coördineert het gebruik van computer algebra in onderwijs en research. CAN beschikt daarvoor over twee grote computers: een Sun 4/280 met 32 Mb geheugen bij de Universiteit van Nijmegen en een Sun 4/280 met 64 Mb geheugen en 2 Gigabyte diskgeheugen bij het centrum in Amsterdam. Daarop zijn veel computer algebraprogramma's beschikbaar.
In het licht van deze Sun-mogelijkheden is het knap dat een programma als DERIVE draait op een MS-DOS PC met 512 Kb geheugen. Er is intussen ook een gebruikersgroep, die een DERIVE NewsLetter uitgeeft. Het adres is: DERIVE User Group, Mg. Josef Böhm, A-3042 Würmla, D'Lust 1, Austria.

Nieuwe mogelijkheden

De handleiding bij deze versie telt 237 pagina's, in plaats van de 110 bij versie 1. De eerste acht hoofdstukken van de handleiding corresponderen met de hoofdstukken van versie 1. Er zijn paragrafen toegevoegd die extra mogelijkheden bespreken en het geheel is voorzien van veel oefeningen en voorbeelden. Verder zijn er twee nieuwe hoofdstukken, respectievelijk over de vele nieuwe utilities en de programmeermogelijkheden. Het is ondoenlijk om alle uitbreidingen uitputtend te bespreken of zelfs maar op te sommen.
De utilities zijn opgenomen in files met de extensie MTH. Versie 1 bevatte slechts drie van deze files: voor omrekening van Engelse eenheden, metrische eenheden en fysische grootheden. In hoofdstuk 8 zijn twintig paragrafen opgenomen, elk met de

beschrijving van de vele functies of methoden uit een MTH-file. Zo bevat de file SOLVE.MTH verschillende methoden voor het oplossen van niet-lineaire vergelijkingen, VECTOR.MTH geeft de beschikking over een groot aantal vector- en matrixfuncties en in INT_APPS.MTH vinden we integratietoepassingen. Nog enkele voorbeelden: GRAPHICS.MTH geeft methoden voor het grafisch weergeven van ruimtelijke krommen en complexe uitdrukkingen en in NUMERIC.MTH bevinden zich numerieke differentieer- en integreer- methoden. Nogmaals: het is slechts een greep. In hoofdstuk 9 zijn een aantal functies opgenomen die een soort programmering mogelijk maken.

Schermbeeld

Het hier getoonde schermbeeld verduidelijkt nog eens de werking van DERIVE en illustreert enkele van de vele nieuwe mogelijkheden.
Het onderste schermgedeelte bevat steeds een menu, waaruit men een commando kan kiezen. Daardoor wordt een submenu opgeroepen, in sommige gevallen kunnen dan nog een aantal parameters worden gekozen.
De keuzes kunnen worden gemaakt door het intoetsen van een letter of door het verplaatsen van de markering gevolgd door <<Return>>.

Door de commando's W(indow) S(plit), gevolgd door de keuze H(orizontaal) of V(erticaal) en tenslotte de keuze van een getal, dat aangeeft waar de scheidingslijn moet komen, is het venster opgedeeld in vier delen. De vensters kunnen van het type 'Algebra', '2D-plot' of '3D-plot' zijn.
Met de commando's P(lot) O(ptions) kan de keuze worden gemaakt. De vensters 1 en 3 zijn van het type 'Algebra' en de daarbij behorende vensters 2 en 4 van het type '2D-plot'. Het actieve venster is gemarkeerd als venster 2 en rechtsonder is aangegeven dat dit '2D-plot' is. Men kan met F1 een ander venster actief maken. Het menu van het getoonde schermbeeld behoort bij het gemarkeerde venster 2. Het geeft op de onderste regel de status. Het kruisje staat op positie x=1, y=1.5 en de schaal is x:1 en y:1.5. Deze grootheden zijn te wijzigen.

De voorbeelden

Vanuit het hoofdmenu, behorend bij een algebra-venster, kunnen uitdrukkingen worden ingetikt om die te laten plotten of berekenen. Zo toont de uitdrukking uit venster 3 de IF-programmeermogelijkheid uit hoofdstuk 8. Voor x<<o de wordt de functie x^2 gekozen, zo niet dan de functie -x^2.

Met het commando P(lot) P(lot) is een grafiek van deze gemarkeerde functie in venster 4 afgebeeld. Venster 1 met de bijbehorende grafiek van venster 2 toont twee van de vele mogelijkheden uit de files van hoofdstuk 8. Daarmee wordt in dit geval de Fourier-reeks ontwikkeling van een zaagtand gedemonstreerd. Met het commando T(ransfer) vanuit het hoofdmenu zijn de files VECTOR.MTH en INT_APPS.MTH geladen. De functie VECTOR(u,k,n) uit de file VECTOR.MTH genereert een vector met n elementen. De functie u hangt af van k. De n elementen van de vector zijn de n functiewaarden voor k van 1 tot n. De functie u in ons voorbeeld is de functie FOURIER(y,t,t1,t2,k) uit de file INT_APPS.MTH. Het is de Fourier-reeks van de functie y van t voor t tussen t1 en t2, afgebroken na de k-de term.
De functie y=t uit het voorbeeld is een zaagtandfuctie. De functie VECTOR levert nu vier termen, die respectievelijk de Fourier-reeks ontwikkelingen tot en met de eerste, tweede, derde en vierde term voorstellen. Het commando S(implify), toegepast op uitdrukking 1, levert uitdrukking 2. Dit is de vector met vier tijdfuncties, waarvan in het venster slechts de eerste, de sinusvormige grondharmonische, volledig zichtbaar is. Deze uitdrukking is met het commando P(lot) afgebeeld in venster 2. Er is hier te zien ziet hoe de vier tijdfuncties de zaagtand steeds dichter benaderen.

Conclusie

Versie 2 bevat zeer veel nieuwe mogelijkheden. Het leren omgaan met de eenvoudige vergelijkingen en grafieken gaat snel. Het exploreren van meer geavanceerde mogelijkheden vereist uiteraard wel veel tijd. Het is dan nodig de handleiding goed te bestuderen. De vele voorbeelden en oefeningen in de handleiding zijn daarbij een onmisbaar hulpmiddel. Zo kostte het enige tijd om het schermbeeld zoals hier is getoond te verkrijgen. Voor de liefhebber is het echter een plezier de mogelijkheden van een programma als dit te verkennen.

Produktinformatie

DERIVE
MS-DOS vanaf versie 2.1
Minimaal 512 Kb geheugen
Prijs ƒ 725,22 inclusief BTW
Leverancier:
PC-Computing BV
De Bergkamp 24
5825 AG Overloon
Telefoon 04788-2422
of
CAN Expertise Centrum
Kruislaan 413
1098 SJ Amsterdam
Telefoon 020-5926050

Lemax Update

Pascal+ biedt volle vrijheid!

Pascal+ (van Stony Brook) is volledig compatible met Borlands Turbo Pascal versie 6.0, doch produceert Microsoft Object Format - dit opent de weg voor volledige integratie met andere talen (bv. C en C++) en libraries. **Pascal+** werkt desgewenst in expanded memory; biedt ook een geïntegreerde werkomgeving; heeft een ZEER SPECIALE librarian - goed voor smart linking, overlays, etc. Een MS Windows bibliotheek is bijgesloten, zoals ook verschillende nieuwe utilities.
Met **Pascal+** worden uw applicaties aanzienlijk kleiner en lopen zij sneller dan u met TP gewend bent!
Combineer **Pascal+** met **Object Professional** van Turbo Power of met de **Turbo Vision Toolkit** van Blaise en uw *user interface* is gemakkelijk te maken in verschillende stijlen. Er is meer: bij Lemax vindt u een uitgebreide verzameling professionele tools voor de Pascal-werker. Alles uit voorraad leverbaar.

Nog meer compilers...

C en C++ compilers worden met de dag beter: **Watcom** kondigt versie 8.5 aan, met DPMI & XMI standaards; tevens met een eigen DOS Extender - vrij van royalties; gebruik van Phar Lap en andere DOS Extenders blijft evengoed mogelijk. **Borland C++** en **Zortech C++** versie 3.0 bieden ook veel nieuwe mogelijkheden, voor zowel DOS- als Windows-applicaties. Combineer deze C-compilers met **Zinc**, **C-Worthy** of **Vermont Views**, of - voor Windows - met **C++/Views** of **WIN++**. Speciaal voor *SAA/CUA* in karakter-mode hebben wij **Formation Desktop**. Voor het bouwen van *user interfaces* voor Windows in C kunt u het beste één van onze code generatoren gebruiken - alles klaar in een handomdraai. Wij hebben voor u **Winpro/3** en **ProtoView**.
Voor het grote werk, dat goed portable moet zijn naar andere platforms, voor het programmeren in samenhang met AutoCAD, gebruikt u de MetaWare compilers. Leverbaar voor C en Pascal.
Ook een Ada-compiler (in een geïntegreerde werkomgeving) hebben wij voor u: **IntegrAda**, geheel gevalideerd naar de DoD-standaard.
Tenslotte: laten wij de Microsoft compilers niet vergeten, die de standaards hebben gesteld: C, BASIC en Fortran. De C 6.0 kan met Phar Lap's 286|DOS Extender ook voor grote apps - tot 16 megabyte - worden gebruikt.

Meeste software kan bij ons *live* worden getest!

Lemax Company BV
Postbus 263
1170 AG BADHOEVEDORP
Tel (020) 659-8701 FAX (020) 659-6856

Computers, Midi en Muziek (9)

Een bespreking van het partituurprogramma Finale (aanvankelijk voor de Macintosh) zat al zeer lang in de pen. Maar doordat een vorige importeur herhaaldelijk veel beloofde, maar even herhaaldelijk niets waarmaakte wilde het verhaal er maar niet uitkomen. Gelukkig is er inmiddels een nieuwe importeur en die pakt de zaken voortvarender aan (ere wie ere toekomt). Door zijn bemiddeling kregen we uit Amerika de sinds vorig jaar bestaande MS-DOS versie van Finale ter beschikking, inmiddels in de versie (2.0.

Arnoud de Jong

Finale is een professioneel partituurprogramma met een schier eindeloze hoeveelheid mogelijkheden. Niet alleen vanuit notatie-oogpunt, maar ook wat betreft layout en bewerking. Zoals altijd bij besprekingen van dergelijke omvangrijke programmatuur is het jammer genoeg slechts mogelijk om een globale indruk te geven. Gelukkig is er van Finale een demoversie verkrijgbaar, waardoor serieus geïnteresseerden voor 25 gulden zelf de kennismaking kunnen verdiepen.
Als partituurprogramma tel je tegenwoordig niet meer mee als er niet de mogelijkheid is om de partituur real time in te spelen. En dus heeft men gezorgd dat Finale wèl meetelt. Uiteraard kan de partituur ook via het Midi-instrument weer worden afgespeeld. Maar Coda ging nog een stap verder: diverse uitgekiende opname- en Midi-instelmogelijkheden werden ingebouwd.

Introductie

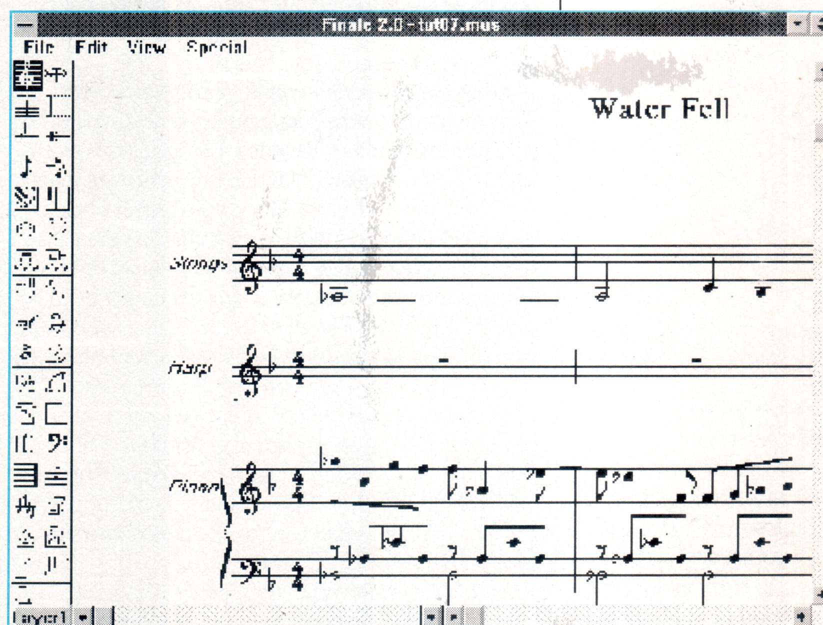
Finale werd een aantal jaren geleden met veel tamtam door Coda op de markt gebracht voor de Macintosh. Het zou het ultieme partituurprogramma zijn. Qua mogelijkheden werd het tot dan toe populaire Professional Composer inderdaad overtroefd. Maar kritiek was er ook al snel. Het programma 'verzoop' in z'n eigen mogelijkheden: het duurde lang om het enigermate onder de knie te krijgen en het gebruiksgemak was ver te zoeken. Zelfs simpele bewerkingen vergden dikwijls vele menu's, dialoogboxen en parameters. De lijvige manuals waren een complete nachtmerrie voor de gebruikers die snel resultaat wilden zien.

Inmiddels is er gelukkig veel verbeterd. Finale vergt weliswaar nog behoorlijk wat studie, maar de opzet is overzichtelijker en de handleidingen zijn duidelijker. Bij het programma wordt bovendien een boekje met 'tutorials' geleverd met bijbehorende lesbestanden. Met behulp daarvan kan de gebruiker redelijk vlot en systematisch kennismaken met Finale. Het volgen van deze lessen is dan ook sterk aan te raden, want systematiek in het leerproces is zeker geboden. Wie gewend is om van een handleiding alleen het eerste hoofdstuk te lezen en de rest via 'trial and error' uit te zoeken voorspellen we bij Finale een zeer bestendig crisisgevoel. Maar ook degenen die de zaken serieuzer aanpakken krijgen nog veel te onthouden. Zeker de eerste maanden zullen zij veelvuldig de handboeken moeten raadplegen.

Qua systeemvereisten is Finale graag ruim behuisd. Een 286 met 1 Mb en harddisk is het minimum. Comfortabeler is een 386(SX)-machine met nog wat meer geheugen. Finale draait alleen onder Windows 3.0, dus die software moet je nog even bij de prijs optellen. Een goed beeldscherm (VGA) is een noodzaak bij partituurprogramma's. Voorts is Finale toch wel erg gericht op gebruik in combinatie met PostScript laserprinters. Die heb je althans in de huidige versie nodig om een acceptabele afdruk te krijgen.

Invoer

Er zijn in Finale zo'n vijf manieren om de noten en wat dies meer zij in de partituur te krijgen. Allereerst is daar de Simple Note Entry. Daarmee vindt de invoer handmatig plaats met behulp van de muis en het computertoetsenbord. In het palet wordt de Simple Note Entry Tool aangeklikt en een set nieuwe ikonen verschijnt. In deze set bevin-

den zich onder andere noten van verschillende waarden en diverse symbolen om verhogingen en verlagingen, fraseringsbogen, verbindingsbogen en dynamische tekens aan te brengen. Met de muis wordt het icoon van de gewenste notenwaarde gekozen en vervolgens in de balk geklikt. Finale controleert of het totaal van de ingebrachte notenwaarden klopt met de ingestelde maatsoort. Deze controle is desgewenst uitschakelbaar.
Iets sneller werkt Speedy Note Entry. Je hebt er wel een Midi keyboard voor nodig. Na selectie van deze optie verschijnt een invoerkader op de notenbalk. Door middel van een aanslag op het Midi keyboard bepaal je de toonhoogte van de noot, waarna je met een aanslag op het toetsenbord van de computer de waarde ervan bepaalt.
Hyperscribe is een methode die enigszins het midden houdt tussen stap voor stap invoer en een real time sequencer opname. Bij een sequenceropname wordt het inspeeltempo gedicteerd door een metronoomklik. Bij Hyperscribe kan de muzikant zelf tijdens het inspelen het tempo regeren door op een vooraf gedefinieerde keyboardtoets (kan ook pedaal of andere controller zijn) het tempo mee te tikken. Met de andere hand speelt hij of zij gelijktijdig de melodie in.
Wanneer Hyperscribe wordt geactiveerd moet eerst de maat worden aangeklikt waar de melodie terecht moet komen. Tevens verschijnen er twee kaders onderin beeld. Het ene registreert de tempotikken, het ander visualiseert de buffer voor de ingespeelde noten. Ook tweehandig inspelen is mogelijk, alleen zul je dan wel een pedaal of breathcontroller moeten gebruiken om Finale het inspeeltempo door te geven. Echt lekker werkt dat niet. Zeker een pianist die met een pedaal de maat meetikt gaat nogal eens de mist in. Het is bijna onmogelijk om los te komen van het automatisme om het pedaal voor sustain te gebruiken. Voor wie het toch wil proberen: zet het pedaal dan tenminste onder de linkervoet. Gelukkig is het ook mogelijk om gewoon de oude vertrouwde metronoomklik mee te laten lopen.
Al met al is Hyperscribe het best geschikt voor het stuk voor stuk nauwkeurig invoeren van passages en een goede vervanging voor de traditionele stap voor stap invoer.
De meest geavanceerde methode van invoer is de transcriptiemethode. Het is een sequencer-achtige functie. Dat wil zeggen: je kunt er real time mee opnemen. Verder houdt de vergelijking op. Immers, een echte sequencer is bedoeld als Midi multitrackrecorder. De opgenomen sporen kunnen worden bewerkt en gemixt. De real time opnamemogelijkheid in een partituurprogramma ontbeert al die toeters en bellen. Deze is dan ook primair bedoeld als tussenstap tussen vertolking en transcriptie. Niettemin moet worden gezegd dat de bewerkingsmogelijkheden van de Midi-registratie in Finale uitgebreider zijn dan bij de meeste concurrenten.
Na activering van de Transcription Tool wordt op de nog lege notenbalk een startpunt aangeklikt. Het transcriptievenster verschijnt. Het indrukken van een soort pauzeknop ('Wait Until') zorgt ervoor dat de opname pas begint wanneer je daadwerkelijk begint te spelen. Bij gebruik van sommige keyboards gaat dit mis. De opname start namelijk zodra het eerste Midi-signaal binnenkomt. We hebben een flauw vermoeden dat keyboards die met active sensing werken de sequencer al direct op gang jagen.
Maar goed, stel even dat alles wèl volgens het boekje gaat: je kunt nu gewoon beginnen met inspelen. De opgenomen muziek wordt in een soort pianolarol-achtige notatie op het scherm gezet. In een tweede 'parallelle' opnamesessie breng je de 'beat' (inclusief eventuele tempovariaties) aan: de muziek wordt afgespeeld en het tempo wordt op een willekeurige toets van het Midi keyboard 'meegeslagen'. Dit resulteert in een registratie van zogeheten Time Tags. De opname bestaat nu dus uit twee niveaus: een melodieniveau en een temponiveau. Vervolgens moeten die twee niveaus met elkaar in overeenstemming worden gebracht, de Time Tags worden 'uitgelijnd' met de melodie. Aan de hand van dit procédé brengt Finale de juiste hoeveelheid noten in elke maat onder.

Constructie

Aan de constructie van Hyperscribe moet naar ons idee door de programmeurs nog wat gesleuteld worden. Bij het gebruik van Hyperscribe liep Finale herhaaldelijk vast en in feite hebben we geen enkele Hyperscribe-sessie tot een bevredigend einde kunnen brengen. Overigens moeten we wel beklemtonen dat alleen de DOS-versie van Finale aan dit euvel lijdt.
Hopelijk is het manco in een update verholpen, want het vermindert natuurlijk op een essentieel punt de gebruikswaarde van het programma.
Als laatste invoermogelijkheid kent Finale de import van Standaard Midi-files. Wanneer je in een sequencerprogramma (bijvoorbeeld Cakewalk) een melodie opneemt en deze wegschrijft als Standaard Midi-file kun je dit bestand zonder meer importeren in Finale. Dit levert in de meeste gevallen een zeer bruikbare transcriptie op. Wij importeerden bij wijze van proef een Standaard Midi-file uit Cakewalk (MS-DOS) en C-Lab Notator (Atari). De resultaten waren boven verwachting goed.

Bij de transcriptie van de Standaard Midi-file is er vooraf de keus tussen drie omzettingsmogelijkheden. In de eerste plaats kun je elk sequencerspoor naar een afzonderlijke notenbalk omzetten. Verder is het mogelijk om de informatie per Midi-kanaal naar een notenbalk te leiden. Specifiekere indelingen kunnen worden verkregen door gebruik te maken van de 'Track to Staff List'.

Beeld en geluid

Het spreekt vanzelf dat het professionele kaliber van Finale een bijna onuitputtelijke hoeveelheid symbolen garandeert. Die gaan we hier dan ook niet opsommen, want alles op het gebied van noten, dynamische- en voordrachtstekens, akkoordsymbolen, tabulatuur, slagwerksymbolen en ga zo maar door zit er zo te zien in. En mocht een ietwat modern aangelegde componist toch iets missen in dit assortiment, dan bestaat er altijd nog de mogelijkheid om zelf symbolen aan te maken. Aan zo'n symbool kan zelfs een Midi-commando worden gekoppeld, zodat de uitwerking van het symbool nauwkeurig beïnvloed kan worden bij het afspelen van de partituur via Midi. Dat geldt trouwens in het algemeen voor alle expressietekens: ze hebben niet alleen een grafische functie in de partituur, ze hebben ook daadwerkelijk effect bij het afspelen. Ook alle soorten herhalingen worden zonder mankeren herkend.
Dat brengt ons vanzelf op het onderwerp afspelen van de partituur. Via de Playback-optie kan de partituur vanaf elk gewenst punt ten gehore worden gebracht. Wie de partituur heeft gecreëerd op basis van een realtime opname heeft daarbij nog de keus of hij de recht toe recht aan weergave van de partituur wil horen of de meestal levendiger Midi-registratie die er aan ten grondslag ligt.

Tekst

Finale kent uitgebreide tekstopties. Allereerst zijn er de mogelijkheden tot het aanbrengen van titels, credits, kop- en voetteksten en vrije tekst op elke gewenste plaats in de partituur. Lettertype en corps zijn instelbaar.
Voor het inbrengen van liedtekst leiden er twee wegen naar Rome: 'On Page Create' en 'Mass Create'. Bij beide methoden koppelt Finale de lettergrepen aan de noten en dienovereenkomstig vindt er automatisch spatiëring van het notenbeeld plaats.
'On Page Create' is geschikt als het om korte teksten gaat. Je brengt hierbij de tekst rechtstreeks op de pagina aan. De gewenste inbrengpositie wordt gemarkeerd door middel van een muisklik boven de betreffende noot. De tekstcursor verschijnt daar dan onder.
Voor grotere hoeveelheden liedtekst kun je het best 'Mass Create' inzetten. Er wordt dan gebruik gemaakt van Finales ingebouwde tekstverwerker, waarin eerst alle tekst van een couplet inclusief de lettergrepenverdeling wordt ingevoerd.
Vervolgens geef je Finale opdracht om de tekst in de partituur te zetten, hetgeen het programma zonder mankeren keurig doet.

Akkoordsymbolen zijn in de meeste partituurprogramma's niet meer dan gewoon tekst. In Finale ligt dit anders, want het programma laat op dit punt een aardig staaltje intelligentie zien. De akkoordsymbolen zijn om te beginnen al zeer eenvoudig via een Midi keyboard in bijvoorbeeld een leadsheet in te voeren. Vooraf bepaal je met een muisklik de plaats waar het akkoordsymbool moet komen te staan. Op het Midi keyboard speel je het akkoord en onmiddellijk verschijnt het bijbehorend symbool boven de notenbalk, inclusief de indicatie van een eventueel gebruikte omkering. Het verrassende is dat ook bij het afspelen de akkoordsymbolen worden geïnterpreteerd en via Midi worden weergegeven. Dat klinkt uiteraard behoorlijk houterig, maar als controlemiddel voldoet het.

Bewerkingen

Finale kent talloze functies voor de bewerking van de partituur, het voert te ver ze hier allemaal te beschrijven. Standaard zijn natuurlijk zaken als kopiëren, verplaatsen, knippen, plakken, wissen enzovoort. Essentieel hierbij is het gemak waarmee deze handelingen kunnen worden uitgevoerd. Bij Finale zit het op dit gebied wel snor. Voor het kopiëren, wissen en verplaatsen wordt de zogeheten Massmover Tool gebruikt. Na het kiezen van het Massmover icoon wordt een te bewerken maat simpelweg aangeklikt. Deze verschijnt in negatief en via het editmenu wordt de gewenste bewerking geselecteerd. Vervolgens is het bijvoorbeeld bij kopiëren gewoon een kwestie van verslepen. Bij het kopieerproces kun je zelf bepalen welke elementen moeten worden meegekopieerd.
Het kopiëren naar een plaats in de partituur die niet op het beeldscherm staat wil bij sommige andere programma's nog wel eens omslachtig zijn. Zo niet bij Finale: gewoon de passage markeren, scrollen naar de gewenste doelpositie en die maat aanklikken, terwijl je Shift-Control ingedrukt houdt.
Interessant om te noemen is de Mirror-functie. Kopieën van een passage blijven daarmee gekoppeld aan hun origineel, zodat bij veranderingen in dat origineel (bijvoorbeeld een transpositie) de kopieën automatisch mee veranderen. Die koppeling is overigens ongedaan te maken, opdat de 'spiegelbeelden' later toch nog een individuele bewerking kunnen ondergaan.
Voor bewerkingen en aanpassingen in de partituur op micro-niveau staat het Special Tools Menu ter beschikking. Het is een stuk 'fijngereedschap' waarmee je bijvoorbeeld uiterst precies de onderlinge afstand tussen noten, verhogings- of verlagingstekens en dergelijke kunt bijregelen. Maar dat is nog niet alles. Verschillende elementen kunnen ermee worden aangepast of zelfs nieuw worden gecreëerd. Een kleine greep uit de mogelijkheden: veranderingen in stoklengte, de hoek en de hoogte van waardestrepen, de lengte en kromming van verbindingsbogen, de exacte horizontale en verticale positie van een punctering, bevriezing van de stokrichting en de splitsing van waardestrepen.

Layout

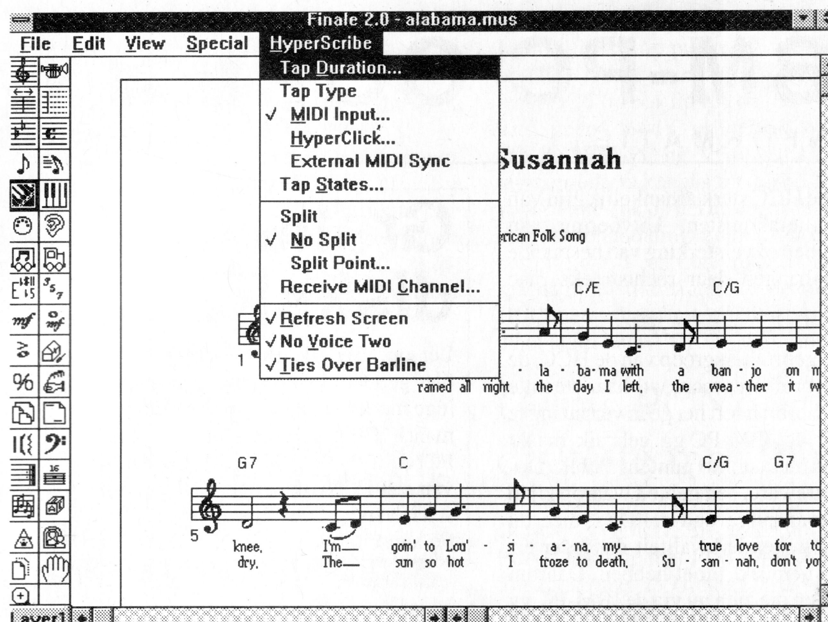
Eén van de meer bewerkelijke onderdelen bij partituurprogramma's is meestal de layout. Doorgaans vergt het heel wat kunst- en vliegwerk om de partituur exact zo op papier te krijgen als de componist zich dat had voorgesteld. Na foutloosheid is goede overzichtelijke leesbaarheid immers het tweede essentiële criterium waaraan bladmuziek moet voldoen. Qua layoutmogelijkheden is Finale momenteel zonder meer het best toegeruste programma. Een verademing, want bij de layout van bladmuziek komt heel wat kijken.
Allereerst is het zaak om de spatiëring van noten, liedtekst en toevallige verhogings/verlagingstekens binnen de partituur als geheel en binnen afzonderlijke maten het gewenste aanzien te geven. Om deze spatiëring te realiseren volgens bepaalde voorgeprogrammeerde normen wordt gebruik gemaakt van een zogeheten Metatool. Voor een verklaring van dit begrip moeten we even een kleine zijsprong maken.

Wanneer je Finale start wordt automatisch een standaard partituurbestand ingelezen (Default.mus), dat als uitgangspunt kan dienen voor een nieuwe partituur. Zo'n bestand kennen we in het algemeen als een Template (sjabloon). Dit verschijnsel treffen we bijvoorbeeld ook aan bij DTP-programma's en grafische tekstverwerkers. Bij Finale worden naast de default-template nog een aantal andere sjabloonbestanden voor veel gebruikte bezettingen geleverd.
Aan elk partituurbestand kunnen libraries worden gekoppeld. Deze libraries bevatten gegevens om meer gecompliceerde taken binnen Finale uit te voeren. Er is bijvoorbeeld een library met tabellen, die een bepaalde spatiëring aan de inhoud van een notenbalk toebedeelt. Andere libraries bevatten lijsten met akkoordsymbolen, diagrammen, nootexpressiesymbolen (met de daaraan gekoppelde Midi weergave-opties), tekst- en grafische symbolen enzovoort.
Nu kan de gebruiker bij elke nieuw partituurbestand bepalen welke libraries daaraan gekoppeld moeten zijn. Bij de Templates is dit uiteraard al vastgelegd, maar verandering is mogelijk. Al die ingewikkelde informatie in een library kan eenvoudig op de partituur worden losgelaten met behulp van een Metatool. Met één simpele handeling bewerkstelligt een Metatool dat een gecompliceerde taak wordt uitgevoerd op basis van de informatie in een bepaalde library. De eerder genoemde spatiëring is hier een goed voorbeeld van.
Terug naar onze layoutverhandeling. De inmiddels verbeterde spatiëring heeft natuurlijk consequenties voor de layout van de maten. Met de optie Recalculate Music uit het Edit-menu berekent Finale automatisch een nieuwe breedte voor de maten. Overigens kan de gebruiker ook zelf dicteren hoeveel maten een notenbalk mag bevatten. Dit kan zowel voor de hele partituur als voor een beperkt gebied.
Vervolgens komt de layout van de pagina als geheel aan de orde. Via de Page Layout Tool zijn de verschillende elementen op een pagina - zoals notenbalken/systemen - exact te positioneren. Ze worden schematisch in beeld gebracht door middel van kaders, maar desgewenst kan ook het notenbeeld er bij worden weergegeven. De precieze positionering is mogelijk dankzij de eigen maatvoering die Finale hanteert, de EVPU (Enigma Virtual Page Unit). Elke EVPU is 1/128ste deel van een inch. Het bijzondere van de EVPU is dat het een relatieve maateenheid is en geen absolute, zoals de inch of de centimeter. Bij vergroting of verkleining van het muziekbeeld op de pagina blijven de onderlinge afstanden tussen de diverse elementen daardoor in verhouding.
Ook zaken als het inspringen van een systeem, linker-, rechter-, onder- en bovenmarges zijn via de Page Layout Tool instelbaar. Overigens moet bij het aanbrengen van een inspringing de layout weer worden herberekend met behulp van Recalculate Music.
Noemenswaard is ook nog de optimaliseringsfunctie in Finale (Optimize Staves). Daarmee kun je vermijden dat al die rustmaten van instrumenten, die toch een tijdlang zitten te niksen, worden afgedrukt.
Tenslotte melden we de mogelijkheid tot het extraheren van partijen, een veelgevraagde optie bij partituurprogramma's. Finale kent drie methoden. Allereerst de Special Part Extraction, die alleen daartoe aangewezen partijen in Page View op het beeldscherm weergeeft. Voorts Split Orchestral File, dat de mogelijkheid biedt om partijen in afzonderlijke bestanden te bewaren. En als laatste is er de optie om partijen afzonderlijk af te drukken via Print Parts.

Afdrukken

Het afdrukken van een partituur is in Finale mogelijk met een matrix-, inkjet-, laser- of PostScript laserprinter. Vanzelfsprekend mag van de afdrukkwaliteit op een matrixprinter niet al teveel worden verwacht. De andere printertypes zijn echter in staat om af te drukken met een resolutie van minstens 300 dots per inch. Niettemin valt Finale in dit opzicht tegen. Het programma lijkt uitsluitend genoegen te nemen met de duurste spullen. Slechts met gebruik van een PostScript laserprinter en het eigen Petrucci muziekfont wordt professionele afdrukkwaliteit gerealiseerd, bij de andere printers bleef het resultaat onder de maat. Wie toch is aan-

gewezen op een printer zonder PostScript raden we aan Adobe Type Manager te gebruiken. ATM geeft een flinke kwaliteitsverbetering, maar moet uiteraard weer apart worden aangeschaft.Het Petruccifont is zoals gezegd een speciaal muziekfont. Het is Coda's eigen uitgebreidere variant op het al langer bestaande Sonata font van Adobe. Wie niet over een dure PostScript laserprinter beschikt kan altijd nog besluiten 'de was de deur uit te doen'. Thuis kun je met Finale een PostScript printbestand aanmaken en met de diskette naar een adres stappen, waar wel zo'n printer staat. Voor wie het nog nooit heeft geprobeerd: zo'n PostScript bestand is gewoon onder DOS naar de laserprinter te sturen. Finale hoeft dus niet op de andere computer te staan.

Midi

Zoals we in het begin al vertelden kent Finale uitgebreidere Midi-mogelijkheden dan we in het algemeen van primair op notatie gerichte programma's gewend zijn. Maar voor we daarover gaan uitpakken moet ons toch een ernstige tekortkoming van het hart. Finale draait alleen onder Windows 3.0. Voor eigenaars van een 286-machine is er niets aan de hand. Zij draaien Windows in de zogenoemde Standaard Modus. Maar de trotse bezitters van een 386 (of 386SX) computer met minstens twee Mb geheugen aan boord zullen naar alle waarschijnlijkheid Windows in de Enhanced Modus gebruiken. In dat geval laat Finale het echter op Midi-gebied gruwelijk afweten. Bij het starten meldt Finale doodleuk dat de Midi-functies in Enhanced Modus niet beschikbaar zijn. Dat draait dus uit op Windows verlaten en herstarten in de Standaard Modus.

Nu is het algemeen bekend dat partituurprogramma's gebaat zijn bij een zo snel mogelijke machine. Gebruikers die dus hun zaakjes goed voor elkaar dachten te brengen en speciaal voor Finale een 386-machine aanschaften komen wel voor een bijzonder onaangename verrassing te staan. Laten we er maar van uit gaan dat deze misser in een komende versie is rechtgezet en doorgaan met de positieve Midi-aspecten van Finale.

Wie een partituur wil construeren op basis van een Midi-opname legt eerst Midi-informatie vast. Vervolgens vindt omzetting plaats naar het notenbeeld. In andere programma's kan de oorspronkelijke Midi-informatie doorgaans niet worden bewerkt. Daarvoor moet je zoals gezegd bij de echte sequencerprogramma's zijn. Finale heeft er op Midi-gebied echter toch nog een lekker schepje bovenop gedaan. De oorspronkelijke Midi-informatie kan nog op verschillende manieren worden bewerkt. Met behulp van de Miditool zijn er veranderingen aan te brengen in de aanslaggevoeligheid en de duur van de noten. Ook kun je achteraf nog zaken als controller-informatie, pitchbend, program changes, modulatie, aftertouch en sustain invoeren. De bewerkingen worden grafisch en dus overzichtelijk op het beeldscherm gevisualiseerd. De veranderde Midi-data hebben geen invloed op de visuele presentatie van een al bestaande partituur.

Tot dusver namen we de Midi-registratie als uitgangspunt. Maar ook vanuit de partituur gezien zijn er diverse Midi-instelmogelijkheden. Je kunt per notenbalk Midi-kanalen toewijzen (zelfs verschillende wanneer het gaat om afzonderlijke stemmen) en verschillende Midi-poorten. Alles bij elkaar genomen is Finale in staat om vier verschillende Midi-poorten met elk zestien Midi-kanalen aan te sturen.

Conclusie

Finale maakt inderdaad in veel opzichten de pretentie van het meest geavanceerde partituurprogramma voor zowel de Mac als MS-DOS waar. Men is echter nog niet uit de kinderziekten. De hoofdbezwaren zijn inmiddels wel duidelijk: uit 'eenvoudiger' printers wordt niet gehaald wat er uit te halen is en de Midi-functies vallen weg in Windows' Enhanced Modus. Voorts vergt Finale toch nog een flinke leertijdinvestering. Gezien de professionele doelgroep hebben we er alle vertrouwen in dat Coda zijn best doet de huidige mankementen binnenkort tot het verleden laten behoren. Voor het overige is Finale zonder meer een programma dat in staat is tegemoet te komen aan de meest grillige wensen van de musicus. De oplossing van complexere notatieproblemen ligt evenwel niet altijd even snel onder handbereik. Daarom is het nuttig te vermelden dat ook in Nederland een gebruikersgroep van de grond tracht te komen, in de Verenigde Staten zijn er al verschillende. Wie voorziet niet alle mogelijkheden van Finale nodig te hebben kan z'n licht misschien eens opsteken bij een vereenvoudigde versie van Finale, Music Prose.

Produktinformatie

Finale 2.0
Partituurprogramma voor MS-DOS
Fabrikant:
Coda Music Software,
Bloomington, USA
Importeur:
Rieks Sodenkamp Muziekhandel
St. Jacobsstraat 5
Maastricht
Telefoon 043-213411
Prijs: *f* 2295,- inclusief BTW
Prijs demoversie: *f* 25,-

Met dank aan Muziekuitgeverij Maggy Middelhoven voor facilitaire ondersteuning.

OS/2

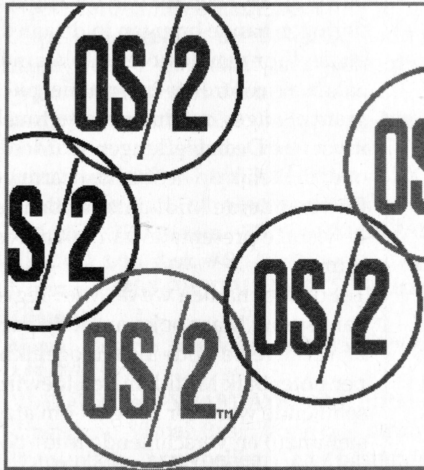
Met Windows 3 heeft Microsoft de ontwikkeling op gang gezet van een nieuwe manier van met de PC omgaan. De gebruiker kan in Windows een volledig eigen werkomgeving kreeren. Hij wordt daarbij geholpen door de grafische interface en de integratiemogelijkheden. Bij Windows 3 zal de ontwikkeling echter niet stil blijven staan. De 386 en 486 zijn echte 32-bits processoren. Om daar volledig gebruik van te maken is een nieuw operating systeem nodig.
OS/2 versie 2.0 van IBM is dat nieuwe operating system. Anders dan bij vorige versies van OS/2 gaat het hier echter niet meer om een volledig ander operating system waar de DOS-compatibiliteit 'bijgesleept' is. Versie 2.0 is bedoeld als integratieplatform voor DOS, Windows en OS/2 (zowel 16 bits als 32 bits) software.
Dit gehoord hebbende dachten wij als IBM-PC gg, 'dat willen we wel eens van dichtbij zien'. Wij hebben daarom veel moeite gedaan om IBM op onze gebruikersdag te krijgen. Niet voor zomaar een marketing verhaaltje of mooie plaatjes, maar voor een hands-on demonstratie. Wat heb je er voor nodig? Hoe werkt het? Wat ga ik er als PC-gebruiker op vooruit t.o.v. bijv. Windows?
Als u antwoorden wilt hebben op die vragen kom dan zaterdag 12 oktober naar de landelijke gebruikersdag van de IBM-PC gg. Het volledige programma van de dag vindt u in de gele Verenigingsnieuws-pagina's in deze HCCNieuwsbrief in de rubriek 'Gebruikersgroepen' bij de IBM-PC gg.

HCC ledenwerfactie IBM-PC gg

Behoort U misschien tot de groep lezers die
- de HCC Nieuwsbrief in een kiosk koopt,
- bij een vriend of vriendin inkijkt,
- de pagina's van de IBM-PC gg met belangstelling leest, maar
- nog geen enkele ervaring heeft met PDS en daarin verandering wil brengen of
- misschien al eens beschreven Public Domain en Shareware of andere artikelen heeft besteld, en u wilt eigenlijk wel lid worden, maar het is er nog steeds niet van gekomen?

Dan kunt u een geweldig aantrekkelijk aanbod van de IBM-PC gg niet laten lopen!
De IBM-PC gg ondersteunt de HCC-ledenwerfactie van harte en heeft besloten een extra bijdrage te leveren aan de pogingen het ledental van de HCC te vergroten. Het zal duidelijk zijn dat de financiële mogelijkheden van de HCC sterk afhankelijk zijn van de contributieinkomsten. Uitvoering van nieuwe plannen of versterking van bestaande activiteiten hangen daar rechtstreeks mee samen.

De grootste gebruikersgroep van de HCC, de IBM-PC Gebruikersgroep, wil haar steentje bijdragen. Hierbij hoeft het geen verbazing te wekken dat de IBM-PC gg gebruik maakt van een van haar sterke punten: Public Domain en Shareware, een gebied waarop zij in Nederland toonaangevend is. PDS is meestal van zo'n uitstekende kwaliteit dat ieder ermee kennis gemaakt moet hebben. Daarom krijgt iedereen die zich nu via de IBM-PC gg opgeeft als nieuw lid van de HCC èn van de IBM-PC gg een welkomstpakket, bestaande uit de PCNL-FLOPPYFOLDER en 3 PCNL-diskettes met software uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg.

Drie PCNL-diskettes met software en de PCNL-FLOPPYFOLDER gratis? Is dit echt waar? Jazeker. Het enige dat u er voor hoeft te doen is dat u zich houdt aan de hierna beschreven procedure:
1. U vraagt bij de HCC IBM-PC gg een INFOSET aan,
- per brief: Postbus 115, 7250 AC Vorden
- per telefoon 05752-1881 (kantooruren),
- of per FAX 05752-1382
2. U ontvangt van ons
- een SPECIALE aanmeldingskaart voor HCC (en IBM-PC gg) en
- een aanvraagformulier voor de floppyfolder + 3 gratis PCNL-diskettes met PDS.
3. U zendt beide formulieren ingevuld en ondertekend **naar ons** terug.
4. U ontvangt de 3 gewenste diskettes + de FLOPPYFOLDER per kerende post (zoals bij ons gebruikelijk is). Tevens krijgt u vanaf dat moment 10% korting bij alle volgende bestellingen bij de IBM-PC gg en komt u in aanmerking voor de verderop genoemde VOORDEEL-aanbieding.
5. Wij zenden de aanmeldingskaart door naar de HCC, die
- uw aanmelding bevestigt,
- een acceptgiro zendt voor contributie en inschrijfgeld en
- zorgt voor toezending van de eerstvolgende* HCC Nieuwsbrief.

(*) Welke HCC Nieuwsbrief u als eerste ontvangt, hangt af van de datum van ontvangst van uw kaartjes:

Aanmelding binnen ->	eerste Nieuwsbrief
Uiterlijk 09-okt-91	nr 145 = (Nov.91)
Uiterlijk 05-nov-91	nr 147 = (Dec.91)
Uiterlijk 01-dec-91	nr 148 = (Jan.92)

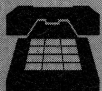
N.B.1. Nr. 146 is de HCC-dagencatalogus met reductiebon voor de entree tot de fameuze HCC-dagen. Deze wordt aan ieder verzonden die voor 29-okt-91 heeft ingestuurd.
N.B.2. Deze actie geldt tot 31-12-1991 en is alleen geldig voor **nieuwe** HCC-leden (Of 'oud leden' die minstens een jaar lang geen lid meer zijn geweest).
N.B.3. De actie geldt **alleen** als u zich opgeeft met behulp van het **speciale** aanmeldingsformulier dat u aanvraagt bij de IBM-PC gg en waarop IBM-PC gg staat voorgedrukt. We hadden graag zo'n speciale aanmeldingskaart in deze Nieuwsbrief opgenomen om

Gratis lege disks!

Let op! Bij alle PCNL-software die hier genoemd wordt ontvangt u gratis lege merkdiskettes (van hetzelfde formaat); ÉÉN bij aanschaf van losse PCNL-diskettes, TWEE bij aanschaf van een PCNL-kwartet, VIJF bij aanschaf van een PCNL-pakket en TIEN bij aanschaf van een PDS-Catalogus.

Colofon

Deze pagina's zijn een maandelijkse bijdrage van de IBM-PC gebruikersgroep van de HCC, postbus 47, 7250 AA VORDEN.

PCNL-HULPLIJN Telefonische vraagbaak voor leden van de HCC IBM-PC gg voor algemene computervragen of vragen over de werking van shareware en/of commerciële programma's. Telefoonnummer 04104-78334, donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur (Henk Bennik).

het u eenvoudiger te maken. Maar dit werd afgewezen door de HCC.
N.B.4. Het contributiejaar loopt van 1 januari tot 31 december en kost voor 1991 f 60,-. Bij aanmelding tijdens het contributiejaar betaalt u ongeveer f 5,- per nog komende maand. Eenmalig inschrijfgeld f 10,-. Uitvoerige informatie over de voordelen van het HCC-lidmaatschap vindt u in onze INFO-SET.

IBM-PC gg Voordeel aanbieding

Ongeveer 17500 van de ongeveer 50000 HCC-leden hebben zich binnen de HCC al bij de IBM-PC gg aangesloten. Hieruit blijkt hoezeer de activiteiten van onze gebruikersgroep gewaardeerd worden. Sinds voorjaar '91 krijgt de IBM-PC gg met betrouwbare regelmaat de ledenlijsten op diskette aangeleverd van het HCC-kantoor. Hierdoor is het eindelijk mogelijk geworden een reeds lang bestaand idee te verwezenlijken: **aanbiedingen die alleen geldig zijn voor leden van de IBM-PC gg.**
Deze maand starten we met deze zogenaamde IBM-PC gg VOORDEEL-aanbiedingen die zich kenmerken door vier voorwaarden:

1 - Uitsluitend geldig voor leden van de IBM-PC gg.
2 - Geldig tot een bepaalde datum (bijv. tot uitkomen van volgende HCCNieuwsbrief)
3 - Alleen geldig bij afleveringen per post.
4 - Een NETTO-prijs waarin de 10% korting al is verwerkt.

We zijn zeker van plan om in de toekomst regelmatig met speciale IBM-PC gg VOORDEEL aanbieding te komen. Een goede reden om lid te worden van de IBM-PC gg!

Let op! Zoals op pagina 55 rechtsonderaan bij '10% ledenkorting' is aangegeven, is niet ieder HCC lid ook lid van de IBM-PC gg. Als u nog geen IBM-PC gg lid bent, kunt u alleen van de IBM-PC gg VOORDEEL-aanbieding gebruik maken als u zich opgeeft als lid voor of uiterlijk op het moment dat uw bestelling in behandeling komt. Als u per brief bestelt kunt u een ingevuld en ondertekend ledenadministratiekaart uit de rug van een HCCNieuwsbrief meezenden. Anders dient u het apart naar VORDEN te zenden.

Gratis PCNL-diskette met PDS

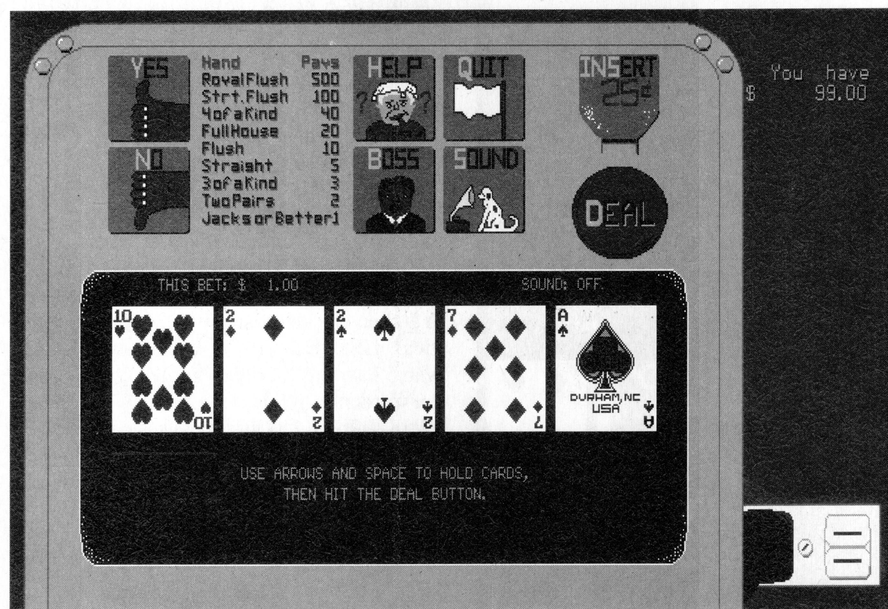
Oktober-VOORDEEL-aanbieding: gratis PCNL-diskette met PDS bij elke bestelling. Tot 25 oktober 1991 mag elk IBM-PC gg lid bij elke bestelling als **extra** een PCNL-diskette opgeven die als VOORDEEL-aanbieding **gratis** aan de andere bestelde artikelen zal worden toegevoegd.

Geformatteerde diskettes

Bespaar uzelf tijd en geld met de geformatteerde diskettes van de IBM-PC gg. Deze diskettes komen rechtstreeks van de fabriek.

	5,25 inch* DSDD	3,5 inch* DS	3,5 inch* HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,30
30 stuks	f 1,20	f 1,80	f 3,10
50 stuks	f 1,10	f 1,70	f 2,90
100 stuks	f 1,00	f 1,60	f 2,70

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.

- - - - PCNL1285 - SLOTY v1.1 - - - -

*Voor leden van de IBM-PC gg geldt voor deze prijzen ook nog eens de **10% korting**!

PCNL-diskettes

Onderstaande diskettes zijn afkomstig uit de PDS Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes voor **f 7,50 per stuk** (3,5 inch dus GÉÉN meerprijs). Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina.

PCNL0890 - CHEMICAL v2.0. Programma waarmee m.b.v. de computer chemische verbindingen gemaakt kunnen worden. De atomen worden geselecteerd uit het periodiek systeem. In de VIEW-mode wordt de verbinding op het scherm afgebeeld en is dan van meerdere kanten te bekijken. Op de diskette zijn voorbeelden aanwezig, o.a. van ATP, glucose, Vitamine A1. Het programma vereist 640 K geheugen en draait op CGA of EGA/VGA (op de laatste in kleur!). Met het bijgeleverde CHEMVIEW kunnen de verbindingen drie-dimensionaal geroteerd worden (alleen op EGA/VGA).

PCNL1040 - PFM v3.30, FLIST v3.03 & FILES v1.0. Diskette met 3 verschillende file managers, onontbeerlijk voor de huishouding op de harddisk; kopieren, hernoemen, deleteren van files binnen 1 subdirectory, tussen subdirectories of tussen drives m.b.v. functietoetsen of vanuit menu's. Deze programma's geven ook informatie over de grootte van de files, de aanmaakdatum, de attributes en de vrije ruimte op de harddisk of op de diskette. De verschillen tussen de programma's betreffen vooral persooonlijk vookeuren.

PCNL1043 - ROBCLIP2 v2.0. Verzameling van databasefuncties voor gebruik met de CLIPPER ('87) compiler, geschreven door Rob Appelboom . Van alle functies is een Engelstalige en een Nederlandstalige versie aanwezig (harddisk en CLIPPER compiler vereist). Sommige functies maken gebruik van de Professional CLIPPER Library van Jason Matthews (PCNL1044).

PCNL1044 - PROCLIB2 v2.00. Professional CLIPPER Library voor uitbreiding van de mogelijkheden van CLIPPER '87 (CLIPPER compiler vereist) geschreven door Jason Matthews. O.a. functies aanwezig voor het instellen van kleur voor boxen en

randen, op het scherm zichtbare klok, uitgebreide cursorcontrole etc.

PCNL1108 - XLISP v2.0 & SPA:WN. XLISP is een LISP-implementatie van deze vijfde generatietaal voor PC's. XLISP is gebaseerd op Common Lisp, maar bevat uitbereidingen op het gebied van Object Oriented Programming (OOP). Deze diskette bevat de compiler, een linker en uitgebreide (Engelstalige) documentatie. SPA:WN staat voor Structured Programming Automated: Warnier Notation. Een programmeerhulp voor het top-down programmeren in een willekeurige programmeertaal (BASIC, PASCAL, Dbase, Assembler etc.). De PASCAL source code van SPA:WN is op diskette aanwezig, inclusief het Warnier Diagram (in een .WAR file die geschikt is voor SPA:WN zelf) waarmee het ontwikkeld is.

PCNL1125 - EASY FORMAT v3.0. Menugestuurd programma voor het formatteren van diskettes. Veel gebruikersvriendelijker dan het FORMAT-programma van DOS. Ondersteunt alle formaten (360K, 1,2MB, 720K en 1.44MB) zonder het gebruik van ingewikkelde parameters en kan NOOIT de harddisk formatteren. Vele extra opties voor gevorderden; 4 verschillende methodes om het formatteren te testen, continu dubbeldrives formatteren, opgeven eigen BOOT-record boodschap e.d. Ook aanwezig FORMATF voor snel formatteren (met vulbalkje op scherm) en DVFORMAT voor achtergrond formatteren in DesqView omgeving.

PCNL1158 - CLIPPER UTILITIES. Diskette met diverse Nederlandstalige public domain hulpprogramma's voor CLIPPER en dBASE-programmeurs geschreven door Wolfgang van Heeswijk. O.a. aanwezig; CREATION (aanmaken broncode voor DBF-programma), LIBRARY (bibliotheekprogramma voor het bijhouden van CLIPPER procedures en functies), CLIPEDIT (ontwikkelomgeving voor maken CLIPPER en DBASE programma's geschreven in Turbo-Prolog v2. Editor van waaruit menugestuurd CLIPPER of DBASE gestart kunnen worden om het gemaakte programma te testen, te debuggen, te compileren of te linken etc. Na beëindigen CLIPPER of DBASE komt de gebruiker vanzelf in de editor terug!).

PCNL1161 - ON-SIDE v1.03 & OUTSIDE v1.0. Twee programma's voor gebruik in combinatie met IBM/EPSON compatibele matrixprinters. ON-SIDE maakt het mogelijk tekst 'op zijn kant' op papier te printen. Heel handig voor grote spreadsheets e.d. Het programma wordt geleverd met 7 verschillende fonts (bold, normal, pica, small, tiny, duvall en vogue) die ook aan te passen zijn. OUTSIDE is een programma dat speciaal geschikt is voor het 'op zijn kant' printen van adressen op enveloppen die breder zijn dan de printer maar er wel in de lengte doorheen kunnen

PCNL1162 - VIRUSSCAN v63 & CHECKUP v3.9. Twee shareware anti-virus pakketten voor het bestrijden van computerongemak. Door een combinatie van maatregelen (continu controleren van de intactheid (CRC-check) van vitale files, controleren van nieuwe files en verdachte disk-activiteit, e.d.) is een effectieve bescherming mogelijk tegen virussen. De programma's op deze disk bieden al die mogelijkheden. O.a. aanwezig; SCAN v63 (identificeert 97 verschillende en 167 subtypen virussen), CLEAN v63 (verwijdert viruscode), VCOPY v6.3 (controleert files tijdens kopieren), CHECKUP (detecteert infecties), FSHIELD v1.3 (beschermt files tegen infecties), NETSCAN v63 (virusscanner voor netwerken).Natuurlijk bevat deze diskette ook allerlei interessante informatie over het fenomeen virussen.

PCNL1171 EN 1172 - PICTURE THIS v3.0. Postscript-georiënteerd tekenprogramma voor het maken van plaatjes die geschikt zijn voor laserprinters, fotozetters en DTP-pakketten die gebruik maken van deze paginabeschrijvingstaal. Werkt met CGA (of Hercules met emulator), vereist slechts 512 KB en draait ook op PC's en XT's. Het levert zogenaamde Encapsulated PostScript (EPS) files, waarmee Postscript apparatuur de hoogstmogelijke resolutie gebruikt wordt. Kennis van Postscript is niet vereist. Deze shareware-versie toont eerst 20 seconden lang een openingsscherm en kan maximaal 250 lijnen per plaatje bevatten.

PCNL1186 EN 1187 - FLODRAW v2.11. "What You See Is What You Get" editor voor het maken van flowcharts, organisatie schema's, elektrische schema's etc. Deze versie van FLODRAW kent meerdere lettertypes, werkt met templates, bevat meer bibliotheken en ondersteunt meer printers (EPSON en IBM compatibele matrixprinters en HPLaserjet). Voor het programma is minimaal een CGA vereist, maar draait ook op EGA en VGA of op Hercules met een zgn. CGA-emulator. Op de diskettes is een (Engelstalige) '10 minuten-tutorial' aanwezig.

PCNL1197 - SHARKS v1.0 & CRAZY SHUFFLE v1.0. CRAZY SHUFFLE is de gecomputeriseerde versie van het memory-spel. Deze versie bevat 3 sets kaarten en kan gespeeld worden met 5 behendigheidsniveaus. SHARKS is schatgraven in de diepzee. Deze twee versies draaien op een PC/XT/AT/386 met een CGA, EGA, MCGA, VGA of Hercules-kaart. Een muis of joystick wordt ondersteund, maar is niet vereist. VGA-versies staan op PCNL1196.

PCNL1285 - EGA/VGA GAMES. Op deze diskette zijn aanwezig; PTOMB v2.0 (Pharao's Tomb, een grafisch adventure game), EGASNAKE v1.0 (bekende 'snake bite' spel waarbij een slang door het eten van de ratten steeds langer en gaat steeds sneller), ALDO v1.01 (grafisch bordspel met een schijnbaar simpele logica), SLOTY v1.1 (grafische kruising tussen poker en een fruitautomaat). Voor ALDO is een CGA-kaart voldoende. De andere programma's vereisen een EGA of VGA. SLOTY werkt ook met een muis (niet vereist).

PCNL1286 - BSX GAMES. Verzameling van grafische bordspelen voor EGA of VGA-kaarten (minimaal 256K). Gebruik van muis wordt ondersteund maar is niet vereist. Aanwezig; DARNIT v10.1 (fraaie solitair uitvoering), FORZEE v2.2 (kruising tussen Yatzhee en poker, spaar alle kaartcombinaties), GRIDLY v1.1 (kaartspel met 5 rijen van 5 kaarten: rijen, kolommen en diagonalen worden opgeteld volgens de pokerregels), GUZZLE v2.2 (kruising tussen monopolie en trivial pursuit. De speler gooit dobbelstenen om vooruit te gaan op het bord, beantwoordt vragen en wordt bestraft of beloond met drankjes!).

---- PCNL1286 - FORZEE v2.2 ----

HCC IBM-PC GG

PCNL-diskettes met software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus, de HCC IBM-PC gg pagina's of de Publishware pagina's (alleen PCNL-nummers!). De prijs is f 7.50 per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de disketteprijs.
Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-NUMMER voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" 360 KB diskettes) of een 3 (voor levering op 3.5" 720 KB diskettes). Een 3.5 inch diskette bevat dezelfde (hoeveelheid) software als een 5.25 inch diskette. Informatie over de software vindt u in de PCNL-Floppyfolder en de PDS-catalogus.

Losse PCNL-diskettes kosten f 7,50 per stuk voor zowel 5.25 als 3.5 inch formaat diskettes.
Per PCNL-diskettes ontvangt u 1 lege merkdiskette van hetzelfde formaat gratis!

PCNL-Floppyfolder

Een kort overzicht van de eerste 1200 diskettes uit de Bibliotheek, ingedeeld in categorieën. Bestelnummer 63001. Prijs inclusief verzendkosten f 2.50. Indien u tegelijk diskettes bestelt f 1,-.

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-Catalogus bestaat uit:

- een ringband, slipcase, diskettetassen
- ALLE beschikbare PDS-delen op diskette
- handleiding gebruik PDS en bestelinformatie (boekvorm)
- de PCNL-Floppyfolder
- 10 lege diskettes

Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette, het zoekprogramma PCNLVIEW en het programma Convert2 waarmee alle delen (op harddisk) aan elkaar kunnen worden gekoppeld. De nieuwste versie van PCNL-VIEW (v1.4) bevindt zich alleen op PDS-delen 12 en 13. Regelmatig komt een nieuw PDS-deel uit. Op het moment bevatte de PDS-catalogus 13 PDS-delen (op 13 5.25 of 7 3.5 inch diskettes). Wie eenmaal een PDS-catalogus bezit kan later verschijnende PDS-delen bijbestellen. (zie ook bij PCNL-DISK).
De complete PDS-Catalogus kost f 50,00 bestelnummers: op 5.25 inch 58001, op 3.5 inch 38001.
Zonder de ringband+slipcase is de prijs f 40,00. Bestelnummers; op 5.25 inch: 58002, op 3.5 inch: 38002.
Losse PDS-delen (met 100 diskettebeschrijvingen):
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 bevat de beschrijvingen van PCNL0101-PCNL0200 enz.

Bestelnummers op 5.25 inch; PDS deel 1: 58101, deel 2 : 58102, enz., deel 12: 58112.
Bestelnummers op 3.5 inch; PDS deel 1: 38101, deel 2: 38102, enz., deel 12: 38112.
De prijs per PDS-deel is f 5,00. NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5 inch diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel.

PCNL-DISK

Elektronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes (in ongeveer 1 jaar). Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis. Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.

Uitgekomen afleveringen:
1 = nov '87 (PCNL0701, PCNL0702)
2 = mrt '88 (PCNL0739, PCNL0740)
3 = sep '88 (PCNL0809, PCNL0810, PCNL0811) + PDS deel 07 en 08
4 = dec '88 (PCNL0861, PCNL0862) + PDS deel 09
5 = mrt '89 (PCNL0933, PCNL0934, PCNL0935)
6 = jul '89 (PCNL1001, PCNL1002) + PDS deel 10
7 = sep '89 (PCNL1023, PCNL1024)
8 = dec '89 (PCNL1080, PCNL1081)
9 = mrt '90 (PCNL1121, PCNL1122, PCNL1090) + PDS deel 11
10 = jul '90 (PCNL1153, PCNL1154)
11 = okt '90 (PCNL1201, PCNL1202, PCNL1188) + PDS deel 12
12 = dec '90 (PCNL1221, PCNL1222)
13 = mrt '91 (PCNL1231, PCNL1232, PCNL1233)
14 = jun '91 (PCNL1273, PCNL1274, PCNL1275)

Prijs per abonnement op 4 afleveringen zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 45,00. Deze abonnementskosten zijn **inclusief** verzendkosten.
Bestelnummers op 5.25 inch; Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl.14 (t/m 17) :59014.
Bestelnummers op 3.5 inch; Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl.14 (t/m 17) :39014.

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 60,00.

bestelnummers op	5,25"	3,5"
PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352, 0481, 0482, 0485, 0486, 0487, 0520, 0700, 1186, 1187).	*58201*	*38201*
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055, 0176, 0324, 0330, 0360, 0488, 0573, 0683, 0893, 0894).	*58203*	*38203*
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320, 0382, 0471, 0483, 0597, 0598, 0599, 0648, 0649, 1040).	*58204*	*38204*
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178, 0201, 0351, 0352, 0353, 0355, 0496, 0527, 0542, 0674, met CGA-emulator, PCNL1082, draait bijna gehele gamespakket ook op Hercules) .	*58205*	*38205*

PCNL-kwartetten

Een vaste selectie van 4 PCNL-diskettes. prijs zowel op 5.25 als op 3.5 inch f 25,00.

bestelnummers	5,25"	3,5"
PCNL-Huishoud kwartet (bevat PCNL0519, 0635, 0778 en 0918)	*58401*	*38401*
PCNL-Kleuter/kinder kwartet (bevat PCNL0005, 0507, 0552 en 0903)	*58402*	*38402*
PCNL-PC-Keydraw kwartet (bevat PCNL0881 t/m 0884)	*58403*	*38403*
PCNL-VGA kwartet (bevat PCNL0880, 0898, 0899 en 0944)	*58404*	*38404*
PCNL-ARC kwartet (bevat PCNL0993, 1053, 1054 en 1068)	*58405*	*38405*
PCNL-Windows 3 Utilities kwartet (bevat PCNL1176 t/m 1179)	*58406*	*38406*
PCNL-Windows 3 Wall Paper kwartet (bevat PCNL1181 t/m 1184)	*58407*	*38407*
PCNL-VGA GAMES kwartet (bevat PCNL0932, 1170, 1196 en 1198)	*58408*	*38408*
PCNL-VGA PLUS kwartet (bevat PCNL0905, 1193, 1255 en 1259)	*58409*	*38409*
PCNL-SUPER GRAPHICS kwartet (bevat PCNL1098, 1100, 1180 en 1197)	*58410*	*38410*
PCNL-Astrology/Numerology kwartet (bevat PCNL1119, 1120, 1151 en 1152)	*58411*	*38411*
PCNL-PCMAGNET kwartet (bevat PCNL1086 t/m 1089)	*58412*	*38412*
PCNL-AdLib Music kwartet (bevat PCNL1207 t/m 1210)	*58413*	*38413*
PCNL-Windows 3 Divers-1 kwartet (bevat PCNL1240, 1243, 1245 en 1256)	*58414*	*38414*
PCNL-Windows 3 Divers-2 kwartet (bevat PCNL1241, 1242, 1244 en 1257)	*58415*	*38415*

Ringbanden, slipcases

PCNL-Ringband, kleur blauw (38 mm mechaniek) bestelnr. 73101. PCNL-Slipcase, kleur blauw, bestelnummer 73201,. Prijs ringband of slipcase; per st. f 10.00, bij afname 5 exempl.: f 9.50 per st., bij 10: f 9.25, bij 20: f 8.50, bij 40: f 8.00.
Ringband + Slipcase, kleur wit (38mm, venster op rug ringband), bestelnummer 73401. Prijs per set f 20.00, bij afname 5 sets f 19.00 per st., bij 10: f 18.50, bij 20: f 17.00, bij 40: f 16.00.

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus; voor 3.5" bestelnummer 75301, voor 5.25" bestelnummer 75501. Prijs per st. f 2.00, 10 st. f 15.00, 20 st. f 25.00, 50 st. f 55.00.

Geformatteerde diskettes

	5,25 inch DSDD	3,5 inch DS	3,5 inch HD
Bestelnrs	*59709*	*39739*	*39749*
10 stuks	f 1,30	f 2,00	f 3,30
30 stuks	f 1,20	f 1,80	f 3,10
50 stuks	f 1,10	f 1,70	f 2,90
100 stuks	f 1,00	f 1,60	f 2,70

Bovenstaande prijzen zijn per diskette (incl. BTW) bij afname van het aantal dat in de linker kolom vermeld staat. N.B. Vergeet bij bestelling niet te vermelden hoeveel diskettes u wilt hebben.

PCNL-MEGA set

PCNL-ringband/slipcase met in 8 diskettetassen:
30 5,25 inch DSDD diskettes f 60,-* (bestelnummer 59809)
30 3,5 inch DS diskettes f 75,-* (bestelnummer 39839)
30 3,5 inch HD diskettes f 110,-* (bestelnummer 39849)

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr :62101 f 5.00.

Porto en verzendkosten

Uitsluitend het abonnement op PCNL-DISK en de los bestelde PCNL-floppyfolder zijn inclusief verzendkosten. Bij alle andere artikelen betaalt u naast de kosten voor diskettes etc. eenmaal een bijdrage verzendkosten. Bij de PCNL-DIRECT service is die bijdrage f 10,- ,in andere gevalllen f 5,-.

Bestellen en levering

Iedereen kan bestellen. Leden van de IBM-PC GG krijgen 10% korting op alle genoemde prijzen en verzendkosten. Prijzen zijn inclusief 18.5% BTW. Bij elke levering wordt een BTW-factuur gevoegd.
Bij een bestelling dient u de bestelnummers te vermelden en indien u lid bent van de IBM-PC GG tevens het 6-cijferige HCC lidnummer.

Betaling

U kunt op de volgende manieren in het bezit komen van diskettes met PDS en de andere artikelen.

1. Betaling bij aflevering.
   Verzendkosten f 10,-. Minimumbedrag artikelen f 50.-. (De PCNL-Direct service). Bel (tijdens kantooruren) of fax voor 14.00 uur en de PTT bezorgt het bestelde de volgende dag. U betaalt artikelen + verzendkosten aan de PTT.
2. Betaling vooraf. (alle betalingen t.n.v. PCNL Vorden).
   Verzendkosten f 5,-. Geen minimumbedrag artikelen. Verzending geschiedt op de dag dat de betaling bij ons binnen komt.
   2.1. U zendt een BRIEF met BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG INGEVULDE EUROCHEQUE of GIROBETAALKAART naar ons adres.
   2.2. U maakt het bedrag over op een van onze rekeningen
      2.2.1. Bankrekening. Bij de mededelingen vermeldt u de bestelnummers. Als de ruimte onvoldoende is vermeldt u hoe u de bestelnummers meegedeeld heeft ('zie brief' of 'zie fax' +datum+postcode afzender). In de aparte brief of fax vermeldt u hoe en door wie de bestelling is betaald. Zendt bankformulieren naar uw bank en niet naar ons!
      2.2.2. Girorekening,
         a. door middel van girotel: U vermeldt bij de MEDEDELINGEN UW POSTCODE, ADRES en de BESTELNUMMERS. Eventueel deelt u de bestelnummers apart mee (zie bij punt 2.1)
         b. door middel van een overschrijvingskaart die u zelf naar de GIRO zendt. Bij de MEDEDELINGEN of ACHTEROP het formulier heeft u voldoende ruimte voor de BESTELNUMMERS. Een aparte brief of fax is in dit geval altijd overbodig.
         c. door middel van een verzamelgiro van overheidsinstellingen etc. Het apart meedelen van de bestelnummers is hierbij ALTIJD nodig.
   2.3. Vanuit het **buitenland** uitsluitend per eurocheque (pasnummer invullen!) of per postwissel. PCNL-DIRECT is naar het buitenland niet mogelijk.

Verschuldigd bedrag

Aan het totaalbedrag van de gewenste artikelen voegt u eenmaal verzendkosten toe. Als u lid bent van de IBM-PC GG mag u van het zo berekende bedrag direct 10% aftrekkken. Vermeldt dan altijd tevens uw HCC-lidnummer.

Besteladres/rekeningnummers

PCNL, POSTBUS 115, 7250 AC VORDEN.
Telefoon 05752-1881, FAX 05752-1382
POSTBANKREKENING 61125 t.n.v. PCNL Vorden.
BANKREKENING 36.64.13.600 t.n.v. PCNL Vorden.
Cheques en girobetaalkaarten invullen ten name van PCNL, Vorden!

Informatie

Over bestellingen tijdens kantooruren, tel. 05752-1881, fax 05752-1382.

10% IBM-PC gg ledenkorting

Niet ieder HCC-lid is ook IBM-PC GG lid ! U bent lid als op uw HCC-lidmaatschapskaart linksonder IB voorkomt. Eenmaal per maand ontvangen wij van de HCC-ledenadministratie in Houten een lijst van (slechts) de HCC-leden die ook IBM-PC GG lid zijn.
Aan hen wordt automatisch 10% korting verleend. Als u nog niet of nog maar kort lid bent kunt u zich direct verzekeren van de korting door u d.m.v. een ledenadministratiekaartje uit de HCC-Nieuwsbrief op te geven als lid van de IBM-PC GG en naar ons in VORDEN te zenden evt. tegelijk met een bestelling.
Indien op de factuur geen korting is vermeld, kunt u alsnog in aanmerking komen voor de korting door BINNEN 14 DAGEN NA DE FACTUURDATUM op de hierboven aangegeven manier lid te worden van de IBM-PC GG en het kaartje naar ons in VORDEN te zenden en met vermelding van het FACTUURNUMMER te verzoeken om een CREDITKORTINGFACTUUR.

Vergadering Ledenraad

Op 7 september is een vergadering gehouden van de Ledenraad van de HCC. Zoals veel mensen inmiddels wel zullen weten is de Ledenraad het hoogste orgaan binnen onze vereniging en wordt deze gevormd door vertegenwoordigers van de afdelingen en de gebruikersgroepen. Tijdens de vergadering is afscheid genomen van de penningmeester van de vereniging, Majel Migo. Hij heeft zich lange tijd buitengewoon verdienstelijk

Majel Migo kreeg ee nuttig gebruiksvoorwerp van hoofdredacteur Lucie Blom

gemaakt als bestuurslid en deed dat op een geheel eigen manier. Bestuursleden bij de HCC zijn druk bezette mensen, die eigenlijk nauwelijks nog toekomen aan hun hobby: de computer. De functie van penningmeester is zeker niet de eenvoudigste, er is dan ook veel waardering voor de wijze waarop Majel Migo een bijdrage aan het functioneren van de vereniging heeft geleverd. De opvolger van Majel Migo is Ad den Ouden, die jarenlang deel heeft uitgemaakt van de redactie van de HCC Nieuwsbrief.
Verder zijn tijdens de Ledenraadsvergadering twee leden van het algemeen bestuur benoemd: Ton Goossens en Klaus Spithost, de opvolgers van respectievelijk Bernard Bot en Warner de Jong.
De Ledenraad stemde in met de vorming van enkele nieuwe gebruikersgroepen: de HCC Beleggers gg en de HCC Watersport gg. Opgeheven zijn de Aquaris, Compucolor, 2650 en Acorn gg. Verder is er nog sprake van een naamswijziging. De HCC Amstrad/Schneider gg heet voortaan: HCC Amstrad gg.
Het besluit werd genomen om de contributie licht te verhogen, vanaf 1992 is die gebracht op ƒ 65,-. Deze verhoging is noodzakelijk om te voorkomen dat de dienstverlening aan de leden moet worden teruggebracht.

Bestuur HCC.

Het HCC Fidonet is een netwerk van Bulletin Board systemen voor berichtenuitwisseling door HCC-leden. Het maakt deel uit van een wereldwijd netwerk. Het adres van het HCC Fidonet is 2:500 (zone 2 net 500).

HCCN Redaktie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	abcd	
HCC Alkmaar 1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	Van Diepen Automatiseert
HCC Almelo 1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	
HCC Almere 1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	
HCC Amersfoort 1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcdf	HCC afd. Utrecht
HCC Amstelveen 1	040	Eltjo Huisman	020-6472021	abcd	Hewlett Packard Nederland
HCC Amsterdam 1	011	Olf van Reijen	020-6154154	abcd	ABN
HCC Apeldoorn 1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
HCC Apple gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland BV
HCC Arnhem 1	017	Lex Dreves	085-428110	abcd	
HCC Bliep South	110	Chiel Heyblom	01623-14722	abcd	Tainic Technology
HCC Brielle 1	012	Andre Visser	01810-15600	cdfg	Info'Products Holland BV
HCC Commodore gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
HCC Delft 1	044	Theo Timan	015-132444	acd	E.P.C. Translux BV
HCC Den Haag 1	026	Kasper Kwant	070-3281426	abcd	
HCC Den Helder 1	043	Eugene Onderwater	02230-28086	abcd	Autobedr. N.C. Onderwater
HCC Deventer	046	Rudi Kooi	05700-29810	cd	Egberink Electronics
HCC DOS gg Boss Centrum	128	Axel Horst	03432-1814	cdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss West	121	Ed van der Bent	020-6982155	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Boss Zuid	131	Andre van de Wijdeven	04990-74979	cd	HCC DOS gg
HCC DOS gg Delmare	133	Ron van der Nagel	01720-43983	acdfgh	HCC DOS gg
HCC DOS gg ProgrammaTel	100	Paul van Hattum	03200-46025	acdg	HCC DOS gg
HCC DOS gg Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Compaq
HCC DOS gg SW Boss North	132	Gerard Hoytink	05140-4494	abcd	HCC DOS gg
HCC DOS gg SW Boss West	104	Henk Jansen	079-317774	acdh	HCC DOS gg
HCC DOS gg The Databoss	109	Jaap Streuper	05440-65591	abcd	HCC DOS gg
HCC Eindhoven 1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	
HCC Emmen 1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	cdfg	Cyco/WordPerfect/Acad. Serv.
HCC Gouda 1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Repko IDP BV
HCC Groningen 1	019	Johan Schaaphok	050-134367	abcd	
HCC Hoorn 1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek BV
HCC Hoorn 2	033	Klaus Spithost	02290-16721	abcd	
HCC IBM PC gg	101	Cees Pijnenburg	08857-1865	abcd	IBM Nederland BV
HCC Kennemerland	045	Antonie van Oort	023-262175	acdfg	Optisys Automatisering
HCC Leeuwarden 1	041	Keimpe Wybenga	058-671351	abcd	
HCC Leiden 1	015	Frederik S'Jacob	071-128409	abcd	
HCC Middelburg 1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	
HCC Modelbaanautomatisering gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	
HCC MSX gg	102	Joop Zwart	072-338228	abcd	M.T./MSX Comp. Mag.
HCC MSX gg 2	127	Ben Doedens	05978-18902	abcd	
HCC Nijmegen 1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
HCC Noord Limburg	023	Peter Kessels	04760-77600	abcd	
HCC Olivetti gg Apeldoorn	123	Ruud van der Linden	055-413377	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Breda	113	Theo van Lottum	076-870519	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Enschede	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Heerlen	120	Pascal Houppermans	045-275101	abcd	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Hoorn	119	Klaus Spithost	02290-43073	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Rolde	112	Hero Bruinsma	05924-3245	acdfh	HCC Olivetti gg
HCC Olivetti gg Zoetermeer	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
HCC Oss 1	027	Henry van Aarssen	04120-44443	abcd	
HCC P2000 gg	105	Anet Hilgersom	020-6892992	abcd	
HCC Politie & Computers gg 1	135	Thijs Zuidland	073-566910	cd	CSK Vught
HCC Politie & Computers gg 2	126	Ruud Weteling	072-157891	abcd	Tulip
HCC Postzegel gg	134	Gerd-Jan van Wiggen	070-3866111	acd	
HCC Rotterdam 1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	Sun Microsystems
HCC Sharp gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas BV
HCC Sittard 1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	
HCC Steenwijk 1	042	Jan Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data

De Hobby Computer Club HCC is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie De contributie van 1991 bedraagt ƒ 60,- (basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep). ƒ 5,- extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Tevens wordt bij aanmelding eenmalig ƒ 10,- inschrijfgeld in rekening gebracht.

Opzegging van het lidmaatschap van de HCC of van één of meerdere gebruikersgroepen is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging kan uitsluitend SCHRIFTELIJK (bij voorkeur per briefkaart) geschieden en wel vóór 1 november aan het HCC kantoor in Houten. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

HCC Techstand	500	Hanno van der Maas	030-735900	abcd	Digisys
HCC Tilburg 1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
HCC Tulip gg	129	Nol Kloosterman	010-4745060	acd	Tulip/G&B Computers
HCC Utrecht 1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Amstrad
HCC Zoetermeer 1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	acdh	
HCC Zwolle 2	039	Willem Groeneveld	038-547161	acd	Dirksen Opleidingen

De hieronder vermelde nodes zijn prive-nodes. Zij worden niet beheerd door de HCC. Deze systemen hoeven niet de standaard HCC voorzieningen te bevatten, zoals bijv. het gebruik van de HCC Pincode.

BBS Pendrecht	218	Ed Roest	010-4102033	acd	
BBS The Wall	232	Martin Kuppers	013-639113	acd	
BoBo's BBS	242	Michel Luciana	035-837685	acd	
Capricorn BBS	225	Marius Overvoorde	030-368061	acdf	
CHC NS-DOS BBS	251	Wim Huisen	030-332927	acd	
Computer Club Rotterdam	256	Robert Ouwerkerk	010-4131065	acd	
Computer Kring BBS	230	Cees Plaatzer	03418-58787	cdh	
CSL-BBS	243	Jac Kersing	053-351563	acd	
De Draaischijf	254	Wim Gerrits	050-181626	acd	
De Werkplaats BBS	255	Peter Stork	077-870559	acd	
Discovery BBS	249	Marco Hiemstra	055-431332	acd	
Dosmenu Service	213	Adrie Verkuil	03240-19797	acd	
Euro-Online	233	Floor Naaijkens	013-638709	acdf	
Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	
Habe BBS	219	Henk Benschop	01858-16563	abcdh	
HEKOM RA-BBS	281	Henny Kohler	03483-2361	cdfg	
HEKOM RA-BBS & CDGN Hdqrtrs	223	Henny Kohler	03483-4072	abcdf	
Het Draaiend Schijfje	257	Harry de Jong	080-605283	acd	
Hotline BBS	245	Piet Ebbes	020-6891014	cdfh	
Incola BBS	220	John Hendriks	020-6344733	acd	
Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	
Info-Data	252	Ben Kempink	045-717186	acd	
Intra BBS	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	
Knight Light BBS	241	Willem Schotman	035-837630	cdfh	
Let's Get DIGITAL!	284	Severinus Planting	058-673753	cd	
McBaud! BBS	228	Ron van Rossum	010-4603947	cdf	
Music Box	283	Edwig Knol	05490-70319	acd	
Nederlands Net Nieuws BBS	239	Frank Hemmelder	03480-24801	acdfg	
Nestorsoft Support system	247	M.H.P. Harberink	03412-61855	acd	
Nethart	501	Jos van Kester	030-332930	cd	Stichting Cadans
NOS Radio Scoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	
Opus Aquarius	240	Stefan Buijs	02503-22943	acd	
Opus GTH	226	Gerard de Haan	035-61643	cd	
Opus Tele Magic	231	Evert Bruinsma	030-414595	abcdf	
PCT's OPUS Sassenheim	237	Ron Koendering	01711-10965	acd	
RailBoard	250	Henk Kolthof	030-355757	cdfg	N.V. Nederlandse Spoorwegen
RBBS Flevoland	248	K.S.H. Kodde	03240-63720	abcdf	
RBBS Landsmeer	280	Bert van Hoekelen	02908-6398	abcdfg	
Schroedingers Cat	216	Paul Scholte	015-624590	acdh	
SCO Narwal	209	Aad Nienhuis	020-6279804	abcd	
SIKIS BBS	234	Fred Vlinkervleugel	040-582575	cd	
TeamCat! BBS	238	Johannes van Wage	070-3297558	acd	
Technet	282	Arjen d'Ailly	010-4129900	cdf	Bausch Datacom
The Dream BBS	229	Gertjan Koetsier	03402-39492	cd	
The Quiet Man BBS	227	Guus Abelmann	030-433428	cd	
Touch One	236	David Tie	070-3451930	acd	
Tulip/TGV BBS Node 1	224	Wim Nijholt	04120-44134	acdfg	
Tulip/TGV BBS Node 2	246	Wim Nijholt	04120-26013	acdfg	
Wildcat!BBS	222	Robbert G. Brown	030-512787	cdfh	Verenigde Spaarbank

a=300/300; b=1200/75; c=1200/1200; d=2400/2400; e=19200PEP; f=9600/9600; g=14400(V32-bis); h=9600HST; Line setting: [baudrate],8,N,1

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

De HCC afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'microcomputing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij één van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.

Op deze en de volgende pagina staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

HCC Afdelingen

Afdeling Almere
Vacature

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J. H. T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
André Varwijk, 08360 - 32632
Postbus 266, 6900 CB Zevenaar

Afdeling Breda
Ton Smit
Hulsdonk 5, 4844 RR Terheyden
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft
Guido Melief, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 6097, 2702 AB Zoetermeer

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Deventer
N. Boekhout
1e Weerdsweg 74, 7412 WV Deventer

Afdeling Eindhoven
Henk Hilhorst, Pater Vogelstraat 9,
5741 JE Beek en Donk, 04929-62294

Afdeling Friesland
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Gouda
G. Boschloo, Clematislaan 7
2803 AG Gouda, 01820-36404 (na 18.00)

Afdeling Groningen
Willem-Jan Drijfhout
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Kennemerland
H. M. A. van Lier, 023-255090
Van Riebeecklaan 23, 2024 AE Haarlem

Afdeling Leiden
Hans Baak, 071-618622 (19.00-22.00)
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Midden- en Zuid-Limburg
Konrad Vasterman, Koninginnestraat 4
6225 BR Maastricht

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordholland Midden
N.J. Koreman, 02290-49206
Schepenen 74, 1625 BK Hoorn

Afdeling Noord-Limburg
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Noordoost Brabant
Mw Joke Duijx
Hintham 76, 5246 AH Rosmalen

Afdeling Rijnmond
E.R Meiners
Postbus 85096, 3009 MB Rotterdam

Afdeling Steenwijk
Jaap Keizer
Gasthuislaan 97-A, 8331 MV Steenwijk

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-682177 (18.30-21.00)
Frankenlaan 15, 5037 KE Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a,1211 EV Hilversum

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris,
01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zwolle
G.J. Bonthuis, 05255 - 2446 (19.00 - 21.00)
Romano 3, 8084 EA 't Harde

HCC Gebruikers-groepen

1802 gg
Jan Waldorp, 01828-10252 (18.30-21.00)
Mozartlaan 83, 2742 BP Waddinxveen

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211(18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 283,
1960 AG Heemskerk

AIM-65/PC-100 gg
A.J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad gg
Cees van Dam, Boven Oosterdiep 63
9641 JN Veendam

Apple gg
015-620059
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam
Artificiële Intelligentie gg
Peter van Lint, 05293-4226
Kerkplein 22, 7721 AD Dalfsen

Astrologie gg
Vacature

Atari gg
Postbus 1316
1300 BH Almere

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstraat 27,
3572 JR Utrecht

Beleggen gg
Albert van Heijst
Benedeneindseweg 25, 4158 ED Deil

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Dré Jansen, 01748-14199 (18.30-23.30)
Koningin Emmastraat 8,
2691 WB 's-Gravenzande

C gg
Jos Jansen, 01729-8288

Commodore gg
Hans Kessels 04760 - 77173 (werkdagen 19.00 - 21.00)
Postbus 145, 8070 AC Nunspeet

CS/SWTPC/09 gg
P. G. Waldman, 075-172719(na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
G. B. ter Haar
Jordenstraat 34, 4024 HT Eck en Wiel

DOS gg
Ron Scheepers, 03242 - 2704 (20.00 - 22.00)
Postbus 166, 3890 AD Zeewolde

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
M. Wijzenbeek, Nieuwerdammerdijk 254,
1025 LX Amsterdam

G2 gg
Eddy van Raaij, 03402 - 65975 (20.00 - 22.00)
Anemoonstraat 75, 3434 JB Nieuwegein

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 563, 2800 AN Gouda

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 040-544419 (18.30-21.00)
Braak 18, 5501 DJ Veldhoven

Logo gg
W. Heyster, 08380-24153
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
Han de Jong, 079 - 164755
Graaf Lodewijkstraat 6
2713 EE Zoetermeer

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens,
020-6924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494,
1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Hub Jennekens, 045 - 754135
Postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal

Onderwijs gg
Wil Veen-Banning, 03403 - 79439
Meerkoetweide 61, 3993 EC Houten

P2000 gg
A. Hilgersom, 020-6892875
(ma.-vr. 19.00-21.00)
Admiraal De Ruijterweg 28-II
1056 GJ Amsterdam

Pascal gg
F.M.W. Doove, 01899 - 11819
Severij 5, 3155 BR Maasland

Politie & Computer gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-3873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, 033-945286 (18.30-21.00)
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

Tulip gg
08334-73038 (20.00-21.30)
Postbus 146, 6980 AC Doesburg

Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17.30)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Watersport gg
J. Gestman Geradts
Postbus 5701, 3008 AS Rotterdam

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-6189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM
Amsterdam

HCC Afdeling Amsterdam

Het jongste bestuurslid is eigenlijk de oudste van ons college. Hij is gepensioneerd, hij heet Henk Olofsen en hij meet dik twee meter. Je ziet 'm dus niet gauw over het hoofd. Samen met Harry Overdijk en Eugene Onderwater van Fido Den Helder stortte hij zich op de software voor gehandicapten in de PD- en shareware-sfeer. In een paar maanden tijd heeft Henk contacten opgebouwd met vele makers van deze software over de gehele wereld. De bibliotheek bevat inmiddels 90(!) volumes met een totale (ingepakte!) grootte van dik 4,5 Mb. De software is te sponzen van uiteraard Fido Den Helder, maar tevens van dertig andere BBS'en (ook Amsterdam). Zoek daarvoor in de file-area 'Disable.028'.

Hardware

Maar het blijft niet bij software alleen, want sommige pakketten hebben ook hardware-matige aanpassingen nodig. Daarvoor worden ook de fabrikanten van die apparatuur benaderd om meer gegevens te krijgen. Die worden dan weer druk besproken in de landelijke echomail. En daaruit blijkt steeds weer, dat er vaak mogelijkheden zijn die tot nu toe niet worden benut. Een van de struikelblokken blijkt bijvoorbeeld, dat gehandicapten wel over een computer, maar niet over een modem beschikken. Een situatie die hen ondanks de PC tóch binnen hun isolement houdt. En daar dient een oplossing voor gevonden te worden.

Horden

Henk heeft dus nog een aantal horden te nemen en kan daarbij best wat hulp gebruiken. Hij is te bereiken bij de HCC Amsterdam, postbus 61289, 1005 HG Amsterdam, maar tevens via Fido (voor de Dutchie insiders: 2:500/11.1969), waar hij ook vragen beantwoordt over de programmatuur en hoe eraan te komen. En natuurlijk is hij er altijd op de Amsterdamse bijeenkomsten, elke tweede en vierde dinsdag van de maand.

Ed Baars

HCC Afdeling Arnhem

Maandag 14 oktober vindt in Oosterbeek een demonstratie plaats van het gebruik van 'nuttige programmatuur'. Vele mensen die géén computer bezitten weten vaak niet wat ze met zo'n ding zouden kunnen doen. De heer Wielinga heeft een aantal programma's ontwikkeld, speciaal om de computer in huis zo functioneel mogelijk te maken. Een voorbeeld hiervan is een door hemzelf ontwikkelde database waarin hij al zijn bezittingen heeft staan, inclusief de plaats waar het is opgeborgen. Urenlang zoeken is hiermee voorbij. Ook demonstreert hij een programma waarmee het mogelijk is om zelf een karakterset te definiëren en deze naar de printer te sturen. Hiermee kan men een brief in eigen handschrift uitprinten.

Girotel

Dinsdag 29 oktober kunt u in Zevenaar een demonstratie Girotel verwachten. Girotel is het telebanksysteem van de Postbank en biedt zeer snel actuele informatie over saldo en mutaties op de girorekening. Om Girotel te gebruiken heeft u een PC met modem en communicatiesoftware nodig. Wat u overigens allemaal via de Postbank kunt aanschaffen.

Cursus

Ook start er in Zevenaar weer een cursus over de vierde generatie taal SQL (Structured Query Language). De 'programmeur' hoeft alleen maar op te geven wat hij wil. Hieruit genereert de machine zelf het programma en zoekt uit hoe het gevraagde tot stand komt. Deze vraagtalen (query languages) worden veelvuldig toegepast om gegevens uit een database op te vragen. Bij eventuele interesse kunt u contact opnemen met Cliff Lindeboom, telefoon 08364-7770.

Helpdesk

De afdelingsavonden van de afdeling Arnhem worden gehouden in Zalencentrum Mabri St. Bernulphusstraat 13 te Oosterbeek (achter Albert Heijn) en in het Verenigingsgebouw 'Ons Huis', Dr. Honigstraat 3 in het centrum van Zevenaar. De avonden beginnen om 19.30 uur. Voor de beginnende hobbyisten is er tijdens deze avonden een helpdesk aanwezig, waar zij terecht kunnen met hun vragen.

André Varwijk

HCC Afdeling Breda

Helaas moesten we in de vorige Nieuwsbrief verstek laten gaan. Ook de aangekondigde manifestatie op 6 oktober kan helaas niet doorgaan. Jammer voor de leden en zeker voor het bestuur dat de afgelopen maanden toch aardig wat tijd in de organisatie heeft gestoken. Hopelijk een volgende keer beter. Als pleister op de wonde hebben we op 10 oktober natuurlijk wel weer de normale bijeenkomst. Met een goed gevulde bibliotheek aan programmatuur die ter plekke bekeken kan worden op één van onze machines. Schroom niet om ons je wensen en vragen kenbaar te maken.

Ton Smit

HCC Afdeling Eindhoven

We hebben weer een plekje gevonden om gezamenlijk met computers te kunnen stoeien. Aangezien er enige beperkingen zijn moet de liefhebber zich wel van te voren aanmelden, zodat hij/zij een uitnodiging voor de bijeenkomsten kan ontvangen. Wil Korving is de contactpersoon en hij is bereikbaar op 076-652962.

Bulletinboard

U weet toch dat de gg een eigen bulletinboard heeft (04780-84510)? Probeer eens contact te leggen met andere Amstrad-gebruikers. Ook staat er regelmatig wat nieuws op deze BBS. Overigens vindt u hierop tevens de catalogus van de DOS gg, van waaruit nieuwe software kan worden besteld.

EHBCO

Zoals sommigen al hebben gemerkt hebben ligt de 'Eerste Hulppost' even stil, omdat Evert een hartoperatie heeft ondergaan. We hopen, dat hij voorspoedig herstelt en hem kennende zal hij zelf ook wel aan het werk willen.

HCC Afdeling Friesland

De eerstvolgende bijeenkomst is weer gepland op de derde maandag van oktober: maandag 21 oktober. Als u dit stukje leest, hebben we de eerste afdelingsavond van het nieuwe seizoen al achter de rug. Een verslag hiervan krijgt u in het volgend nummer van dit blad. Op dit moment (augustus) is het programma voor het nieuwe seizoen nog niet helemaal bekend, die informatie houdt u dus ook nog even van ons tegoed. Wat betreft de cursussen belangstellenden kunnen inlichtingen inwinnen bij het bestuur, waarbij men zich eventueel tegelijk kan opgeven.

HCC-dagen

Zoals bekend, zullen er in november weer de landelijke HCC-dagen worden georganiseerd. Natuurlijk zal de afdeling Friesland daar ook aanwezig zijn. Het bestuur zoekt voor het bemensen van de stand een aantal vrijwilligers. Graag aanmelden (ruim van tevoren) bij het bestuur. Tevens kunnen we goede ideeën gebruiken voor aankleding en inhoud van de stand. Wie?
Ook de organisatie van de Friese HCC-dagen is volop bezig. Het aantal aanmeldingen op de oproep voor mee-denkers en -doeners was bedroevend: slechts één lid meldde zich aan! Daarom hier opnieuw het verzoek: als u wilt meehelpen aan het organiseren van de Friese HCC-dagen, neem dan even contact op met het bestuur.

BBS

Alweer een aantal verheugende mededelingen van sysop Keimpe Wybenga: er is een schat aan nieuwe software op het BBS te krijgen. Tevens is het nu mogelijk om post op te halen zonder dat je point bent. Voor meer informatie: even inloggen in Fido Leeuwarden: 058-671351.

Jeltsje Bergsma

HCC Afdeling Gouda

Op zaterdag 5 oktober organiseren wij van 10.00 tot 16.00 uur in de Agnietenkapel in de binnenstad van Gouda een 'walk-in'. Wij laten dan zien wat er zo al met de computer kan worden gedaan. De opzet komt grotendeels overeen met hetgeen wij op onze afdelingsbijeenkomsten bieden. Het is de bedoeling het Goudse publiek kennis te laten maken met de HCC in zijn algemeenheid en met de afdeling Gouda in het bijzonder.
In eerste instantie richten wij ons dan ook op belangstellende nietleden. Natuurlijk zijn ook de leden van de afdeling Gouda van harte welkom. Indien de walk-in succesvol verloopt, waar we uiteraard niet aan twijfelen, dan wordt overwogen om deze activiteit één of meer keren in 1992 en wellicht op andere plaatsen in ons gebied te organiseren. Suggesties zijn welkom.

Afdelingsbijeenkomst

Op dinsdag 15 oktober houden wij een afdelingsbijeenkomst op onze vaste lokatie, de Gehoorzaal (derde verdieping) van het Bleuland Ziekenhuis in Gouda. Na de vakantie en de ledenvergadering van de vorige maand biedt deze afdelingsbijeenkomst weer het vertrouwde scala aan activiteiten, met uitzondering van de Commodore gg. Wij proberen dit gemis echter op te vangen door één of meer leden van de afdeling, die tevens lid zijn van de Commodore gg, te vragen acte de présence te geven.
Als special van de maand zal het onderwerp 'Unix voor de PC' worden behandeld. Tevens zal kort verslag worden gedaan van de belangrijkste uitkomsten van de eerste ledenvergadering van 17 september.

Ledenwerving

Mede als gevolg van onze activiteiten wordt het ledenbestand van de afdeling maandelijks groter. Waar we bij de oprichting op 1 januari van dit jaar ongeveer elfhonderd leden hadden, is het ledenaantal per medio juli inmiddels toegenomen tot 1214. Momenteel groeit het aantal leden maandelijks met ongeveer vijftien man/vrouw. Dit is uiteraard een zeer plezierige ontwikkeling, maar voor ons geen reden om op onze lauweren te gaan rusten.
Daarnaast is het juist in 1991 interessant voor ons als afdeling, en dus voor u, om zoveel mogelijk leden te werven. Want voor elk in 1991 door de afdeling Gouda geworven lid krijgt de afdeling *f* 10,- extra, mits het lid is aangemeld met de zogenaamde groene aanmeldingskaart. Kijk eens om u heen en probeer iemand (een familielid, vriend, vriendin, kennis, of collega) juist nu door uw toedoen lid te maken. De groene aanmeldingskaarten zijn verkrijgbaar bij de secretaris van de afdeling en uiteraard op de afdelingsbijeenkomsten. De extra inkomsten die we op deze manier ontvangen stellen ons in staat om uw wensen nog sneller te realiseren. Vijftienhonderd leden op 1 januari 1992 moet haalbaar zijn.

Cursussen

Tijdens de afdelingsbijeenkomst kan nog worden ingetekend voor deelname aan de cursus 'PC Beheer en Onderhoud' die op dinsdag 5 november begint. De cursus duurt vier avonden en kost *f* 50,-. Deelname uitsluitend voor leden van de afdeling Gouda. Nadere informatie bij onze cursus-coördinator Ben Kanters (03486-2791).

Afdelingslogo

Het lijkt ons zinvol om een logo voor de afdeling Gouda te ontwerpen. Dit logo zal dan worden gebruikt bij/voor alle activiteiten die de afdeling aangaan. Gedacht zou kunnen worden aan een relatie met het gebied Midden Holland of met de stad Gouda, onze naamgeefster. Binnen het bestuur bestaan daarover wel enige ideeën, maar ook uw suggesties zijn van harte welkom.

Gerrit Boschloo

HCC Afdeling Groningen

Op woensdag 16 oktober wordt de eerstvolgende bijeenkomst gehouden, zoals altijd in het Denksportcentrum aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen. U bent van harte welkom van 20.00 tot 23.00 uur. Noteert u het alvast in uw agenda.

Faciliteiten

De volgende vaste faciliteiten staan dan weer tot uw beschikking:

- Leestafel met boeken en diverse tijdschriften.
- Scanner voor (kosteloos) scannen van tekeningen en foto's.
- Verkoop van een zeer uitgebreide verzameling PD-software.
- Re-inkten van printerlinten (deze maand gebracht, de volgende maand weer klaar).
- Kopieerapparaat.
- Bestuursleden en (co-)sysops voor het beantwoorden van uw vragen op computer- en HCC-gebied.

Kroondiskette

Deze maand is de diskette van de maand een verzameling van compressieprogramma's, waarmee u programma's 'kleiner' kunt maken. De diskette zal op de ledenavond van 20.00 tot 20.30 uur uitgebreid worden gedemonstreerd door één van de bestuursleden. Gedurende de rest van de avond zal deze diskette tegen gereduceerd tarief worden aangeboden.

Bulletinboard

Deze keer wat aandacht voor een apart berichtengebied. Het Flame (L2)-gebied is bedoeld om anoniem te kunnen vertellen over zaken waarover u zich gefrustreerd voelt, een uitlaatklep dus. Ook al kost het een telefoontje, het is toch goedkoper dan een psychiater.
Mocht u verder nog bestanden hebben die de moeite waard zijn om geplaatst te worden, load ze dan eens up. Grote hoeveelheden kunnen ook op een diskette naar postbus 1650, 9701 BR Groningen. U kunt dan eventueel in ruil daarvoor bestanden van het BBS terug krijgen.

Prijsvraag

Wij nodigen iedereen uit om een mooi logo voor de HCC afdeling Groningen te ontwerpen, dat dan elke maand boven dit artikel kan worden geplaatst. Het maakt niet uit hoe u het ontwerpt, met de hand of met de computer. De enige voorwaarde is dat het in de Nieuwsbrief kan worden geplaatst. De inzendingen zullen worden beoordeeld door het bestuur van de afdeling en degene waarvan het ontwerp wordt geplaatst krijgt voor *f* 75,- aan diskettes. Overige voorwaarden: uw inzending moet vóór 1 januari 1992 binnen zijn en de inzendingen blijven eigendom van de afdeling. Over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd. U kunt uw ontwerp sturen naar onze postbus.

Bereikbaarheid

U kunt het bestuur van de afdeling uiteraard ook buiten de bijeenkomst bereiken voor vragen en/of opmerkingen. Dit kan via postbus 1650, 9701 BR Groningen of via HCC Groningen-1 (050-134367, snelheden tot 2400 baud, 8, N, 1).

Johan Schaaphok

HCC Afdeling Kennemerland

Reeds de vorige maand werd aangekondigd dat onze maandelijkse bijeenkomsten voortaan worden gehouden in een nieuwe lokatie en wel in De Pauw, Kromhoutstraat 55 in Haarlem (Parkwijk). (Zie plattegrond in het septembernummer). De Pauw is gemakkelijk te bereiken per auto (voldoende parkeerruimte). Buslijn 5 stopt voor de deur, terwijl de bussen 7, 77 en 80 dichtbij een halte hebben. Meegebrachte apparatuur kunt u vlak voor de deur uitladen en er zijn zelfs wagentjes aanwezig voor het transport. Er zijn dranken, broodjes en versnaperingen verkrijgbaar. Telefonisch zijn wij daar bereikbaar onder nummer 023-332962.

Thema

Wij zijn voornemens om ieder kwartaal een speciaal thema te behandelen. Daarmee beginnen

wij op 26 oktober en wel met het thema 'modemgebruik'. Dit vooral door ingebruikname van onze Fido Kennemerland. Er zal dan worden gedemonstreerd hoe u met een modem moet omgaan en hoe de verschillende communicatieprogramma's werken. Tevens zal er dan gelegenheid zijn om een goedkoop modem aan te schaffen. In het bijzonder zal worden uitgelegd hoe men berichten naar andere leden kan sturen en zelfs, tegen plaatselijk tarief, berichten kan verzenden naar het buitenland! Een demonstratie met een scanner is in voorbereiding en belooft iets bijzonders te worden.
De afdeling Kennemerland heeft deelgenomen aan de Teleac-cursus voor de PC en is dus op de hoogte van alle zaken dienaangaande. Mocht u deze cursus hebben gevolgd en heeft u hierbij vragen of problemen, dan kunnen wij u hulp bieden.
Heeft u een bijzondere toepassing met uw computer gevonden of stuurt u speciale (zelfgebouwde) hardware aan, verras uw medecomputerhobbyisten dan eens met een demonstratie. Indien u problemen heeft met het vervoer, neem dan contact op met onze secretaris.

Fido
Onze Fido, die sinds 1 juni operationeel is, blijkt in een grote behoefte te voorzien, gezien het zeer grote aantal inloggers. Onze Fido is te bereiken onder telefoonnummer 023-262175 (1200, 2400 en 9600 baud). De sysop is Ton van Oort met als co-sysop Dean Buhrmann. In onze Fido kunt u informatie lezen over onze sponsor, mededelingen van de afdeling Kennemerland en berichten betreffende onze bijeenkomsten. Zelf kunt u berichten voor vrienden en bekenden plaatsen in de 'message area'. Ook kunt u programma's downloaden of eigen programma's uploaden. Log eens in!

PD-software
We beschikken over steeds meer PD-software. Behalve voor MS-DOS en Atari-computers is er nu ook software voor de Commodore-computers (alle types, zoals Amiga, de C-64, de C-128 (ook CP/M) en de Plus4). Van de meeste MS-DOS software ligt tijdens de bijeenkomsten een lijst ter inzage, terwijl u van de Commodore-software een overzichtsdiskette kunt bestellen. Bestellingen kunt u doen tijdens onze bijeenkomsten bij Cees Dekker, de daarop volgende keer kunt u het bestelde afhalen. Degenen die een diskette met PD- of shareware-software leveren, mogen in ruil daarvoor twee diskettes uit onze softwarelijst uitzoeken.

Service
Door schenkingen van verschillende leden hebben wij flink wat boeken en naslagwerken in onze bibliotheek. Leden van de afdeling Kennemerland kunnen deze boeken tijdens onze bijeenkomsten lenen bij Bram Poot of David Bouman. Ter aanvulling houden we ons steeds aanbevolen voor boeken, naslagwerken en tijdschriften.
Uw grijs gedraaide linten kunt u bij ons laten herinkten voor de prijs van *f* 5,-. Lever uw linten in bij David Bouman en de volgende bijeenkomst kunt u deze weer afhalen in een uitstekende kwaliteit.

Bijeenkomsten
De eerstkomende bijeenkomst van de afdeling Kennemerland wordt gehouden op zaterdag 26 oktober in de Pauw van 10.00-16.00 uur. Let op! In november wordt géén bijeenkomst gehouden, omdat deze samenvalt met de HCC-dagen. De bijeenkomst op zaterdag 28 december vindt wél plaats.

Hans van Lier

Onze afdelingsbijeenkomsten beleggen wij op iedere tweede vrijdag van de maand. Deze bijeenkomsten vinden zoals gewoonlijk plaats in het Buurtcentrum Limbrichterveld, Eisenhowerstraat 724 in Sittard. Iedereen is van harte welkom. De data zijn: 11 oktober, 8 november en 13 december.
Sinds september organiseert onze afdeling ook bijeenkomsten in Maastricht. In samenwerking met de Amstrad gg regio Zuid-Limburg is gekozen voor de vierde woensdag van de maand. Lokatie is lunchkaffee Thembi, Dopplerdomein 20 te Maastricht-Randwyck. U kunt dan weer gebruik maken van onze welbekende afdelingsdiensten, zoals PD-software, herinkten en lezingen. Nadere informatie is te verkrijgen bij Bart Verspagen (043-618457).

Lezingen
In oktober wordt een Midi-lezing en -demonstratie gehouden door Leon Geerlings, Nick Janssen en Jos Steinbusch. In november vertelt Peter Witlox over 'artikelen bestandsbeheer in het midden- en kleinbedrijf'. Wilt u vooral onze jaarafsluiting in december niet vergeten?
Verder zijn we van plan in oktober een cursus programmeren in dBase te organiseren. Deze cursus is bedoeld voor mensen die goed overweg kunnen met het programma dBase vanaf de prompt. Aan de hand van een concreet probleem, 'programmatisch organiseren van de afdelingsbibliotheek', wordt een inleiding gegeven. Zijdelings wordt ingegaan op de mogelijkheden van Clipper en Foxplus. Van de maximaal vijftien cursisten wordt verwacht dat ze hun eigen systeem meebrengen. De cursus wordt gehouden in Roermond en zal ongeveer zeven woensdagavonden beslaan. Opgeven bij de projectleider Ad Hoogenboezem.

Technische dienst
De technische dienst is in verband met uitbreiding van haar ondersteuning aan de leden op zoek naar allerlei informatie en documentatie van harddisk-controllers en dito interfaces. U kunt hiervoor in contact treden met onze specialist Hein Kop (046-514818). Verder kunt u ook op ons bulletinboard in Maastricht terecht, waarop een aantal specialisten geregeld aanwezig is. Het telefoonnummer van onze BBS is nog steeds 043-624313 (1200 en 2400 Baud). Ook in het najaar verleent onze afdeling als service de mogelijkheid om uw inktlinten te herinkten. U kunt hiervoor op de afdelingsavonden terecht bij Jo Ernst. Als proef zullen we ook de Inkjet-cartridges gaan hervullen. Informatie over deze milieuvriendelijke activiteit kunt u ook bij Jo verkrijgen.

Leestafel
Zoals u al bekend zal zijn, is er op iedere afdelingsavond een leestafel aanwezig. Hierop vindt u tijdschriften en enkele afdelingsboeken. Het is de bedoeling dat u de tijdschriften kunt inzien. We verzoeken u daarom vriendelijk deze tijdschriften niet mee te nemen. U doet daar ook uw collega-hobbyisten een plezier mee. De aanwezige boeken kunt u via onze bibliothecaris Joop Lommertzen lenen. Bovendien is de bibliotheek op zoek naar (overtollige) computerboeken en -tijdschriften. Alle inbreng is zeer welkom.
Tot ziens op één van onze afdelingsavonden.

Konrad Vasterman

HCC Afdeling Noord-Limburg

Op dinsdag 1 oktober komen we weer bij elkaar in het Grand café de Maagdenberg. We beginnen om 19.30 uur. Op de bijeenkomst kunt u voor verschillende vragen bij verschillende personen terecht:
- MS-DOS, bij Jan Peters
- Commodore, bij Hans Kessels
- modem, modemprogramma en virusprogramma's, bij Peter Kessels
- besturingen vanuit de computer, bij Jos Geurts

Voor andere computers kunnen we altijd terugvallen op onze leden.

Uitleen
Wij zijn al een tijd in het bezit van enkele Fisher-Technik dozen voor bij de computer. Deze dozen kunnen door de leden worden geleend. Verder beschikt de afdeling ook over een tijdschriften-bibliotheek. Vanuit deze bibliotheek kan ieder lid voor de duur van een maand tijdschriften lenen. De volgende tijdschriften zijn aanwezig: 64'er, MC en de Softwarebus.
Voor verdere informatie kunt u altijd contact opnemen met onze secretaris. Zijn adres is: Jan Peters, postbus 8029, 5993 ZG Maasbree, telefoon 04765-1693 (van 18.30-21.00 uur).

HCC Afdeling Rijnmond

Aansluitend op de gewone dienstverlening zullen tijdens de bijeenkomsten in oktober de volgende activiteiten plaatsvinden:
- 1 oktober: Middelharnis: demonstratie scanner
- 7 oktober: Capelle a/d IJssel: spreadsheetworkshop
- 7 oktober: Hellevoetsluis: demonstratie Teletekst op de PC
- 3 oktober: Dordrecht: voorlichting beginnende PC-gebruikers
- 15 oktober: Rotterdam: voorlichtingsavond modemgebruik.

Op 15 oktober zal tijdens de bijeenkomst in Rotterdam tevens een vlooienmarkt worden georganiseerd. Eenieder die thuis overtollige computerartikelen heeft liggen, wordt aangeraden om die op deze avond ter verkoop aan te bieden. Koopjesjagers, dit is uw kans!

Cursussen

Mensen die cursussen WordPerfect, MS-DOS en dBase III+ willen volgen, kunnen zich schriftelijk of telefonisch opgeven bij de heer Maarten van Dam, Posweg 102, 3192 TJ Hoogvliet. Telefoon 010-4162691. De cursuskosten bedragen ongeveer *f* 100,-, afhankelijk van het aantal cursisten en de zaalhuur.

Programmeerwedstrijd

Enige jaren geleden werd door de afdeling (toen nog Rotterdam geheten) een aantal malen een programmeerwedstrijd uitgeschreven. Dit jaar hervatten wij deze activiteit, waarbij enkele geldprijzen zijn te verdienen (1e prijs *f* 250,-, 2e prijs *f* 150,-, 3e prijs *f* 75,-).

Voor de wedstrijd gelden de volgende voorwaarden:
1. De inzender moet lid zijn van de HCC.
2. Het programma mag geen (deel van een) bestaand programma zijn.
3. De onderwerpkeuze is vrij, evenals de keuze van de te gebruiken computertaal.
4. Indien met compilers wordt gewerkt, dient zowel de gecompileerde versie als de source-code daarvan op disk te worden ingeleverd. Hiervoor mogen alle formaten 5,25 en 3,5 inch diskettes worden gebruikt.
5. Een print-out van de listing van het programma dient te worden meegestuurd.

De inzendingen moeten vóór 1 februari 1992 binnen zijn bij het secretariaat van de afdeling (HCC Afdeling Rijnmond, postbus 85101, 3009 MC Rotterdam, telefoon 010-4567769). Op 8 maart 1991 zal de jury de winnaars bepalen, die daarvan schriftelijk in kennis worden gesteld. De prijsuitreiking vindt later plaats op een bijeenkomst te Rotterdam, alwaar de winnende programma's aan het publiek zullen worden gedemonstreerd.

Erwin Meiners

Op de maandelijkse bijeenkomst ligt er een overzicht van de PD-software klaar, met een aantal nieuwe programma's. Tevens willen wij een start maken met de aanbieding van de maand. Hierbij selecteert de PD-groep een bepaald onderwerp of toepassing. Op de maandelijkse bijeenkomst zal van de aanbieding een demonstratie worden gegeven. Tevens wordt in kleine groepen verder op ieder behandeld onderwerp ingegaan. Als er dan nog vragen overblijven kan er altijd een werkgroepje worden opgericht. Ook kunnen vragen over onderwerpen en/of toepassingen met speciale interesse worden gesteld.

Vrouwen

Hoewel uit onze gegevens blijkt dat er toch een redelijk aantal vrouwelijke leden in onze afdeling zijn, bezoeken ze zeer sporadisch de afdelingsavonden. Waar zijn zij als computerhobbyisten mee bezig, waar ligt hun interesse? Het bestuur van de afdeling zou graag inzicht willen krijgen in de interesse van vrouwelijke computergebruikers.

Wij hopen ook deze maand weer op een druk bezochte afdelingsavond, liefst met een computer. Deze avond wordt gehouden op woensdag 9 oktober om 20.00 uur, bij 'Boerke Mutsears', Vijverlaan 2 te Tilburg (bij Station West).

Guus de Kock

HCC Afdeling Utrecht

De bijeenkomsten worden gehouden op de eerste maandag van de maand van 19.30-23.00 uur in 'De Bron', Vaderrijndreef, Utrecht-Overvecht. Alleen leden van de afdeling mogen hun eigen computerapparatuur meenemen. Bij de ingang vindt een toegangscontrole plaats, waarvoor u uw HCC-lidmaatschapskaart nodig hebt.

Modem

Wij hebben tien modems die u als afdelingslid een maand kunt lenen, om op deze wijze ervaring met dit medium op te doen voordat u er zelf een aanschaft. De uitgeleende modems dienen bij de aanvang van de eerstvolgende clubavond te worden ingeleverd. De uitleen begint rond 20.30 uur!

Technische problemen met uw apparatuur kunt u voorleggen aan onze hardwarespecialisten. Het beste werkt dit, als u naast het probleem ook de apparatuur en de manuals meeneemt.

CD-ROM

Ieder die zijn/haar naam heeft opgegeven in verband met de belangstelling voor de CD-ROM interface, heeft een brief ontvangen, waarin wordt aangegeven hoe men in het bezit kan komen van zo'n interface. Wij verzochten u vóór 3 september de antwoordstrook te retourneren, indien u wilde bestellen. Mocht u hierover nog vragen hebben of geen brief hebben ontvangen, kunt u contact opnemen met onze secretaris Hans Verbeek, telefoon 035-47825.

Ab van Velden

HCC Afdeling Zeeland

Hopelijk is onze wens uit het septembernummer in vervulling gegaan en heeft de vakantie u allen nieuw elan gebracht. Drie bijeenkomsten zijn als het goed is inmiddels achter de rug. Waren ze druk bezocht? Vond u er wat u verwachtte of hoopte? Dat er wel wat te verbeteren was kunt u ook opmaken uit een hartekreet, die ons vanuit Zeeuws Vlaanderen bij monde van Peter Willems bereikte, en die wij graag in zijn geheel aan u doorgeven. Onnodig te zeggen dat het bestuur deze hartekreet graag ondersteunt en dat wij van harte hopen dat het ook effect zal hebben.

Help!

Als ik als actief lid van de vereniging de bijeenkomsten in Terneuzen bezoek, word ik wel eens droevig van het aantal mensen dat er op komt dagen. Als je bedenkt dat de bijeenkomsten in Zeeuws-Vlaanderen op speciaal verzoek zijn gearrangeerd, dan vraag je je wel eens af, waar al die leden blijven. Misschien was er voor sommigen tijdens de laatste bijeenkomsten weinig te beleven omdat er geen speciale lezingen en demonstraties werden gehouden, maar wij verwachten ook activiteiten van uzelf! De HCC is tenslotte een vereniging voor en door leden! Als de leden weinig of geen animo tonen, geen wensen kenbaar maken, zelf niets brengen, dan zal dat uiteindelijk leiden tot het opheffen van de bijeenkomsten in Terneuzen. Laten we dus met elkaar zorgen dat wij hier in Zeeuws-Vlaanderen weer een bruisende club worden.

Hoe, zult u zeggen ? In eerste instantie door met velen te komen; breng gerust kennissen en vrienden mee. Ten tweede door het aandragen van ideeën om de bijeenkomsten interessant te maken

en ten derde door de eigen computer mee te brengen. Er is vast wel iets te vertellen over een programma waar u enthousiast over bent. In ieder geval zal in principe de PD-softwarebank elke bijeenkomst aanwezig zijn, zodat u uw bestelling direct kunt meenemen. Ook voor eventuele hard- en software-problemen kunt u bij ons terecht. Hopelijk tot ziens op de bijeenkomsten in Terneuzen.

HCC-dagen

Als 'voorbericht' op meer uitvoerige gegevens in de volgende Nieuwsbrief: ook dit jaar zult u weer gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om gezamenlijk per trein de HCC-dagen in Utrecht te bezoeken. Kosten ƒ 25,- per persoon, over te maken op girorekening 206137 van ondergetekende. Nadere gegevens volgen in het novembernummer, doch de trouwe medereizigers hebben aan deze weinige woorden waarschijnlijk al genoeg!

J.H. Berghuijs-Goris

HCC Afdeling Zwolle

Als voorproefje op de landelijke HCC-dagen in Utrecht krijgt Noord- en Oost-Nederland voor de tweede maal haar eigen regionale computerbeurs onder het motto 'Computerdagen voor Oost-Nederland'. Wederom vormt de nu vernieuwde IJsselhal op 19 en 20 oktober het decor voor deze royaal opgezette beurs, die vorig jaar maar liefst zo'n achtduizend enthousiaste bezoekers uit Midden-, Oost- en Noord-Nederland trok. Ook de afdeling Zwolle zal met een aantal stands aanwezig zijn, waar de nodige informatie zal kunnen worden verkregen over onze activiteiten.

Thema

De beurs handelt dit keer over het gebruik van computers in de hobby- en professionele sfeer. Met circa 25 verenigingen en ruim 30 bedrijven en instellingen, verdeeld over 2600 vierkante meter, is de hal inmiddels helemaal volgeboekt. Aansprekende demonstraties laten zien wat de supersnelle ontwikkelingen in het afgelopen jaar hebben gebracht. Ook zijn er vele aanbiedingen in nieuwe en gebruikte computers en (laser)printers. Schijven, stofkappen, muizen, scanners, boeken en allerhande software maken deze beurs tot een waar paradijs voor de computerhobbyist, maar ook voor de slimme zakenman. Een aantal kinderen van 10 tot 12 jaar zullen laten zien hoe gemakkelijk en kundig zij met WordPerfect, dBase en een aantal teken- en muziekprogramma's om kunnen gaan.

Opzet

Er wordt geprobeerd om zowel voor de hobbyist als voor de professionele kleingebruiker (bedrijven waar met één tot zo'n vijf PC's wordt gewerkt) een zeer aantrekkelijke beurs te presenteren. Dit wordt gerealiseerd door een aantal exposanten bijeen te brengen met een duidelijk verschillend en gevarieerd aanbod op MS-DOS, Amiga, en Atari ST gebied in onder meer de volgende categorieën:

- Computers, in allerlei variëteiten en prijsklassen.
- Programmatuur, van een enkel schijfje tot hele pakketten.
- Utility's en supply's.
- Accessoires en randapparatuur.
- Lectuur, voorlichting en opleidingen.

Doorlopend zullen demonstraties worden verzorgd, zowel voor normaal gebruik als in speciale toepassingen, zoals het gebruik van het Fido-net. Er is een 'doe-hoek' met een tiental computers waarop de bezoeker zich, desgewenst met assistentie van een instructeur, in het gebruik kan bekwamen. De indeling van de hal zal duidelijk en overzichtelijk zijn en een keur aan informatie is gratis verkrijgbaar.
De beurs is geopend op zaterdag 19 en zondag 20 oktober van 11.00 tot 18.00 uur. De IJsselhallen in Zwolle zijn duidelijk aangegeven en liggen op vijf minuten loopafstand van het NS-station Zwolle.

Clubavonden

Afdeling Zwolle houdt drie clubavonden in oktober en wel op de eerste donderdag van de maand in het Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394 in Zwolle, van 20.00 uur tot 22.30 uur. Op de tweede woensdag van de maand is er een clubavond in 't Brinkenhoes aan de Bargeres in Emmen. En op de derde dinsdag is er weer een clubavond in Buurthuis de Pol in Zwolle-Zuid. Deze clubavond zal volledig in het teken staan van Windows. Er zullen demonstraties worden gegeven en men kan vrijwel de gehele avond hierover vragen stellen, die uitvoerig zullen worden beantwoord. Tijdens deze clubavond is circa twintig Mb PD-software voor Windows aanwezig. Tijdens de clubavond in het Wijkcentrum Holtenbroek zal de beginnershoek weer volledig aanwezig zijn. In Emmen zal nu en tijdens de volgende clubavonden meer aandacht worden geschonken aan beginners. Verder zal er die avond gesproken worden over het hoe en waarom van het maken van een back-up van een harde schijf, en zal men laten zien hoe men dan te werk gaat.

Amiga's

Het bestuur van de afdeling Zwolle betreurt het dat de belangstelling voor het bezoek van de Commodore gg matig was, ondanks de royale en interessante opstelling en demonstraties van vele computertypes. Het bestuur vraagt zich af of dit te wijten was aan een verkeerd gekozen tijdstip, het liep uiteindelijk tegen vakantietijd. Of zijn er in de regio Zwolle weinig Amiga- en Commodore-gebruikers? Wij willen daarom een beroep doen op deze groep om toch ook eens met de Amiga of C64 naar de clubavond te komen. Laat andere clubleden meegenieten met wat je met een Amiga of C64 zoal kunt doen. Door naar de clubavonden te komen is het mogelijk om in de nabije toekomst ook meerdere activiteiten voor deze groep te organiseren.

Uitleen-modems

Het is gebleken dat er voor datacommunicatie een steeds grotere belangstelling is ontstaan. Iedere maand zijn alle club-modems weer uitgeleend. Dat betekent dat veel clubleden gebruik maken van de mogelijkheid om zich geheel gratis een maand lang met datacommunicatie te kunnen bezig houden en zich vertrouwd kunnen maken met deze hoogst interessante communicatietechnologie. Ieder clublid kan op vertoon van zijn HCC-clubpas gratis een maand lang een modem in bruikleen krijgen, waardoor hij eveneens als beginnend modemer kan inloggen op de verschillende HCC-Fido's. De modems worden geheel compleet met software en aansluitkabels uitgeleend, en hulp is altijd aanwezig.

Jan Bonthuis

Opzegging lidmaatschappen en abonnementen

Mocht u één van de HCC lidmaatschappen voor het komende kalenderjaar willen opzeggen, dan moet dat schriftelijk kenbaar worden gemaakt aan de ledenadministratie, en wel vóór 1 november 1991. Het gaat hierbij om het lidmaatschap van de HCC, de lidmaatschappen van de gebruikersgroepen en eventuele abonnementen (bijvoorbeeld Softwarebus- en point-abonnement). De lidmaatschappen en de abonnementen moeten per briefkaart worden opgezegd. Vermeld daarop: uw naam, voorletters, woonplaats en lidnummer.

De briefkaart kunt u richten aan:
HCC Kantoor
t.a.v. de ledenadministratie
Postbus 149, 3990 DC Houten.

S E P T E M B E R ' 9 1

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
za 28	Amstrad/Schneider gg	13.00	Buurtwinkel Celebesstraat 22, Enschede
za 28	Genealogie gg	10.30	HCC kantoor Standerdmolen 8, Houten
za 28	Afdeling Kennemerland 023-255090	10.00	De Pauw Kromhoutstraat 55, Haarlem
za 28	Sharp MZ gg 01107-2045	12.00	De Pit Appelstraat 2a, Goes
za 28	Sharp MZ gg 01652-17332	13.30	RCC Micro-home Industriestraat 15, Roosendaal
za 28	Sharp MZ gg 053-773121	11.00	't Lansink Twijnstraat 8, Hengelo

O K T O B E R ' 9 1

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
di 1	Afdeling Noord-Limburg 04765-1693	19.30	Café Maagdenberg Leutherweg 1, Venlo
di 1	Afdeling Nijmegen	19.30	Café Restaurant Juliana Schependomlaan 94, Nijmegen
di 1	Afdeling Rijnmond	19.30	Het Diekhuis Beneden Zandpad, Middelharnis
di 1	Afdeling Zeeland 01102-43442	20.00	De Caisson Smokkelhoekweg 10, Kapelle
wo 2	Afdeling N-H Midden 02290-49206	19.30	Huis Verloren Kerkstraat 10B, Hoorn
wo 2	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	Vrijzicht Zichtweg 92, Apeldoorn
do 3	Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30	De Molshoop Molslaan 139, Delft
do 3	Afdeling Eindhoven 040-511999	20.00	Gemeenschapshuis De Ketting Tinelstraat 3a. Eindhoven
do 3	Afdeling Rijnmond	19.30	VEG Kerk Groen van Prinsterenweg 66, Dordrecht
do 3	Afdeling Zwolle 038-655712	20.00	Wijkcentrum Holtenbroek Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 4	Afdeling Den Helder	20.00	Kantine Taylor F. Bijlweg 238, Den Helder
za 5	Pascal gg 01899-11819	10.30	HCC kantoor, raadszaal Standerdmolen 8, Houten
za 5	Datacommunicatie gg	11.00	HCC kantoor, lezingzaal Standerdmolen 8, Houten
za 5	Modelbaan gg	10.00	HCC kantoor, kantine Standerdmolen 8, Houten
ma 7	Amstrad/Schneider gg	20.00	De Bron Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 7	Afdeling Rijnmond	19.30	De Eendracht Sportlaan 1, Hellevoetsluis
ma 7	Afdeling Rijnmond	19.30	De Wel Bongerd 2a, Capelle a/d IJssel
ma 7	Afdeling Utrecht	19.30	De Bron Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 7	68' gg 02159-35211	20.00	Pieter Schiphorst Lange Heul 394a, Bussum
ma 7	Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft 079-417366	19.30	Hellas Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
di 8	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	De Koperen Knoop V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 8	Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft 070-3675173	19.30	Kreade Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 9	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	Vrijzicht Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 9	Afdeling Tilburg	20.00	Boerke Mutsears Vijverlaan 2, Tilburg
wo 9	Afdeling Zwolle 038-655712	20.00	't Brinkenhoes Bargeres, Emmen
do 10	6500 gg	19.30	Wijkgebouw Gillis Mozartlaan, Delft
do 10	Afdeling Noord-Oost Brabant		De Biechten Vincent van Goghlaan 1, Hintham
do 10	Afdeling Breda 076-710915	19.30	De Belcrum Pastoor Pottersplein 12, Breda
vr 11	Afdeling M en Z-Limburg 04748-1695	20.00	Buurtcentrum Limbrichterveld Eisenhowerstreet 724, Sittard
za 12	DOS gg 03435-72633	10.00	Technische school De Bron Vaderrijndreef, Utrecht
za 12	IBM PC gg	10.30	Provisorium van de Rijksuniversiteit Heidelberglaan 3, de Uithof, Utrecht
za 12	Sharp MZ gg 013-551477	12.00	J. v. Besouwhuis Th. van Diessenstraat 1, Goirle
za 12	MSX gg 08850-22780	10.00	HCC kantoor, kantine Standerdmolen 8, Houten
za 12	Zenith/Heath gg 020-189304	11.00	Ingenieursbureau D.H.V. Laan 1914 35, Amersfoort
ma 14	Afdeling Arnhem 085-335785	19.30	Zalencentrum Mabri Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 14	Amstrad/Schneider gg	20.00	Mabrie Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 14	Amstrad/Schneider gg	20.00	Buurthuis Ricardo A. van Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen
ma 14	Afdeling Zeeland 01150-13288	19.30	Pro Rege De Jongestraat 1, Terneuzen
di 15	Afdeling Gouda 01820-36404	19.30	Bleuland Ziekenhuis Bleulandweg 10, Gouda
di 15	Afdeling Leiden	20.00	Hotel Het Witte Huis Wilhelminapark 33, Oegstgeest
di 15	Afdeling Rijnmond	19.30	De Rustburcht Strevelsweg 760, Rotterdam
di 15	Tandy gg	19.30	Rustburcht Strevelsweg 760, Rotterdam-Zuid
di 15	Afdeling Zwolle 038-655721	20.00	De Pol Gelijkheid 1, Zwolle-Zuid
wo 16	Afdeling Deventer	20.00	VZOD-clubgebouw Doetinchemplein 1, Deventer
wo 16	Afdeling Groningen	20.00	Denksportcentrum Oliemuldersweg 43, Groningen
wo 16	Afdeling Apeldoorn 055-426292	19.30	Vrijzicht Zichtweg 92, Apeldoorn
do 17	Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft 015-144926	19.30	De Molshoop Molslaan 139, Delft
vr 18	Afdeling den Helder	20.00	Kantine Taylor F. Bijlweg 238, Den Helder
za 19	68000 gg 03403-78139	11.00	HCC kantoor, lezingzaal Standerdmolen 8, Houten
za 19	Afdeling Eindhoven 040-519768	13.00	Wijkgebouw 't Slot Kastelenplein 167, Eindhoven
za 19	Commodore gg	10.00	HCC kantoor, raadszaal, kantine, hal Standerdmolen 8, Houten
za 19	Sharp MZ gg 040-453480	13.00	't Slot Kastelenplein 1, Eindhoven
za 19	NewBrain gg 02159-11068	10.00	SBBO Lammenschanspark 1, Leiden
zo 20	Atari gg	11.00	de Wierden Oldewierde 170, Almere-Haven
ma 21	68' gg 02159-35211	20.00	Pieter Schiphorst Lange Heul 394a, Bussum

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
ma 21	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 21	**Afdeling Friesland** 058-664485	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 21	**Afdeling Zeeland** 01185-1680	19.30	**Open Hof** Alex. Gogelweg 49, Vlissingen
ma 21	**Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft** 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 21	**Sharp MZ gg** 058-673452	20.00	**De Schaaf** De Breedstraat 48, Leeuwarden
di 22	**Afdeling Amsterdam** 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 22	**Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft** 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 23	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 23	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Café Thembi** Dopplerdomein 20, Maastricht
wo 23	**Afdeling N-H Midden** 02207-13770	19.30	**De Schakel** Middenwaard 61, Heerhogowaard
do 24	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Guishuis** Fortuinweg 16, Zaandijk
do 24	**Sharp MZ gg** 05930-3109	20.00	**De Tamboer** Hoofdstraat 17, Hoogeveen
za 26	**AI gg**	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 26	**Amstrad/Schneider gg**	13.00	**Buurtwinkel** Celebesstraat 22, Enschede
za 26	**Afdeling Kennemerland** 023-255090	10.00	**De Pauw** Kromhoutstraat 55, Haarlem
za 26	**Onderwijs gg** 03403-79439	10.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 26	**Sharp MZ gg** 01652-17332	13.30	**RCC Micro-home** Industriestraat 15, Roosendaal
za 26	**Sinclair gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal, kantine, hal** Standerdmolen 8, Houten
di 29	**Afdeling Arnhem** 08360-23690	19.30	**Ver. gebouw Ons Huis** Honigstraat 3, Zevenaar
wo 30	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
do 31	**Sharp MZ gg** 05960-19640	19.30	**'t Vinkhuys** Boraxstraat 4, Groningen

NOVEMBER '91

datum	afdeling/gg	tijd	plaats
vr 1	**Afdeling den Helder**	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
ma 4	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 4	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 4	**Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft** 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer
ma 4	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**De Eendracht** Sportlaan 1, Hellevoetsluis
ma 4	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**De Wel** Bongerd 2a, Capelle a/d IJssel
ma 4	**Afdeling Utrecht**	19.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht
di 5	**Afdeling Noord-Limburg** 04765-1693	19.30	**Café Maagdenberg** Leutherweg 1, Venlo
di 5	**Afdeling Nijmegen**	19.30	**Café Restaurant Juliana** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 5	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**Het Diekhuis** Beneden Zandpad, Middelharnis
di 5	**Afdeling Zeeland** 01102-43442	20.00	**De Caisson** Smokkelhoekweg 10, Kapelle
wo 6	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 6	**Afdeling N-H Midden** 02290-49206	19.30	**Huis Verloren** Kerkstraat 10B, Hoorn
do 7	**Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft** 015-144926	19.30	**De Molshoop** Molslaan 139, Delft
do 7	**Afdeling Eindhoven** 040-511999	20.00	**Gemeenschapshuis De Ketting** Tinelstraat 3a. Eindhoven
do 7	**Afdeling Rijnmond**	19.30	**VEG Kerk** Groen van Prinsterenweg 66, Dordrecht
do 7	**Afdeling Zwolle** 038-655712	20.00	**Wijkcentrum Holtenbroek** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 8	**Afdeling M en Z-Limburg** 04748-1695	20.00	**Buurtcentrum Limbrichterveld** Eisenhowerstreet 724, Sittard
za 9	**Advance GG**	10.30	**De Bron** Vader Rijndreef 7, Utrecht.
za 9	**Sharp MZ gg** 013-551477	12.00	**J. v. Besouwhuis** Th. van Diessenstraat 1, Goirle
za 9	**MSX gg** 08850-22780	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 9	**Unix & C gg**	10.30	**HCC kantoor, raadszaal** Standerdmolen 8, Houten
za 9	**1802 gg** 05150-15032	10.00	**HCC kantoor, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
zo 10	**Sharp MZ gg** 010-4741391	10.00	**De Heyplaat** Victorieuxstraat 20, Rotterdam
ma 11	**Afdeling Arnhem** 085-335785	19.30	**Zalencentrum Mabri** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 11	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Mabrie** Bernulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 11	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Buurthuis Ricardo** A. van Woudenslaan, Rotterdam-Lombardijen
ma 11	**Afdeling Zeeland** 01150-13288	19.30	**Pro Rege** De Jongestraat 1, Terneuzen
di 12	**Afdeling Amsterdam** 020-265390	20.00	**De Koperen Knoop** V. Limb. Stirumstr. 119, Amsterdam
di 12	**Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft** 070-3675173	19.30	**Kreade** Eekhoornrade 15, Den Haag
wo 13	**Afdeling Apeldoorn** 055-426292	19.30	**Vrijzicht** Zichtweg 92, Apeldoorn
wo 13	**Afdeling Tilburg**	20.00	**Boerke Mutsears** Vijverlaan 2, Tilburg
wo 13	**Afdeling Zwolle** 038-655712	20.00	**'t Brinkenhoes** Bargeres, Emmen
do 14	**6500 gg**	19.30	**Wijkgebouw Gillis** Mozartlaan, Delft
do 14	**Afdeling Noord-Oost Brabant**		**De Biechten** Vincent van Goghlaan 1, Hintham
do 14	**Afdeling Breda** 076-710915	19.30	**De Belcrum** Pastoor Pottersplein 12, Breda
vr 15	**Afdeling den Helder**	20.00	**Kantine Taylor** F. Bijlweg 238, Den Helder
za 16	**AI gg**	10.00	**HCC kantoor, raadszaal, lezingzaal** Standerdmolen 8, Houten
za 16	**68000 gg** 03403-78139	10.00	**HCC kantoor, kantine** Standerdmolen 8, Houten
za 16	**Afdeling Eindhoven** 040-519768	13.00	**Wijkgebouw 't Slot** Kastelenplein 167, Eindhoven
za 16	**Sharp MZ gg** 040-453480	13.00	**'t Slot** Kastelenplein 1, Eindhoven
za 16	**Sharp MZ gg** 01107-2045	12.00	**De Pit** Appelstraat 2a, Goes
ma 18	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst** Lange Heul 394a, Bussum
ma 18	**Amstrad/Schneider gg**	20.00	**Zalen Schaaf** Breedstraat 48, Leeuwarden
ma 18	**Afdeling Den Haag/Zoetermeer/Delft** 079-417366	19.30	**Hellas** Oostwaarts 21-23, Zoetermeer

HCC Atari gg

Voor de modembezitters onder de Atarianen was er op het HCC Fidonet niet zoveel te beleven. De Atari gg sponsort het bulletinboard van de SSAG. Dit BBS is 24 uur per dag on line via 072-610772 (300-1200-2400-9600bd) en is voor 95 procent gericht op Atari-gebruikers. Dit BBS voert zowel de nationale als de internationale Atari Mail Area's (40 stuks met meer dan 150Kb nieuwe mail per dag) en is volledig toegankelijk voor leden van de Atari gg.

Als u voor de eerste keer inlogt, even uw lidmaatschapsnummer van de HCC vermelden!! Leden van de HCC Atari gg krijgen hetzelfde level als donateurs en toegang tot enkele speciale area's, o.a. voor de ST(e) en de TT. HCC-leden die geen lid zijn van de Atari gg krijgen dit level niet en hebben ook geen toegang tot bepaalde area's! Op dit bulletinboard zijn tientallen megabytes recente software op elk gebied voor de Atari (ST/STE/TT/Portofolio) te downloaden.

Uploaden mag ook! Het BBS beschikt over een rechtstreeks uit Australië afkomstige unieke verzameling PD-software voor de STE.

Point

Evenals in het HCC Fidonet kan de SSAG pointabonnementen aanbieden. Dit heeft als voordeel, dat u voor de verbinding met het BBS maar weinig telefoontijd nodig heeft (on-line time) en berichten thuis (off-line) op uw gemak kunt lezen en beantwoorden. Tevens kunt u als point de door u gewenste PD-software door het mailerprogramma laten ophalen (requesten). U hoeft dus nooit via de telefoon in het BBS naar de gewenste software te zoeken.

Een pointabonnement kost *f* 50,- per jaar en kan verkregen worden door dit bedrag over te schrijven naar de Stichting Samenwerkende Atari Gebruikers, Broekerwaard 102, 1824 EV Alkmaar (postbus 1316, 1300 BH Almere) op giro 6255495 of via de bank: Amrobank Almere, reknr. 403704529. Dit alles onder vermelding van uw naam en adres en het woord 'pointabonnement'. De bijbehorende software (Binkley Mailer Pakket of het Box Mailer Pakket) kan voor *f* 15,- op dezelfde wijze worden besteld. Als u dit pakket gelijk met het abonnement bestelt krijgt u het gebruiksklaar, met password en pointadres, thuisgestuurd. Als u het BBS wilt sponsoren mag dat ook, voor *f* 25,- per jaar krijgt een sponsor een hoger level (hiervoor hoeft u dus geen lid te zijn van de Atari gg).

Vaste dag

Dit jaar hebben wij diverse gebruikersdagen in Houten georganiseerd. Helaas was het niet mogelijk een vaste dag in de maand te plannen. Dit is met ingang van september wel weer mogelijk, en wel op de derde zondag van de maand. Plaats: Buurthuis de Wierden, Oldewierde 170 te Almere-Haven. Tijd: 11.00-16.00 uur. Attentie: er zal in november in verband met de HCC-dagen geen gebruikersdag zijn.

Wij zijn in overleg met de portofoliovereniging, omdat de HCC Atari gg en de SSAG de portofolio-bezitters gastvrijheid en ondersteuning wil aanbieden op haar gebruikersdagen.

Overigens, iedereen kan op de gebruikersdagen zijn of haar Atari ST(e)/TT, PC en portofolio meenemen, maar denk dan wel aan de aansluitsnoeren.

Magazine

Voor de leden van de HCC Atari gg staat, in samenwerking met de SSAG, een goede en uitgebreide PD-bibliotheek ter beschikking, bestaande uit meer dan 120 volumes. Dit lijkt niet veel, maar alle software is getest en geupdated. Op de gebruikersdagen is een catalogus ter beschikking.

Van de SSAG hebben wij vernomen, dat er druk wordt gewerkt aan het Atari Magazine. Dit magazine zal in eigen beheer worden gemaakt en gedrukt en is te koop op de gebruikersdagen van de Atari gg.

Bestuur

Het bestuur van de Atari gg heeft van enkele afdelingen uitnodigingen ontvangen om gebruikersdagen of grotere manifestaties bij te wonen. Wij ondersteunen van harte dergelijke activiteiten, maar door omstandigheden waren wij helaas niet in staat op deze uitnodigingen in te gaan. In de toekomst zullen wij, waar mogelijk, zeer zeker weer op dergelijke uitnodigingen ingaan. In ieder geval zullen wij van alle Atari-activiteiten melding maken op het BBS.

Het bestuur is via netmail bereikbaar op 2:280/308.3. Het postadres van de HCC Atari gg is gewijzigd in postbus 1316, 1300 BH Almere.

Wim Scheltema

HCC Commodore gg

Tijdens onze gebruikersdag op 19 oktober van 10.00-16.00 uur in het HCC-kantoor te Houten houden we een vlooienmarkt. Ieder lid kan zijn overbodige hardware en software te koop aanbieden. Ook de Commodore gg heeft, door een recente aankoop, veel hardware in de aanbieding. Voor een plaats op de vlooienmarkt even een telefoontje (02156-8455) of een berichtje aan: Hugo van Dort, Eikenlaan 13, 3749 AE Lage Vuursche.

Subgroepen

Op 19 oktober hebben we tevens een bijzonder thema. Er zal door de Amiga subgroep in samenwerking met de Unix gg een demonstratie worden gegeven van het Prentic Hall programma 'Minix 1.5' voor Unix besturingssystemen. Behalve dat dit programma zal worden gedemonstreerd, zal het tevens mogelijk zijn Minix aan te schaffen met een korting van 20-25 procent!

De CP/M subgroep is gaan samenwerken met andere gebruikersgroepen, die zich eveneens bezighouden met het CP/M besturingsprogramma. Er zal een gemeenschappelijk blad worden uitgegeven. Bij interesse kan men zich hiervoor opgeven via onze postbus.

De C-16/Plus4 subgroep werkt aan uitbreiding van de programma's voor deze types computers. Ook is men druk bezig om verschillende programma's van andere computers over te zetten voor de C-16 en de Plus4.

Bij de C-64/C-128 subgroep bestaat behoefte aan uitbreiding met enthousiaste leden voor het geven van informatie over het gebruik van en hulp bij programma's; graag aanmelden via onze postbus.

De Senioren subgroep heeft de beschikking over een groot aantal handleidingen voor de verschillende PET- en CBM-computers, alsmede de randapparatuur.

De MS-DOS subgroep zou graag enkele nieuwe leden willen hebben voor het beheer van de PD-software en voor het geven van technische informatie; ze kunnen zich aanmelden bij onze postbus.

Bijeenkomsten

Het bestuur van de Commodore gg streeft ernaar om aan de gebruikersdagen een speciaal thema te verbinden. Indien er onderwerpen zijn waarin u geïnteresseerd bent, wordt u verzocht hierover contact op te nemen met het bestuur. Verder willen wij in de hal een speciale balie plaatsen voor de PD-softwarebestellingen en het kopiëren hiervan.

Daar er een stijgende interesse bestaat voor het gebruik van een modem en communicatieprogramma's, zal tijdens de gebruikersdagen van de Commodore gg toelichting en hulp bij het gebruik van modems worden gegeven. Een 'Korte Handleiding voor het gebruik van Teletron' is aan te vragen via onze postbus.

Bestellingen

Bestellingen voor de PD-software, het boekje van de CP/M subgroep en de handleidingen voor de PET- en de CBM-computers kunt u bestellen door het verschuldigde bedrag over te maken op gironummer 4755399 t.n.v. Commodore gg, postbus 145, 8070 AC Nunspeet. Wel duidelijk uw volledige adresgegevens vermelden en wat u wenst te ontvangen.

We hanteren nieuwe prijzen. De overzichtsdiskettes kosten *f* 5,-; diskettes met PD-software kosten *f* 6,- voor leden en *f* 7,50 voor niet-leden. Tijdens de gebruikersdagen kosten ze *f* 2,50 respectievelijk *f* 3,50 (alle prijzen inclusief de diskette). Voor leden kost het CP/M-boekje met twee diskettes *f* 15,- en de handleidingen voor de PET en CBM *f* 25,-. Ook kunnen binnenkort EPROMS voor de C-64 en C-128 worden geleverd. U kunt hierover contact opnemen met Hugo van Dort.

Hans van Lier

HCC IBM PC gg

Op zaterdag 12 oktober organiseert de IBM PC gg weer een landelijke gebruikersdag. Een special rond twee besturingssystemen, DOS en OS/2 en een grafische shell, Windows 3. In een nieuw gebouw en met als heuse primeur: een live demonstratie van OS/2 versie 2.0 door IBM! De gebruikersdag vindt plaats van 10.30 tot 16.00 uur in het Wentgebouw (voorheen het gebouw van Tandheelkunde), Sorbonnelaan 16, in het Universiteitscentrum de Uithof te Utrecht (direct bereikbaar via de afslag Uithof of Academisch Ziekenhuis vanaf de A27 en/of de A28). Met de nieuwe faciliteiten kunnen we alle activiteiten, inclusief de lezingen en demonstraties, in één gebouw houden.

Let op! Deze datum (12 oktober) is anders dan eerder vermeld stond in de HCC-agenda. Dat komt omdat onze gebruikersdag een maand verschoven is. Controleert u gelijk even voor de zekerheid of u in uw agenda wel de juiste datum heeft staan.

Drukte

Natuurlijk hopen wij dat u in grote getale naar onze gebruikersdag zult komen, vooral vanwege onze primeur met OS/2 versie 2.0 van IBM. Er vinden echter op zaterdag 12 oktober ook nog een aantal andere activiteiten in de Uithof plaats, waaronder de traditionele Pheidippides-loop. Hierdoor zult u een aantal niet computer-geïnteresseerden aantreffen, waarvan u echter weinig last zult hebben.

De IBM PC gg activiteiten vinden plaats op de eerste verdieping in het Biologisch Onderzoekscentrum. We raden u echter in alle gevallen aan goed op de borden te letten waarop duidelijk aangegeven zal staan waar we precies zitten. En anders is er altijd nog een portier.

Vervoer

Voor automobilisten is er wel enig ongemak. Het parkeerterrein van het Wentgebouw zelf is namelijk op 12 oktober afgesloten voor bezoekers van de IBM PC gg (let op: laden en lossen voor de deur is wel mogelijk). In plaats daarvan zullen we gebruik maken van het dichtstbijzijnde parkeerterrein, nummer P6 van Transitorium III op 3 minuten lopen van het Wentgebouw. Parkeerterrein P6 en de route naar het Wentgebouw zullen aangegeven staan op de borden in de Uithof.

De Uithof is sinds de bouw van het Academisch Ziekenhuis zeer goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Het Wentgebouw ligt aan de route van buslijn 12 (Utrecht Centraal Station-Academisch Ziekenhuis, halte Sorbonnelaan). Met de buslijnen 11, 30 en 31 (vanuit Utrecht Centrum, Utrecht Overvecht of Lunetten) kunt u het beste uitstappen bij Transitorium III en vandaar naar het Wentgebouw lopen (3 minuten).

Activiteiten

Tot zover de huishoudelijke mededelingen. Wat is er te beleven? Op de landelijke gebruikersdagen van de IBM PC gg vinden altijd een veelheid van activiteiten plaats, waaronder lezingen/demonstraties en de verkoop van diverse artikelen.

De gebruikersdag is een ideale gelegenheid om u op de hoogte te stellen van de laatste ontwikkelingen op PC-gebied en om PD-software en shareware aan te schaffen. Zeker als u graag wat extra informatie wilt over de diskettes uit de bibliotheek. Daarvoor zijn meerdere medewerkers van de IBM PC gg aanwezig.

Zoals bekend krijgen leden van de IBM PC gg 10 procent korting op alle onze artikelen. Op de landelijke gebruikersdag krijgen echter alle HCC-leden op vertoon van hun eigen HCC lidmaatschapskaart 1991 10 procent korting. Natuurlijk kunt u op deze gebruikersdag lid worden van de IBM PC gg, zodat u ook buiten de gebruikersdagen recht heeft op de korting.

Lezingen

Door de bijzondere omstandigheid dat deze gebruikersdag in het teken staat van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van besturingssystemen en de primeur met OS/2 versie 2.0, werken we bij wijze van experiment voor een deel met parallelsessies. De live-demo van OS/2 zal twee maal getoond worden, zodat u zelf kunt bepalen wanneer u gaat kijken zonder iets van de rest van de dag te hoeven missen.

Zaal 1

1. Demonstratie 'PCNL-selectie van de dag' door Rudolf Smith en Johan Hageman. Bij deze eerste sessie wordt een overzicht gegeven van de dag en worden PD- en shareware programma's gedemonstreerd. Deze diskettes staan ook beschreven op de Publish Ware en de IBM PC gg pagina's van deze en de volgende Nieuwsbrief.
Aanvang 11.00 uur. Duur ongeveer 50 minuten.
2. 'Live demonstratie OS/2 versie 2.0' verzorgd door IBM Nederland. De vooraankondigingen die IBM gedaan heeft over deze nieuwe versie van dit besturingssysteem zijn niet mis. Echte OS/2 versie 2.0 software werkt 32 bits. Maar op die software hoeft u helemaal niet te wachten volgens IBM. Met deze OS/2 kunt u namelijk ook alle DOS en Windows software draaien die u nu ook gebruikt. Er is per DOS-sessie meer geheugen beschikbaar (altijd 641 Kb) en DOS, Windows en OS/2-programma's kunnen naast elkaar gebruikt worden in een echte multi-tasking omgeving. Geen 'marketing demo' of 'flitsende overhead-sheets', maar een 'hands-on demonstratie' door IBM zelf met een in de zaal aanwezige computer die is aangesloten op een videokanon.
Aanvang 12.00 uur. Let op! Deze lezing duurt ongeveer 1,1/2 uur. Het eerste uur zal voornamelijk besteed worden aan het tonen van de mogelijkheden. In het laatste half uur is er vooral gelegenheid voor het stellen van vragen.
3. Demonstratie 'Shareware voor OS/2' door Jan Schoonenberg. Versie 2 is nieuw, maar OS/2 bestaat al langer. Vandaar dat er ook al heel wat utility's voor bestaan.
Aanvang 13.30 uur. Duur ongeveer 30 minuten.
4. 'Live demonstratie OS/2 versie 2.0' verzorgd door IBM Nederland (herhaling van 2). Misschien een goede tip: ga eerst eens luisteren naar de nieuwe mogelijkheden van MS-DOS, versie 5.0 (Zaal 2 om 12.00 uur) en kom dan hier kijken wat OS/2 te bieden heeft.
Aanvang 14.00 uur. Duur wederom ongeveer 1,1/2 uur.
5. Toegift. Bij voldoende belangstelling gaan we gewoon nog een half uur door met demonstraties, vragen, enzovoort.

Zaal 2

1. Lezing 'MS-DOS versie 5.0' door Luc Dorpmans. Nieuwe mogelijkheden, nieuwe commando's, een beter geheugenmanagement. Hoe werkt het en hoe maak je er zo efficiënt mogelijk gebruik van. Een verhaal van een praktijkman die al de nodige ervaring heeft opgedaan met deze nieuwe versie. Natuurlijk is er bij deze lezing ook voldoende gelegenheid voor het stellen van vragen.
Aanvang 11.00 uur. Duur ongeveer 50 minuten.
2. Lezing 'Loopt uw harddisk vol en denkt u over een tweede of een grotere?' door Luc Dorpmans. Vervolg en uitbreiding op het verhaal van de vorige gebruikersdag. Voor veel mensen blijven het magische klanken. Hier komen ze nog even: ST506, RLL, MFM, IDE, ESDI, SCSI, Cache, Interleave. Allemaal termen waarmee u te maken krijgt wanneer u voor de keuze staat uw XT, AT of 386 uit te breiden. Bij deze lezing kunt u dan ook gerust met vragen komen.
Aanvang 12.00 uur. Duur ongeveer 50 minuten.
Tijdens en na de lezingen is er tijd om vragen te stellen. De aanvangstijden zijn onder voorbehoud.

FrameWork gg

Ook weer aanwezig op deze gebruikersdag is de FrameWork gg. Dit is een groep van enthousiaste gebruikers van het gelijknamige geïntegreerde pakket van Ashton-Tate. Ze komen weer bijeen om onderling ideeën en tips uit te wisselen. En natuurlijk ook om elkaar te helpen met mogelijke problemen. Want daar is een gebruikersgroep voor! Maar het is tevens een uitstekende gelegenheid om eens kennis te maken met het pakket.

PD en shareware

Tijdens vorige gebuikersdagen waren steeds alle diskettes uit de bibliotheek in voorraad. Met ingang van deze gebruikersdag zullen alleen de laatste 500 diskettes (dat wil zeggen alle nummers boven PCNL0800) uit voorraad leverbaar zijn. Het is wel mogelijk die dag lagere nummers te kopen, maar dan dient u de gewenste nummers uiterlijk dinsdag 8 oktober telefonisch, per fax of per brief aan ons door te geven. Alle andere artikelen als de PDS-catalogus, kwartetten, pakketten en lege geformatteerde diskettes zullen gewoon verkrijgbaar zijn.

Alleen voor deze gebruikersdag en zo lang de voorraad strekt zijn er enkele speciale aanbiedingen! Allereerst A5-ringbanden met het 'oude' IBM PC gg logo voor ƒ 5,- per stuk (netto, geen korting bij grotere aantallen). Voor deze ringbanden is geen slipcase met hetzelfde logo be-

schikbaar. Er zijn tevens merkdiskettes te koop: restant voorraden 3M, SONY, TDK en RPS (5.25 inch DSDD, 3.5 inch DSDD, 3.5 inch DSHD) zullen tegen aantrekkelijke prijzen worden verkocht (5.25 inch HD zal niet verkrijgbaar zijn).

Johan Hageman

HCC Modelbaan gg

Onze huidige secretaris/contactpersoon Robbert ter Meulen stopt er mee. Zijn opvolger wordt Han de Jong, Graaf Lodewijkstraat 6, 2713 EE Zoetermeer.
Op de bijeenkomst van 5 oktober houdt Han de Jong een lezing over het modelbaan automatiseringssysteem. Op 7 september was het voor beginners, nu ligt de nadruk op de problemen van gevorderden. Verder kunt u zoals gewoonlijk bij Rein Heesterman weer terecht voor de aankoop van onderdelen. De penningmeester Wout Jansen verzorgt ook de verkoop van printkaarten. Zelf doe ik het testen en eventueel repareren van de door u gebouwde printkaarten.

Ledenvergadering

Op 14 december houden wij onze (verplichte) tweejaarlijkse ledenvergadering. Nadere mededelingen hierover komen nog. Eventuele personen die zich kandidaat willen stellen voor een bestuursfunctie zijn welkom en kunnen zich vast melden bij onze secretaris Han de Jong. Kandidaten moeten minstens één jaar lid te zijn van de Modelbaan gg en hun aanmelding dient vergezeld te gaan van de handtekeningen van minstens twee andere leden van onze gg.
De volgende bijeenkomsten zijn op: 5 oktober en 14 december (in Houten). Tot ziens.

Wim Bolkensteyn

HCC Newbrain gg

Op zaterdag 19 oktober houden we onze najaarsbijeenkomst in de Streekschool voor BBO, Lammenschanspark 1, 2321 JK Leiden. Tussen 10.00 en 16.00 uur kunt u terecht voor het uitwisselen van ervaringen, voor software en voor informatie over de NewBrain. Ook kunt u de nieuwste ontwikkelingen weer meemaken. Om 13.30 uur staat een ledenvergadering op het programma. Onze leden krijgen nog een uitnodiging met alle details in de bus.

Menno Stevens

HCC Olivetti gg

De HCC Olivetti gg is vertegenwoordigd op de avonden van de afdelingen Breda, Leiden, Tilburg, Zwolle, Apeldoorn en Utrecht. Voor data, tijden en adressen verwijzen we u graag naar de agenda elders in deze Nieuwsbrief.

Logo

Onze gg heeft dringend behoefte aan een nieuw logo, wat de link tussen de HCC en Olivetti moet symboliseren. Het bestuur schrijft daarom een logo-ontwerpwedstrijd uit. U kunt uw inzending, liefst in .WPG- of .IMG-formaat, tot en met 31 januari 1992 inzenden aan ons secretariaat. Op onze gg-dag in februari 1992 hopen we het winnende ontwerp bekend te maken, de ontwerper wacht een fraaie prijs.

Service

De HCC Olivetti gg houdt wekelijks twee spreekuren voor vragen over uw Olivetti-hardware. Op maandag kunt u bellen met 045-754135, op woensdag met 04243-3107, telkens tussen 20.00 en 21.00 uur.
Inktlinten kunnen, behalve op onze gg-dagen, ook per post voor herinkten worden aangeboden. De kosten bedragen ƒ 2,50 per lint. Stuur uw lintjes naar M. van Os, Japuradreef 18, 3563 ED Utrecht, en sluit een gefrankeerde en aan uzelf gerichte retour-envelop plus een girobetaalkaart, Euro- of bankcheque voor het juiste bedrag bij. Uw lintjes worden binnen drie weken geretourneerd.
We willen van tijd tot tijd geselecteerde PD- en/of sharewareprogrammatuur gaan uitbrengen. Voor het selecteren van de pakketten en het zo nodig schrijven van een beknopte handleiding zoeken we medewerkers. Voelt u hiervoor, schrijf dan een kort briefje naar het secretariaat, postbus 23016, 6367 ZG Voerendaal.
Wij zetten onze antivirus-software-service voort. Dit initiatief van de HCC Olivetti gg blijkt een schot in de roos te zijn. Bij uw bezoek aan een van onze gg-dagen krijgt u, op vertoon van een geldig pasje, gratis een diskette met de nieuwste antivirus-software. Bij elk volgende bezoek kan de software, tegen overlegging van de originele diskette, gratis ge-update worden, zodat u verzekerd bent van de nieuwste virusjagers en -bestrijders, uit betrouwbare bron.

Modem

Als u een modem bezit kunt u terecht op een van onze acht BBS-en. Daarop staat een keur van geselecteerde en gecontroleerde software-pakketten uit het PD- en shareware-circuit, die u als lid gratis kunt downloaden. Olivetti gg Heerlen fungeert daarnaast als een gespecialiseerd Onderwijs-BBS, u vindt hier een grote keus aan educatieve software. Al onze BBS-en maken deel uit van het wereldwijde Fido-netwerk; u kunt als lid gratis deelnemen aan tal van nationale en internationale conferenties over een veelheid aan onderwerpen.
Mocht u nog geen modem bezitten, dan bieden wij uitkomst: u kunt bij ons heel gunstig een Hayes compatible V21/22/22bis interne kaartmodem aanschaffen. Het modem is een MT2400 van het Nederlandse Micro Technology, en is goedgekeurd door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het wordt geleverd met een uitgebreid Nederlandstalig handboek, het MightyCom- communicatiepakket plus het Nederlandse Videotex-pakket. U kunt dan onmiddellijk gebruik kunt maken van alle diensten die bijvoorbeeld de HCC BBS-en en Videotex Nederland aanbieden. Bij aanschaf op een van onze gg-dagen bedraagt de prijs ƒ 250,- (niet-leden ƒ 260,-). Toezending per post kan ook: maak ƒ 265,- (niet-leden ƒ 275,-) over op onze girorekening, en het modem wordt binnen enkele dagen toegestuurd.

Voordeel

We hebben nog meer voordeel voor onze leden: de bekende Wilson Leidraad-serie is bij ons, gebundeld in twee forse boekwerken, verkrijgbaar. Het gaat om korte en praktische handleidingen voor de volgende pakketten: DOS 3.3 en 4.0, Lotus 1-2-3, WP 5.0 en 5.1, Norton Utilities, PCTools 6, DrawPerfect, Windows, Excel, PageMaker, dBase IV, Harvard Graphics, Ventura, Dr Halo, Financieel System en Multi-Lingual Scholar. Verder worden handige tips en trucs beschreven met betrekking tot beheer en onderhoud van uw harddisk, geheugenmanagement en datacommunicatie. Bij aanschaf op een van onze gg-dagen betaalt u ƒ 45,- (niet-leden ƒ 55,-), bij bestelling per post wordt dat ƒ 50,- respectievelijk ƒ 60,-.
Verder kunt u via ons uiterst voordelig het nieuwe FrameWork XE-pakket van Ashton-Tate aanschaffen. Het betreft een zogenaamd geïntegreerd pakket: tekstverwerking, gegevensbeheer, spreadsheets en communicatie. Uitwisseling op verschillende niveaus is hiermee zeer goed mogelijk. Normaal betaalt u voor dit pakket ƒ 495,-. Als lid betaalt u ƒ 200,- op onze gg-dagen en ƒ 215,- bij toezending per post. Niet-leden kunnen dit pakket helaas niet via ons bestellen.
Uiteraard zijn bovenstaande aanbiedingen ook tijdens de komende HCC-dagen verkrijgbaar, waar we traditiegetrouw onze gg presenteren aan nieuwkomers en de band met onze leden hopen te verstevigen.

Inlichtingen

Over alle artikelen kunt u telefonisch inlichtingen inwinnen. Bestelling per post geschiedt bij vooruitbetaling op onze postbankrekening, nummer 3827558 ten name van de HCC Olivetti gg, Dr. Kuyperstraat 5c, 6415 HA Heerlen.

Hub Jennekens

HCC Onderwijs gg

Op 5 oktober is de Onderwijs gg te gast op de landelijke Pascaldag in het HCC-kantoor te Houten. Deze dag staat in het teken van het onderwijs. De Pascal gg verzorgt een lezing over onderwijskundige toepassingen met de Pascal-programmeertaal. Voor de Onderwijs gg verzorgt Ab Geelen een lezing met tips over het 'vertalen' van gebruikerswensen in het onderwijs naar goede programma's. Binnen

de Pascal-groep zijn een paar mensen bezig met het ontwikkelen van COO-programmatuur. Ook zij zullen verslag doen van hun werkzaamheden tot nu toe.
De bedoeling van deze dag is te komen tot een werkgroep van programmeurs en onderwijsdeskundigen, die zich gaan bezighouden met het ontwikkelen c.q. aanpassen van COO-programma's. Iedereen die geïnteresseerd is in dit onderwerp of zelf met wensen rondloopt, kan vanaf 10.00 uur terecht in het HCC-kantoor, Standerdmolen 8 te Houten. Het programma van de dag is als volgt:
10.00: Binnenkomst en koffie.
10.30: Lezing Onderwijs gg met daarna een pauze.
12.30: Verslag COO-programmeurs.
13.45: Lezing Pascal gg.
14.30: Paneldiscussie.
16.00: Sluiting.

Ledenvergadering
De jaarlijkse ledenvergadering van de Onderwijs gg wordt gehouden op zaterdag 26 oktober in De Bron, Vader Rijndreef 7 te Utrecht-Overvecht. De vergadering begint om 10.30 uur, de zaal is open vanaf 9.30 uur. Agendavoorstel:
1. Opening en vaststellen agenda.
2. Mededelingen.
3. Jaarverslag secretaris.
4. Financieel jaarverslag en verslag kascontrole-commissie, begroting 1992.
5. Verslag gebruikersgroepbijeenkomsten.
6. Onderwijs-BBS.
7. Vacature secretariaat.
Onze huidige secretaris de heer Jennekes heeft zijn functie neergelegd. Als opvolger stelt het bestuur de heer W. Koekoek voor, die vanaf mei de heer Jennekes als zodanig heeft vervangen. Mogelijke andere kandidaten kunnen tot een half uur voor aanvang van de vergadering worden aangemeld bij de voorzitter, telefoon 03403-79439.
8. Wat verder ter tafel komt.
9. Rondvraag en sluiting.
Zowel het financiële als het secretariële verslag liggen voor aanvang ter inzage in de zaal. Na het algemene gedeelte bestaat de mogelijkheid de software-collectie te bekijken en ervaringen uit te wisselen. Om 16.00 uur sluit de zaal.

Sponsoring
De Onderwijs gg is met een andere sponsor in zee gegaan, de firma Redpoint te Zeist. Deze firma heeft onze groep een snelle AT aangeboden met een 40 Mb harddisk om onze onderwijsprogramma's en bibliotheek op te kunnen slaan. Deze hardware wordt uitgebreid met modems ten behoeve van een bulletinboard. Zodra een en ander is verwezenlijkt, zal daar via deze plek melding van worden gedaan.

HCC Pascal gg

De komende gebruikersdag vindt plaats op zaterdag 5 oktober 1991 in het HCC Kantoor te Houten (even ten zuiden van Utrecht), op enkele minuten van het NS-station. Het thema van deze laatste gebruikersdag van dit jaar is 'Pascal & Onderwijs'. Deze themadag wordt samen met de Onderwijs gg georganiseerd. Ook leden van deze gg zijn op deze dag natuurlijk van harte welkom.

Educatie
Met de komst van Turbo Pascal voor Windows is er binnen de Pascal gg een verhoogde interesse voor het maken van educatieve software. Dit heeft geleid tot de oprichting van een TPW-werkgroep (Turbo Pascal voor Windows). Deze werkgroep wil zich vooral richten op het bestuderen en ontwikkelen van educatieve software. Onder andere voor basisscholen die overeenkomstig de overheidsnorm (Conamus) gebruik maken van Windows. Educatieve software schrijven is niet eenvoudig. Behalve materiekennis en programmeertalent zijn ook zaken als kennisoverdracht, opleidingsmethodieken en psychologische aspecten zeer belangrijk.
Naast de twee thematische lezingen presenteert de TPW-werkgroep haar eerste resultaat. Mensen (ook uit de Onderwijs gg) die actief willen meewerken kunnen zich bij de werkgroep inschrijven. Wie bij interesse geen kans ziet deze dag bij te wonen (of dit bericht te laat onder ogen krijgt) kan zich in verbinding stellen met het secretariaat van de PGG.

Agenda
10.00: Zaal open, verse koffie.
10.30: Lezing door A. van Geelen van de Onderwijs gg: 'Enige onderwijskundige aspecten van educatieve software en het denken over deze problemen'.
12.00: Lunchpauze.
12.30: Lezing door B. Fledderman van de Pascal gg: 'De ontwikkeling van educatieve software en enige programmeeraspecten'.
13.45: Presentatie door C. Binkhorst van de TPW-werkgroep.
14.30: Discussie. Vragen kunnen schriftelijk worden ingediend. Met medewerking van een panel worden deze bediscussieerd en beantwoord.
16.00: Sluiting.

Blaise
Tussen de bedrijven door bestaat de mogelijkheid kennis te maken met Blaise, het tijdschrift voor de Pascal-programmeur. De redactie is vertegenwoordigd. Er zijn inkijkexemplaren en u kunt meteen abonnee (ƒ 20,-) worden. Ook kunt u een keuze maken uit de Pascal software-catalogus:
- Flop van de dag: diskettes met recente en geselecteerde Pascal-sources.
- Specials: diskettes met op Pascal-programmeurs gerichte toolboxen en utility's.
- Flop uit de muur: u stelt uw eigen selectie van losse programma's samen.

Contacten
De Pascal gebruikersdagen zijn er in de eerste plaats om contacten tussen liefhebbers van de taal Pascal mogelijk te maken. In het programma is daarvoor tijd ingeruimd. Ook als u (nog) geen lid bent van de Pascal gg bent u van harte welkom. Maar waarom zou u geen lid worden? Als HCC-lid hebt u het voorrecht om, door slechts het kaartje in deze Nieuwsbrief in te vullen, gratis of tegen geringe vergoeding lid te worden van de Pascal gg. We sturen voor elke gebruikersdag een mailing aan al onze leden. Heeft u niets ontvangen? Dan graag een reactie aan ons secretariaat! Voor kopij en alle andere zaken omtrent Blaise kunt u schrijven naar de redactie, p.a. R.F. van Naerssen, Pijlstaartlaan 16, 3645 GS Vinkeveen.
Betalingen, ook voor de 'flop van de dag' en Blaise: gironummer 2708092, t.n.v. HCC Pascal gg in Halsteren. Vermeldt het doel van de betaling en het diskette-formaat. Bij betalingen via Girotel uw volledige adres vermelden!

Paul Uljé

HCC Sharp/MZ gg

De komende maand staan er weer diverse regionale bijeenkomsten gepland:
12 okt: Goirle
13 okt: Den Haag
19 okt: Eindhoven
21 okt: Leeuwarden
26 okt: Roosendaal
31 okt: Groningen

Net als op de landelijke bijeenkomsten zijn weer allerlei artikelen van de Sharp gg verkrijgbaar. Wie helemaal zeker wil zijn, kan uiteraard vooraf even contact opnemen met de regiocoördinator. Bovendien kun je er uiteenlopende ervaringen uitwisselen. Iedereen, van jong tot oud, is van harte welkom.

Pocket-computers
Om op pocket-computers programma's te kunnen bewaren is een cassette-interface een veel gebruikte oplossing. Deze aansluiting heeft veel overeenkomsten met de signalen van een RS232-interface. Het blad Elektuur geeft in haar juli/augustus nummer een schakeling om de signaalniveaus om te zetten. Zo wordt het mogelijk verbinding te maken met een andere computer. Het kleine toetsenbord hoeft dan al helemaal geen probleem meer te zijn bij het programmeren.

HCC-dagen
Om de bezoekers ook dit jaar weer van een ruime en gevulde stand te voorzien zijn we op zoek naar geschikte demonstraties. Nu is niet alles wat met de Sharp-computer mogelijk is ook visueel interessant. Maar het is natuurlijk wel een uitdaging zijn/haar creatie aan duizenden passanten te tonen! Ik denk bijvoorbeeld aan de makers van de standaardcassettes. Met een geringe aanpassing zitten daar leuke demo's tussen. Over allerlei praktische zaken kunt u contact opnemen met onze voorzitter Hans Niessen.

Jan Jonkman

HCC Sinclair gg

Ons nieuwe terminalprogramma 'Specterm' loopt prima, in dubbel opzicht. Het wordt steeds vaker gedownload en gebruikt, bovendien werkt het (bijna) feilloos. In de tweede versie zijn hopelijk alle bugs verdwenen en werd het programma op een aantal punten versneld. Vooral de versies voor VTX5000 en VTX711 zijn heel mooi geworden: ze scrollen nu echt zoals het hoort, dat wil zeggen na elke regel. Bij de versies voor de soft-

warematige RS232-interfaces is dat helaas niet mogelijk, maar de gekozen oplossing is zeer elegant.

Gebruikersdagen

De laatste Sinclair-dag op 24 augustus was vrij rustig. De aantrekkingskracht van de zon was sommigen natuurlijk te groot. Toch blijft het ons verbazen dat er steeds weer nieuwe gezichten zijn. Soms zijn het 'nieuwe' gebruikers, maar heel vaak betreft het dan mensen die al jaren met een ZX Spectrum werken. Dit jaar is er nog een gebruikersdag op 26 oktober, van 10.00-16.00 uur in het HCC-kantoor te Houten.

HCC-Dagen

Vanzelfsprekend zal de Sinclair gg er ook weer zijn. Verschillende regionale groepen hebben al een uitnodiging ontvangen om zich te presenteren. Als u op die dagen een leuke toepassing wilt demonstreren (hardware of software), neem dan even contact op met de secretaris. Adres en telefoonnummer staan zoals gebruikelijk in deze Nieuwsbrief.

Kees Versluis

HCC Watersport gg

Nu het vaarseizoen zo goed als achter de rug is, komen wij weer in de picture. Een aantal actieve leden heeft intussen niet stilgezeten. Het Fido-net is de afgelopen maanden uitgebreid met een watersport-databank, die is ondergebracht bij het knooppunt Emmen-1. Beheerder Frank Heldens heeft het er maar druk mee. Zijn grootste wens is dat gebruikers niet alleen downloaden, maar af en toe ook een kleinigheidje willen uploaden, zodat de voorraad watersportprogramma's groter en groter zal worden. Ook doet hij zijn best om specifiek voor de watersporter een mogelijkheid tot het uitwisselen van berichten en nieuwtjes te scheppen. Voor eventuele vragen of inlichtingen is Frank te bereiken via het Fidonet en op zijn (privé) telefoonnummer 05990-21298.

Hobbel

Ook de afdeling Maritieme Interfacing heeft niet alleen maar gevaren. Peter van de Boogaard uit Hoorn heeft zijn NMEA- interface vervolmaakt en is nu bezig met een communicatieprogramma in BASIC. Uiteindelijk moet alle informatie van het plaatsbepalings-systeem door de computer begrepen en verwerkt kunnen worden. Het probleem is vooralsnog dat hij zelf geen plaatsbepalings-systeem bezit om zijn hard- en software te kunnen testen. Zijn oplossing voor deze hobbel is geniaal te noemen. Hij neemt zijn boeltje gewoon mee naar de grote bijeenkomst van 20 oktober.

Eenieder die een plaatsbepalings-systeem, AP-navigator, GPS, Loran-C of andere Decca-navigator bezit, kan bij Peter langs gaan om te kijken of er een signaal uit het kastje komt dat door een computer kan worden opgepikt. Peter heeft de beschikking over 12 Volt boordspanning en een groot aantal klemmetjes. Vergeet behalve het te testen apparaat ook het boekje met de aansluitgegevens niet, anders wordt het meer pennetjes uitzoeken dan beeldscherm kijken.

Bijeenkomst

De jaarlijkse vergadering van 20 oktober wordt gehouden in het hoofdkantoor van de HCC te Houten. Er zullen een aantal activiteiten plaatsvinden, waaronder de nodige demonstraties door importeurs en/of fabrikanten van watersportsoftware. Maar ook zal er een bestuur moeten worden gekozen en zullen er nieuwe afdelingen binnen de Watersport gg worden geformeerd. Tevens moeten we ons verder beraden op de toekomst. Alle leden van onze gg zullen nog een persoonlijke uitnodiging voor de bijeenkomst ontvangen, of hebben deze inmiddels al gekregen.

Lid worden van de Watersport gg kan nog steeds het best via het hoofdkantoor van de HCC, maar voor alle andere zaken kunt u zich wenden tot Jaap Gestman Geradts, secretaris (010-4854907).

IBM demonstreert nieuwe OS/2

Het gonst al enige tijd van de geruchten in besturingsland. IBM is namelijk bezig met een nieuwe versie van OS/2 en zal deze komen demonstreren bij de IBM-PC gg. De vooraankondiging van IBM liegt er niet om: 'a better DOS than DOS', 'a better Windows than Windows' en 'a better OS/2 than OS/2 (versie 1.3)'.

1. Versie 2.0 is een echt 32-bits multi-tasking besturingssysteem dat niet alleen geschikt is voor OS/2 software, maar dat ook zondermeer DOS- en Windows-programma's kan draaien.
2. De DOS-optie binnen versie 2.0 heet 'multiple virtual DOS'. Dat wil zeggen: meerdere DOS-sessies met per sessie een complete DOS-omgeving. OS/2 voert voor alle sessies de 'centrale systeemtaken' uit, zoals bijvoorbeeld de interfacing met de hardware (muis, netwerk, CD-ROM drive, enzovoort). Daardoor blijft er per DOS-sessie altijd 641 Kb RAM geheugen over.

Uniek

Wilt u dit alles in werkelijkheid zien gebeuren? Kom dan op zaterdag 12 oktober naar de landelijke gebruikersdag van de HCC IBM-PC gg. Daar vertoont een vertegenwoordiging van IBM namelijk alle mogelijkheden van het programma aan de hand van een pre-release.

Lees voor het volledige programma van de landelijke gebruikersdag in de rubriek 'Verenigingsnieuws' in de `gele pagina's' bij de aankondiging door de IBM-PC gg. In het volgende nummer van de Nieuwsbrief treft u een verslag van de bevindingen en natuurlijk een test!

N.B. In Nieuwsbrief 143 was de vooraankondiging van deze gebruikersdag van de IBM-PC gg uit de rubriek 'Gebruikersgroepen' helaas weggevallen. (Red.)

Johan Hageman

Nieuwe hardware Fido Delft-1

HCC Fido Delft-1 is voorzien van nieuwe apparatuur: een AT 385 (25 Mhz) met een intern geheugen van 2Mb, waarmee het voortaan mogelijk is om onderhoud aan het BBS uit te voeren zonder dat het 'uit de lucht' gaat. De apparatuur is beschikbaar gesteld door EPC Translux BV. EPC Translux is een leverancier van computers en randapparatuur uit de Haagse Weimarstraat. HCC Fido Delft-1 is een BBS van de afdeling Zoetermeer-Delft-Den Haag em is dagelijks bereikbaar van zeven uur 's morgens tot één uur 's nachts.

Foto: de heer M. de Jong van EPC Translux overhandigde de computer aan sysop Theo Timan.

Onder redactie van Marc van Munnen

Hieronder en hiernaast een overzicht van de verkrijgbare public domain diskettes van de MSX gg. De codering tussen () heeft de volgende betekenis:
*.= NIEUWE Diskette
** = Diskette-inhoud VERNIEUWD
E = Enkelzijdige diskette
D = Dubbelzijdige diskette
2 = Dubbelzijdige diskette, op verzoek leverbaar op twee enkelzijdige diskettes (meerprijs ƒ 5.- per diskette inclusief porto).

Datacommunicatie

PD001 (E) Communicatie-software voor Philips NMS 1250 modem.
PD028 (E) Communicatie-software voor MT-Telcom (II) MK PD 026.
PD058 (2) Nieuwe communicatiesoftware voor Teltron 1200 MSX, MT Telcom en Philips NMS 1250.
PD071 (2*) FBBS 2.2 - Maak uw eigen BBS met uw MT Telcom.
PD072 (2*) BBS vs 1.10 - Maak uw eigen BBS met uw Philips NMS 1250.
PD073 (2*) Ymodem vs 2.0 voor Philips NMS 1210/11, RS232 Interface en Ymodem vs 2.0 voor Philips NMS 1250 modem (ANSI/IBM monochroom).
PD074 (E*) MOD vs 6.2 en 6.31 voor de MT Telcom/Girotel modems, ANSI kleur, IBM karakters, Xmodem CRC en Ymodem Batch CRC.

Disk- en archiverings-utility's

PD002 (E) Archive- en Libraryprogramma's, RAM-disk, dBase II kaartenbak, fonts, fisk utility's.
+PD003 (E) Disk Doctor (auteur: Uwe Schröder, MSX/SVI Computer Club BRD) en diskhulpprogramma's.

Programmeertalen

PD004 (E) ZSC - Small C Compiler / ZSM - Z80 Assembler HCC-MSX gg X 29/MK PD 004.
PD007 (E) E Basic compiler (geen MSX Basic compiler) HCC-MSX gg X03-X04/MK PD 010.
PD008 (E) Turbo Pascal Programming Tools - v/h HCC-MSX gg X 31 SIG/M Vol. 291 / HCC CP/M GG Vol. 1291 / MK PD 018.
PD009 (E) Turbo Pascal Programming Tools - v/h HCC-MSX gg X 32 SIG/M Vol. 292 / HCC CP/M gg Vol. 1292 / MK PD 015.
PD047 (E) Programma Bibliotheek voor Turbo Pascal vs 3.0 door Martijn Dekker.

Tekstverwerking en databases

PD005 (D) Sony's Hi-Brid vs 1.10, aangepast voor MSX2 met 64 K RAM en DZ drive.
PD014 (E)** TED - Tekstverwerker/editor - Demoversie # 2.6 (c) 1991 JOS-TEL. Deze demo mag vrij worden gekopieerd. Bestelinfo op disk.
PD010 (E) Documentatiefiles (deels in Tasword MSX2 formaat).
PD049 (E) Index software Database Datar MCM base, bewerking MK PD 055 / MCM B5.

CP/M en MSX-DOS

PD006 (E) Diverse CP/M programma's voor MSX-DOS (Disk 1), HCC MSX gg X01, X02 en X03 / MK PD 014.
PD011 (E) Diverse CP/M programma's voor MSX-DOS (Disk 2), HCC-MSX gg X04, X05 en X29 / MK-PD 013 (gedeeltelijk).
PD012 (E) Diverse CP/M programma's voor MSX-DOS (Disk 3), MK-PD 011.
PD013 (E) RAM-disk (met aangepaste MSX-DOS files) door Job van Broekhuijze, Rijnsingel 13, 2987 SB Ridderkerk, telefoon 01804-11221.
PD030 (E) 28 MSX-DOS utility's, MK PD 028.
PD055 (E)** Memory Manager vs 1.1 en 2.2 / Bestandskopieerder / ARK vs 1.1 / MSX UNZIP. Verzameld door TowerSoft voor HCC MSX gg, MCM B27/1 (ged.).
PD056 (E) MSX-DOS en CP/M utility's / Genealogie (Explore) v/h X 030 MSX gg.

Basic-programma's (spelletjes en utility's)

PD015 (E) Diverse Basic spelletjes, MK PD 001.
PD016 (E) Diverse Basic utility's, MK PD 002.
PD019 (E) Mouse-CAD, een technisch tekenprogramma (MSX2 + muis), MK PD 009.
PD020 (E) Cursus Basic en Disk-Basic/MSX-DOS, MK PD 012.
PD026 (E) Diverse Basic spelletjes 2, MK PD 023.
PD027 (E) Diverse Basic utility's, MK PD 024.
PD029 (E) Diverse Basic programma's, MK PD 027.
PD031 (E) Diverse programma's; MK PD 029.
PD032 (E) Diverse Basic spelletjes, MK PD 031.
PD034 (E) MSX Basic cursus, MK PD 033.
PD035 (E) Diverse Basic spelletjes, MK PD 034.
PD036 (E) Diverse muziekstukken, MK PD 036 / Lied 001 MSX gg West Brabant.
PD044 (E) Diverse programma's van de fam. Hardeman, MK PD 061 / MCM B 11.
PD045 (E) Triviant en andere spelletjes, MK PD 060 / MCM B 10.
PD048 (E) Diverse Basic programma's en tools, ontleend aan MK PD 56 / 57 en HCC MSX gg I/O diskettes.

Financiële programma's

PD017 (E) Een aantal financiële programma's, MK PD 005.
PD018 (E) Factureringsprogramma met debiteuren en crediteuren, MK PD 008.
PD021 (E) Kasboek, MK PD 017.
PD046 (E) Energie, hypotheek, autokosten, wiskunde, sprite editor, graphics, MK PD 059 / MCM B 9.
PD052 (E) Database en voorraadbeheer, MK PD 052 / MCM B 2.

Kopiëren (diskcopy) MSX2

PD051 (2) Kopieerprogramma's [1].
PD057 (2) Kopieerprogramma's [2], de nieuwste, ook kopiëren op ongeformatteerde diskettes.

dBASE II

PD101 (E) Leer met dBase II werken, MK PD 150.
PD102 (E) dBase II programma's, Creator and Reporter Program Generators, MK PD 151 - Oxstat Evaluation Package.
PD103 (E) dBase II toepassingen - Adressen, boeken, muziek, software, MK PD 152
PD104 (E) dBase II Explore stamboomprogramma - zie ook PD 056 en MK PD 153.
PD105 (E) dBase II utility's 1, MK PD 154.
PD106 (E) dBase II utility's 2 - OS-CP/M 006 First Osborne Group, MK PD 155.
PD107 (E) dBase II utility's - OS-CP/M 046 First Osborne Group, MK PD 156.

Dynamic Publisher

PD201 (E) HCC MSX gg verzameling 01 (Stempels A-D).
PD202 (E) HCC MSX gg verzameling 02 (Stempels E-J).
PD203 (E) HCC MSX gg verzameling 03 (Stempels K-O).
PD204 (E) HCC MSX gg verzameling 04 (Stempels Q-Z).
PD205 (E) HCC MSX gg verzameling 05 (printerfonts).

Demo's

PD022 (D) Celesta - The one and only Beastie Crackers Picture Demo #2, MK PD 043.
PD023 (E) F.A.C. Demo #1 (SCC-cartrigde aanbevolen), MK PD 041.
PD024 (E) Ferrari - De Ferrari Testarossa van alle kanten belicht, MK PD 021.
PD025 (D) Le TI Organisation presents *XYLONITE*, MK PD 042.
PD033 (E) Philips NMS 8280 videographics demo, MK PD 032.
PD042 (E) Complete demo van Laurens Rutten van de TV-serie Starcom, MK PD 063 / MCM B 13.
PD043 (E) Penguin adventure demo, MK PD 062 / MCM B 12.
PD050 (D) Star Wars van Laurens Rutten, MK PD 054 / MCM B 4.
PD053 (D) FAC Demo 'The Revolution' voor Philips muziekmodule, MK PD 037.
PD054 (D) FAC Demo IV "Power Tower" voor Philips muziekmodule.
PD059 (D) MSX2 Plus + FM-PAC demo, met speciaal laadprogramma om de plaatjes ook op MSX2 screen 8 te bekijken.
PD060 (E) StarCracks en Micronics presenteren: *Lightning*, The Real Anti Commodore Demo / MSX2 en FM-PAC.
PD061 (*D) FAC's Synth Power #1 - Nieuwe melodieën voor de muziekmodule.
PD062 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #1: Graphics 1.
PD063 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #2: Strippoker+ (boven de 18).

PD064 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #3: Buffalo Bill's Wild West Show.
PD065 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #4: Spellen 1.
PD066 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #5: Spellen 2.
PD067 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #6: Summer Olympiad.
PD068 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #7: Teenage Queen (boven de 18).
PD069 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #8: America's Girls Heart Breakers 1 (hardcore voor boven de 18).
PD070 (*D) Atari ST graphics op MSX Screen 7 #9: America's Girls Heart Breakers 2 (hardcore voor boven de 18).

Educatief

PD037 (E) Diverse educatieve programma's.
PD038 (E) RSOI TAAL 1, MK PD 039 / EDU 1 MSX gg West-Brabant.
PD039 (E) RSOI Taal 2, MK PD 040 / EDU 2 MSX gg West-Brabant.
PD040 (E) RSOI wereldoriëntatie, MK PD 045 / EDU 4 MSX gg West-Brabant.
PD041 (E) Complete cursus MSX en programmeren in Basic, MK **PD 044** / EDU 3 MSX gg West-Brabant.

Catalogus

PD000 (E) Complete catalogus van de PD software op diskette.
CATALOG Complete catalogus in druk, formaat A4.

Bestellingen

Alle diskettes die per post moeten worden verzonden kosten *f* 12,50 inclusief BTW en portokosten. Zie echter ook onze speciale aanbieding hieronder!
Op beurzen en gebruikersdagen gaan de diskettes voor *f* 10,- van de hand. Een uitzondering wordt gemaakt voor de demodiskette van TED: vanwege het goede doel rekenen we u hiervoor slechts *f* 5,-.
Postverzending van de gedrukte catalogus kost *f* 10,-. Vermeld dan CATALOG bij uw bestelling.
NIEUW: tegen een meerprijs van *f* 5.- is op dubbelzijdige diskettes opgenomen software leverbaar op twee enkelzijdige diskettes. De betreffende diskettes zijn aangegeven met (2). Geef dit s.v.p. op bij uw bestelling.

Postbestelling

Stuur een gegarandeerde girobetaalkaart of Eurocheque aan de librarian. Desgewenst mag u de kaart of cheque aangetekend versturen. Vermeld op de kaart of cheque het totaalbedrag van uw bestelling. Geef in een begeleidend briefje even op welke diskettes u toegezonden wilt hebben. (PD-nummers c.q. CATALOG)

Aanbieding

Voor elke *f* 100.- die u aan diskettes bestelt mag u twee extra diskettes méér bestellen. U krijgt dan dus 10 diskettes voor de prijs van 8, 20 voor de prijs van 16, enzovoort.
Let op dat u de girokaart of cheque volledig invult, dus het bedrag, uw handtekening en uw pasnummer. Vul liever geen gironummer of naam in. Dit doen wij voor u.
U kunt niet meer op de giro van de MSX gebruikersgroep storten. Echter wel op giro 1438112, t.n.v. B. E. Doedens te Oude Pekela.
Cheques of girokaarten zonder handtekening en/of pasnummer worden niet in behandeling genomen. Giro-overschrijvingskaarten mogen worden gebruikt, als u instemt met enige vertraging in de afhandeling. Uw overschrijvingskaart wordt namelijk eerst geïncasseerd, voordat wij de bestelling afhandelen.
Stuur bij voorkeur geen geld. Doet u dit wel, dan aangetekend. Volgens de voorwaarden van de PTT moet geld namelijk altijd aangetekend worden verzonden. Strafporto wegens het niet voldoen aan de PTT-voorschriften wordt door de MSX-gebruikersgroep niet geaccepteerd. Een dergelijke zending gaat dus retour afzender. Neem daarom geen risico.
N.B. Verwissel de MSX PD Software niet met de software van de Pascal gg. DOS software kunnen we echt niet leveren.

MSX Gebruikers Groep
Public Domain Software
Librarian: Ben Doedens
Veemstede 27
9665 EA Oude Pekela
Giro 1438112 t.n.v. B.E. Doedens
Telefoon 05978-13218 (info tussen 19.00 en 20.00 uur)
BBS MSX gg: 05978-18902 (filegebied 'PD Bestelservice')

Ben Doedens

De laatste tijd zijn de volgende nieuwe schijfjes bij de Pascal gg uitgebracht:

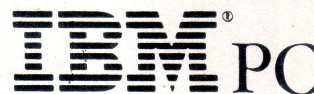
Flop van de dag 11 (9 feb. 1991) Code uit Blaise 13 en 14. Eerste hulpprogramma's voor TP 6.0. Voorbeelden van recursie. Unit voor stringbehandeling. Vervanging van SYSTEM-unit. BGI driver voor super VGA. Standaard file-I/O implementatie. Gebruik van 386 code in TP 5.5. Omzetten van TPU-file in Assembler.
Flop van de dag 12 (1 jun 1991) Code uit Blaise 15 en 16. Turbo 6.0 versies van string- en systemunits van Eagle. Code om Turbo Vision in grafische mode te gebruiken. Tijdsbepaling in hoge resolutie. SoundBlaster kaartaansturing.
Special 8 - Editors voor Turbo Pascal Twee editors die bedoeld zijn als vervangers van de ingebouwde editor van TP. PasEd is voornamelijk voor TP 5.x, heeft multi-file en windows, terwijl Unity een algemene programmeurseditor is die met verscheidene compilers kan werken.
Special 9 en 10 - TechnoJock Object Toolkit Een objectgeoriënteerde versie van de toolbox van Special 6, dus alleen voor TP 5.5 en later. Veel uitgebreider geworden en weer met complete broncode.

Bestellen

Alle Pascal gg floppen zijn te bestellen door overmaking van *f* 5,- per schijf (zowel 5,25 als 3,5 inch) op giro 2708092 t.n.v. Pascal gg te Halsteren. Per zending komen daar de volgende portokosten bij: *f* 2,50 voor 1 flop, *f* 3,50 bij bestelling van 2 tot en met 5 tegelijk, *f* 5,- voor 6 tot en met 10, *f* 7,50 daarboven. De floppen zijn ook zonder porto verkrijgbaar op de gebruikersdagen van de Pascal gg.

N.B. Verwissel de Pascal gg floppen niet met de software van de MSX gg. MSX software kunnen we echt niet leveren.

Eef Hartman

Gebruikersgroep

PCNL-diskettes

De hier genoemde diskettes zijn afkomstig uit de PDS Software Bibliotheek van de IBM-PC gg. Al deze PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. Zie voor bestelnummers, prijzen en de 10% korting voor leden van de IBM-PC gg de vier IBM-PC gg pagina's elders in deze HCC Nieuwsbrief. Als u combineert met een bestelling uit deze pagina's betaalt u maar één keer verzendkosten. Bij vrijwel elk programma is (vaak Engelstalige) documentatie aanwezig op de diskette.

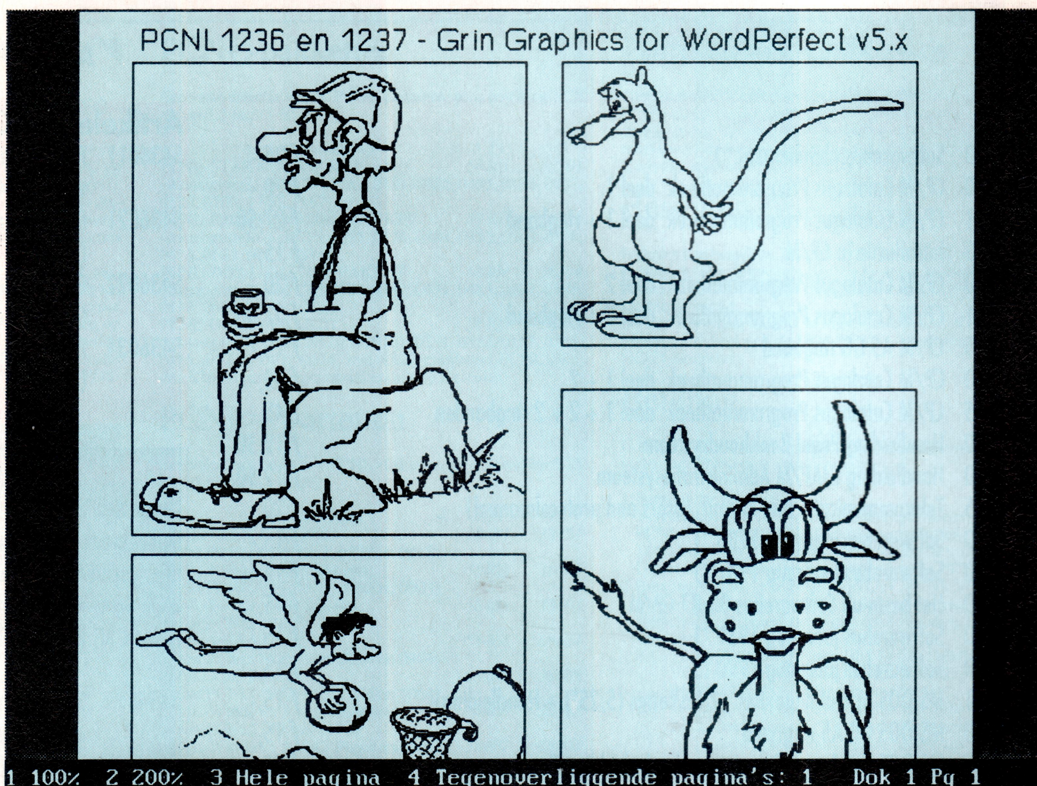
Lege diskettes

Speciale actie van de IBM-PC gg: u ontvangt bij aanschaf van losse PCNL-diskettes gratis lege merkdiskettes. Kijk voor details op de vier IBM-PC gg pagina's elders in deze HCC Nieuwsbrief.

PCNL1215 - WORLD v2.99 & GEONET v1.1. World toont op het scherm kaarten van de wereldbol vanuit verschillende punten op aarde met een variabele vergrotingsfactor. Het programma bevat ook de positie van een aantal wereldsteden, zodat de afstand op het scherm getoond en berekend kan worden. Naast geografische informatie toont het programma ook de routes van wervelstormen uit de jaren 1985 tot en met 1989. Voor dit programma is CGA of EGA vereist. Printen werkt alleen via screendumps.
Geonet is een programma om drie-dimensionale oppervlakken te tekenen, uitgaande van een (X,Y,Z)-dataset. Het programma is oorspronkelijk ontwikkeld voor het vinden van olie m.b.v. seismologische gegevens. Op diskette zijn een aantal voorbeeldbestanden aanwezig. De hoogteverschillen in de plaatjes worden geaccentueerd door kleurverschillen. Het programma vereist een EGA-kaart, een harde schijf wordt aangeraden. Printen kan op EPSON MX of compatibele matrixprinters.

PCNL1216 tot en met 1218 - FAMILY HISTORY SYSTEM (JULY '90). Compleet genealogieprogramma voor het maken en met de computer bijhouden

van een complete stamboom. Met dit programma kunnen vrijwel alle standaard genealogische rapporten gemaakt worden van voorouders, nakomelingen, verwanten, familiegroepen, boomdiagrammen etc. Op een harde schijf (niet vereist) kunnen 9999 personen in de stamboom worden opgenomen. Disk 1216 bevat de uitgebreide (Engelstalige) documentatie en de installatievoorschriften. Op de schijven 1217 en 1218 bevinden zich de programma's en twee voorbeeldstambomen (afstamming van Adam en Eva en Engelse koninklijk huis). Van deze versie is geen Quick Basic broncode meer aanwezig op disk. Zie voor een oudere versie PCNL0820 en 0821.

PCNL1219 EN 1220 - CLASIC v1.0 & CVIEW v1.22. Shareware C-compiler die grotendeels compatibel is met de IBM C/2-compiler. Alle standaardfuncties zijn aanwezig. De documentatie is echter vooralsnog beperkt, waardoor het gebruik van de complexe functies bemoeilijkt wordt. De auteur zegt hier nog aan te werken. PCNL1219 bevat deel 1 en 2 van Clasic C. Op PCNL1220 staat naast deel 3 en 4 van Clasic C ook het programma Cview. Dit is een programma dat C-broncode netjes geformatteerd afdrukt. Cview laat de tekst automatisch inspringen bij geneste functies, meldt een aantal soorten gemakkelijk traceerbare fouten en produceert desgewenst een cross-reference tabel.

PCNL1223 - MINERAL MASTERY. Educatief programma om meer te weten te komen van mineralen. Met dit programma is het mogelijk om meer dan tweehonderd verschillende typen mineralen te benoemen, aan de hand van de gegevens in MM. Het programma heeft on-line (Engelstalige) helpinformatie, is menugestuurd en heeft de mogelijkheid om lessen te maken. Geheugen minimaal 512 Kb, harde schijf gewenst.

PCNL1224 - INFOSYS UTILITY DISK. Diskette met vier nuttige programma's. Infosys v1.3 (geeft informatie over het systeem en voert enkele tests uit), TSRCalc (geheugenresidente calculator met vier functies), Scrnblank (kan ook actieve Lotus worksheet tonen), Noah v3.0 (bijzonder compressieprogramma, echter alleen geschikt voor losse bestanden).

PCNL1225 - CHARTS UNLIMITED v1.9 & ANIMATETHIS. Charts Unlimited gebruikt een spreadsheetachtige aanpak voor het maken van allerlei soorten plaatjes, floor plans, flowcharts etc. Figuren kunnen ook gecombineerd worden en er kunnen symbolen e.d. worden toegevoegd. Een groot aantal matrixprinters wordt ondersteund en het draait op CGA en Hercules. Animatethis is een set programma's om simpele animaties mee te maken en te vertonen op het scherm (CGA-scherm vereist).

PCNL1226 - DYNAMIC SYSTEM MODELLING. DSM is een programma om door middel van simulaties het gedrag van fysische processen in hun onderlinge samenhang te voorspellen. Hierbij worden modellen gemaakt van het tijdsafhankelijke gedrag van dergelijke systemen. DSM biedt een interactieve omgeving om tijdsafhankelijke differentiaalvergelijkingen op te lossen en grafisch weer te geven. Een PC met twee diskdrives en een grafische kaart is voldoende, een snelle PC met coprocessor is een aanrader.

PCNL1228 - SKYGLOBE v1.3 AND SEESTARS. Twee astronomieprogramma's om meer te leren over de sterren die aan de hemel staan. Skyglobe laat de hemel zien met een aantal bekende sterrenconstellaties. Extra details kunnen worden toegevoegd met simpele commando's. Seestars is eigenlijk een demo-versie, die sterren laat zien als grotere of kleinere vlekken. Door de ster aan te wijzen krijgt u meer informatie over de betreffende ster. Skyglobe draait op CGA, EGA en VGA. Voor Seestars zijn EGA of VGA en een muis vereist.

PCNL1236 EN 1237 - GRIN GRAPHICS FOR WORDPERFECT. Twee diskettes met leuke zwart-wit plaatjes voor gebruik als clipart in WordPerfect. De GG-files zijn op deze diskettes aanwezig in WPG-formaat. De plaatjes zijn rechtstreeks te importeren in WP v5.x. (druk vanuit hoofdscherm op ,Alt-F9,1,1,1 en type de volledige naam in van de WPG-file). Totaal zijn er 160 plaatjes aanwezig (uitgepakt meer dan 1 Megabyte!), met o.a.: beer die limonade drinkt, jongetje met pet, man met stofzuiger, man achter PC, dokter, zittende hond, getrouwd stelletje, denkende man, Batman-kloon, dinosaurus, etc. De WPG-files op deze diskettes kunnen met bijvoorbeeld Graphics Workshop (PCNL1199) ook worden omgezet in andere formaten (PCX, TIF etc.). Op de diskettes PCNL1238 en 1239 zijn ze aanwezig in het BMP-formaat (van Windows 3).

PCNL1238 EN 1239 - GRIN GRAPHICS FOR WINDOWS 3. Twee diskettes met leuke zwart-wit plaatjes in het BMP-formaat. Dezelfde afbeeldingen als op de diskettes PCNL1236 en 1237. Dit formaat plaatjes kan worden ingelezen in Paintbrush van Windows 3 of in DTP- en tekenprogramma's en worden gebruikt als clipart (voor bijvoorbeeld PageMaker, CorelDraw, Word for Windows, Ami Professional etc.). De BMP-bestanden op deze diskettes kunnen met Paintbrush ook worden omgezet in het PCX-formaat (laadt ze met Paintbrush en kies bij 'File'-'Save as' voor de optie 'PCX').

Johan Hageman

In de rubriek Publish Ware kan elke afdeling of gebruikersgroep van de HCC haar softwarebibliotheek van public domain en shareware software onder de aandacht brengen. Bijdragen graag in ASCII, Word-, WordStar- of WordPerfect-formaat, zonder opmaakcodes. Harde returns alleen bij einde alinea. Afbeeldingen in elk gangbaar grafisch formaat zijn welkom. Bijdragen kunnen van redactiewege worden ingekort en verspreid over meer afleveringen.

Kopij voor Publish Ware kan ingeleverd worden op de Redactie-Fido in Houten, telefoon 03403-78220, file area 5.

Uiterste termijn inzending voor HCC Nieuwsbrief 147 (december): 15 oktober 1991.

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement *)	ƒ 25,-
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1	ƒ 20,-
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,-
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2	ƒ 20,-
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek deel 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG ringband	ƒ 15,-
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,-
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocolmanual)	ƒ 20,-
5409600	Softwarebus jaargang 1986 *)	ƒ 15,-
5409700	Softwarebus jaargang 1987 *)	ƒ 15,-
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,-
5409900	Softwarebus jaargang 1989 *)	ƒ 15,-
5409990	Softwarebus jaargang 1990 *)	ƒ 15,-
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 Diskettes (5,25") + Handleiding)	ƒ 15,-
5427100	MS-DOS GG A5 ringband	ƒ 15,-
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2	ƒ 30,-
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 1 + 2 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4	ƒ 30,-
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 3 + 4 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem MS-DOS versie	ƒ 15,-
5427500	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6	ƒ 30,-
5427520	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 5 + 6 + 1 ringband	ƒ 40,-
5427700	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 7	ƒ 15,-
5427710	Handleiding Fibo Boekhoudsyst.	ƒ 15,-
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,-
5427800	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9	ƒ 30,-
5427820	MS-DOS Catalogus Programmatheek deel 8 + 9 + 1 ringband	ƒ 40,-

Olivetti supplies/add-on

8101001	Printerlint voor Olivetti DM100 printer (6 stuks) *	ƒ 125,-
8101005	Printerlint voor Olivetti DM105 (zwart)	ƒ 50,13
8101006	Printerlint voor Olivetti DM105 (kleur)	ƒ 47,58
8101050	Sprocket voor DM100 printer (voor kettingformulieren)	ƒ 95,-
8101040	Set stofhoezen Olivetti M240/280 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101041	Set stofhoezen M240/280 met kleurenscherm	ƒ 25,-
8101042	Set stofhoezen voor PC1	ƒ 25,-
8101043	Stofhoes voor Olivetti DM100 printer *	ƒ 15,-
8101044	Stofhoes voor Olivetti DM 290/292 printer	ƒ 15,-
8101045	Set stofhoezen voor Olivetti M24 met monochroom scherm	ƒ 25,-
8101046	Set stofhoezen voor Olivetti M24 kleurenscherm	ƒ 25,-
8101090	Computertafel	ƒ 200,-
8101280	Olivetti EXM2853 RAM-uitbreidingsset (18 chips) 41256/150 ns	ƒ 125,-

* Artikelnummers 8101001 (Printerlinten Olivetti DM100) en 8101043 (Stofhoes DM100 printer) zijn ook te gebruiken bij de volgende typen printers: Commodore MPS1230, Philips NMS1432 en Olivetti DM99.

Voor alle artikelvermeldingen op deze pagina's geldt een voorbehoud voor wat betreft prijswijziging, verkrijgbaarheid en eventuele zetfouten.

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Geneal_2, versie 1.94 (voor de PC-5,25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436021	Genealogieprogr. Zorn (versie mei '89) (dBase III + appl.(PC-5.25"-360 Kb)	ƒ 20,-
5436022	Genealogieprog. Zorn (versie dec. '90) (dBase IV appl. (VGA)/PC/5.25"/ 360 Kb)	ƒ 20,-
5436034	Familiegeschiedenis v. N3.2 (Hijdra) (2 disks 5,25" 360 Kb)	ƒ 25,-

Artikelen HCC Sinclair gg

Deze zijn sinds kort ook verkrijgbaar via de HCC Bestelservice. De artikelen, bestelnummers en prijzen zijn gepubliceerd in Impuls, het periodiek van de HCC Sinclair gg. Ook kan hiernaar worden geïnformeerd bij het HCC kantoor.

5454084	Sinclair Impuls, jaargang 8 nr. 4, 4e kwartaal 1990	ƒ 10,-
5454101	t/m 5454115 Sinclair Spectrum programma's, cassettes 1 - 15, per stuk	ƒ 10,-
5454151	t/m 5454153 Sinclair Onderwijs programma's, cassettes 1 -3, per stuk	ƒ 10,-
5454200	Jubileumcassette magazijnmeester	ƒ 7,50
5454601	Toetsenbordmembraam Spectrum 48	ƒ 32,-
5454702	Sinclair RS-232 interface met software (cassette)	ƒ 42,50
5454901	Print voor Stack zelfbouwmodem met beschrijving	ƒ 32,-
5454911	Pipet-flesje inkt voor printerlinten	ƒ 14,50

MS-DOS 5 Upgrade

Microsoft MS-DOS 5 Upgrade

(alleen voor leden)

6401143 MS-DOS 5 Upgrade Nederlandstalig 3,5"	ƒ 235,-
6401145 MS-DOS 5 Upgrade Nederlandstalig 5,25"	ƒ 235,-
6401153 MS-DOS 5 Upgrade Engelstalig 3,5"	ƒ 216,-
6401155 MS-DOS 5 Upgrade Engelstalig 5,25"	ƒ 216,-

Minix 1.5

Uitg. Prentice Hall (levering alleen aan HCC leden)

Op Unix gelijkend besturingssysteem voor diverse computers! Voor alle informatie en ondersteuning bent u van harte welkom bij de HCC Unix gebruikersgroep. Bestellers moeten met *een levertijd van ca. 4 weken* rekening houden.

6401300	Minix 1.5 voor de Amiga	ƒ 375,-
6401310	Minix 1.5 voor de Atari ST	ƒ 375,-
6401320	Minix 1.5 voor de IBM (3.5 ")	ƒ 375,-
6401330	Minix 1.5 voor de IBM (5.25 ")	ƒ 375,-
6401340	Minix 1.5 voor de MacIntosh	ƒ 375,-

LET OP! Prijsverhoging ingaande 1 oktober 1991!

Uitgeverij Pim Oets

6302210	Aan de slag met WordPerfect 5.1(Pieter Boonstra)	ƒ 35,-
6302215	Handleiding dBASE III plus (3e druk)	ƒ 69,-

HCC Nieuwsbrief

Abonnement HCC Nieuwsbrief België

(alleen voor HCC leden!)

3200000	HCC Nieuwsbrief België (heel kalenderjaar) (bij aanmelding gedurende het jaar wordt een korting toegepast)	ƒ 35,-

Dutchie

6310001	Dutchie 2.91d NL(5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310002	Dutchie 2.91d NL(3,5") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 79,-
6310003	Dutchie Update van 2.90c 2.91d (3,5") (alleen voorHCC-leden)	ƒ 20,-
6310005	Dutchie Update van 2.90C 2.91d (5,25") (alleen voor HCC-leden)	ƒ 20,-

N.B. De updates werken niet zonder officieel pakket!

6310150	Telstar Videotex communicatie-pakket voor de PC (5,25"diskette)	ƒ 15,-

Diverse HCC artikelen

6401205	HCCN Spelschijf 1 + 2 (5,25", MS-DOS)	ƒ 15,-

HCC Dagen 1990 spelschijf met o.m. Superfly enTetris

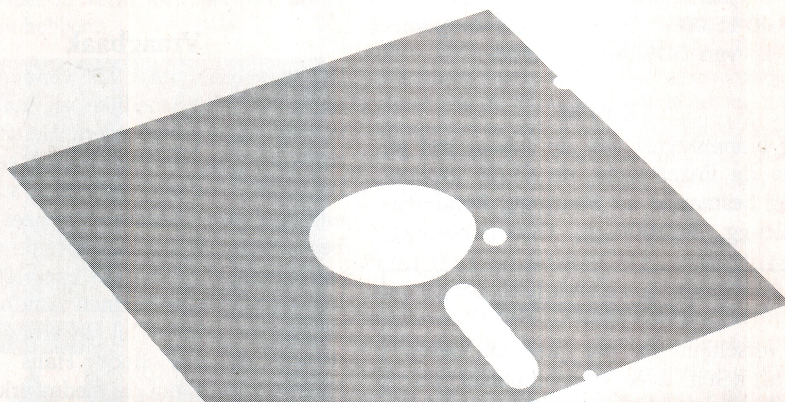
6401213	HCC Dagen 1990 spelschijf (3,5", MS-DOS)	ƒ 11,50
6401215	HCC Dagen 1990 spelschijf (5,25", MS-DOS	ƒ 10,-

HCC Nieuwsbrief

Bestelnr	Nieuwsbriefnummer	Prijs
7130126	126 maart 90	ƒ 6,-
7130127	127 april 90	ƒ 6,-
7130128	128 mei 90	ƒ 6,-
7130129	129 juni 90	ƒ 6,-
7130130	130 juli/augustus 90	ƒ 6,-
7130131	131 september 90	ƒ 6,-
7130132	132 oktober 90	ƒ 6,-
7130133	133 november 90	ƒ 6,-
7130134	134 HCC Dagen Catalogus '90	ƒ 6,-
7130135	135 december 90	ƒ 6,-
7130136	136 januari 91	ƒ 6,-
7130137	137 februari 91	ƒ 6,-
7130138	138 maart 91	ƒ 6,-
7130139	139 april 91	ƒ 6,-
7130140	140 mei 91	ƒ 6,-
7130141	141 juni 91	ƒ 6,-
7130142	142 juli/augustus 91	ƒ 6,-
7130141	143 september 91	ƒ 6,-
7130999	Beginnersnummer november ' 90	ƒ 5,-

HCC Bestelservice

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart die u elders in dit blad aantreft vermeldt u, naast uw lidmaatschapsnummer, de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na de bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

HCC diskettes

(alleen leverbaar aan HCC-leden)

6301050	HCC Diskettes 5,25" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 19,50
6301053	HCC Diskettes 3,5" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 37,50
6301060	50 HCC 5,25" diskettes met gratis diskettebak	ƒ 97,50
6301063	50 HCC 3,5" diskettes met gratis diskettebak	ƒ 187,50

DOS gebruikers groep geGevens

PC-DOS MS-DOS OS/2 CP/M

DOS GebruikersDag op 12 oktober, in de Bron

VOL. 10.1

Op 12 oktober a.s. organiseert de DOS-gg weer een gebruikersdag voor de computeraars(sters). De DGD (DOS GebruikersDag) vindt zoals altijd plaats in de Technische School 'de Bron', aan de Vader Rijndreef in Utrecht.
De deuren van de school gaan om 10.00 uur open en wij verwachten dat wij je om 16.00 de deur weer uit moeten zetten.

Wat kan je zoal vandaag van ons verwachten:

Lezingen

10.30 "Is er nog leven in CP/M?" door Ton Helwig
11.30 "Inbouwen 2e harde schijf" door André van de Wijdeven
13.00 "DOS 5.0" door Kees van der Vlies
14.15 "PCTOOLS 7.0 of 7.x" door John Lots

Workshops

11.00 HABO 2.00a o.l.v. Hans Lunsing en Herman du Rieu
13.30 HABO 2.00a o.l.v. Hans Lunsing en Herman du Rieu

Demonstraties

10.00-15.00 TeleReplica door de points van DOS-Boss-Centrum
10.00-15.00 Covox door de points van DOS-Boss-Centrum

CP/M

Bij binnenkomst van de school tref je, aan de linker zijde, de CP/M groepering bestaande uit Sharp-gg, Bondwell-/Elci-gg, PC2000-gg, OCG-Osborn-gg, Newbrain, Commodore-gg en DOS-gg. Hier kan je terecht voor alle CP/M adviezen en/of problemen op hardware en software gebied. Natuurlijk is gewoon rondkijken hier een geweldige ervaring; want hier zitten de rasechte CP/M hobbyisten.

Voor het verkrijgen van systeemgebonden software ben je hier op het juiste adres. Voor meer algemene CP/M software kan je terecht bij de ProgrammaTheek, die zich achter in de aula bevindt.

Tegenover de CP/M-groeperingen hebben we ruimte gereserveerd voor een aantal bedrijven. Speciaal willen wij u aandacht vestigen op de stand van onze vaste SoftwareBus-adverteerder Computer Center de Vries, die op deze dag met een speciale aanbieding komt.

ProgrammaTheek

Achter in de zaal staat onze ProgrammaTheek met onze gehele voorraad software. De slogan "wàt je ook bestelt, je gaat er mee naar huis" proberen wij ook vandaag weer waar te maken. Voor de produktie-afdeling hebben wij nu de beschikking over een netwerk waardoor de afwikkeling van de door jouw bestelde software nu nog sneller moet verlopen.

Vraagbaak

De vraagbaak staat als vanouds weer klaar om alle moeilijke en makkelijke vragen te beantwoorden. Helaas, onze software-verzamelbaas is niet aanwezig (vakantie), maar gelukkig staat de electronische catalogus geheel tot je beschikking. Wil je uitgebreide volume-informatie, dan ligt de complete catalogus (op papier) binnen handbereik. Beginners worden bij de vraagbaak te woord gestaan door Hans Schuts. Hans was één van de medewerkers van de cursus PC-Privé welke Teleac afgelopen voorjaar via de televisie heeft uitgezonden.

Beginners

Ook de spiksplinternieuwe Beginners-gg i.o. staat vandaag in de Bron om nieuwe beginners te verwelkomen. De gg heeft als doel om alle beginners zoveel mogelijk te ondersteunen door middel van demonstraties, lezingen en workshops.

Lezingen

Zoals je van ons gewend bent verzorgen wij ook vandaag weer voor een aantal interessante lezingen. Het tijdschema staat ergens hierboven. We proberen dit schema strak te volgen; dus kom aub op tijd.

Ton Helwig, voorzitter van de CP/M-groepering, zal om **10.30** uur de lezingenserie openen met **"Is er nog leven in CP/M"**. In drie kwartier zal Ton je proberen uitleggen waarom CP/M nog steeds een groot aantrekkingskracht op een groot aantal mensen heeft.

Om **11.30** uur begint de lezing **"Inbouwen 2e harde schijf"** door **André van de Wijdeven**. Om ongeveer 12.30 uur kan je er van verzekerd zijn dat de meest voorkomende installatieproblemen aan bod zijn gekomen. Stap voor stap wordt de installatie uitgevoerd, en na de lezing moet je in staat zijn om je eigen 2e HD zonder problemen aan de praat te krijgen.

De derde lezing, welke drie kwartier zal duren, begint om **13.00 uur**. In drie kwartier zal **Kees van der Vlies** alle voor- en nadelen van **MS-DOS 5.0** bespreken.

Om **14.15** uur hoopt **John Lots** alle voordelen van de nieuwe **PCTOOLS 7.x** op te sommen. Zoals bekend schijnt PCTOOLS 7 nogal buggy te zijn. Als

SoftwareBus

Verschijnt 6x per jaar en bevat artikelen over uiteenlopende onderwerpen en natuurlijk de volledige review-verslagen van de gereviewde volumes. Een overzicht van de allernieuwste, nog niet gerevieuwde volumes (7000-serie) treft u ook in elke SoftwareBus.

Een abonnement kost slechts 25 gulden per jaar; u kunt zich opgeven via het bestelformulier op blz 4 van deze DOSGeGevens.

Verhuizing Secretariaat

Was Wijk bij Duurstede het middelpunt van het DOS-gg gebeuren, welnu sinds augustus is dat het niet meer. Onze seretaris Ron Scheepers heeft het oude stadje aan de Lek verlaten; zijn nieuwe adres luidt:

HCC-DOSgg
Postbus 166
3890 AD Zeewolde
Telefoon: 03242-2704, ook voor de vraagbaak

op 12 oktober de nieuwste versie nog niet uit is dan bespreken we gewoon de laatste versie.

Workshop

HABO versie 2.00a is UIT! Alle HABO-gebruikers kunnen in een tweetal workshops kennismaken met deze nieuwe aanwinst. We hebben de beschikking over een tweetal systemen waarop je kunt werken onder deskundige leiding van **Hans Lunsing**, de maker van HABO, en **Herman du Rieu**, de elektronische boekhouder. De workshops worden in één van de lokalen gehouden. Kom op tijd (**11.00** of **13.30**) want we beginnen geheel volgens schema.

De HABO versie 2.00a is reeds op schijf verkrijgbaar; de gedrukte documentatie zal waarschijnlijk op 12 oktober gereed zijn. Op de schijf staat ook een handleiding met alle verbeteringen welke je kunt uitprinten.

Demonstraties

De boys van onze BulletinBoard **DOS-BOSSCentrum** zullen de gehele dag een tweetal demo's presenteren. De eerste demo bevat de overbekende remotecontroller **TeleReplica**; met TR kan je op afstand een computer bedienen.

De tweede demonstratie betreft een **muziekmaker.** Het programma zal een COVOX nadoen en draait alleen op een AT.

Het programma is voor slechts 5 gulden als **DISK van de DAG** te bemachtigen. Daarnaast moet je ook nog een eenvoudige elektronische schakeling bouwen. De DBC-points geven je alle informaties.

Boeken

Ook de boekenstand staat weer klaar voor je. Uiteraard liggen onze MS-DOS catalogi (9 delen), FIBO, HABO (2.00, als de nieuwe handleiding klaar is (en dat wordt wèl verwacht, anders de oude versie), diverse CP/M- boeken en natuurlijk onze 2-maandelijkse tijdschrift de "SoftwareBus". Voor slechts 25 gulden per jaar krijg je dit blad thuis in de bus.

2e Handsmarkt

Midden in de aula staan een aantal tafels gereserveerd voor de 2e handsmarkt. Je kunt je eigen gebruikte computer hier te koop aanbieden.

Op zaterdag 19 en zondag 20 oktober worden in **Zwolle**, in de IJsselmeerhal, HCC-computerdagen gehouden. De DOS-gg zal beide dagen aanwezig zijn.

Interview met: Hans Schuts, reviewer

Sinds enige jaren is Hans Schuts reviewer van software, die in aanmerking komt voor opname in de Programmatheek van de DOS-gebruikersgroep.
De Volumes staan met een korte beschrijving enige tijd onder beheer van de Librarian Erik de Ruijter en Hans maakt een (ruime) keus kenbaar van volumes die hem interessant lijken. Uit die keus krijgt hij dan enkele schijven toegestuurd.

Ben je gespecialiseerd in een bepaalde richting?

"Speciale belangstelling voor bepaalde software heb ik eigenlijk niet; in de loop der jaren heb ik al veel verschillende programma's bekeken. En ik kies bij voorkeur geen programma's, waarvan vaststaat dat je er gespecialiseerde kennis voor nodig hebt. De laatste tijd komt er steeds meer aanbod van Windows-programmatuur. Dat vind ik wel interessant. En daardoor bekijk ik die wat vaker dan vroeger."

Wat de tijdsbesteding betreft zegt Hans: "Het is hollen of stilstaan. Soms heb ik een periode waarin ik meer tijd ervoor heb, en dan bekijk in in een paar weken soms vier, vijf Volumes. Er gaan ook wel weken overheen dat ik er helemaal niets aan doe. Het beoordelen van de programma's op een Volumenummer kost me minimaal een avond, maar het komt vaak voor dat ik er meer avonden of weekends aan bezig ben. Vroeger waren de programma's meestal voorzien van een review uit Amerika. Tegenwoordig zijn ze vaak zo aktueel dat een Amerikaanse beoordeling (nog) niet aanwezig is. Dat betekent meer werk voor mij, maar het is wel spannender. Het is leuk werk, anders deed ik het niet, natuurlijk."

Wat vond je een slecht programma en waar ben je juist wel enthousiast over?

"Een tijd geleden had ik een programma voor het doen van de kerstinkopen. Dat was typisch Amerikaans en als database echt zó op de huisvrouw ingesteld, die het nodig vindt maanden van tevoren de kerstboodschappen te doen, dat ik daar niet zo enthousiast over was. Gelukkig stond op dezelfde schijf een historische kalender, die ik veel interessanter vond.
Goede (shareware-)programma's van de laatste tijd, die ik mij herinner waren: Explorer en Entrap, grafische adventures en behendigheidsspelen en de Hexler Fonts, door een Duitse ingenieur ontworpen printer- en schermfonts voor gebruik onder Windows.

Welke hardware gebruik je?

"Ik heb een AT 386 SX met Super VGA (1MB videogeheugen), 8 MB RAM, een hard disk en twee floppy drives. Als printer heb ik sinds kort de Star LC20.

VOL. 10.2

Update: HABO versie 2.00a

HABO = HAndig BOekhouden.

HABO is nog steeds in essentie wat het was: ons standaard boekhoudpakket voor wie

- weet wat boekhouden inhoudt, inclusief Debet en Credit
- de voorkeur geeft aan een "batch" verwerking met kontrole voor het door-boeken
- kan leven met de beperking dat er geen openstaande posten worden bijgehouden voor debiteuren en krediteuren, alleen saldi en historie
- een PC met harde schijf heeft.

Liggen je eisen en mogelijkheden op een van deze onderdelen anders, kijk dan eens naar ZAP of de Habo-voorganger FIBO.

De HABO-dokumentatie is binnenkort als los boekje bij de DOSgg te koop, toegesneden op versie 2; op disk staat update-dokumentatie voor wie de HABO 1.x dokumentatie heeft.
De belangrijkste verbeteringen in HABO 2.0 zijn:

* na inladen ZEER snel, omdat alle modulen tegelijk in het geheugen zitten; geen wachttijden meer
* veel minder diskbeslag voor programma door gebruik van PKLITE kompressie op het programma
* veel betere fout-afhandeling voor zo ongeveer alles wat je fout kunt doen, van disk-vol tot printerproblemen
* veel gebruikersvriendelijker. Zo kun je alle tekst-velden met de cursortoetsen editen, en is een boeking nog regel-voor-regel te wissen tot aan het moment dat je de HELE boeking akkoord geeft.
* muteren van de "koppel-rekeningen" in het konstantenbestand gaat nu geintegreerd met het grootboekbestand.

Er zijn twee versies, volume 2553 en 2554. Die op 2553 kost 45 K meer RAM dan de 'runtime library versie' op 2554, welke weer meer diskruimte kost. Beiden zijn geschreven in QuickBasic; GW-Basic wordt niet meer gebruikt.

In de normale ProgrammaTheek zit GEEN bronkode van Habo meer, wel de bestands-layouts. Deze bronkode is en blijft vrij verKRIJGbaar, doch niet meer vrij verSPREIDbaar; het Habo-team is wat huiverig geworden voor het, meermalen dreigende, kommercieele misbruik van het pakket. Op de schijf staat hoe je gratis aan deze kode kunt komen.

7000-software

De 7000-software is software welke nog niet door ons is gereviewd. Wij willen deze nieuwe 7000-software direkt beschikbaar stellen, maar kunnen deze via onze vraagbaken nog niet ondersteunen.
Zodra een 7000-volume gereviewd is, verandert het volumenummer in een 4000-nummer; onze bekende vraagbaak-ondersteuning geldt ook voor de 4000-serie.

Volume 7292 Deskjet softfonts/drivers voor WP5 deel I.
Een HP Deskjet met extra RAM cartridge is een populaire printer. Shareware softfonts zijn er veel, maar **zonder printer drivers** voor WP. Deze disks hebben een Dutch, Swiss en Courier font in vele grootten met de drivers.
Volume 7293 Deskjet WP5 deel II; PCGRA schermfont-editor.
Deel II van de DJ/WP kit. Verder PCGRA: maak nieuwe schermfonts voor je VGA kaart.
Volume 7294 TRW Text Report Writer; FLEX programmeurseditor.
TRW maakt van elk Ascii-bestand, ook via | en < redirection, een fraai opgemaakt rapport met kop- en voetregels. FLEX is een zeer krachtige programmeurs-editor met macro's, regels tot 999 tekens lang en meer van die hebbedingetjes.
Volume 7295 VGA mijnenveld; woordspellen; Galactic arcade
Een bonte verzameling spellen, de meesten voor gewone tekstschermen met 512 K geheugen. Alleen MF en Volcano eisen VGA.
Verder twee kruiswoord/anagram-spellen, VGA doolhoven, een arcade van twee delen (Galactic) en een arcade puzzel.
Volume 7296 JBASE Moppen-database; DDPOKER spel
JBase is een tekst-database gebaseerd op DBF bestanden. Je deelt moppen in naar onderwerp en scores.
DDPOKER is een grafisch pokerspel.
Volume 7297 PC-STAT 2.2: Statistisch systeem op 2 datasets
PC-Stat maakt eenvoudige statistische analyses en histogram-grafieken van twee gerelateerde datasets. Frequentieverdelingen, standaardafwijkingen van beide sets etc. zijn mogelijk. Import van .WKS en diverse Ascii-formaten.
Volume 7298 DOSNIX Unix-like tools; Duplicate File Locator
DOSNIX biedt een aantal Unix-afgeleide file filters en tools, zoals TEE en LS.
DFL loopt je HD door (ook **hele grote**) en toont alle dubbele bestanden (naam, datum, omvang); geregistreerde versie ook in Archives.
Volume 7299 QUESTMAKER graph. adventurebouwer; ROBOMAZE
Robomaze is een spel met KB en liefst joystick waar je de vrijheid veroveren moet.
Questmaker laat je **grafische** adventures maken, mits je met een ander programma PCX plaatjes maakt of konverteert.
Volume 7300 HYPERPAD disk #1:
HyperCard-achtige multimedia
HyperPad bestaat uit 5 disks. Kombinatie van Hypertekst met vele programmeermogelijkheden in de PadTalk taal, en een reeks kant en klare "PAD's" (vergelijkbaar met stacks). Te interfacen met C en assembler. TEXT mode, dus snel, en object-oriented.
Volume 7301 t/m 7305 HYPERPAD disk #2 t/m disk #5
Volume 7305 VISUAL BASIC libraries (demo)
Visual Basic is de Microsoft Basic voor MS-Windows:
VBTOOLS en VBARRAYS zijn uitbreidingen op Visual Basic voor o.a. stringkonversies, arraybeheer en bestandsbeheer. De versies op deze disk zijn beperkt t.o.v. de volledige (gereg.) versies.
Volume 7306 Spellen: Axtrons, Circlink, Dragons, Garden
Axtrons vecht tegen de ClyAxistrons; met vallen en geknok.
Garden laat je worstelen met insekten die al je bloemen verorberen; met, oh ironie, MUIS-ondersteuning!
Dragon: vecht met jouw draak tegen de draak van PC of 2e speler.
Volume 7307 Spellen: Spinwall, Supertrek, Tiltmaze, Triaxis
Spinwall: loop door de muren mits je de juiste sleutels kent.
Trixaxis: lastige SF-omgeving waar je de bio-zones moet beheersen
Tiltmaze: zelf te programmeren doolhof met rollende ballen.
Supertrek: Startrek met tekst-grafieken.

Volume 7308 Spellen: A Clue Solution, Mastermind, Jumpman
JumpMan: variant op PacMan; A.C.S.: Woordpuzzel; MasterMind: variatie op thema, met fruit-symbolen; Mustang: EGA/VGA arcade

VOL. 10.3

Volume 7309 Commander Keen grafisch adventure; MINEFIELD arcade.
Commander Keen is een Flash Gordon-achtige grafische adventure voor minimaal een EGA-scherm.
MINEFIELD is een arcade-spel voor VGA-graphics.
Volume 7310 DUKE NUKEM - opvolger van Commander Keen EGA-adventure
Driedelig spel, voor minimaal EGA en harddisk, met vele grafische plaatjes. In het adventure moet je de wereld beschermen tegen de gevaarlijke Dr. Proton ....
Volume 7311 Spellen: HowTwo, SpiderWeb, Rodrone, OutFox
HowTwo: bouw een robot, met mede-/tegenwerking van... robots.
SpiderWeb: spin een spinneweb met cursor of muis, om overpopulatie van vliegen te vermijden.
RODRONE: Robot ruimte-arcade.
OutFox: vang de vos met je honden, met muis-support.
Volume 7312 (Kinder-)spellen: DRESSUP, Pallanda, Vortex
Dress-Me-Up laat de speler kinderpoppen en pluche beesten aankleden en de kleren inkleuren.
Pallanda is geschikt voor kinderen die nog niet kunnen lezen, maar ook leuk voor de ouders.
Vortex is voor groteren: orkanen traceren en tegenhouden.

S5-Selectie

De S5 bestaat uit een kroonselectie van volumes, die 6x per jaar aan abonnees wordt toegezonden. De S5 is alleen per abonnement verkrijgbaar; zie verder het bestelformulier op blz 4 van deze DGG (DOS GeGevens).
De kroonselectie voor deze maand is volume 4287, met:
a) Dracula in London, een grafisch adventure. Eist een high-res grafisch scherm dus, en liefst ook nog een-kleurenmonitor. Plus een harddisk als je niet té veel wilt moeten goochelen met diskettes.
b) Tesseract - een speciaal soort tekst-adventure: de plot zelf is onduidelijk, en om díe te kunnen vinden eist enig abstract wiskundig denkwerk.

Bestelformulier

... Hierbij geef ik mij op als **lid** van de **HCC** en van de **DOS-gg** (11 Nieuwsbrieven + lid afdeling + lid DOS-gg) (excl. ƒ 10,- inschrijfgeld) 60,00

... Ik ben al lid van de HCC en geef mij hierbij op als **lid** van de **DOSgg**. (1e gebruikersgroep gratis; elke volgende ƒ 5,- extra)

Hierbij geef ik mij op als **abonné** op:

...	SoftwareBus	25,00
...	SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5) 3,5'	30,00
...	SoftwareServiceSuperSelectieSysteem (S5) 5,25'	24,00

ProgrammaTheek-Software

... Volumenummer(s) zie onder	3,5 inch	7,50
... Volumenummer(s) zie onder	5,25 inch	6,00

DOS-gg leden kunnen per bestelling per 5 volumes gratis één volume extra bestellen.

MS-DOS

	nr.	omschrijving	opm	r
...	2550	ZAP 3.0 - Zoetermeers Administratie Programma		
...	2549	CAT van de CAT MS-DOS	720K	
...	2552	Kasboek 1.1 - Nederlands huishoudboekje *Demo*		2
...	2553	HABO HAndig BOekhoudprogramma versie 2.00a standalone	HD	5
...	2554	HABO HAndig BOekhoudprogramma versie 2.00a basrun-versie	HD	5
...	2971	TeleReplica Remote Control (afstandsbediening)		5
...	4279	ARJ 2.20 - Kompakt en snel archiver-systeem	720K	4
...	4287	Adventures: zie S5 vorige pagina	HD/EGA	4

7000-Software = nog niet gereviewde software

... 7292 Deskjet softfonts/drivers voor WP5 deel I
... 7293 Deskjet WP5 deel II; PCGRA schermfont-editor.
... 7294 TRW Text Report Writer; FLEX programmeurseditor
... 7295 VGA mijnenveld; woordspellen; Galactic arcade
... 7296 JBASE Moppen-database; DDPOKER spel
... 7297 PC-STAT 2.2: Statistisch systeem op 2 datasets
... 7298 DOSNIX Unix-like tools; Duplicate File Locator
... 7299 QUESTMAKER graph. adventurebouwer; ROBOMAZE
... 7300 HYPERPAD disk #1: HyperCard-achtige multimedia
... 7301-7305 HYPERPAD disk #2-5
... 7305 VISUAL BASIC libraries (demo)
... 7306 Spellen: Axtrons, Circlink, Dragons, Garden
... 7307 Spellen: Spinwall, Supertrek, Tiltmaze, Triaxis
... 7308 Spellen: A Clue Solution, Mastermind, Jumpman
... 7309 Commander Keen grafisch adventure; MINEFIELD arcad
... 7310 DUKE NUKEM- opvolger van Commander Keen EGA-advent
... 7311 Spellen: HowTwo, SpiderWeb, Rodrone, OutFox
... 7312 (Kinder-)spellen: DRESSUP, Pallanda, Vortex

Andere volumes: ....

SoftwarePakketten

... Pakket(ten) (zie onder) 3,5"en 5,25" 25,00

3,5"	5,25"	
... 20023	... 20025	Spelletjes Pakket No 1
... 20113	... 20115	Spelletjes Pakket No 2
... 20033	... 20035	DataCom Pakket
... 20043	... 20045	OS/2 Pakket
... 20053	... 20055	Compressie Programma's
... 20063	... 20065	DOS Tools Pakket
... 20073	... 20075	WordPerfect 5 Pakket
... 20083	... 20085	Pascal Pakket
... 20093	... 20095	Database Pakket
... 20103	... 20105	Gezondheids Pakket
... 20123	... 20125	Print Utilities Pakket
... 20133	... 20135	Grafische Utilities Pakket
... 20143	... 20145	Laser/Deskjet Pakket
... 20153	... 20155	dBase Pakket
... 20163	... 20165	CP/M - MSDOS Overbruggings pakket

VOL. 10.4

Voordeelpakketten

... 20013	... 20015	Instructie Pakket	10.00
... 29003	... 29005	FIBO - FInancieel BOekhouden	20.00
... 29013	... 29015	HABO - HAndig BOekhouden	20.00
... 29023	... 29025	PEGEL - Huishoud Boekhouden	17.50
... 29033	... 29035	AsEasyAs Spreadsheet + cursus	32.00

Update

... 29043	... 29045	HABO 2,00 program-update (2 disks)	10,00

The SoftwareBox.	aantal disks	prijs
... 28010. MAXIMUS - HCC standaard BBS-systeem v.1.02A	3	ƒ 15,-
... 28020. FRONTDOOR - Mailer en Message Editor, v 1.99C	2	ƒ 10,-
... 28030. XBBS - fijnregelbaar BBS-pakket + source, v.1.17	5	ƒ 25,-
... 28040. BinkleyTerm MS-DOS - **de** mailer 4 U, v.2.40	1	ƒ 6,-/7,50
... 28050. MBM116 - Message Base Manager voor points, v.1.40B	1	ƒ 6,-/7,50

Laatste cijfer invullen: 3 voor 3,5", 5 voor 5,25"!

Per bestelling wordt ƒ 5,00 kosten berekend.
Stuur mij zo spoedig mogelijk wat ik hierboven heb aangekruist. Na ontvangst van de acceptgiro zal ik het bedrag direkt overmaken.

Gewenst MS-DOS-formaat: .... 3,5 " .... 5,25"

Naam: ....

Adres: ....

Postcode en plaats: ....

Telefoon: ....

Lidnr: ....

DOSgg-deb.nr: ....

Datum: ....

Handtekening:

In **open** envelop zonder postzegel sturen naar: **HCC DOS-gg, Antwoordnr. 3909, 3940 ZH Wijk bij Duurstede.**

Etherfaxen decoderen

Een fascinerende hobby

De fax is tegenwoordig een populair communicatiemiddel dat door bedrijven en particulieren wordt gebruikt voor het verzenden van documenten. Faxbestanden worden ook door de ether verzonden, onder andere door persbureaus. Deze manier van faxen heeft het voordeel dat een bestand slechts eenmaal verzonden hoeft te worden, terwijl het aantal ontvangers onbeperkt is. De computer stelt ons in staat om met betrekkelijk weinig hulpmiddelen deze faxdata te vertalen naar plaatjes op ons beeldscherm.

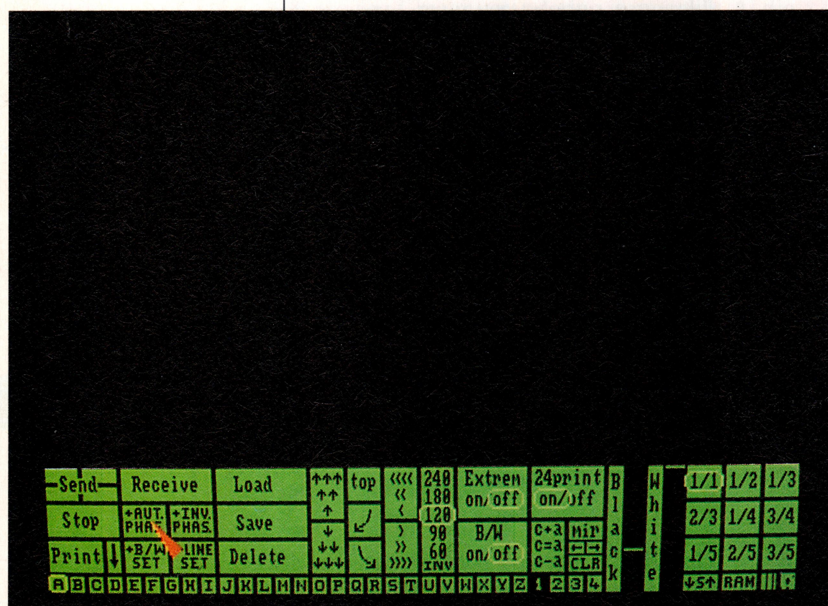
Kees Terpstra

Vroeger werd er gebruik gemaakt van de mechanische fax. De tegenwoordige faxen zijn een stuk moderner, maar hun werking berust nog steeds op hetzelfde principe. De mechanische fax is een apparaat waarop een trommel is gemonteerd, die een bepaald aantal omwentelingen per minuut maakt. Het te zenden formulier of de foto wordt op de trommel gelegd en vastgemaakt. Bij het starten van de faxmachine gaat de trommel draaien en

Plaatjes op het scherm met weinig hulpmiddelen

'scant' het apparaat het origineel in. Zo worden de grijstinten van het formulier of foto bepaald en de corresponderende tonen met behulp van een radiozender verspreid.

DPA, een Duitse fotoperszender, zendt foto's met een snelheid van 120 omwentelingen per minuut. Daarnaast zijn er stations op de korte golf die slechts een snelheid van zestig omwentelingen per minuut gebruiken.

Amiga Fax 1.2

Etherfax ontvangst

Voor deze leuke toepassing van de computer zijn de volgende zaken nodig:

- een draadantenne van ongeveer tien meter of een actieve antenne,
- een goede general coverage (0-30 Mhz) ontvanger met USB/LSB,
- een fax interface en software om de omgezette signalen op het beeldscherm te laten verschijnen.

De huidige PC's en 68000 systemen hebben geen probleem om van de faxsignalen een fraai computerbeeld te maken. Het ontrafelen van faxsignalen op de Commodore 64 is mij ook bekend, maar geeft natuurlijk niet dezelfde resultaten als faxontvangst op de Commodore Amiga of de PC. Het biedt onder andere niet de zestien verschillende grijstinten die de computer nodig heeft om een getrouwe afbeelding van het faxdocument te kunnen maken. Het gebruik van computersystemen die kleuren 'bezitten' die niet door de gebruiker zelf worden gedefinieerd (C-64, Spectrum) is en blijft een kwestie van behelpen.

Commodore Amiga

Sinds een jaar bezit ik het programma Fax V1.2 voor de Commodore Amiga, waardoor ik in staat ben om de faxstations op de korte en lange golf te bekijken. Hiervoor gebruik ik een fax-interface, omdat de van de radio-ontvanger verkregen tonen omgezet moeten worden in voor de computer te begrijpen data. De software zet de toegevoerde gegevens om naar het uiteindelijke resultaat op het beeldscherm.

Het gebruik van het programma Amiga Fax V1.2 is vrij eenvoudig. Het programma heeft de vervelende eigenschap om de motor van de drive niet uit te schakelen. Een truc om deze bug te verhelpen is het selecteren van de load gadget.
Als de interface aan de parallelle poort is gekoppeld kunnen we een fax gaan ontvangen. We zetten de ontvanger op de juiste frequentie en voeren de audio-informatie toe aan de interface. Als er een fax binnenkomt is het klikken op 'SET-LINE' voldoende om het kleurenpalet van het document of foto aan te nemen. Na een tijdje staat de fax 'heet van de naald' op het scherm.

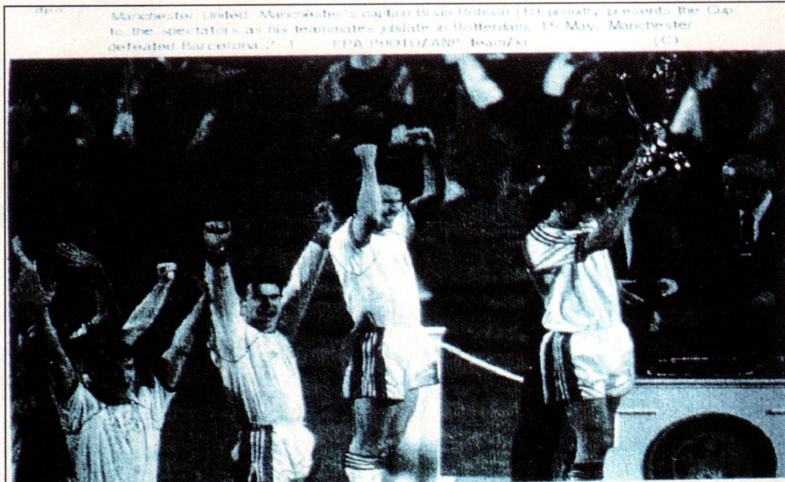
Fax en PC

De fax-interface voor de PC is wel héél erg klein en bestaat uit slechts één IC! Deze IC (de uA 741) zorgt voor de omzetting van analoge signalen naar de benodigde digitale signalen. Ik heb het zien draaien op een AT en dat zag er erg fraai uit. De ideale configuratie bestaat uit natuurlijk uit een VGA-monitor en -kaart, om optimaal te genieten van de faxbeel-

den. Voor zover bekend wordt de interface op één van de COM-poorten aangesloten.
Op de korte en lange golf bevinden zich de meeste faxstations, weerstations zijn hoofdzakelijk actief op de korte golf. In de 16 Mhz band bevindt zich nog een Chinees(!) persstation dat een krant in Chinese tekens overseint, waardoor hun edities zo snel mogelijk in Europa kunnen verschijnen. Het loont zeker de moeite om even in dit gebied te zoeken.

Chinese krant op de 16 Mhz band

De sterkste zender die ik in deze gebieden ben tegengekomen werkt op een frequentie van 7.880 Mhz, in de 41 meter band. Dit station zend weerbeelden uit en biedt een zeer hard te ontvangen radiosignaal aan. De zender waar ik bijna altijd naar kijk is DPA (Deutsche Presse Agentur). Die zendt uit op een frequentie van 137.100 Khz in de VLF (Very Low Frequency) band (lange golf). Om dit station te kunnen ontvangen is een goede ontvanger vereist, met BFO en/of USB/LSB schakelaars. USB en LSB worden overigens ook wel eens aangeduid als SSB. De correcte afstemming voor DPA is 137.100 Khz USB, de frequentiedoorlaat is namelijk niet al te groot. Zoiets kan als gevolg hebben dat het te ontvangen faxbeeld wordt verminkt door het signaal van een naburig gelegen station. DPA zendt uit zo lang er foto's beschikbaar zijn. Het is dus niet te zeggen wanneer precies gestopt wordt met de uitzendingen. Vlakbij de frequentie van DPA verspreidt een station weerkaarten (ongeveer 133 Khz). Dit zijn de bekende foto's, die door de 'weermannen' op televisie worden gebruikt.

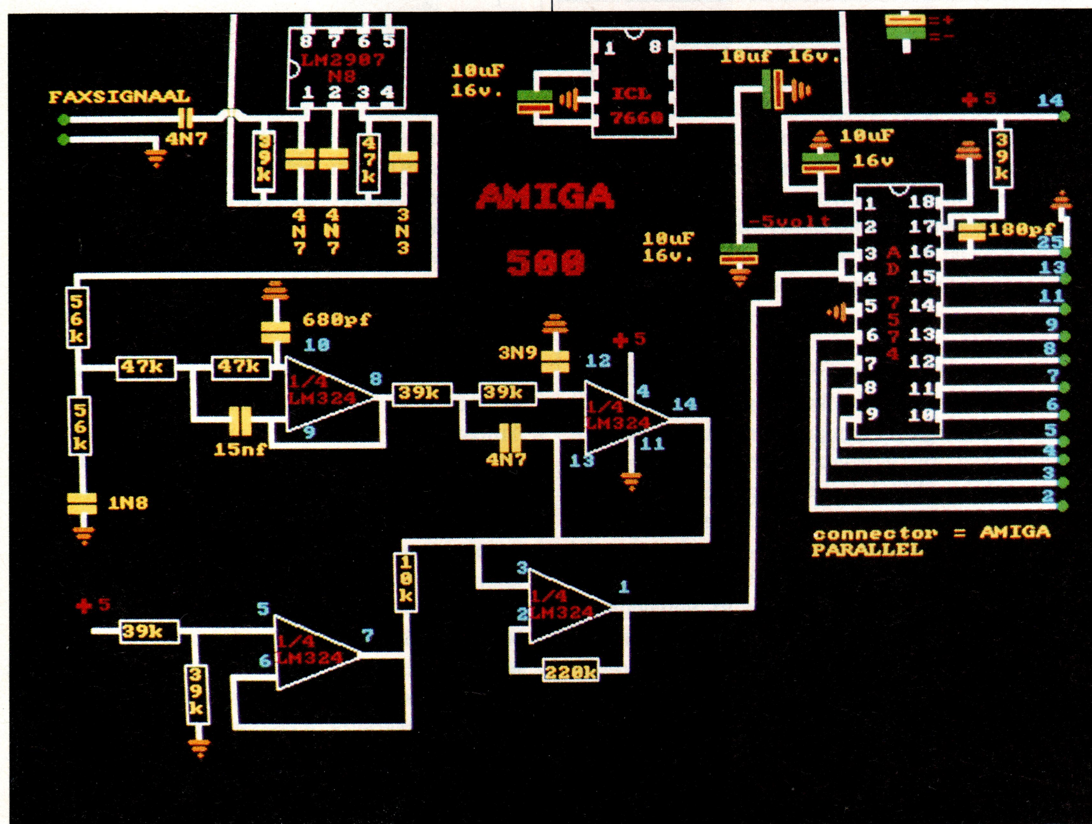
Een fax van DPA.

Actieve antenne

Voor de beste ontvangst van DPA (137.100 Khz, de lange golf) is het gebruik van een zogenaamde actieve antenne aan te raden. Dit kan een sprietantenne zijn, gekoppeld aan een elektronische schakelingen. De elektronica zorgt voor het onderscheiden van de zendsignalen en storing. Vervolgens wordt het signaal versterkt. Voor dit doel worden verschillende soorten actieve antennes verkocht. Een goede vergelijking is zeker aan te raden, omdat er nogal wat prijsverschillen zijn.

Fraai resultaat op Amiga of PC

Schema van een fax-interface voor de Amiga 500.

Informatie

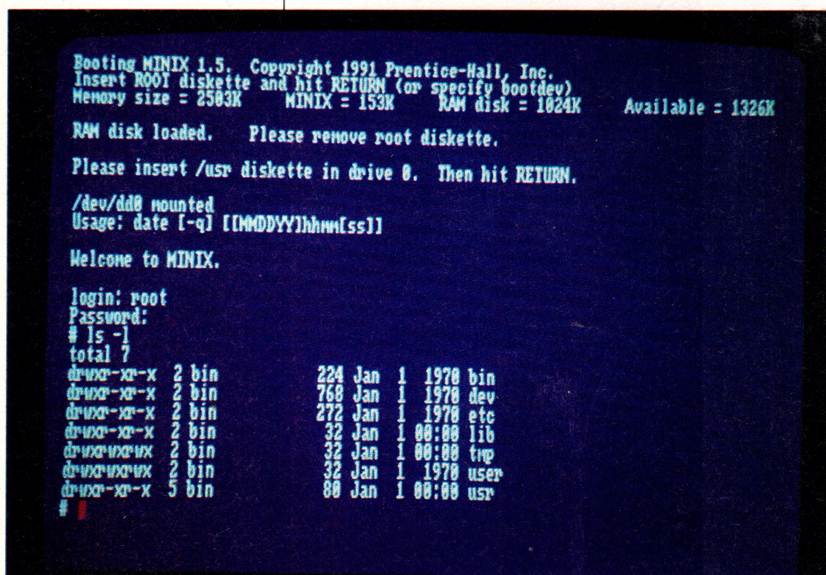
Wie meer informatie wil hebben over deze fascinerende hobby kan Kees Terpstra bereiken via het Tornado BBS in den Haag (telefoon 070-3652545, 24 uur per dag). Hij zal uw berichten dan beantwoorden en ook ingaan op eventuele vragen en suggesties.

Minix 1.5

Unix-kloon nu ook voor Amiga

Erik Geertsema

In 1987 besloot professor Tanenbaum op zoek te gaan naar een goed alternatief voor Unix, dat als multi-user en multi-tasking besturingssysteem veel werd gebruikt op de Vrije Universiteit van Amsterdam. Zo ontstond Minix, dat vier jaar later nog steeds zijn dienst bewijst als lesmateriaal bij het informatica-onderwijs aan de VU. Naast versies voor de PC en de Macintosh kent het programma inmiddels ook een uitvoering voor de Amiga.

1. Minix opstartscherm na inloggen als systeembeheerder.

Wat is Unix?

Unix staat voor UNiplexed Information and Computing Service (UNICS, later veranderd in Unix). Het is door Ken Thompson en later ook door Dennis Ritchie (de vader van de programmeertaal C) afgeleid van Multics. Een complex timesharing besturingssysteem dat in het begin van de zestiger jaren werd geschreven als vervanging van de toen gebruikelijke batchsystemen. Daarbij werden op ponskaarten aangeleverde programma's achter elkaar afgewerkt zonder mogelijke tussenkomst van de gebruiker of programmeur. Multics en Unix daarentegen zijn real-time operating systems, die een interactief gebruik mogelijk maken.

Het Minix-pakket voor de Amiga bevat negen 3.5 inch diskettes en een ringband met een Engelstalige handleiding van een kleine zevenhonderd pagina's, die overigens voor alle computers gelijk is. De opstartschijf is gewoon Amiga-DOS, de andere acht hebben een 720 Kb Minix formaat en bevatten naast de programma's ook de bijbehorende source codes, behalve die van de C-compiler.

Seek rate

Voordat Minix de eerste keer wordt opgestart maak je uiteraard een backup van alle diskettes. Voor de opstartschijf kan gewoon het Amiga-commando 'diskcopy' worden gebruikt, voor de andere schijven ligt dat wat lastiger. Eerst moeten onder Amiga-DOS schijven worden geformatteerd met 'transfer', een speciaal kopieer- en formatteerprogramma. Daarna kunnen de Minix diskettes onder Minix zelf worden gekopieerd. Een eenvoudiger alternatief is het gebruik van een programma zoals 'A-copier', dat 720 Kb PC formaat kan kopiëren. Om voor de eerste maal Minix te starten moet nog een batchfile op de opstartschijf worden uitgevoerd om enkele files van een originele Workbench-diskette af te halen. Daarna kan de Amiga gereset worden om Minix op te starten.

Dat opstarten had bij mijn Amiga 1000 nogal wat voeten in de aarde. Ik kreeg keurig het openingsscherm van Minix te zien, met het verzoek om de 'rootdisk', waarmee een Minix-filesyteem in RAM wordt geïnstalleerd in de interne drive te stoppen. Na de bekende return kreeg ik alleen foutmeldingen met als laatste: 'file system panic: invalid root file system, Minix halted, please reset your Amiga'. Dus nog een keer geprobeerd, met hetzelfde resultaat. Ook andere kopieën en zelfs de originele rootdisk brachten geen verbetering.
Van het Amiga-hoofdstuk in de handleiding werd ik ook weinig wijzer. Uiteindelijk vond ik bij de beschrijvingen van de meegeleverde Minix-commando's het Amiga-DOS commando 'Minix'. Deze had de optie om de diskette 'seek rate', die standaard op 4000 microseconden staat, aan te passen.

Nadat ik deze in de startup-sequence op 2100 had gezet liep alles verder zonder problemen. Alleen met mijn externe drive heeft Minix af en toe nog wat moeite. Overigens heb ik Minix ook op een 500 en een 2000 uitgeprobeerd en ben daarbij geen problemen tegengekomen.

Mounten

Het werken met Minix is wel even wennen. Allereerst moet je inloggen: als user (gebruiker met beperkte privileges) of superuser (systeembeheerder), met gebruikersnaam en wachtwoord. Elke diskette moet eerst in de boomstructuur worden opgenomen (gemount) en is vanaf dat moment te benaderen via de directory waar hij is 'aangeplakt'. Rechtstreeks benaderen via een drive- of diskettenaam is dus niet mogelijk. Voordat je ze uit de drive haalt, moeten de diskettes eerst weer geunmount worden.
Omdat de Amiga-versie helaas nog geen harddisk ondersteunt, is het wel aan te bevelen om een wat grotere RAM-disk dan de standaard 160 Kb in te richten om er veel gebruikte programma's en files in te zetten. Hoe dat moet is te vinden in het Atari ST hoofdstuk van de handleiding, omdat de Amiga-versie van Minix is afgeleid van de ST-versie. Na het volgen van de Minix-procedures kan er flink worden geëxperimenteerd met de diverse utility's, commando's en spelletjes, waarvan er in totaal meer dan 175 worden meegeleverd.

Inzicht

Minix is helemaal tekst-georiënteerd, mooie grafische afbeeldingen zijn er (ook bij spelletjes) niet bij. Dat is niet zo belangrijk, de meeste mensen zullen Minix voor serieuze zaken gebruiken. Bijvoorbeeld omdat ze meer inzicht willen krijgen in systeembeheer, Unix of besturingssystemen in het algemeen. Omdat de sources en de compiler worden meegele-

```
# cat /etc/rc
# This file performs various system initializations.

# Initialize files.
>/etc/mtab                              # create file to log mounts
>/etc/utmp                              # /etc/utmp keeps track of logins

# Mount the floppy disk.
/bin/getlf "Please insert /usr diskette in drive 0.  Then hit RETURN."
/etc/mount /dev/dd0 /usr                # mount the floppy disk

# More initialization (cannot be done until /usr is mounted).
>/usr/adm/wtmp                          # accounting information
/usr/bin/printroot >>/etc/mtab          # /etc/mtab keeps track of mounts

# Try to read the hardware real-time clock, if there is one, to set the date
/usr/bin/date `/usr/bin/readclock`

# Initialize the first RS232 line to 1200 baud.
/usr/bin/stty 1200 </dev/tty1

# Display the message of the day and start update.
cat /etc/message
/etc/update &
#
```

2. rc (pad: /etc/rc), opstartfile. Te vergelijken met s:startup-sequence op de Amiga of autoexec.bat op de PC.

verd, kan iedereen de werking van Minix bestuderen en het zelf naar eigen inzicht aanpassen.

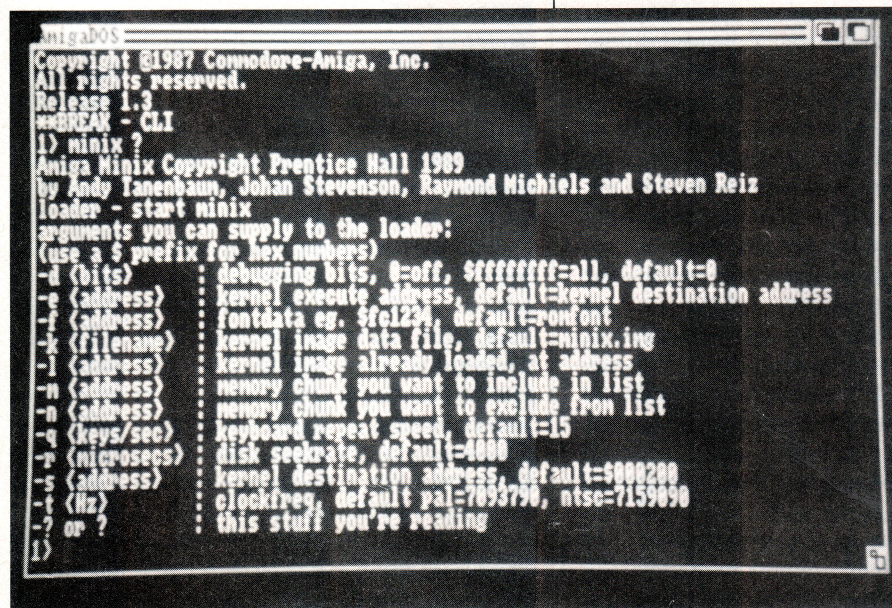
Conclusie

Minix is volgens mij een interessant alternatief voor Amiga-DOS. Mijn enige punten van kritiek betreffen het ontbreken van harddisk-ondersteuning en de gebrekkige handleiding. Hoewel erg uitgebreid, is sommige informatie moeilijk te vinden en zijn bepaalde zaken zoals het werken met een terminal te summier beschreven. Omdat de handleiding zeker geen cursus is, is het aan te raden om een goed boek over Unix te kopen. Volgens Prentice Hall zal Minix voor de Amiga vanaf oktober 1991 met een nieuwe bootdisk geleverd worden, waardoor de problemen met de Amiga 1000 en sommige versies van de 2000 tot het verleden behoren. Voor bestaande Minix gebruikers komt een upgrade beschikbaar. Over de eventuele extra kosten is op dit moment nog niets bekend. Overigens, het pakket is voor ƒ 330,- bij de HCC bestelservice te koop. Een reden te meer om aanschaf te overwegen.

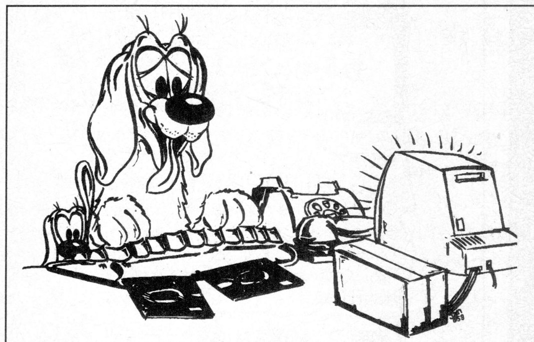
Produktinformatie:

Minix 1.5 voor Amiga
Prijs: ƒ 330,- inclusief BTW
Voor meer informatie:
HCC-bestelservice (zie elders in de Nieuwsbrief)
of
Prentice Hall
Postbus 184
2100 AD Heemstede
Telefoon: 023-287935

3. Opties die aan Minix kunnen worden meegegeven.

Up- en downloaden van files

In de HCC Nieuwsbrief van mei besprak ik de berichtengebieden zoals je die op Bulletin Board Systems kunt vinden. Deze keer zal ik ingaan op een onderdeel dat op vrijwel elk BBS aanwezig is en dat zeer populair is: de filegebieden. Door vanuit het hoofdmenu van een BBS te kiezen voor F (Files) of B (Bestanden) kom je terecht in het filegedeelte van het BBS, waar honderden programma's aanwezig zijn. Of je er al direct bij de eerste inlog bij kunt zal afhangen van het beleid van de sysop (system operator, dus: beheerder) of van de vereniging waartoe het BBS behoort.

Ron van der Nagel

De files zijn gegroepeerd in een aantal gebieden (directories op het BBS), die elk een bepaald terrein beslaan. Zo is op vrijwel elk bulletinboard een gebied te vinden waarin de files over datacommunicatie overzichtelijk bij elkaar staan. Om een overzicht te krijgen van de files moet een F (Files) of B (Bestandenlijst) worden ingetikt. Je zult nu een lijst op je scherm te zien krijgen waarin naast de naam van de file ook de filedatum, de filegrootte en een omschrijving van die file vermeld staan. Op die lijst is te zien dat de namen van de files bijvoorbeeld eindigen op .ZIP. Dit houdt in dat het een gecomprimeerde file is. Het hoe en waarom van ZIP files zal ik later aankaarten. Als een file is gevonden die je graag wilt hebben dan kun je die file downloaden. Dit houdt in dat de file via het BBS modem, de PTT telefoonlijn en jouw modem naar je computer wordt verzonden. Om dit te starten moet je twee handelingen verrichten: het BBS programma duidelijk maken dat je een file wilt downloaden en vervolgens met het eigen datacommunicatieprogramma aangeven dat je een file gaat ontvangen.

Protocollen

Om op het BBS aan te geven dat je wilt downloaden kies je voor D (Download). Vervolgens wordt gevraagd welk protocol moet worden gebruikt. Zo'n protocol is eigenlijk een apart programma (al dan niet ingebouwd in het datacommunicatieprogramma) dat zorgt voor het verzenden van de file. Dat er meerdere protocollen zijn komt doordat de ontwikkeling niet stil staat en er steeds betere en snellere worden ontwikkeld. Op enkele uitzonderingen na zal ook worden gecontroleerd of er geen fouten optreden tijdens de verbinding. Protocollen die je op een BBS kunt tegenkomen zijn Xmodem (in diverse variaties), Ymodem, Zmodem, BiModem, MPT (Puma) en nog vele andere. Xmodem is eigenlijk al wat verouderd en levert (qua snelheid) slechtere resultaten op dan een protocol als Zmodem, dat vrij betrouwbaar en snel is en een aantal extra faciliteiten heeft. Zo is het met Zmodem mogelijk een afgebroken download (waardoor de file dus maar gedeeltelijk op je computer staat) weer te vervolgen. Zmodem is in de meeste datacommunicatieprogramma's opgenomen. Nadat een keuze voor een protocol is gemaakt zal het BBS je vragen welke file moet worden gedownload. Is dat vermeld dan zal het BBS aangeven dat begonnen kan worden met downloaden. Hierna moet je ook op je eigen systeem kiezen voor download. Vaak kan dat door te kiezen voor de [PgDn] toets of de ALT-D toets combinatie. Hierna moet weer worden gekozen voor hetzelfde protocol als eerder aan het BBS is doorgegeven. Bij XModem moet bovendien nogmaals de naam van de file worden vermeld. Modernere protocollen wisselen de informatie zoals bestandsnaam en de file grootte automatisch uit. Enkele protocollen kunnen bij een juiste installatie automatisch opstarten en de zojuist beschreven stap kan dan vervallen. Protocollen die dat ondersteunen zijn ZModem, BiModem en MPT (Puma).

Is de download goed verlopen dan bevindt de file zich nu op de computer. Wil je het gebruiken dan loop je direct tegen een probleem aan, omdat een file met de extensie .ZIP niet het eigenlijke programma is, maar een 'in elkaar gedrukt' bestand. Dat is gedaan met het programma PKZIP. Een gecomprimeerde file is enigszins te vergelijken met een enveloppe, waarin meerdere vellen papier kunnen zitten. In ons geval zitten er meerdere files in, waardoor het mogelijk is om het eigenlijke programma, de documentatie en eventuele utilities in één file op te slaan. Bovendien wordt hierbij datacompressie toegepast, waardoor de omvang van de files veel kleiner wordt. Omdat bij het 'uitpakken' van een .ZIP file (met PKUNZIP) het tegenovergestelde gebeurt zullen de afzonderlijke files dus meer ruimte innemen dan de .ZIP file. Denk hieraan als de diskruimte beperkt is. Naast PKZIP zijn er nog andere programma's die hetzelfde doen. Zo kun je op BBS'en files tegenkomen met de extensies .ARC (gemaakt met PKARC.EXE), .PAK (PAK.EXE), .LZH (LHA.EXE), .ARJ (ARJ.EXE) en files gemaakt met enkele minder algemene compressieprogramma's. Behalve downloaden kun je ook een bestand uploaden. Een file gaat in dit geval van je computer naar het BBS. Het zal hopelijk duidelijk zijn dat je geen commerciële programma's naar een BBS moet sturen omdat het verspreiden van dergelijke software is verboden. Als je een file uploadt maak er dan eerst een gecomprimeerde file van, waardoor het versturen sneller gaat.

Reacties op deze serie artikelen zijn mogelijk via een bericht in de HCCN echomail area, een bericht aan mijn Fidonet-adres 500/133, of via een brief aan postbus 1086, 2400 BB Alphen aan den Rijn.

Hyplus

Hypertekst hapt zo lekker weg

Dit is geen gewone tekst, maar 'hypertekst'... Zo zou ik zijn begonnen wanneer dit geen gewoon tijdschrift van papier en inkt zou zijn geweest, maar eentje op diskette, een zogeheten 'elektronisch tijdschrift'. Voor Macintosh-gebruikers was de introductie van 'Hypercard' enkele jaren terug een kleine sensatie en verbeeldingrijke auteurs hadden inderdaad al van die visioenen waarbij reguliere boeken zoal niet op de brandstapel dan toch wel min of meer in de vergeethoek zouden geraken.

Henk de Boer

Maar hoewel er inmiddels echt heel interessante toepassingen mee zijn gemaakt laat het grote succes toch nog steeds wat op zich wachten. Naar mijn mening in de eerste plaats omdat het toch wel een ingewikkelde zaak blijkt te zijn om een goed gestructureerde 'stack' op te zetten. Daarnaast moet je natuurlijk ook in het oog houden dat geschreven (en daarna gedrukte) teksten zeker niet in alle gevallen zijn te vervangen.
Een hartstochtelijke liefdesbrief en een meeslepend gedicht bijvoorbeeld zie ik nog niet zo één, twee, drie op een beeldscherm figureren. Het is hierbij een beetje als bij de voorspelling dat de invoering van de computer onherroepelijk zou moeten leiden tot het 'papierloze kantoor', zoals al in de jaren vijftig werd gedaan. We weten echter allemaal dat 'de computer' sindsdien alleen maar heeft geleid tot een gigantische toename van het papiergebruik.

Probeer zélf hypertekst uit

Wat is hypertekst?

Hypertekst is in de eerste plaats een structuur. Daarin ligt tevens een zekere verwantschap besloten met het zogenaamde 'expert system'. Maar waar in dit laatste geval een groot aantal primaire keuzes via allerlei onderlinge 'links' tenslotte samenkomen tot een enkele eindconclusie werkt het bij hypertekst precies andersom. Het is eigenlijk enigszins vergelijkbaar met een systematisch opgezette encyclopedie, waarbij je begint te lezen over kernenergie en via het op te zoeken item 'reactor', via 'kernbrandstof' tenslotte terechtkomt bij het 'periodiek systeem der elementen'. Maar in dit geval, dank zij de elektronica, zonder zoekend bladeren en met een automatische boekelegger die je telkens weer flitsend snel op je uitgangspunt terug weet te brengen.

Het doet denken aan het verschijnsel 'geprogrammeerde instructie', waarvan men in de jaren zestig ook even dacht dat het de wereld zou veroveren. Ook hierbij kan de lezer immers, afhankelijk van zijn begrip en opnemend vermogen, meer of minder snel door een instructieve tekst heen springen.

Waarom hypertekst?

Iemand heeft wel eens in alle ernst opgemerkt dat hij de uitvinding van hypertekst even belangrijk achtte als die van de boekdrukkunst. De tijd zal dat moeten uitwijzen, maar een klein zijsprongetje in het mechanisme van het leren kan het zeker grote belang van hypertekst-constructies helpen verduidelijken. Wij mensen zijn, dat is algemeen bekend, in staat om tijdens ons leven een ongelooflijke hoeveelheid informatie op te nemen en dit ook min of meer in echte kennis om te zetten. Dat zou echter maar weinig betekenis hebben wanneer we niet tevens in staat waren om deze kennis ook weer op te roepen en - zo mogelijk - selectief toe te passen. Het waarschijnlijk belangrijkste gereedschap daartoe is het denken in 'concepten'.
Zo zien we bijvoorbeeld een kennelijk blad met een paar kennelijke poten er onder vrijwel automatisch als een tafel. Hoewel er letterlijk miljoenen 'tafels' kunnen bestaan uit een veelheid van materialen, die zowel één, twee, drie, vier en meer poten kunnen hebben.

Het concept 'tafel' berust dus duidelijk maar voor een heel klein deel op een specifieke vorm, maar verbindt vooral een groot en voor iedereen wisselend aantal andere aspecten tot de zekerheid dat iets gewoon niet anders dan een tafel kan zijn. Een dergelijke conceptvorming verloopt dan wel schijnbaar vanzelf, maar dat wil nog niet zeggen dat er niet voor hoeft te worden gewerkt. Hoe abstracter een concept is, des te meer moeite het ons zal kosten om het op de juiste wijze als samenhangend concept in het geheugen op te bergen. Het is precies op dit punt dat hypertekst de lezer te hulp komt. Het dwingt als het ware tot een actief en tegelijk ordenend leesgedrag, dat zich bovendien heel vanzelfsprekend aanpast aan het persoonlijke, momentele opnemingsvermogen.

Toepassingen

Het spreekt vanzelf dat je toepassingen vooral zult aantreffen bij wat meer ingewikkelde, instructieve teksten. Uitleg over de werking van softwarepakketten bijvoorbeeld is zonder meer een ideale mogelijkheid.
AskSam, een zeer krachtig retrieval-programma met een redelijk lastige 'query'-taal, past z'n ingebouwde 'hypertext' dan ook in zijn helpfile toe. Evenals trouwens Microsoft bij QuickBasic 4.5. Er zijn inmiddels enkele regelrechte HyperCard-klonen voor zowel de Macintosh als de MS-DOS omgeving verschenen. Doordat deze toepassingen veelal grafisch zijn georiënteerd lijkt een beetje de

mening post te vatten dat dit een 'must' zou zijn, inclusief het toepassen van windows en het gebruik van een muis. Niets is echter minder waar. Een modaal toetsenist - die gewoon op een echte toets drukt inplaats van heel omslachtig met z'n muis een pseudo-knop op het beeldscherm in te drukken - kan uitstekend met hypertekst uit de voeten. En hem/haar staan zelfs enkele voortreffelijke shareware-programma's ten dienste.

Hypertekst om zelf uit te proberen

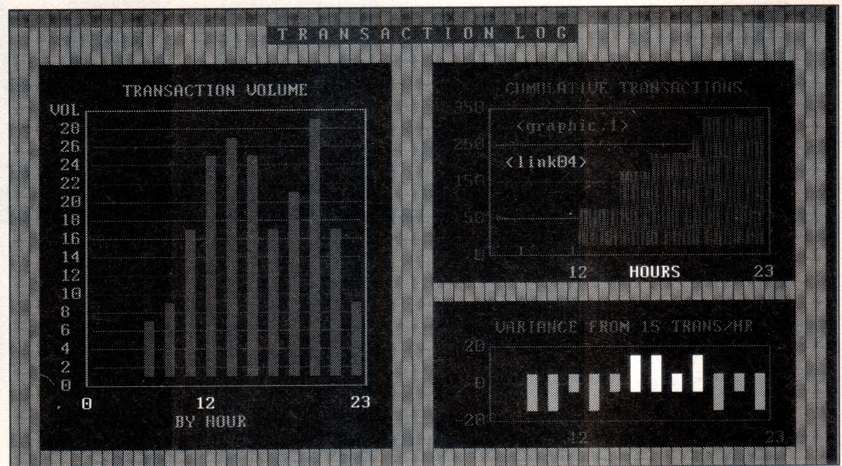
Op verschillende bulletinboards kom je al enige tijd 'Black Magic' tegen, maar ook dat is dan weer zo'n programma dat eigenlijk alleen met een muis een beetje plezierig werkt. Een ander programma, 'Hypershell', werkt weliswaar volledig in tekst-mode, maar met een verwarrende hoeveelheid pop-up menu's en functietoetsen. En om eerst dát weer te moeten leren...

Mijn grote favoriet is zonder meer 'Hyplus' van de Amerikaan Neil Larson. Deze richt zich met zijn bedrijf MaxThink volledig op het ontwikkelen van hypertekst applicaties voor zakelijke en educatieve doeleinden en draagt op een overtuigende wijze zijn goed onderbouwde ideeën over hypertekst uit.

Hartstochtelijke liefdesbrief op een beeldscherm?

Veel van deze gedachten zijn (uiteraard in de vorm van een hyper-tekst) te lezen in Hyplus zelf en in het zusterprogramma HyperRez. Dit laatste is een residente versie en is natuurlijk vooral gemakkelijk in te passen bij hyperinstructie van allerlei zelf ontwikkelde software. Door middel van de zogenaamde 'hotkeys' kun je vanuit dat programma dan altijd op deze helptekst terugvallen.

Hoewel het voor sommige toepassingen mogelijk iets te beperkt is in z'n mogelijkheden biedt Hyplus bovenal het onschatbare voordeel van een leertraject van nul komma nul. Niet alleen voor de lezer, maar ook en vooral voor de gebruiker, de maker dus van een hoogst persoonlijke hypertekst. De teksten kunnen daarbij met elke ASCII-editor worden gemaakt of met een als zodanig fungerende tekstverwerker. Zelf gebruik ik met veel genoegen het kleine TED.COM van PC-Magazine, dat bovendien zeer snel door het programma zelf kan worden opgeroepen. Het enige wat nodig is voor een mogelijke sprong naar een verklarende 'hyperfile' is het omgeven van het betreffende sleutelwoord (de 'hyperlink') met zogenaamde vishaken (<—>). Deze hyperlinks kunnen in principe tot zo'n twintig niveaus diep gaan, maar dat zal in de praktijk toch niet zo gauw voorkomen. De overzichtelijkheid gaat immers op die manier toch wat verloren: voor de lezer, maar ook zeker voor de maker. Met behulp van 'pijltje rechts' wordt naar een tekstfile gesprongen die de naam van het

betreffende sleutelwoord draagt. Er wordt tegelijk een soort bladwijzer aangemaakt, waardoor een druk op 'pijltje links' je weer terugbrengt naar de plaats in de oorspronkelijke tekst, waar vandaan werd gesprongen. Met de pijltjes omhoog en omlaag kan van sleutelwoord naar sleutelwoord worden gesprongen, wat duidelijk is te zien doordat dat stukje tekst telkens in de negatieve schermkleur (of elke andere kleur naar keuze) zichtbaar is. Tevens kan gewoon met de PageUp en PageDn toetsen door de tekst worden gelopen.

Buiten een (ASCII) tekstverwerker zijn er geen verdere technieken of instructies nodig om zelf een effectieve hypertekst te bouwen. Behalve dan natuurlijk de vaardigheid om tekst op zich enigszins gestructureerd op te zetten. Het zal echter al snel blijken dat het idee met een hypertekst bezig te zijn op zichzelf al een grote steun is. Je wordt als het ware gedwongen tot jet vooraf structureren van je denkbeelden. Voordat je het weet ben je druk doende met het maken van een schematische indeling, vóórdat je met het eigenlijke schrijven begint...

Ook plaatjes

Hoewel Hyplus een tekstgeoriënteerd programma is kent het wel de mogelijkheid om 'graphics' op te roepen, mits deze in het PCX (Paintbrush) formaat zijn of in het eigen TX formaat. Dit biedt uiteraard heel sterke mogelijkheden, met name voor allerlei instructiedoeleinden.

Hyplus en HyRez zijn op diverse bulletinboards te vinden (soms in de vorm van gecomprimeerde .SDN bestanden). Beide programma's voorzien zelf in zeer uitgebreide informatie over het verschijnsel 'hypertekst'. Het betreft hier overigens een wel heel speciale vorm van 'shareware', want het gebruik blijkt 'royalty free' te zijn. 'Maar maak je niet ongerust', zegt de auteur ergens, 'op mijn andere, meer uitgebreide hypertext-programma's verdien ik nog wel het een en ander...'

```
Definition: Hypertext                            <sum09 1 6>
====================

    Hypertext organizes information using network relationships so users
    can rapidly find and understand whatever they desire -- all without
    prior knowledge of the subject or the access technology.   Neil
                                                                 <link28>

    Hypertext may be the most important new technology in the last 500
    years <link28> because it combines six important ideas:

 (1)  BROWSING  -- Rapidly find what you didn't know you wanted
 (2)  CONTEXT-FREE -- Works without prior knowledge of the subject <link33>
 (3)  EASY-USE -- Intuitive commands totally mastered in a minute  <link34>
 (4)  OBVIOUS -- Users always know status of retrieval process     <link35>
 (5)  SPEED -- Finds what you want within a dozen keystrokes       <link36>
 (6)  SHOWS KNOWLEDGE -- Relationships and boundaries in answers   <link37>

        MaxThink Corporation <link27> provides both hypertext
        construction software <link30> and commercial knowledge
        systems <link31> that meet these goals.

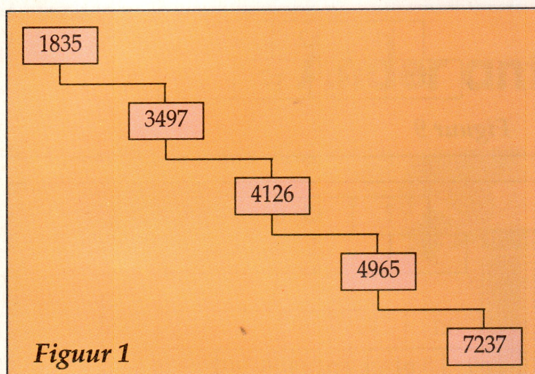
   Screen 1 of 1  FILE: link04                                   F1=HELP
```

Datastructuren en file-organisatie (slot)

In deze derde en laatste aflevering gaan we proberen zoekbomen te perfectioneren. De zoekboom wordt omgebouwd tot een gebalanceerde boom, zodat we data altijd snel kunnen terugvinden. Daarbij spelen 'buckets' een grote rol.

Harold Schoemaker

Op zich lijkt het in de voorgaande delen beschreven systeem ook in de praktijk vrij goed te werken. Toch is het niet ondenkbaar dat na een aantal mutaties bijvoorbeeld de volgende situatie optreedt:

Figuur 1

Een soort 'gelinkte-lijst-effect'! Dit kan onder andere het gevolg zijn van het feit dat bij het verwijderen van een knooppunt de rechter tak wordt gekoppeld aan het rechter uiteinde van de linker tak. Het liefst zouden we dus een zoekboom willen die continu in evenwicht is. Dat wil zeggen dat de lengte van de takken altijd gelijk is en evenwichtig meegroeit of -krimpt als er artikelen toegevoegd respectievelijk verwijderd worden. Dit soort gebalanceerde bomen hebben knooppunten die meerdere elementen bevatten. Bovendien is vaak niet één van de knooppunten helemaal gevuld.

Buckets

Bij een gebalanceerde boom heten de knooppunten 'buckets'. En als we opslag in een file als uitgangspunt nemen ziet elke bucket eruit zoals in figuur 2. Voor een goed begrip: 2a, b en c moet u eigenlijk naast elkaar zien.

niveau	aantal keys	recordnr. parent

Figuur 2a

pointer 0	key 1	pointer 1	key 2	pointer 2

Figuur 2b

key n	pointer n

Figuur 2c

Allereerst is er de knooppunt-administratie:
- niveau: getal dat de positie van het knooppunt binnen de boom aangeeft. Hierbij geldt dat elk uiteinde van een tak op niveau nul zit en dat het niveau stijgt naarmate we dichter bij de stam komen.
- aantal keys: spreekt voor zich. Eén van de eisen bij een gebalanceerde boom is dat elk knooppunt tenminste voor de helft minus één gevuld moet zijn.
- recordnummer parent: recordnummer van het knooppunt dat de 'parent' is. Merk op dat deze parent dus één niveau hoger in de boom zit. De stam van de boom heeft geen parent. Daar geldt de waarde nul.

Pointer

De rest van de ruimte in de bucket is bestemd voor de sleutelwaarden (de keys) en bijbehorende pointers. Hierbij wordt gewerkt volgens het volgende systeem. Pointer nul verwijst naar de tak van de boom waarin alle waarden kleiner dan key 1 zijn opgeslagen; pointer 1 verwijst naar de tak van de boom waarin alle waarden groter of gelijk aan key 1 en kleiner dan key 2 zijn opgeslagen, enzovoort. Op het laagste niveau (niveau nul) verwijzen de pointers niet naar volgende knooppunten (we zitten hier immers in de uiteinden), maar bijvoorbeeld naar recordnummers in een bijbehorend bestand. Pointer nul heeft daar dus géén functie!

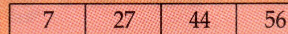
Eisen

Er zijn twee eisen waaraan steeds moet worden voldaan:
1. De diepte van de boom, dat wil zeggen de afstand gemeten in knooppunten tussen de stam en een uiteinde van de boom, moet in élk uiteinde gelijk zijn.
2. Elk knooppunt, behalve de stam, moet altijd voor minstens de helft minus één zijn gevuld. Merk op dat een knooppunt dus minstens vier sleutelwaarden moet kunnen bevatten.

Sleutelwaarden

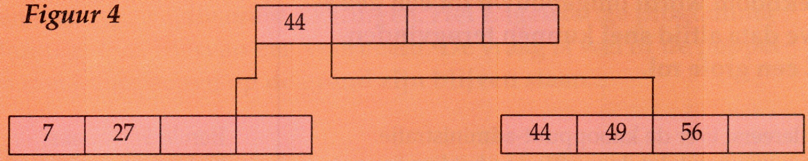
We kunnen op papier een boom opbouwen en weer afbreken om te onderzoeken wat de algoritmen zijn voor respectievelijk toevoegen

en wissen van sleutelwaarden. Laten we aannemen dat we in elke bucket vier sleutelwaarden kunnen opslaan. Dit is de stam van een boom die uit precies één bucket bestaat:

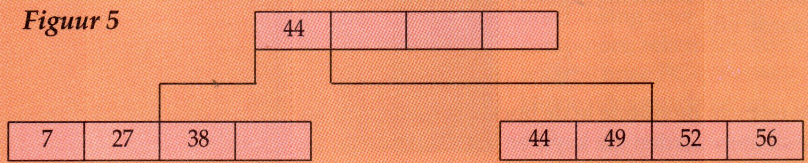
Figuur 3

Deze getallen kunnen in elke volgorde worden ingevoerd. Binnen de bucket moeten ze echter wel op volgorde van grootte zijn opgeslagen!
We voegen het getal 49 toe:

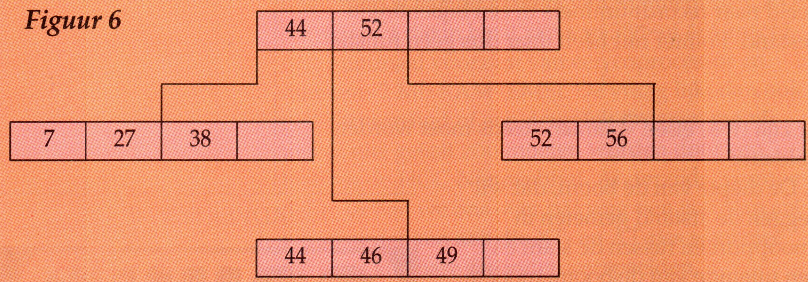
Figuur 4

Omdat de bucket waarin de waarde geplaatst moet worden vol is splitsen we de bucket in tweeën, elk met de helft van de keys. Verder voegen we een niveau hoger een bucket aan de boom toe, waarin we de kleinste waarde van de rechter bucket opslaan. Dan beginnen we als het ware opnieuw aan de invoegprocedure (recursie!), waarbij we tot de conclusie komen dat de 49 in de rechter bucket moet worden ingevoegd.
Zonder verdere problemen voeren we de getallen 30 en 52 in:

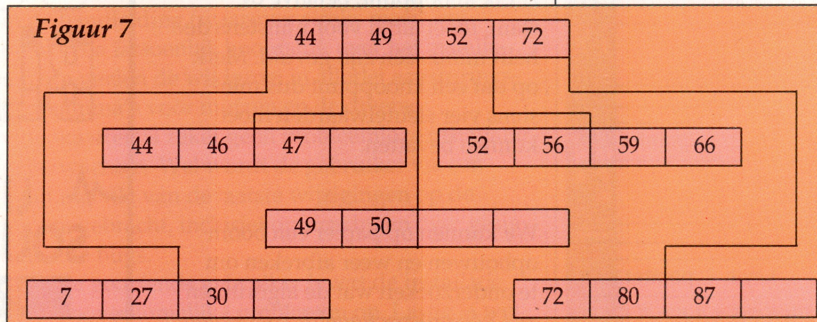

Figuur 5

Maar nu willen we 46 aan de boom toevoegen, waardoor figuur 6 ontstaat. Daarna splitsen we de bucket nog een keer, voegen op hoger niveau het kleinste getal van de rechter tak (52) in (recursie!) toe en voegen de 46 in de linker bucket in. Vervolgens kunnen we weer wat getallen invoeren zodat we een situatie zoals in figuur 7 krijgen.

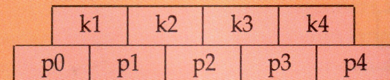
Figuur 6

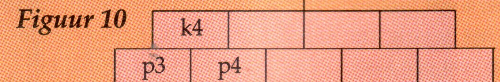
Figuur 7

Splitsen

Het invoeren van weer een nieuw getal (54) zorgt voor een sneeuwbaleffect: de bucket waarin 54 zou moeten worden ingevoegd is vol en wordt dus opgesplitst. De kleinste waarde van het rechter bucket (59) zou in de stam moeten worden gezet, maar deze bucket is vol. De stam moet dus eerst worden gesplitst, waarna op een niveau hoger een nieuwe stam wordt gemaakt met daarin waarde 52. Vervolgens kan op het eerste niveau de 49 worden ingevoegd en op niveau nul de 54.
Figuur 8 (op pagina 91) illustreert deze opbouw. Wie dit hele proces op papier heeft 'nagespeeld' zal het zijn opgevallen dat key 52 niet in het eerste niveau voorkomt. Dit is als volgt te verklaren: zodra een bucket op niveau 1 of hoger wordt gesplitst, wordt die in feite niet in tweeën maar in drieën verdeeld: een linker deel, een rechter deel en de middelste waarde. Bekijk hiervoor de figuren 9 en 10.

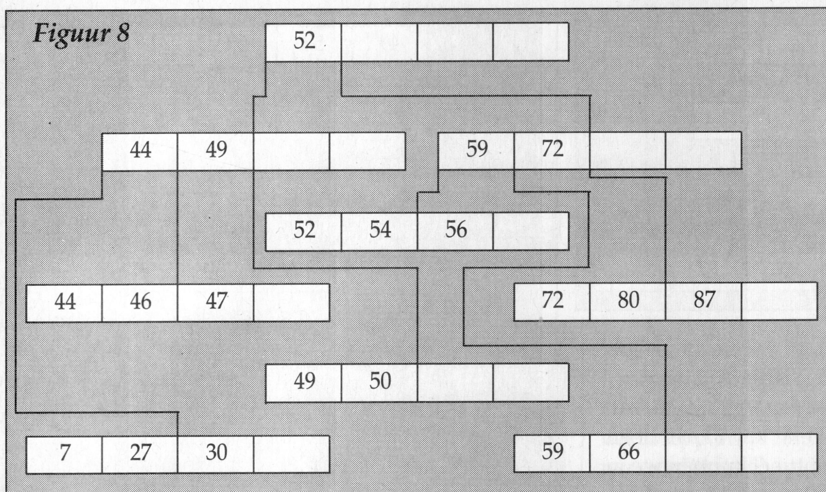

Figuur 9

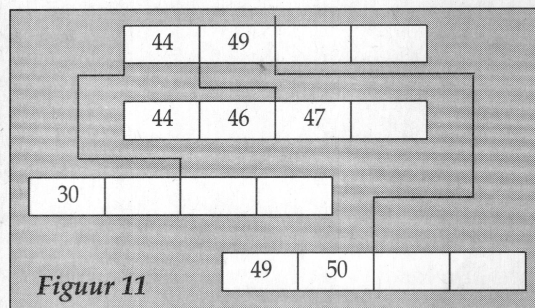
Figuur 10

De middelste waarde wordt vervolgens met een verwijzing naar de nieuwe rechter bucket ingevoegd in de parent, op één niveau hoger. Dit is overigens de enige keer dat het is toegestaan een bucket voor minder dan de helft (om precies te zijn: de helft minus één) te vullen.
Belangrijk voor de implementatie straks is, dat de buckets die door p3 en p4 worden aangewezen bij het splitsen van de bucket van parent veranderen! Staat de oorspronkelijke bucket bijvoorbeeld in record X, dan hebben de buckets p0 tot en met p4 allemaal record X als parent. Wordt door het splitsen van X nu een aantal pointers (hier p3 en p4) in een andere bucket geplaatst, dan veranderen de desbetreffende buckets dus van parent!

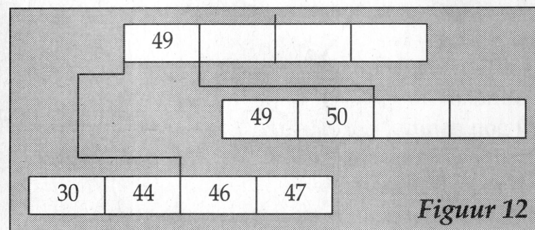

Verwijderen

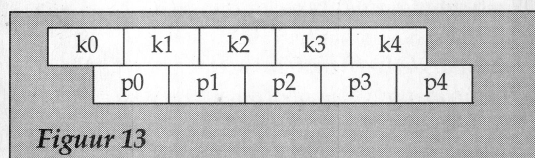
Zo mogelijk nog ingewikkelder dan het toevoegen is het weer verwijderen van keys. Laten we de sleutelwaarden uit het vorige voorbeeld van laag naar hoog verwijderen, dan lopen we vanzelf tegen alle problemen aan.
Eerst dus de 7. Geen probleem, er blijven nog twee keys in de bucket over. Dan de 27. Alleen de 30 blijft nog over.
Omdat dit niet is toegestaan moet deze bucket verdwijnen. Vanaf één niveau hoger ziet de situatie er uit zoals in figuur 11.

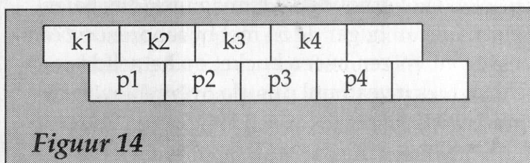
De bucket met 30 moet dus worden verwijderd. Op niveau 1 moeten de 44 en de pointer naar de [30]-bucket worden verwijderd en in de [44,46,47]-bucket moet de 30 vervolgens weer worden ingevoegd:

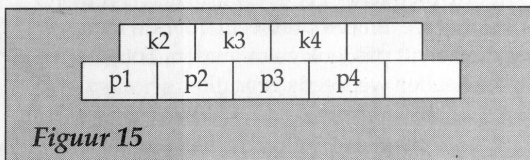
Op het probleem dat 49 nu de enige key in zijn bucket is, kom ik zo terug. Eerst even dit: hoe konden we regelen dat in die bucket de p0 en k1 werden verwijderd? Doe even net alsof er nog een extra key in de bucket aanwezig is:

Verwijder k0 en p0 en er blijft over:

Maar die k1 staat op een plaats die helemaal niet bestaat! Dus het resultaat in dit figuur is precies wat we nodig hadden:

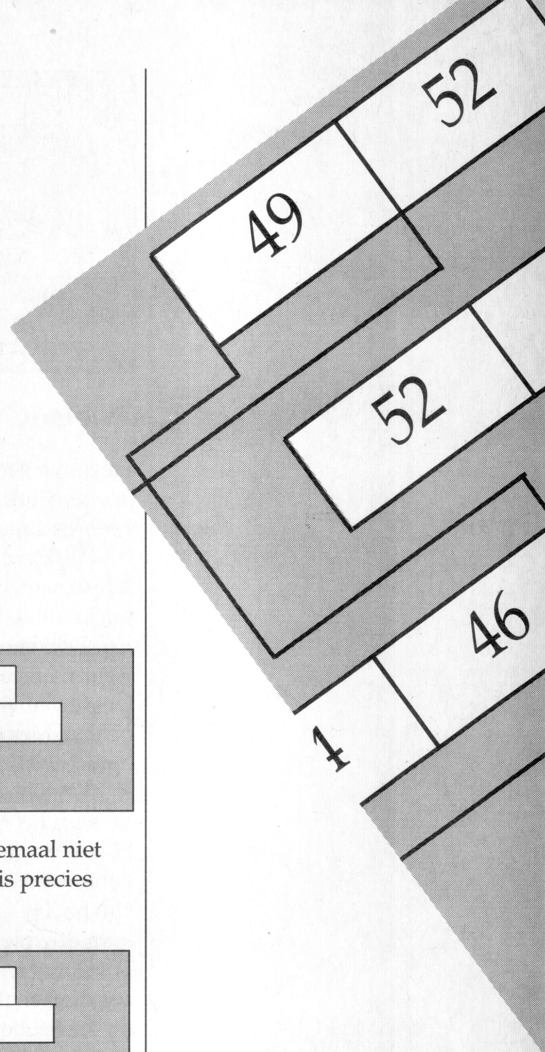

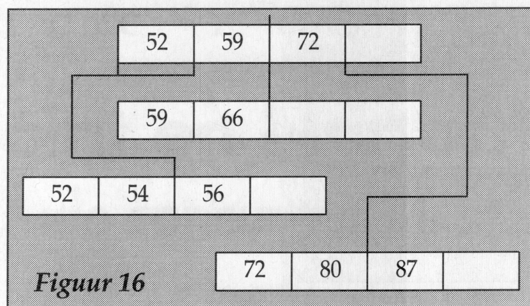
Kinderen

Maar nu terug naar ons voorbeeld. De 49 is de enige key en ook die bucket moet dus verdwijnen. Daartoe herhalen we het eerder beschreven proces door in de stam de 52 en de p0 weg te halen. Maar daardoor raakt de stam leeg en bevat alleen p0 nog een relevante waarde, namelijk een verwijzing naar de [59,72]-bucket. Verwijder dus de stam en de bucket aangewezen door p0 wordt de nieuwe stam. Dat is hier de tweede bucket op niveau 1 met de getallen 59 en 72. We gaan dus nu de twee kinderen van key 49 koppelen aan deze bucket.

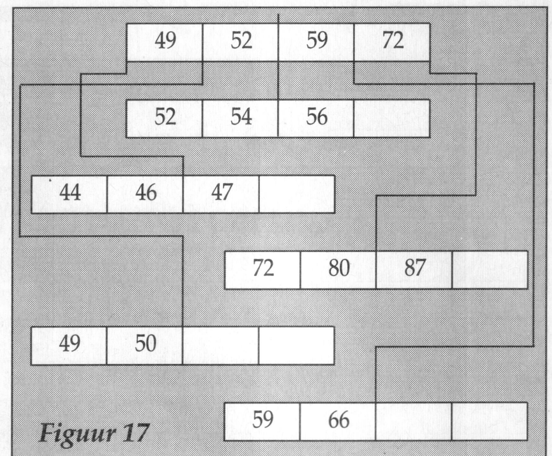
De bucket [44,46,47] is het linker kind van [49] en moet dus ook in de bucket [59,72] links worden bijgeplaatst. Daar is de p0 echter al bezet! Dit lossen we op door de p0 opnieuw in die bucket in te voeren met als bijbehorende key de minimumwaarde van de p0-tak, in dit geval 52. Figuur 16 (zie pagina 92) laat het resultaat zien.

In de [52,59,72]-bucket zijn dus nu p0 en p1 aan elkaar gelijk en wijzen naar dezelfde bucket. We kunnen p0 nu zonder problemen naar het [44,46,47]-kind van [49] laten wijzen. Het enige wat we nu nog hoeven te doen is in de [52,59,72]-bucket een pointer naar [49,50] in te voeren met 49 als bijbehorende key. Vervolgens kunnen we de [49]-bucket verwijderen. Na dit hele verhaal ziet onze boom er uit zoals in figuur 17 (zie pagina 92).

Figuur 16

Figuur 17

Zweten

Laten we tenslotte in het midden van niveau nul nog wat keys verwijderen. Eerst key 52, dit heeft geen ernstige gevolgen. Eventueel kunnen we in het [49,52,59,72]-bucket de 52 in een 54 veranderen. Interessanter wordt het wanneer we nu ook de 54 (of 56) uit de boom verwijderen, waarbij we een [56]-bucket overhouden. Dit mag niet, dus halen we een niveau hoger de 54 met bijbehorende pointer weg en voeren in een bucket op hetzelfde niveau, hier niveau nul dus, de overgebleven 56 opnieuw in.

En als u het tot hier nog heeft kunnen volgen, dan kunt u nu gaan zweten boven het bijbehorende demonstratie-programma (Datastru.zip), wat u van het HCC Fido-net en het Nieuwsbrief-BBS kunt downloaden.
Tot slot nog even een probleem voor de mensen die het nu pas leuk gaan vinden. Tot nu toe hebben we steeds gebruik gemaakt van unieke zoeksleutels, dat wil zeggen elke waarde kwam maar één keer voor. Maar wat moet er gebeuren als de zoeksleutel niet uniek is, maar bijvoorbeeld een naam...?

Probleem van de maand

Het probleem van de maand oktober is afkomstig van W. J. Hasselaar uit Schalkhaar, die zoals gebruikelijk daarvoor een boekenbon van ƒ 25,- ontvangt.

P. Molenaar

Het probleem: een goudsmid gebruikt voor het wegen van kleine voorwerpen een eenvoudige gelijkarmige balans. Daarbij behoort een set van zeven gewichtjes van verschillende zwaarte in hele grammen. Samen wegen de gewichtjes 102 gram.

Elk voorwerp met een gewicht van 1 tot en met 102 gram kan in hele grammen worden gewogen door het voorwerp op de ene schaal en één of meer gewichtjes op de andere schaal van de balans te leggen. Op een dag is het gewichtje van 2 gram onvindbaar. Toch kan de smid met de overgebleven zes gewichtjes elk voorwerp, nu van 1 tot en met 100 gram, in hele grammen wegen. Maar dan door een of meer gewichtjes in de ene schaal te leggen en in de andere schaal het voorwerp, zo nodig met een of meer van de overige gewichtjes.

Gevraagd worden alle mogelijke sets van zeven gewichtjes, die de goudsmid oorspronkelijk kan hebben gehad.

Oplossing

Oplossingen van dit probleem kunnen tot 1 november a.s., samen met een uitdraai op papier van het gebruikte programma (s.v.p. geen diskette), worden gezonden aan:

P. Molenaar
Robert Kochstraat 17
8921 VW LEEUWARDEN.

Onder de goede oplossingen worden een boekenbon van ƒ 100,- en twee boekenbonnen van ƒ 50,- verloot.

Praktisch programmeren

Een niet ongewoon verschijnsel bij beginnende, maar ook wel bij meer gevorderde gebruikers van een computer is dat het zelf maken van programma's niet helemaal of helemaal niet naar wens gaat. Om te proberen daar iets aan te doen is het plan opgevat in een volgende Nieuwsbrief te starten met een serie artikelen onder de titel: 'Praktisch Programmeren'.

In de regel lukt het wel een computer om aan te sluiten en te starten, mits het apparaat voorzien is van een goede handleiding. Met wat geduld en goede wil geeft het werken met software, zoals een spel of tekstverwerker, meestal geen grote moeilijkheden. Veel gebruikers bereiken daarna een stadium waarin ze de computer aan hun persoonlijke wensen willen laten voldoen.
Nu kun je natuurlijk wel alles verlangen, maar over redelijke eisen valt te praten. Voor een speciaal rekenkarwei, een zelf bedacht spelletje, eventueel het besturen van je treinenloop of zo iets, moet het ding toch wel te vinden zijn. Voor zulke zaken zijn programmeertalen bedacht. En wel zoveel min of meer verschillende dat het lijkt alsof men in plaats van moderne efficiency een Babylonische spraakverwarring op het oog had, een poging die zeker als geslaagd beschouwd kan worden.
Afgezien daarvan is de realiteit: de één lukt het, soms met taaie volharding, één of meer computertalen onder de knie te krijgen en daarmee te doen wat hij/zij wenst. Een ander lukt dat maar niet.
Zoals een briefschrijver, die er over klaagt dat hij er ook na het volgen van cursussen niet in slaagt het 'Probleem van de maand' op te lossen, al blijft hij hopen dat het hem eens wel zal gelukken. Ligt dat nu aan de persoon? Dat zou zo zijn als er geen andere oorzaak kon bestaan. Wanneer een computerinstallatie wordt afgeleverd, dan is daar een handleiding bij en minstens één programmeertaal, tot nu toe voor zover ik weet zeker een Basic-versie. De beschrijving ervan beslaat vaak het grootste deel van het handboek en is dan nog weinig meer dan een alfabetische lijst van instructies.
Dat iemand daarin verdwaalt is geen wonder.
Het doel van de aangekondigde serie is enige ondersteuning te geven bij programmeerpogingen, uitgaande van de situatie van een echte beginner, al kan een ander er mogelijk ook wel eens wat aan hebben. Het uitgangspunt is: met slechts enkele tientallen van de honderden Basic-instructies is het mogelijk aan vrijwel alle redelijke programmeerwensen te voldoen. Het gaat er maar om: welke instructies en hoe ze te gebruiken? De opzet is om aan de hand van voorbeelden en opdrachten de meest essentiële instructies in programmaverband onder de loep te nemen. Het gaat dus niet om een cursus Basic. Dat Basic als 'voertaal' is gekozen heeft voornamelijk als praktische reden dat iedere computerbezitter die ter beschikking heeft. Andere talen (Pascal, C. Fortran, enzovoort) hebben dezelfde principes, al zien de instructies er wat anders uit. Daardoor is een latere overgang op een andere programmeertaal geen al te grote stap.

Piet Molenaar

HeadStart harddisk partitie problemen

Vriendelijk menu als harnas

De Vendex HeadStart PC wordt onder meer geleverd met een 40 Mb harde schijf. Daarop staat alvast een leuke partij programmatuur geïnstalleerd. En als de harde schijf het ooit begeeft dan kunt u met een paar meegeleverde diskettes de programma's opnieuw installeren. Ook in andere opzichten is wel wat gedaan aan de gebruikersvriendelijkheid. Daar zit echter een 'maar' aan vast.

R. Willig

De HeadStart PC wordt geleverd met een menustructuur die moet voorkomen dat u commando's uit uw hoofd gaat leren. Voor de zeer 'eigenwijze' gebruiker is er nog toegang tot de DOS opdrachtregel. Ook het harddisk recoverprogramma (reparatie van de harde schijf) is voorzien van een menu. Maar dat heeft een groot nadeel. Het geeft altijd de volle 40 Mb mep voor drive C. Maar ik wil 32 Mb voor programma's en de rest voor bestanden.

Het was mij al eens opgevallen dat het installatieprogramma vermoedelijk veel samenwerkt met FDISK. Toen ik mijn eerste poging waagde ging ik met FDISK aan de slag en draaide na de system reboot de installatiediskette. Dat had ik dus niet moeten doen.

Nadat ik wat ongeduldig aan het installatiemenu duidelijk maakte dat ik wist wat ik wilde en wat ik deed gooide het programma mijn met zorg uitgedokterde instellingen er uit, formatteerde vrolijk de hele harddisk als één geheel en zette alle software terug. Ik had echter het beeldscherm in de gaten gehouden en wist waar de knelpunten zaten.

Hoe het wél moet

Om het goed te doen zijn voorzorgsmaatregelen nodig:

1. Maak een backup van alles wat u wilt bewaren en een DISKCOPY van de installatieschijven. Maak (een) aparte systeemdiskette(s).
2. Roep FDISK op.
3. Gooi de actieve DOS-partitie er uit.
4. Maak een nieuwe DOS-partitie. Vertel FDISK dat u niet alle 804 cylinders wilt inzetten (1 cylinder is ongeveer 5 Kb). In mijn geval gebruikte ik 640 cylinders (zo'n 32 Mb) voor drive C:.
5. Vertel FDISK vervolgens dat u de rest van uw harddisk wilt gebruiken als logische drive. Die spreekt u straks aan met de letter D.
6. Maak van partitie C de actieve partitie (als er niet één actief is dan meldt FDISK dat al piepend).
7. Controleer met hoofdmenu keuze 4 uw opgaves en herhaal eventueel de stappen vanaf 4.
8. Als alle opgaves kloppen, verlaat FDISK dan met ESCape en plaats een met /S geformatteerde DOS-diskette in drive A.
9. Type FORMAT C: /S(/V) en kies voor doorgaan. Zodra het formatteerproces klaar is mag u - mits bij het formatteren de toevoeging /V is gegeven - de schijf een naam geven. Daarna krijgt u een statusrapport. In mijn geval bevatte C: dik 33 miljoen vrije bytes. Wees niet eigenwijs door die /S parameter weg te laten, want dan kunt u nog steeds nooit van uw harde schijf opstarten (tenzij u een 'kale' FORMAT geeft, gevolgd door SYS en LABEL).
10. Type FORMAT D:/S/V om ook uw zo juist gedefinieerde D:-drive te formatteren. Die moet rond de acht miljoen bytes 'free' geven.
11. Installeer opnieuw de software. Klaar.

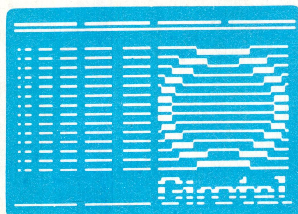
Het blijkt dat u het 'ont-ARC-programma' van de installatieschijven ook zelf kunt gebruiken. Dit programma maakt de bestanden tijdelijk kleiner, om ruimte te besparen op de schijf. Voordat die bestanden kunnen worden gebruikt moeten ze eerst weer naar hun normale staat worden teruggebracht, iets wat doorgaans 'uitpakken' worden genoemd. U kunt programma's laten uitpakken in elke door u gewenste subdirectory. Dat lukt echter niet als u de eerste keer kiest voor herinstalleren. Dan wordt de harde schijf waarschijnlijk eerst low-level geFORMATteerd, daarna worden automatisch de programma's geïnstalleerd en de juiste subdirectories aangemaakt.

Menu

Het enige nadeel van deze operatie zou kunnen zijn dat de HOT-menustructuur niet meer lekker werkt. U kunt de menu's nog wel gebruiken, maar zodra u er uit gaat komt u terecht op D:. Ook als u de batchprogramma's aanpast (alle COPY ... D: wordt COPY ... E:) werkt de zaak niet meer elegant. Niet onoverkomelijk, want als u tòch alleen maar applicaties (Word, WordPerfect, dBASE , Lotus 1-2-3 enzovoort) wilt starten moet u eerst de nodige menuschermen door. Een paar suggesties: koop het commerciële programma waarmee de menustructuur werd gebouwd en ga daarmee het menu 'ter verbouwing' te lijf. Succes niet gegarandeerd. Of koop een (PD, shareware of commercieel) menupakket, installeer dat op uw harde schijf en zet er de applicaties in.

Wat de systeemfuncties van het menu betreft: niet alles is moeilijk (datum/tijd via ST, de snelheid via respectievelijk SS/L en SS/H, formatteren, kopiëren en wissen zijn zo ook wel te doen en het handboek wordt niet voor niets meegeleverd. Voor de ware DOS-er is het werken met DOS via de Shell een verschrikking vanwege de veranderde F1-toets, EXIT lukt niet tenzij u eerst FloppyDriver er uit gooit. Als verschillende DOS-opdrachten problemen geven dan kunt u ook nog altijd PC-Tools, Norton of iets soortgelijks overwegen. En sinds kort is er DOS 5 met 'ingebouwde' hulp.

Extern modem (2400 bps) f 249,- als u nu Girotel abonnee wordt.

Girotel is het telebanksysteem van de Postbank dat de toekomst heeft. Want per computer regelt u uw bankzaken snel, makkelijk en efficiënt. Al meer dan 40.000 girorekeninghouders met een PC kozen voor het gemak van het moderne bankieren. En maar liefst 1.500 Postbank-klanten sluiten zich hier iedere maand bij aan.

De voordelen.

Girotel werkt heel eenvoudig. Via uw PC, een telefoonaansluiting en een modem belt u met de Girotel computer en kunt u uw bankzaken regelen. U krijgt twee maal per dag een actueel overzicht van uw saldo en de mutaties op uw rekening. Dus u kunt precies zien hoe uw zaken ervoor staan.

U kunt zo eenvoudig controleren of u een rekening al betaald heeft, dan wel of u een betaling al ontvangen heeft. Verder kunt u toekomstige betalingen van tevoren ingeven. U bepaalt zelf wanneer een betaling uitgevoerd moet worden.

Girotel biedt u nog talloze andere mogelijkheden, bijvoorbeeld gebruik maken van uw girospaarrekeningen, het aanvragen van een reisverzekering of beleggen in het Postbank Beleggingsfonds.

Zeven dagen per week van 06.00 tot 23.00 uur staat Girotel tot uw beschikking.

Modem 2400/2400 (V22bis) voor f 249,-.

Voor het telebankieren met Girotel heeft u een IBM compatible PC nodig. Deze moet voorzien zijn van een modem (V21, V22, V22bis of V23) en bijbehorende videotex software.

Als u nu Girotel abonnee wordt, kunt u tijdelijk via de Postbank een Bausch CN 3522 SA modem met videotex software bestellen voor slechts f 249,– (incl. BTW). Dit externe modem is geschikt voor computers die zijn voorzien van een seriële uitgang. De bijgeleverde videotex software werkt op alle IBM compatible PC's.

Wat kost Girotel.

Voor slechts f 5,– per maand bent u al Girotel abonnee. Daarbij komen nog uw telefoonkosten, maar die blijven beperkt door het lokale telefoontarief of door het gratis Off-line programma waarmee u uw opdrachten zonder telefoonverbinding kunt voorbereiden.

Meer weten over Girotel?

Wilt u meer weten over Girotel en het modem, stuur dan onderstaande coupon op.

Aanvraagcoupon

Stuurt u mij s.v.p. de folder Girotel met aanvraagformulier en informatie over het modem met bestelformulier.

Naam: ____________________

Adres: ____________________

Postcode: ______ Plaats: ____________

Mijn girorekening is:

☐ Ik heb nog geen girorekening. Stuur mij daarom ook de folder 'De girorekening'.

S.v.p. verzenden in een ongefrankeerde envelop aan: Postbank N.V., Afdeling Girotel, Antwoordnummer 999, 8900 PB LEEUWARDEN.

340125

POSTBANK

WordPerfect Werkplaats (3)

In dit derde deel geef ik een paar correcties en enige aanvullingen op het artikel over de accentmacro's uit Nieuwsbrief 142. Want over de combineertoetsen Ctrl-V en Ctrl-2 schreef ik: 'Deze toetsen doen hetzelfde, maar Ctrl-V geeft de mededeling 'Toets =' onderop het scherm en Ctrl-2 werkt niet in macro's.' Dit was de halve waarheid. Geen wonder dat lezers in verwarring raakten. Hoe zit het dan wel?

Ernst Raedecker

In het gewone documentscherm geeft Ctrl-V dat rare 'Toets =' en Ctrl-2 niet. Verder werken ze hetzelfde. In het macro-redactiescherm fungeert Ctrl-2 nog steeds als combineertoets, maar Ctrl-V niet.
U moet dus Ctrl-2 gebruiken om in de accentmacro's tekens als è of é in te voeren. De Ctrl-V is nodig om sommige toetscodes in te voeren.
Als u in het macroscherm op F10 drukt, krijgt u de toetscode {Bewaar}. Maar als u op F7 drukt krijgt u niet de code {Einde}, maar wordt de macro-invoer beëindigd. Met ^V F7 krijgt u wel de code {Einde}.
De Ctrl-V is ook nodig voor codes als {Opheffen} en {Backspace}, {Del}, {Links}, enzovoort. Kortom voor alle wis-, cursorbesturings- en redactietoetsen.

Ongewenste effecten

Heeft u nu een reeks van zulke codes als {Links} nodig, dan is het lastig om steeds ^V <pijl links> in te toetsen. In zo'n geval kunt u beter op Ctrl-F10 drukken. Alle volgende toetsen worden dan als code ingevoerd tot u weer op Ctrl-F10 drukt. Deze toets functioneert dus binnen een macrodefinitie als schakelaar.

Maar soms komt een mens voor verrassingen te staan. Wat gebeurt er als ik in een macro ^V <backspace> intoets, terwijl die <backspace> in mijn toetsenborddefinitie al is geherdefinieerd? Dan krijg ik niet de kale code {Backspace} op mijn bord, maar de hele macro die aan die toets is opgehangen. Als TREMAS.WPK actief is komt bijvoorbeeld het volgende tevoorschijn:

```
{ALS}{STATUS}&128~{Backspace}j{ANDERS}
{Backspace}{EIND ALS}
```

Dat is teveel van het goede. U kunt dit probleem voorkomen door tijdens een macrodefinitie de bestaande toetsenborddefinitie uit te schakelen. Dat gaat met Ctrl-6. In WP5.1 kunt u de toetsdefinitie daarna weer inschakelen door twee keer Ctrl-6 in te drukken. In versie 5.0 moet u hem met Shift-F1, 6 opnieuw installeren.

Briefhoofd

Een vergelijkbaar probleem doet zich voor als u een losse .WPM macro maakt met de oude 'bandrecordermethode', zoals in WP4.2. U drukt op Ctrl-F10 (definieer macro), geeft de naam en de beschrijving en drukt vervolgens op de toetsen die in de macro moeten komen. Tenslotte beëindigt u de macrodefinitie weer met Ctrl-F10.
Hoe komen geherdefinieerde toetsen nu in die macro terecht? Een voorbeeld. Meneer Ruwée creëert een macro BRFHOOFD.WPM die zijn adresgegevens linksboven op een brief moet zetten:

A. Ruwée
van der Helststr. 33
7603 BG Almelo

In de tweede regel maakt hij een tikfout, schrijft de 'h' met kleine letter en wist hem met <backspace>. Dit alles terwijl de toetsdefinitie TREMAS.WPK actief is. Een mooie macro, maar hij werkt niet. We bekijken de listing:

```
{VERTOON UIT}A.•Ruw{TOETSMAKRO1}e{Return}
van•der•h{TOETSMAKRO12}Helststr.•33{Return}
7603•BG••Almelo{Return}
```

Wachten

De code {VERTOON UIT} wordt door WP automatisch geplaatst en is niet van belang. De é van Ruwée is als {TOETSMAKRO1} in de macro terechtgekomen en de <backspace> als {TOETSMAKRO12}. De macro loopt vast op die {TOETSMAKRO1}, waarachter de accentmacro / uit TREMAS.WPK schuil gaat.
Deze accentmacro drukt eerst de / af en wacht dan op invoer van het toetsenbord. Die invoer komt niet, want er is een macro aan de gang. De gebruiker ziet '* Even wachten a.u.b. *' en blijft maar wachten, tot hij ten einde raad op een toets drukt. Nu gaat de accentmacro / verder en eindigt met de code {STOP}. Die beëindigt alle macro's, dus ook de nog maar pas gestarte BRFHOOFD.WPM.
De rest van het adres wordt nooit afgedrukt.
De ramp wordt nog groter als meneer Ruwée besluit een andere toetsdefinitie in te schakelen, bijvoorbeeld ENHANCED.WPK, die standaard bij WordPerfect wordt geleverd. Deze toetsdefinitie kent ook een {TOETSMAKRO1} en {TOETSMAKRO12}, maar die doen hele andere dingen. Namelijk 'Ga naar vorige zin' en 'Ga naar vorige alinea'.
De moraal van dit verhaal: schakel ook bij een .WPM macrodefinitie de actuele toetsenborddefinitie uit.

Variabelen

Het is niet altijd onmiddellijk duidelijk wanneer we in een macro de naam van een variabele moeten gebruiken en wanneer de inhoud. Dat is vervelend want WP noteert de naam anders dan de inhoud. Als u een waarde toekent aan een variabele staat links de naam en rechts de inhoud. Dit geldt ook als u de inhoud van een variabele toekent aan een andere. In versie 5.0 zijn maar tien 'namen' voor variabelen mogelijk, namelijk de nummers nul tot en met negen. De inhoud van zo'n nummervariabele wordt dan aangegeven met:

```
{VAR 1}
{VAR 2}
```

Enzovoort. Deze codes maakt u met ^V, Alt-1 etcetera. Een voorbeeld van enige toekenningsopdrachten voor WP5.0:

```
{WIJS TOE}1~250~
{WIJS TOE}2~300~
{WIJS TOE}3~{VAR 1}+{VAR 2}~
```

Het is zo verleidelijk om in te toetsen:

```
{WIJS TOE}{VAR 1}~250~
```

Maar dat is hier niet goed.

In WP5.1 geven we variabelen meestal namen, geen nummers. De inhoud van een naam- of nummervariabele wordt dan aangegeven met:

```
{VAR}teller~
{VAR}23~
{VAR}7~
{VAR 7}
```

De laatste twee zijn identiek. Bovengenoemde toekenningsopdrachten worden in 5.1:

```
{WIJS TOE}getal1~250~
{WIJS TOE}getal2~300~
{WIJS TOE}som~{VAR}getal1~+{VAR}getal2~~
```

In het algemeen geldt dat achter een toekenning eerst een naam volgt en achter een vergelijking altijd een waarde. Dus achter {WIJS TOE}, {TEKST}, {INVOER TEKEN} of {KIJK} staat een variabelenaam. Maar achter {ALS}, {COND} of {COND AANROEP} volgt een waarde of een variabele-inhoud.

Het is weer verleidelijk om te coderen:

```
{ALS}cijfer<6~
   {MELDING}gezakt.~
{ANDERS}
   {MELDING}geslaagd.~
{EIND ALS}
```

Maar het moet zijn:

```
{ALS}{VAR}cijfer~<6~
enz.
```

Correcties

In de listings van de accentmacro's zijn de vorige keer bij het overzetten naar Ventura wat foutjes geslopen. Dat is jammer, want daardoor werkt met name de /-macro niet goed. Allereerst ontbreekt in de {COND} opdracht vooraan op de derde regel

Vragen en suggesties

Voor opmerkingen, vragen en aanvullingen kunnen lezers mij bereiken op onderstaand adres:

Ernst Raedecker
Anjeliersstraat 109 b
1015 NE Amsterdam
Telefoon: 020-6204548

Ik heb wel een modem, maar ben nog steeds geen point. Daarom komt Netmail helaas niet bij mij aan.

Andere vragen

Ik krijg nogal eens telefoontjes of brieven met vragen in het genre: 'Op de printer geeft Superschrift van die rare letters!' Of: 'Als ik kolommen print, klopt de paginabreedte niet!'. Zulke probleemstellingen zijn weliswaar inspirerend voor mij, maar toch iets te beknopt. Probeert u alstublieft exact aan te geven:

- welke printer
- welke printerdefinitie en van welke datum
- welke versie van WP (4.2, 5.0 of 5.1) en van welke datum

Er zijn immers al minstens zes verschillende tussenreleases van WP 5.1 in Nederland uitgekomen en de verschillen tussen die updates zijn soms aanzienlijk.
De release-datum ziet u met F3 (help), rechtsboven.

een spatie. Deze wordt in macro's weergegeven met het teken [•:6;32], dat is Alt-250:

```
{COND}"{VAR 0}"~
   "e"~e~"a"~a~"o"~o~"i"~i~"u"~u~
   "•"~spatie~"\"~spatie~          {;}vooraan "•" ipv "" ~
   ~
   {Rechts}{VAR 0}
{STOP}
```

Vervelender is dat in de listing van de /-macro op bladzijde 116 de twee > tekens zijn verdwenen, terwijl ze in de hoofdtekst wel figureren! Ik geef het begin van de 5.0 listing nogmaals:

```
/
{ALS}{STATUS}&4~{Links}
{ANDERS}{STOP}
{EIND ALS}

{AANROEP}lees~
                              {;}kijk of variabele 0 een cijfer bevat~
{ALS}{VAR 0}>>0~          {;}hier "groter dan" (1) ~
   {VERTOON UIT}{MELDING}•~
   {Links}{Blok}{Rechts}{Makro Cmnds}39
   {ALS}{VAR 9}>>0~       {;}hier "groter dan" (2) ~
      {Backspace}{Del}
      {Lettertype}11{VAR 9}{Rechts}
      enz.
```

Voor de 5.1 listing van de /-macro maken we gebruik van het {SYSTEEM} commando. Dit geeft een hele lappendeken van interne variabelen van WordPerfect, die ieder een eigen naam hebben. Bijvoorbeeld:

{SYSTEEM}naam~	geeft naam huidige document
{SYSTEEM}pad~	pad van huidige doc (bv. C:\WP51\HCC\)
{SYSTEEM}pagina~	huidig paginanummer
{SYSTEEM}links~	teken op positie links van cursor
{SYSTEEM}rechts~	teken op positie van cursor

De interne variabelen hebben tevens een nummer. Daardoor kan een macro ook in een andere taal worden gebruikt. {SYSTEEM}links~ heeft bijvoorbeeld nummer {SYSTEEM}9~. We gebruiken deze systeemvariabele om te kijken of het teken links van de / een cijfer is. Zie de listing hiernaast.

```
....
{AANROEP}lees~                 {;}aanroep subroutine~

{ALS}{VAR}toets~>>0~           {;}hier "groter dan" (1) ~
   {VERTOON UIT}{MELDING}•~
   {WIJS TOE}cijfli~{SYSTEEM}links~~
   {ALS}{VAR}cijfli~>>0~       {;}hier "groter dan" (2) ~
      {Backspace}{Del}
      {Lettertype}11{VAR}cijfli~{Rechts}
      /{Lettertype}13{VAR}toets~{Rechts}
      {WIJS TOE}cijfli~~{STOP}
   {ANDERS}
      {WIJS TOE}cijfli~~
   {EIND ALS}
{EIND ALS}

{COND}"{VAR}toets~"~            {;}accenten•zetten~
....

{LABEL}lees~                    {;}subroutine~
{KIJK}toets~
{ALS BESTAAT}toets~
   {TERUG}
{EIND ALS}
{GA}lees~
```

Macro's uitprinten

Diverse mensen hebben mij gevraagd of er programma's zijn waarmee de codes van een macro kunnen worden afgedrukt. Of nog beter, naar een bestand gestuurd zodat de listing in een tekst kan worden opgenomen. Jazeker, zulke programma's bestaan. Ik ken er een stuk of vijf. Maar de ene macrolister is speciaal voor 5.0 geschreven, de andere voor 5.1, een derde geeft Engelse codes, de vierde stuurt zijn uitvoer perse naar de printer, en alle zijn ze groot en langzaam. En geen enkele is in staat een toetsenborddefinitie (.WPK) af te drukken.

Daarom heb ik er zelf eentje in assembler geschreven, die klein is (4096 bytes exact) en snel en naast .WPM macro's ook .WPK toetsdefinities èn .SHM shellmacro's kan afdrukken. Hij maakt gebruik van de twee bestanden die WordPerfect zelf benut om macrocodes weer te geven: WP.MRS en KEYS.MRS (en SH.MRS voor shellmacro's). Het voordeel hiervan is dat het programmaatje meegroeit met iedere nieuwe tussenversie van WordPerfect en daarbij macro's weergeeft in de taal die men standaard gebruikt. Een andere aardigheid is dat het ook een overzichtslijstje kan maken van alle macro's en hun beschrijving. Wie belangstelling heeft voor deze WPM.COM, kan mij bellen of schrijven.

De volgende keer

- De macro's voor blokverplaatsing.
- Hoe krijgen we de naam van een document in het document zelf?
- Hoe krijgen we een aanduiding als 'Pagina xx van yy' in een kopregel?
- Hoe ziet een 5.1 macro of een document gewoon wordt bewaard, of dat eerst een omschrijving en rubriek moet worden genoemd? In beide gevallen moet hij automatisch een document kunnen bewaren.
- Een macro die door een directory met .WPG plaatjes bladert en met de pijltjes steeds een volgend of vorig plaatje toont.

dB_Babbel (11)

In deze Babbel gaan we in op de ellende die de combinatie van xBASE-talen met DOS 4.xx kan opleveren en bieden daarvoor een oplossing. Verder deze keer: het correct ontwerpen van een databasesysteem met meerdere gerelateerde DBF-bestanden, een paar UDF's voor het tekenen van boxen op het scherm en een korte bespreking van de stand van zaken in xBASE-land.

Rob Drop

Ik kreeg kort geleden een lid van de DOS-gg aan de telefoon die problemen had met het systeem van zijn bedrijf, dat draaide op dBASE IV. Hij hanteerde daarbij ook een memoveld in één van de bestanden. Op een gegeven ogenblik ging het totaal mis met het afdrukken van het memoveld van een bepaald record. Dat record was daarna niet goed meer te benaderen, terwijl het bovendien niet was te verwijderen met DELETE plus PACK. Hij werkt met een computer onder DOS 4.xx.

DOS 4.xx

DOS 4.xx is hier ongetwijfeld de boosdoener. Deze DOS-versie geeft problemen met allerlei databaseprogramma's: xBASE-talen, Paradox enzovoort. Er gaan 'gewoon' data- en/of indexbestanden naar de knoppen. De opbeller had nog geluk, want het is mogelijk de niet aangetaste records over te hevelen naar een ander bestand met dezelfde structuur: per record de velden in variabelen en dan met APPEND BLANK en REPLACE WITH naar het nieuwe bestand.
Met COPY MEMO en APPEND MEMO FROM zijn in dBASE IV ook de memoteksten van de ene DBF-file naar de andere over te hevelen. Alles gaat goed bij deze beller, als het kaduke record maar wordt vermeden:

```
IF RECNO() = 24
   SKIP
ENDIF
***Het kaduke record was nr. 24
```

Om toekomstige problemen te voorkomen heb ik aangeraden SHARE te activeren, alvorens weer met dBASE IV te gaan werken. Dit is een oplossing voor het problemen veroorzakende feit dat DOS 4.xx voor het lezen uit en schrijven naar bestanden op schijf ('file I/O') blokken van 1024 bytes hanteert en de vroegere versies 512 bytes. SHARE vangt deze discrepantie op bij de databaseprogramma's die met die 512 byte blokken werken. De xBASE-talen, met uitzondering van Clipper 5.0 waar al met de verandering rekening is gehouden, werken met 512 byte blokken. Het programma SHARE was er aanvankelijk op gericht om het mogelijk maken dat in netwerken bestanden en 'devices' als harde schijven en printers ('sharing') gezamenlijk gebruikt worden door de werkstations. In DOS 4.xx maakt het ook het gebruik van schijfpartities van meer dan 32 Kb mogelijk. Tot die grens van 32 Kb gaat het goed zonder SHARE. Maar zodra de grens wordt overschreden wordt van het overschrijdende bestand worst gemaakt. Dit leek me een belangrijke punt voor alle xBASE-gebruikers. Ik heb me hierover laten voorlichten door Rob Holvast van Fastnet in Den Haag en door Jeroen Wit uit Tolbert.
De moraal is dus: voorkom problemen door SHARE te activeren vóór u met databaseprogramma's gaat werken (activeren in AUTOEXEC.BAT). SHARE zit bij de programma's die bij DOS 4 worden geleverd. Overigens kunt u ook beter FASTOPEN uitschakelen, want dat geeft eveneens problemen met de databaseprogramma's. FASTOPEN (voor het versneld lezen van directories) heeft net als SHARE te maken met file-I/O, dus heeft kennelijk ook last van de blok-discrepantie. Laten we hopen dat de problemen met DOS 5 zijn opgelost.

Bij degene die me belde was het uitgerekend een memoveld dat problemen gaf. Deze worden in de .DBF-file opgeslagen in blokken van 512 bytes, zoals ik uiteenzette in Babbel nr. 6 (HCC Nieuwsbrief 133, november 1990, blz. 116).
Het verbaast me dat de grote PC-bladen in de Verenigde Staten en Nederland kennelijk nog geen aandacht hebben besteed aan de genoemde problemen. Datzelfde geldt voor de grote databasebladen zoals Data Based Advisor en Reference Clipper. Ook Clipper-goeroes als Straley en Rick Spence en de Foxbase-tycoon Gooley zijn kennelijk om de hete brij heen geslopen.

Ontwerpen DBF-systemen

De eerder genoemde beller had nog andere problemen met zijn systeem, dat een order- en voorraadbeheerstaak heeft. Hij maakt gebruik van twee bestanden: KLANTEN.DBF en VOORRAAD.DBF. Het tweede bestand bevat gegevens over de produkten in het magazijn: artikelnaam, beschrijving, catalogusprijs en aantal in voorraad. Dit bestand is niet onjuist opgezet.
Niet goed is echter het eerste bestand. In KLANT.DBF staan zowel de vaste klantgegevens (naam, adres en dergelijke) als de ordergegevens. Per order wordt een record aangemaakt met steeds

weer de klantgegevens herhaald, als het om dezelfde klant gaat. Het gevolg daarvan: onnodig herhalen van datagroepen, met het risico van discrepanties. Dit is onjuist. Het bestand KLANTEN.DBF moet dus worden gescheiden in KLANT.DBF (NAW + klantcode e.d.), ORDERS.DBF (ordernr., klantnr. e.d.) en ORDARTIKEL.DBF (ordernr., artikelnr.). Daardoor wordt herhaling van datagroepen ('redundantie') voorkomen.
In dB_Babbel nummer 9 heb ik uitgebreid over het ontwerpen van een DBF-systeem geschreven. Ik wil dit nu niet herhalen. Daar is een wat ingewikkelder systeem uiteengezet, omdat ook het historisch perspectief werd meegenomen. Zonder dat kan het systeem wat eenvoudiger met KLANT/ORDER/ORDARTIKEL/ VOORRAAD.DBF. Dergelijke systemen zijn in allerlei situaties van nut, bijvoorbeeld voor het registreren van leerling-resultaten (cijfers) op school. Daar zijn er meer leerlingen per klas, per vak en per leraar. Verder komen meerdere leraren per klas voor en eventueel per vak. Dit vereist een goed opgezet systeem, dat net als het ordersysteem '1 op N-relaties' moet opvangen. Het lid van de DOS-gg had de gegevens over de verschilllende artikelen die een klant bij een bestelling had aangegeven in het memoveld in KLANT.DBF gestopt. Dat is onhandig bij dBASE IV: moeizaam te benaderen. In de opzet die ik hem adviseerde vervalt het memoveld dus en de data worden in een programma goed benaderbaar (indexen en SEEK).

Een aantal box-UDF'S

In alle xBASE-talen, met uitzondering van dBASE III(+) zijn User Defined Functions te maken. In dBASE III(+) moeten ze de vorm van procedures hebben, maar dat betekent slechts een kleine verandering.

```
FUNCTION BOX
PARAM btop, bli, bbot, bre, blining
   IF UPPER(blining) = "D"
      @ btop,bli to bbot,bre DOUBLE
   ELSE
      @ btop,bli to bbot,bre
   ENDIF
   RETURN 0
*************************************
*
*Procedure in dBASE III(+):
PROCEDURE BOX
   .... && code idem function
   RETURN
**************************************
*
hvar = BOX(5,20,18,69,"D")
do BOX WITH 5,20,18,69,"D" && III(+)
*
```

Het effect van de aanroep van UDF of procedure is gelijk: er komt een rechthoekige box met dubbele lijn op het scherm. Bij de functieaanroep doet het er niet toe wat terug wordt gegeven, want er wordt toch niets mee gedaan. In Clipper kan dit nog korter, want UDF's zijn als commando's te gebruiken:

```
BOX(5,20,18,69,"D")
```

We kunnen de module ook ingewikkelder maken, waardoor een box op het scherm komt met een boventekst binnen een sub-box:

```
FUNCTION BOX_TEXT
PARAM t,l,b,r,lin,ul,utxrow,utxkol,utx
   IF UPPER(lin) = "D"
      @ t,l to b,r DOUBLE
   ELSE
      @ t,l to b,r
   ENDIF
   @ ul,l+1 SAY REPLICATE("`',r-l-1)
   @ ul,l SAY "`'
   @ ul,r SAY ""
   RETURN 0
*****************************************
*
hvar = BOX_TEXT(5,20,18,69,7,6,30,"Keuze-lijst")
```

Er komt een box met dubbele lijnen op het scherm, met de tekst "Keuze-lijst" op de regel onder de bovenlijn en daaronder een dubbele lijn die de tekst van de verdere box scheidt. U zou zo menu's kunnen opzetten met de menukeuzes in het nog open deel van de box.

Berichten

Dan nog iets over de stand van zaken in xBASE-land. DBASE IV: hiervan is versie 1.1 uitgekomen. Daarin zijn allerlei bugs van 1.0 weggewerkt, het programma werkt nu sneller (1.0 was ongeveer drie keer zo langzaam als Foxbase 2 en zo'n twee keer langzamer dan Clipper Summer '87). Er zijn nieuwe mogelijkheden toegevoegd. Ik kom daarop nog terug. De Professional Compiler is nog steeds in de pijplijn. Ashton Tate stelt dat het iets heel bijzonders zal worden. De aanvankelijke ver gaande plannen om te koppelen aan een speciale SQL-server zijn in de ijskast gezet.

QUICKSILVER: Wordtech is bezig met een groot ontwikkelproject onder de codenaam ARAGO. Er moet een produkt uit ontstaan dat geheel 'state of the art' is op het moment van uitkomen. Zoals gebruikelijk ligt men ver achter op het schema. We zijn benieuwd.

CLIPPER: ik heb tijdens het schrijven van dit artikel de correctie-update 5.01 binnen gekregen. Volgens de bespreking in de Amerikaanse bladen zijn de problemen met de virtuele Memory Manager opgelost. Er zouden nu wèl betrouwbare produkten mee omtwikkeld kunnen worden, met het gebruik maken van .RTLINK. Er is speciale aandacht besteed aan de compatibiliteit met de Summer '87-code, waardoor programmatuur die is ontwikkeld met deze versie zonder veel moeite is om te zetten naar 5.01. Ik ben benieuwd wat deze upgrade heeft te bieden.

RECITAL: er zijn berichten verschenen over een nieuwe xBASE-taal, RECITAL, die broncode-compatibel is met Clipper, met SQL-servers kan samenwerken en andere datafile formaten zoals Paradox kan inlezen. De gecompileerde programma's zouden zowel op de PC als het mainframe kunnen draaien! Op die manier zou op een vrij eenvoudige manier een client-server systeem met mainframe als servermachine (met de 'corporate database') en werkstations (PC's) in locale netwerken (LAN's) als clients ontworpen kunnen worden. Een voordeel van de Clipper-stijl code is de betrekkelijk snelle gewenning bij COBOL-programmeurs, want zowel COBOL als Clipper werken met een codestijl die sterk aan BASIC doet denken. Dit is van belang, omdat COBOL nog steeds sterk overheerst onder mainframe-programmeurs.

Een SoundBlaster Midi-interface

voor niet meer dan *f* 39,-

De SoundBlaster biedt meer dan mooie muziekjes bij uw spelletjes op de IBM-kloon. Hij is min of meer voorzien van een Midipoort. Om er een volledige Midi-interface van te maken zijn slechts een paar onderdelen nodig en met een half uurtje solderen bén je er. Hier een schema dat zorgt voor drie Midi-uitgangen en één ingang ruim voldoende voor de meeste toepassingen.

J. Landheer

Midi geef veel muzikale mogelijkheden. De eenvoudigste is wel die van een soort pianola: u kunt via computer en SoundBlaster muziek weergeven die door anderen is ingespeeld. Programma's zowel als muziekstukken (bijvoorbeeld MidiPlay) zijn op veel bulletinboards gemakkelijk te krijgen. U kunt ook zelf muziek via een keyboard inspelen en met behulp van de juiste programmatuur (een 'sequencer') die muziek bewerken. Dat laat zich vergelijken met het bewerken van tekst met een tekstverwerker.
Denk daarbij niet te licht over wat de SoundBlaster allemaal kan. Het is feitelijk een polyfone en multitimbrale synthesizer. In gewoon Nederlands komt het er op neer dat er een volledige synthetisch orkestje in de computer zit, dat u in uw eentje kunt 'bedienen'.

De interface

Het schema is gebaseerd op een Midi-project dat beschreven staat in Byte van juni 1986. Dat schema gaat echter uit van een opto-coupler van Sharp (de PC900) die ik niet kon krijgen. In plaats daarvan is de HP 6N137 toegepast. In principe zijn ook andere opto-couplers toepasbaar, mits dit stukje elektronica 31.250 bits per seconde aan kan. De TIL-111 is bijvoorbeeld te langzaam.

De werking

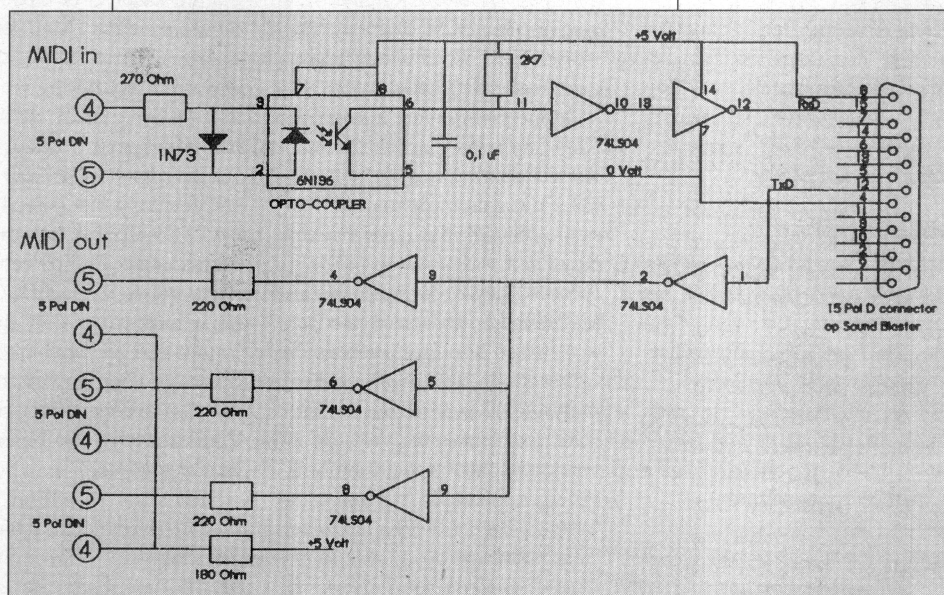
Uit de D15 connector op de SoundBlaster komt van pin 15 de Midi TxD en pin 12 ontvangt de Midi RxD. Daarnaast heeft u nog pin 8 (+5 volt) en pin 4 (aarde) nodig. De andere pinnen vormen de aansluiting voor een joystick. Zowel TxD als RxD geven in rust +5 Volt. Voor het zenden respectievelijk ontvangen van een bitje worden zij naar 0 Volt getrokken.
De Midi in-poort is feitelijk volledig gescheiden van de Midi out-poort. Er wordt een 74LS04 chip gebruikt voor buffering en signaalinverting. Dat zijn echter zes 'losse' inverters, waarvan er twee voor de Midi-in en vier voor de Midi-out worden gebruikt. Een inverter zet +5 Volt om in 0 Volt en 0 Volt in +5 Volt. Het signaal wordt dus domweg omgedraaid. Bij het Midi-in gedeelte komt het signaal binnen via de 5-polige DIN-connector (deze connectoren zijn standaard voor Midi). Via een weerstandje is deze verbonden met de opto-coupler. Vergeet de diode niet. Deze opto-coupler heeft voeding nodig (pin 8: +5 Volt). Pin 7 wordt hoog gehouden (+5 Volt), maar mag eventueel ook onaangesloten blijven. Denk ook aan de 'by-pass' condensator tussen pin 5 en pin 8. Pin 5 hangt aan aarde. Het signaal komt via pin 6 uit deze opto-coupler en gaat via twee inverters naar pin 15 van de D-connector van de SoundBlaster pin. In rust staat er op pin 6 van de opto-coupler + 5 Volt, bij een signaal wordt deze laag getrokken (0 Volt).
Het Midi-out gedeelte is zo mogelijk nog simpeler. Het signaal wordt eerst geïnverteerd en daarna vertakt via drie inverters en 3 weerstanden naar de drie DIN-5 connectoren. Pin 4 van de DIN-5 connectoren is via een weerstand verbonden met +5 Volt. Bij een Midi-aansluiting staat er dus in rust zowel op pin 4 als op pin 5 van de DIN-5 connector +5 Volt. Signalen zijn via een simpel ledje zichtbaar te maken (lange poot + aan pin 5 van de DIN-connector).
Wie behoefte heeft aan een gameconnector moet alle pinnen van de D-connector doorverbinden naar een D-chassisdeel, met uitzondering van pin 12 en 15.

Veel plezier met Midi!

Benodigde onderdelen:

1 74LS04 chip (inverters)
1 6N137 opto-coupler
1 1N73 diode (of equivalent)
1 condensator 0,1 microFarad
1 weerstand 270 Ohm
1 weerstand 2K7 Ohm
3 weerstanden 220 Ohm
1 weerstand 180 Ohm
4 DIN-5 chassisdelen
1 montageplaatje
1 montagedoosje
1 D-connector (male)
een stukje vieraderig snoer

Dat wèrkt bij mij niet!

Onder redactie van Harm-Jan Wieringa en Ed Baars

We hebben wat losgemaakt met die harddisk inbouwproblemen. Tankdoppen, ruitenwissers, banden... In de autowereld is alles redelijk universeel. Maar in computerland bouwen enkele merken allerlei slimmigheidjes in, die prachtig zijn voor wie zo'n machine wil gebruiken voor een vastomlijnde toepassing. Maar hobbyisten kennen geen vastomlijnde toepassing. Hoogstens een vastomlijnd DOEL: die kast moet ópen. En vervolgens ànders, sneller, groter. En dan begint de ellende.

De beste kloon komt dus uit Taiwan. Nìks slimmigheidjes. Die maken we zelf wel. Gewoon een grote standaardbak, een verwisselbaar moederboard en vooral veel uitbreidingsslots. Na alle kinderziektes is dan ons brievenbusje leeg en ontvangen we nog slechts af en toe een briefje van iemand bij wie alles zómaar werkt. Met de vraag: "Kàn dat wel?"

Zoals bij F. Bosveld uit Zwolle. Die bouwde een 21 Mb Seagate ST 225 harddisk en een Omti controller in zijn Amstrad/Schneider 1640. Het werkte in één keer. Zoiets kan volgens Murphy niet, dus het zaad van de twijfel was gezaaid. Bij hem kwam dus - rijkelijk laat - de vraag op:
Kan de machine te warm worden door deze toevoeging? Want de machine bezit geen ventilator...
Nee, mits de machine 'vrij' staat zodat hij zijn warmte kwijt kan. Daar Amstrad en Schneider (toen ze nog samen deden) besloten om de - warme - voeding niet in de systeemkast, maar in de monitor te zetten, is een ventilator niet nodig.

Kassarolprinter

Met bovenstaand antwoord zijn de eerste twee vragen uit het boodschappenlijstje van Paul van der Niet uit Noordwijkerhout ook meteen opgelost:
Kan er een harddisk in mijn 1640? En kan ik er een VGA-kaart insteken en dan elke VGA-monitor aansluiten?
Ja.
Nee. Zèlfs als u er in zou slagen om een aparte voeding buiten de systeemkast te fabrieken, dan zit u nog met het probleem van de video-elektronica. Die zit bij de 1640 niet op een aparte kaart, maar is geïntegreerd in het moederboard. Die moet dus eerst buiten gevecht worden gesteld. Ik zou daar maar niet aan beginnen.

De rest van Paul's lijstje:
- Kan die harddisk elke geheugengrootte hebben?
- Kun je met MS-DOS 3.30 ook een 3,5 inch drive aansturen? En óók 1,44 Mb?
- Kan ik mijn tweekleuren kassarolprinter, die aan mijn CBM 64 en VIC-20 hangt, aansluiten op de seriële poort van de PC?

De harddisk kan zo groot zijn als de controller toestaat. De enige beperking is dat die controller past in een 8-bits XT-slot. Tot 40 Mb wordt een gewone MFM of RLL controller gebruikt. De zware jongens vragen om een SCSI of ESDI controller. En die hebben doorgaans een 16-bits voet.
In principe kunnen alleen 720 Kb floppen worden aangestuurd. High Density kàn wel, maar dat gaat in de papieren lopen. Hoevéél, dat staat in Any Key 138.
En die kassarolprinter zult u met behulp van een nieuw aan te schaffen interface (die van de CBM en de VIC werkt geheel anders) en een uiterst technische buurman, na vele doorwaakte nachten, scheld- en huilbuien, alsmede uitgerukte haren, ongetwijfeld via de seriële poort aan de praat krijgen. U weet dan een hoop meer over computers en printers en u hebt tevens geleerd dat men sommige dingen maar beter NIET moet willen.
We vragen ons af of u, met dàt wensenlijstje, niet eens aan een wat universelere machine (uw vierde, begrijpen we...) moet gaan denken.

Helpt Philips?

Nòg een elegie. Op de Philips 9115 XT van T. R. R. Zantman uit Lelystad moest naast de 20Mb Miniscribe een 20Mb Kyocera komen. Inmiddels weet Zantman er aardig wat van, maar dat helpt hem niks, want:

...die Philips controller kan - via een ongewoon brede kabel - maar één harddisk aan. Hij is geïntegreerd in het moederboard. Met dipswitch 8 (links op moederboard) wordt-ie geactiveerd op IRQ 5 en 320-323 HEX. Ik kocht dus een tweede 20Mb Kyocera harddisk en een MFM controllerbord. Een controller waarbij de adressering met jumpertjes kon worden gewijzigd in IRQ 2 en 324-327 HEX. Want de Kyocera is dan wel de eerste schijf op de controller, maar de tweede in de Philips.
Als ik dan volgens de MFM-handleiding een Low Level Format uitvoer met het commando DEBUG G=C800:5, slaat de zaak vast. Met het programma Hard Disk Manager was die formattering wèl mogelijk. DOS herkende de schijf en noemde hem D:. Maar na DIR kwam de boodschap dat de schijfeenheid niet gereed was!
De PTC helpdesk kon me alleen vertellen dat Philips een aangepaste versie van DEBUG heeft, maar niet wàt er dan anders is. En dat een XT eigenlijk niet bedoeld is voor zo'n uitbreiding met een tweede harde schijf.
Waarom kan dit bij normale klonen dan wel?

Omdat normale XT's wel degelijk 'bedoeld' zijn voor twee harddisks, maar dat Philips graag aan een concurrerend prijsje wilde geraken. Waarom zouden anders vrijwel alle XT controllers twee schijven aankunnen?
Net als bij die Amstrad/Schneider wreekt zich hier het op het moederboard integreren van zaken die eigenlijk op een aparte kaart horen. Als dat al moet hou het dan gewóón, heren fabrikanten!!!
Dat door Philips aangepaste DEBUG is volgens ons onschuldig. Het zit 'm in de formatterings-parameters in het Philips controllers-ROM'metje. Het enige dat we kunnen verzinnen is het met dipswitch 8 uitschakelen van de Philips-controller en vervolgens een tweede Kyocera aan de MFM-controller te hangen. Kassa! Maar misschien lopen er onder onze lezers lieden rond die een goedkopere oplossing uitgevogeld hebben...

Modem als fax

Gergely Végh uit Mijdrecht vroeg zich af of het mogelijk is via een (Hayes) modem contact te leggen met een fax. Het antwoord is ja, mits...
Want faxen maken gebruik van heel andere frequenties en modulatietechnieken dan die voor het modem dataverkeer gebruikt worden. De hardware moet de V.27 norm (4800/2400 bps) of de V.29 norm (9600/7200 bps) ondersteunen.
Er zijn wel relatief goedkope modems in de handel die geen faxen kunnen ontvangen, maar wèl verzenden. Het goedkope Girotel modem kan daar door fabrikant Bausch voor relatief weinig geld op worden aangepast. Modems die faxen ook kunnen ontvangen bestáán. Maar voor die prijs kun je beter een èchte fax kopen.

Bloedsnel modem

W. P. Kwint uit Winterswijk kocht een BEST 1200 PLUS modemkaart. Edoch:
Als ik een databank bel krijg ik wel een verbinding, maar na

enige pieptonen valt het geluid van het modem weg. Hoewel de verbinding blijft bestaan, gebeurt er verder niets meer.
Om misverstanden te voorkomen: die piepen dienen om een verbinding te maken. Als die er eenmaal is, zwijgt een modem als het graf. Daar is dus niks mee mis. En uit uw meegezonden schermafdruk blijken alle instellingen eveneens correct te zijn.
Maar de vreemde tekentjes verderop doen onze modemprof Jan Leijerweerd vermoeden dat uw modem te snel reageert.
Het gebelde modem probeert, beginnend met de hoogste snelheid, al piepend de snelheid van de beller te detecteren. De beller roept dan JA als zijn 'piep' voorbijkomt.
Waarschijnlijk reageert uw modem zó snel op de juiste piep, dat de databank denkt dat die reactie de vórige piep betreft en gaat zenden met 2400 baud, terwijl uw modem niet sneller dan 1200 kan.
De reactietijd van uw modem ligt vast in register S9 en S10, in tienden van seconden, waarbij S10 minimaal twéé hoger moet zijn dan S9. Een veel gebruikte standaardwaarde voor S9 en S10 is respectievelijk 6 en 14. Door de waarde in S9 (en zonodig ook S10) te verhogen kan de wachttijd worden verlengd.
De waarde in die registers is uit te lezen door het communicatieprogramma te starten zonder een externe verbinding te kiezen (doorgaans een Local- of Dummy-Terminal of nulmodem-mode). Tik dan in:

```
AT S9?
```

De verkregen waarde is te veranderen (in 6 bijvoorbeeld) door in te tikken:

```
AT S9=6
```

Gewoon blijven ophogen tot de zaak werkt. En hoog de waarde van S10 (minimaal + 2) zonodig op dezelfde manier méé op.

Bloedhete muis

J. Smit uit Amsterdam heeft een merkloze XT, die een Multi-I/O kaart met een 9-pins muisaansluiting bezit en twee RS-232 poorten. Hij kocht een Genius GM-6000 muis en:
...toen ik die had aangesloten begon de kabel van de muis zó warm te worden dat ik hem maar weer heb losgemaakt. Met een ander type Genius muis traden dezelfde verschijnselen op. Een andere muis die eens op mijn computer werd aangesloten gaf geen problemen, maar het merk daarvan weet ik niet meer.

Jammer, dat losmaken. We zijn best benieuwd wat er zou zijn gebeurd! Brandende muis? Explosieve muis? Lichtgevende muis? Of gaat-ie hard piepen? We kennen het verschijnsel overigens niet, maar we vermoeden dat u (logisch eigenlijk) de speciale muispoort van uw XT hebt gebruikt. Zo'n aansluiting komt vaak voor op (game)combinatiekaarten, waarop vaak ook een joystick kan worden aangesloten. Die aansluiting is echter bedoeld voor z.g. busmuizen. Dat zijn muizen die geen aparte - residente - software meer behoeven, maar die daardoor niet door alle muisgestuurde software wordt herkend. De Genius muis is echter een universele seriële muis en moet dan ook rechtstreeks in de RS-232 poort.

Wie?

A. M. Buijserd uit Warnsveld kocht in de States een 9-naalds Epson LX-90. In Nederland een onbekende, dus z'n Teleac tekstverwerker Word sprak dat dialect niet.
Alle 40 printerdrivers die Word kende probeerde hij uit, maar geen enkele voldeed. Wie kent die printer en schudt dat drivertje even uit zijn mouw?

Dupliceren

...heette dat vroeger op ponskaartmachines. Jan Meys uit Aalsmeer wil dat handigheidje op zijn machine óók:
Voor het catalogiseren van mijn dia's. gebruik ik dBASE III plus. Nu moet ik bij veel dia's vaak dezelfde informatie in bepaalde velden invullen. Mijn vraag is nu of het mogelijk is om velden te kopiëren van vorige records, en zo ja hoe?

Nee. Of eigenlijk: Ja, mits...
Als u het bestandsonderhoud rechtstreeks doet (dus via APPEND en EDIT) is dat niet mogelijk, omdat tijdens het vullen van een record alleen gegevens en geen (dupliceer)opdracht kan worden ingevoerd. Maar als u er een commando-shell overheen legt, door alle update-commando's vooraf als een invoer/update-routine in een BASIC-achtige macro-programmeertaal samen te vatten (het dBASE-handboek vertelt u daar meer over), bestaat die mogelijkheid wèl. Dat gaat wat nachtjes kosten, maar als u de slag te pakken heeft gaat er een wereld voor u open! Hoewel het handboek aan dat dupliceren geen woord vuilmaakt is het simpel voor elkaar te krijgen door de bij het vorige record ingetikte letterreeks te bewaren onder een functietoets. Dat doen we door de volgende statements in het invoerprogramma op te nemen:

```
@ 5,10 SAY 'Plaats?' GET M1 PICT '!XXXXXXXXX'
REPLACE PLAATS WITH M1
SET FUNCTION 10 TO SUBSTR(M1,1,10)
M1=SPACE(10)
```

De eerste regel vraagt op regel 5 kolom 10 van het beeldscherm (@ betekent gewoon 'print') om een invoer van 10 tekens en zet die in de variabele M1. De tweede regel schrijft het ingevoerde weg in het veld PLAATS. De derde regel zet de invoerstring klaar onder F10 voor het volgende record, waarna de laatste regel M1 weer leegmaakt. Zodra nu bij het volgende record èrgens (en dat hoeft NIET bij het veld PLAATS te zijn!) geen tekst wordt ingevoerd, maar op F10 wordt gedrukt, wordt de vorige PLAATS-invoer herhaald. Elk veld kan zo dus zijn eigen F-toets krijgen. Maar let op! PLAATS is een voor het programma herkenbare veldnaam en 'Plaats' is tekst op het scherm. Succes!

Rennende kereltjes

Maarten Menken uit Leiden mag dan pas 13 zijn, hij programmeert al graphics in QuickBasic. Maar:
het bewegen van de plaatjes lukt nog niet. Wel kan ik hem ergens neerzetten, dan weer weghalen en een eindje verder weer neerzetten. En da's een hoop werk. Kan dat niet korter en sneller?

Jazeker, en wel met de commando's GET en PUT. GET kopieert een stuk van het scherm naar het geheugen. PUT doet precies het omgekeerde. We hebben ze uitgebreid behandeld in Any Key 135. Wat we toen niet vertelden is dat aan het eind van het PUT- commando nog kan worden meegegeven HOE dat plaatje weer op het scherm moet komen. De syntax luidt:

```
PUT (x,y), arraynaam, actie
```

waarbij actie PSET, PRESET, AND, OR of XOR kan zijn. De laatste is een soort 'toggle', een flip-floppertje. Dus als je het plaatje met PUT...,XOR op dezelfde plek neerzet, dan is-ie weer weg en kun je hem met een PUT ...,XOR op een nieuwe plek neerzetten, weer weghalen en weer verplaatsen. Het aardige van XOR is dat bij het weghalen van het plaatje de originele achtergrond weer tevoorschijn komt.
Gebruik je PSET in plaats van XOR, dan overschrijft het plaatje dat wat er al stond. In dat geval haal je het weer weg met CLS. Denk erom dat je met PUT het plaatje niet gedeeltelijk buiten het scherm of viewport zet, want dan geeft QuickBasic de foutmelding 'ILLEGAL FUNCTION CALL'.

Omdat QuickBasic - getuige de vragen erover - steeds verder oprukt (het wordt tegenwoordig zelfs meegeleverd met DOS 5.0) vonden we Microsoft Nederland bereid om een uiterst gedocumenteerde QuickBasic 4.5 versie beschikbaar te stellen aan de redactie van Any Key. Onze dank is groot. Brand maar los met die vragen! Harm-Jan lust er wel pap van...

Het EOE-Optiebeurs toernooi

Speel mee tussen de grootmeesters

Als u zich altijd al eens heeft willen meten met de grootmeesters van het bridgespel, dan is hier uw kans. Geen inschrijfgeld, geen gereis, maar ook geen prijzengeld. Nu kom ik voor dat laatste tóch niet in aanmerking, maar leuk is het wel!

Harm-Jan Wieringa

Het gaat hier over het programma 'EOE-optiebeurs '90 Bridgetoernooi' van Bridgesoft. U herinnert zich vast nog wel Eindeloos Bridge 2 van dezelfde makers, wat we bespraken in HCC Nieuwsbrief 140. Eindeloos Bridge speelt als de bridgepartner èn de tegenpartij, waardoor u in uw eentje toch kunt spelen. Het EOE-Optiebeurs toernooi is hier een uitbreiding op. Alle spellen die op dit toernooi werden gespeeld zijn ingevoerd. De computer speelt deze spellen samen met u. Na afloop verschijnt de score tussen die van de deelnemers van het toernooi, zodat u kunt zien wat ze gespeeld hebben en hoe goed dat is gedaan. Dus: heeft u er hetzelfde weten uit te slepen als de professionals?

De laagste drie

Helaas kon ik nooit uit de laagste drie ontsnappen, maar ik heb ook nooit beweerd zo'n geweldige bridger te zijn. Er kunnen maximaal vier mensen in de stand worden opgenomen. Dat betekent dus dat ook onderling vergeleken kan worden wie het beste speelt.
Bij dit spel blijkt hoe degelijk en goed Eindeloos Bridge kan bieden. Verreweg de meeste keren wordt hetzelfde contract afgesloten als wat de meerderheid van de toernooideelnemers ook heeft geboden. Ik denk dat veilig is te stellen dat Eindeloos Bridge bij het afspelen moet achterblijven bij de professionals. Daardoor wordt niet altijd het onderste uit de kan gehaald. Volgens Bridgesoft is de bied- en speltechniek ten opzicht van het losse programma Eindeloos Bridge nog verbeterd. Wat het bieden betreft moet dat zeker worden bevestigd.
Omdat Eindeloos Bridge 2 de intelligentie vormt van dit spel wordt er vanzelfsprekend geboden volgens het ACOL systeem. Jacoby transfers zijn optioneel. De spelen uit het toernooi kunnen ook apart gespeeld worden, maar het blijft beperkt tot wat zich op het toernooi afspeelde. Voor iets anders is 'Eindeloos Bridge nodig'.

Produktinformatie

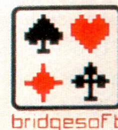
Het EOE-Optiebeurs '90 Bridge toernooi
Programma dat het mogelijk maakt mee te spelen in het bridgetoernooi. Het programma speelt als partner èn voor de tegenstanders.
Voor PC, XT en AT computers.
Prijzen (inclusief BTW):
5,25 inch f 75,-;3,5 inch: f 77,50
Informatie:
Bridgesoft
Koedijklaan 17
1406 KX Bussum
Telefoon 02159-34905

HET EOE-OPTIEBEURS '90
Bridge
TOERNOOI

150 meeslepende spellen, verdeeld over 10 ronden.
Na ieder spel wordt uw uitslag opgenomen in de stand van het Toernooi!

Tientallen uren een voortdurende uitdaging.

Biedsysteem: ACOL met, naar keuze, transfers.

De werking

Het programma werkt snel. Helaas wordt het scherm iedere keer enige tijd 'zwart' bij het laden van een nieuw spelonderdeel . Dit lijkt toch een wat primitieve oplossing. Het scherm ziet er verder zeer verzorgd uit, iets wat bij Eindeloos Bridge nog een klein kritiekpuntje was. De handleiding is nog steeds minimaal, maar daar staat tegenover dat het programma gebruikersvriendelijk is. De letters in de handleiding zijn wel uitermate klein, goede ogen zijn dus nodig. Kennelijk wil men persé alle informatie op één velletje papier houden.

Conclusie

Het Optiebeurs-toernooi is voor iedere bridger gewoon erg leuk om te spelen, vooral als er niet zo vaak ècht gespeeld kan worden. Met dit spel bent u gegarandeerd vele uren zoet. Iedere keer was ik weer reuze nieuwsgierig of ik het nu echt zoveel slechter had gedaan als de professionele spelers.

Of misschien wel beter? Welk contract hebben zij geboden? Is het hen wél gelukt om dat te maken? Waar haalden zij in hemelsnaam die extra slag vandaan? Dit is werkelijk een zeer geslaagde combinatie: de bridge-intelligentie van Eindeloos Bridge en het vergelijkingsmateriaal van een groot toernooi. Héérlijk.

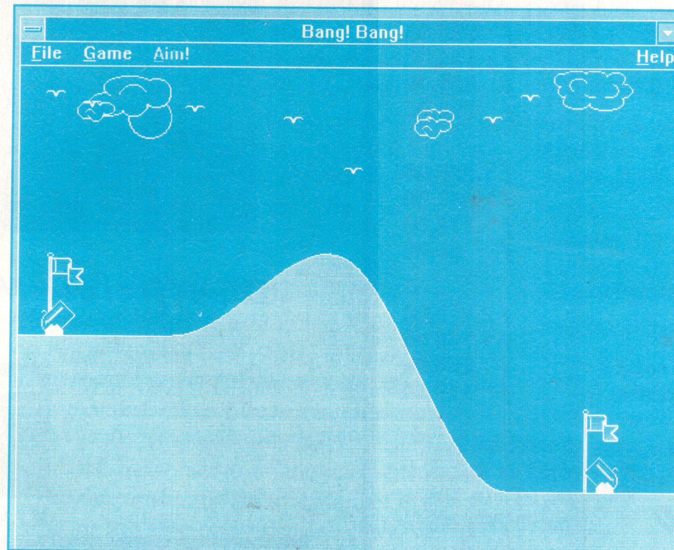
Berend Harmens

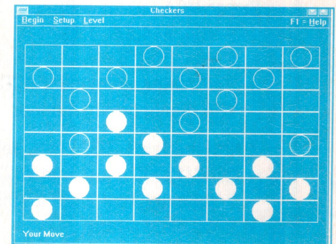
De speelse kant van Windows

Microsoft Windows wint snel aan betekenis, niet in de laatste plaats doordat er steeds mee toepassingen komen die onder Windows draaien. Deze grafische interface lijkt nu niet bepaald dè omgeving voor spelletjes, maar ze zijn er wel degelijk. We bekeken er enkele en werden er nog niet al te opgewonden over. Wie er belangstelling voor heeft kan de hier besproken spelletjes downloaden van de meeste bulletinboards van het HCC Fidonet en vanzelfsprekend ook van het HCC Nieuwsbrief BBS.

Bang-Bang

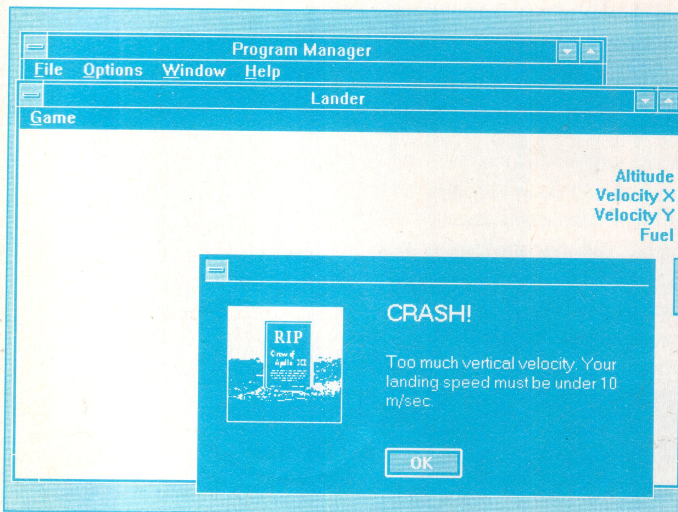
Dit riep Cher (van Sonny) waarschijnlijk toen ze voor de zesde keer de plastisch chirurg bezocht, eerder maakte ze een gelijknamig plaatje. Maar hier gaat het om een variant op een spelletje wat we al kennen van het Fido-net: Bang-Bang. Grafisch fraai vormgegeven, maar waarschijnlijk al vóór de perestrojka gemaakt. Twee deelnemers kunnen op elkaar schieten met een kanon, met een grote heuvel als hindernis. Eigenlijk niet zo oorlogszuchtig als het lijkt.
Complimentje aan de makers. Er is zowaar een fors helpbestand aanwezig, dat niet alleen vertelt wat de spelregels zijn, maar bovendien aardige hints geeft. Hoewel de spelopzet in wezen aan de simpele kant is zal het sommigen toch boeien.

Checkers

Voor de bordspelliefhebbers kunnen we Checkers aanbieden. Bij nadere kennismaking blijkt het een Amerikaans getinte variant op dammen te zijn. Vanzelfsprekend kan er tegen 'de computer' worden gespeeld. Er is van te winnen.

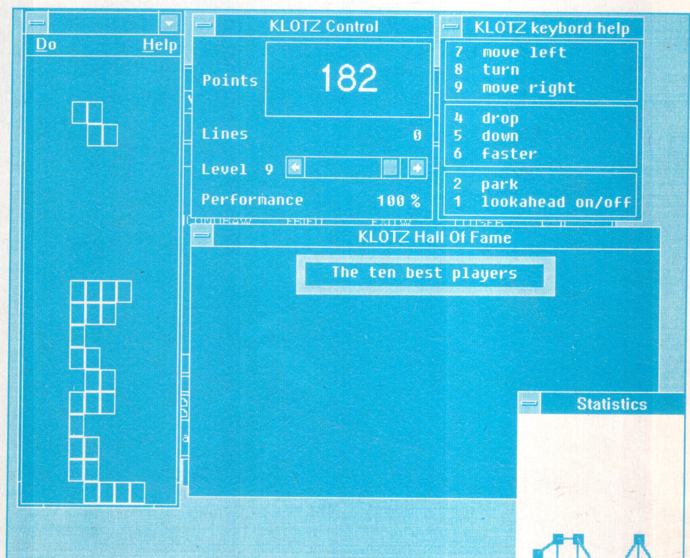
Lander

Tot slot: Lander. Het is de bedoeling om al schietend een ruimtevaartuig behouden te laten landen. Maar misschien kunnen we beter zeggen: het schijnt de bedoeling te zijn.

Zoals zo vaak met spelletjes in de PD-sfeer word je ook in dit geval niet bepaald verwend met nuttige tips een aanwijzingen. Wij fungeerden uitsluitend als brokkenpiloot. Maar natuurlijk bent u veel slimmer...

Klotz

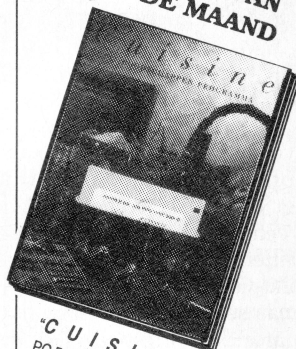
Tetris is een spelletje dat in alle soorten en maten op het HCC Fido-net is te vinden, waaronder een zeer fraaie in 3D-uitvoering. Het 'achtergrondverhaal' over Tetris is bekend, het zou ooit ten tijde van de koude oorlog zijn gemaakt door een functionaris van de KGB. Waar?!
De Windows-variant op Tetris is Klotz. Gekleurde blokjes dalen neer in een trechter en moeten door draaien en schuiven in elkaar worden geschoven. Is een laag helemaal gevuld dan verdwijnt die. Het is uiteraard de kunst om er zo lang mogelijk mee door te gaan.
Ook Klotz werkt tamelijk verslavend, is dus zeker aan te bevelen voor wie nog geen Tetris-ervaring heeft opgedaan. Er worden niet overdreven veel aanwijzingen gegeven, maar het is voldoende om er mee te kunnen spelen.

KIJK:
DE GROOTSTE COLLECTIE COMPUTERBOEKEN VAN NEDERLAND

BOEK VAN DE MAAND

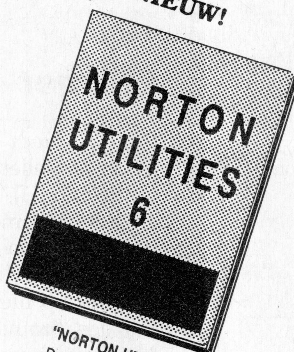

"C U I S I N E"
PC BOODSCHAPPEN PROGRAMMA. Helpt u om binnen enkele minuten een boodschappenlijst voor meerdere dagen samen te stellen. Ook geschikt als terugzoeksysteem.
DOMUS Software
ISBN 90-5432-012-5

ƒ35,95

NIEUW!

"NORTON UTILITIES 6"
De laatste update van PC-TOOLS is nog niet op de markt of Peter Norton slaat terug met een nieuwe versie van zijn succesvolle programma. Zeer aanbevolen!

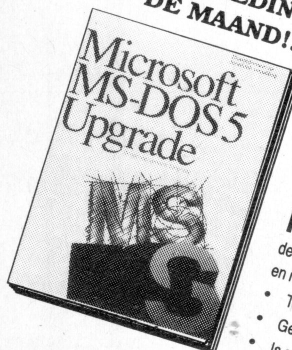
ƒ289.-

TOP 20 VAN DE MAAND

1	Leidraad Dos 5 Introduktie	v.d.Water	ƒ 12.95
2	Leidraad DrawPerfect	v.d.Water	ƒ 12.95
3	Werken met WordPerfect 5.1	Boeke	ƒ 69.00
4	Leidraad Dos 5 Geheugenbeheer	v.d.Water	ƒ 12.95
5	Bundel Leidraad	v.d.Water e.a.	ƒ 69.00
6	Het CorelDraw! Handboek	v.Duuren	ƒ 59.50
7	Leidraad PC Tools 7	v.d.Water	ƒ 12.95
8	De DrawPerfect Gebruikersgids	Stavleu/Baayens	ƒ 59.50
9	Leidraad Wordperfect 5.1	v.d.Water	ƒ 12.95
10	Word 1.1 for Windows	Sackson	ƒ 39.90
11	Leidraad PC Tools 6	v.d.Water	ƒ 12.95
12	Het grote Larry boek	Muller	ƒ 29.50
13	The Quark XPress Book	Blatner/Stimely	ƒ 65.00
14	Using Clarion Professional Developer	Burgess	ƒ 69.00
15	Leidraad Harvard Graphics	v.d.Water	ƒ 12.95
16	Clipper 5.0 Developers Library	n.a.	ƒ 99.00
17	Leidraad Datacommunicatie	v.d.Water	ƒ 12.95
18	Leidraad Windows 3.0	v.d.Water	ƒ 12.95
19	Handboek PlanPerfect 5.1	v. Kaam	ƒ 49.50
20	Leidraad CorelDraw!	Cloppenburgh	ƒ 12.95

AANBIEDING VAN DE MAAND!!

Microsoft DOS5 NEDERLANDS

de nieuwe versie ligt vertaald en wel voor u klaar.....!!! en natuurlijk tegen een uiterst aantrekkelijke Wilson prijs

- Toepassingen meer geheugen verschaffen
- Gemakkelijk te installeren
- Is gereed voor gebruik in netwerk
- Wordt direct door Microsoft ondersteund
- Verbeterde grafische shell
- Online-hulp via de Shell of via de opdrachtregel
- Schermvullende editor
- Undelete
- Snelformatteringsmogelijkheid
- Unformat
- Taakwisselingsoptie
- MS-DOS QBasic

ƒ 199,-

VERS VAN DE PERS

a	Leidraad CorelDraw!	Cloppenburgh	ƒ 12.95
b	Inleiding tot Excel	Duyvestein	ƒ 49.00
c	WP 5.1 voor echte beginners	de Vries	ƒ 19.50
d	Turbo C++	Robert	ƒ 69.00
e	Quick Start WP Amiga	Krause	ƒ 29.00
f	Inleiding Autocad 1.1	Miller	ƒ 69.00
g	WordPerfect 5.1 Wegwijzer	Arnhoff	ƒ 58.00
h	Basiscursus DrawPerfect	Hendriks	ƒ 29.50
i	Kleine MS Dos 5 Gids	Que	ƒ 19.50
j	Systeemprogr. in MS-C 6.0	Young	ƒ 89.00
k	Werken met Quattro Pro	Burns	ƒ 85.00
l	Ventura voor beg. DTP'ers	Smits	ƒ 48.00
m	PCM Techniques and Utilities	PCM	ƒ 79.00
n	Inleiding SPSS/PC+ en Data Entry	Huizingh	ƒ 39.50
o	Werken met Turbo Pascal 6.0	Rollke	ƒ 89.00
p	Quick Start Norton Commander 3.0		ƒ 29.
q	Werken met Turbo Vision	Sybex	ƒ 69.00
r	Werken met RBase 3.1	Eggink	ƒ 69.00
s	Werken met PC Tools 7	Sybex	ƒ 69.00
t	Basiskennis Database	Boon e.a.	ƒ 39.50

GROEP92 INFORMATIE

WILSON COMPUTERBOEKEN & SOFTWARE BV

BON okt

Naam: ....

Adres: ....

Postcode/Plaats: ....

Hierbij bestel ik de volgende titel(s) (nummer of letter aangeven): ....

....

....

Alle prijzen zijn inkl. BTW. Bestellingen worden onders rembours geleverd. Uw bijdrage voor administratie- en verzendkosten: ƒ 10.00.
U kunt telefonisch bestellen of de bon in een gefrankeerde envelop sturen naar:

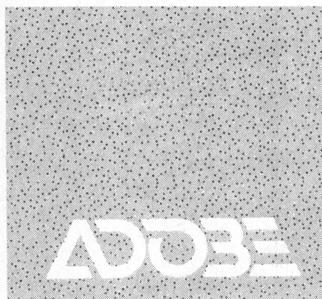
Amsterdam

Utrechtsestraat 68
1017 VR Amsterdam
tel. 020-6 23 83 95/6 24 78 21
fax 020-6 22 80 61

WILSON COMPUTERBOEKEN & SOFTWARE BV

Nieuwe pakketten van Adobe

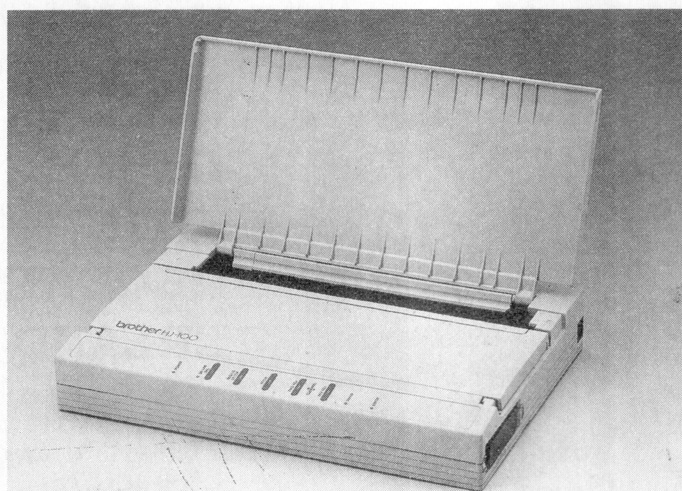
Adobe Systems Europe heeft vier nieuwe Adobe Type Set pakketten op de markt gebarcht. Zij kunnen worden gebruikt met zakelijke software voor zowel de Apple Macintosh als met Microsoft Windows en met OS/2 software. Elk pakket bevat acht tot tien Type 1 fonts en Adobe Type Manager waarmee de scherm- en afdrukkwaliteit worden verbeterd.
Er is een speciale selectie uit de fonts gemaakt die vooral geschikt is voor zakelijke communicatie zoals brieven, memo's, faxen overheadsheets, diapresentaties, spreadsheets en grafieken.

Adobe Systems
Europe B.V.

De software van Adobe is nu ook verkrijgbaar voor de NeXt computers. Het gaat daarbij om pakketten zoals Adobe Illustrator, Type Set, Plus Pack en Touch Type.

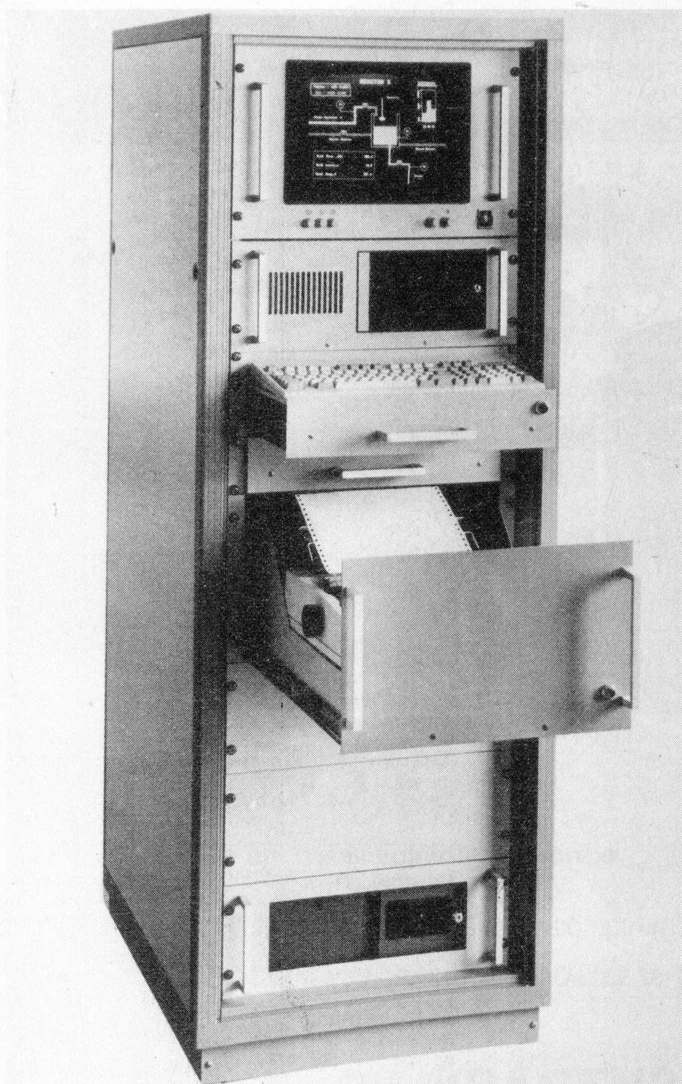
Meer informatie:
Adobe Systems Europe BV
Telefoon 020-6767661

Brother inkjet printers

Brother biedt twee verschillende modellen inkjet printers. De Brother HJ-100 weegt 1,8 kg en meet niet meer dan een A4-tje. Hij kan ook op batterijen werken en is dus geschikt voor gebruik op meerdere plaatsen. Volgens Brother is de afdrukkwaliteit te vergelijken met die van een laserprinter. De Brother HJ-770 is vooral bestemd voor het maken van kwaliteitsafdrukken in een kantooromgeving. De snelheid is volgens opgave 360 tekens per seconde (conceptkwaliteit, 12 tekens per inch).

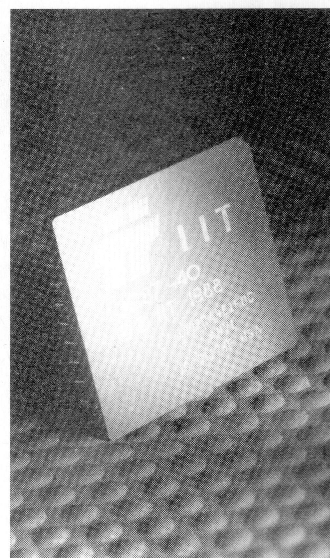
Voor meer informatie:
Brother International BV
Zanderij 25-27
1185 ZM Amstelveen
Telefoon 020-5451200

Prosys IPC1

De Prosys IPC1 computer werkt met eenvoudig te verwisselen (dus servicevriendelijke) CPU-kaarten, die leverbaar zijn in 16 Mhz 80286, 20 Mhz 80386SX, 25 of 33 Mhz 80386 en 33 Mhz 80486 uitvoeringen. De Prosys MON141R is een 14" VGA kleurenmonitor, geschikt voor resoluties van 640 x 480, 800 x 600 of 1024 x 768 beeldpunten in een speciaal 19" rek. Verder bevat het Prosys programma twee types toetsenbordlades (afhankelijk van het gebruikte type toetsenbord) en een speciale printerlade voor 80 koloms matrixprinters.

Voor meer informatie:
Klaasing Electronics BV
Beneluxweg 37
4904 SJ Oosterhout
Telefoon 01620-81600

40 Mhz co-processor

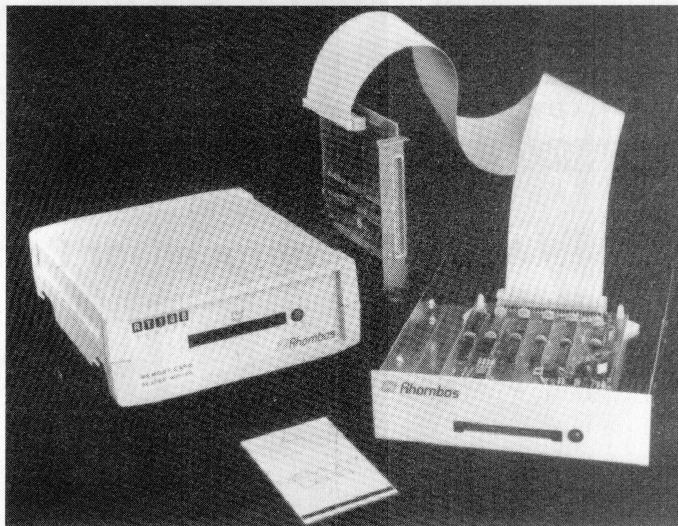
Door I.I.T. wordt een nieuwe 40 Mhz co-processor op de markt gebracht, onder de naam IIT-3C87DX-40.

Voor meer informatie:
Marcotec BV
Innsbruckweg 57
3047 AG Rotterdam
Telefoon 010-4625060

Microsoft Project voor de Mac

Microsoft levert nu een versie 1.1 van Microsoft Project voor de Apple Macintosh computers. Het is een grafisch hulpmiddel voor het plannen en beheren van alle benodigde middelen om een project uit te voeren. Gebruikers kunnen hiermee alle aspecten van een project geheel naar eigen wens structureren en plannen en dat weergeven in grafieken en samenvattingen. Het pakket is ontwikkeld voor beheer van hulpbronnen voor gelijktijdig lopende projecten en het laat informatie op een aantal manieren bekijken en manipuleren.

Voor meer informatie:
Microsoft BV
Postbus 364
2130 AJ Hoofddorp
Telefoon 02503-13181

Memory card readers

Er zijn memory card readers verkrijgbaar voor de XT/AT- en MCA-bus. Verder is er een speciale versie voor aansluiting op de poort. Er zijn modellen in interne en externe uitvoering, met uitzondering van de reader voor de MCA-bus (alleen extern). Voor speciale toepassingen is een waterdichte portable versie gemaakt, die werkt met oplaadbare NiCad cellen en een afsluitbare gleuf voor de memory card.

Voor meer informatie:
Sonetech Nederland BV
Postbus 259
5670 AG Nuenen
Telefoon 040-836455

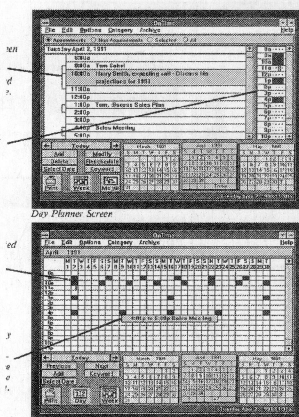
SteCAD Light

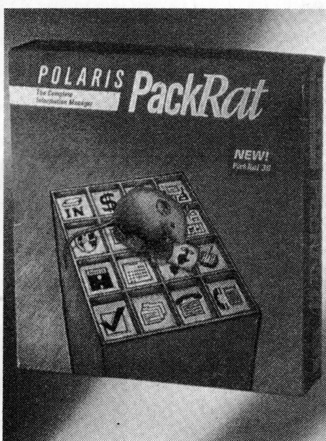
Storkdate heeft in samenwerking met GTI het SteCAD software pakket voor de installatiebranche ontwikkeld, dat al het tekenmateriaal verwerkt en engineeringsactiviteiten automatisch uitvoert. Gebruikersvriendelijkheid voor de tekenaar/engineer staat hierbij volgens de leverancier voorop, wat het snel produceren en modificeren van tekeningen mogelijk zou maken. Volgens opgave zijn tijdsbesparingen tot 70% mogelijk.
Speciaal voor de kleinere installateur levert Storkdata een basisversie SteCAD Light voor het tekenen van stroomkringschema's, licht- en krachtinstallaties en plattegronden. Het geheel is ondergebracht in een tekeningbeheersysteem, met een koppeling tussen alle tekeningen binnen een project.

Voor meer informatie:
Storkdata BV
Postbus 21000
3802 RA Amersfoort
Telefoon 033-501501

Veel nieuwe software voor Windows

STC heeft een aantal nieuwe softwareprodukten in het leveringsprogramma opgenomen die werken onder Windows 3.0. Pack Rat is een personal information manager, die onder meer is voorzien van een telefoonboek, afsprakenkalender, een time-management systeem en een logbestand voor telefonische contacten. Maar ook de complete 'historie' van correspondentie kan worden vastgelegd, beheer van allerlei projecten is mogelijk en verder is er een uitgebreid financieel management met verschillende onderdelen.
On Time is een levenslange kalender en activiteitenplanner voor Windows, die ook in een netwerkversie kan worden geleverd. Een verzameling icons voor gebruik in Windows 3.0 is te vinden in het pakket Icon 300+. Enkele andere produkten: Salvation (interface met de mogelijkheid om applicaties direct op te starten met het bijbehorende document), Scraapbook Plus (image database) en PinBoard, een E-mail pakket.

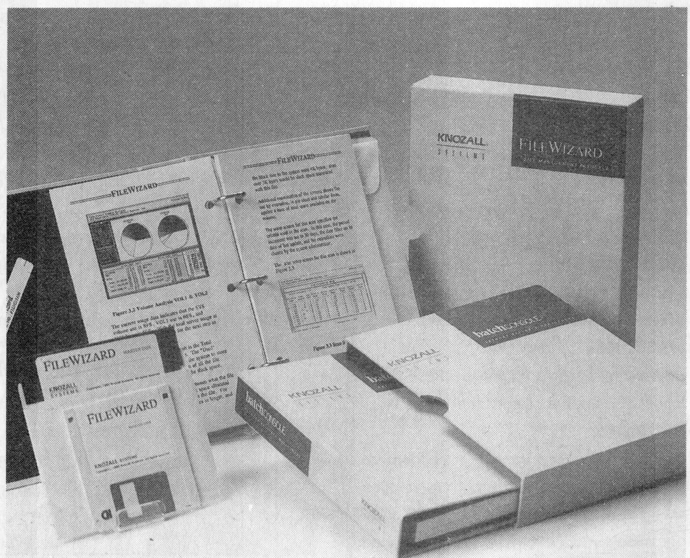
Meer informatie:
STC Nederland
St. Martinusstraat 13
6191 TL Beek (L.)
Telefoon 046-374082.

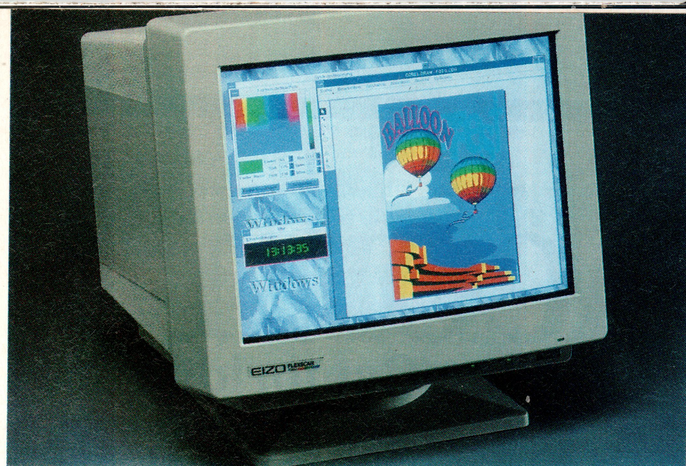
Netwerkprogramma's Knozall

Knozall Systems Batch Console is een programma waarmee de netwerkbeheerder log-in scripts en log-in batchfiles kan opbouwen, controleren en aanpassen.

Met de windows van Batch Console heeft men tegelijkertijd inzage in het log-in script, het individuele gebruikers script en de gebruikers batchfile. Inhoud van de scripts kunnen met elkaar worden vergeleken en tussen de scripts is onderling 'knippen' en 'plakken' mogelijk.
Knozall Systems FileWizard is een menugestuurd programma voor het beheren van files op een netwerk.

Voor meer informatie:
Ronin Nederland BV
Postbus 1172
3350 CD Papendrecht
Telefoon 078-414022

Eizo monitor met Trinitron-buis

Het opvallendste kenmerk van de T560i monitor is zijn Trinitron beeldbuis van 17" met een pixelafstand van 0,26 mm. Daarmee is de monitor inzetbaar voor resoluties tot 1280 x 1024 beeldpunten. De automatische synchronisatie heeft een bereik van respectievelijk 30-78 en 55-90 Hz. Daarom zijn ook bij het maximale oplossende vermogen zowel weergave via de VGA-standaard als via high-refresh van 70 Hz bij 1280 x 1024 beeldpunten mogelijk.

Voor meer informatie:
Rein Elektronik B.V
Insulindelaan 134
5613 BT Eindhoven
Telefoon 040-431775

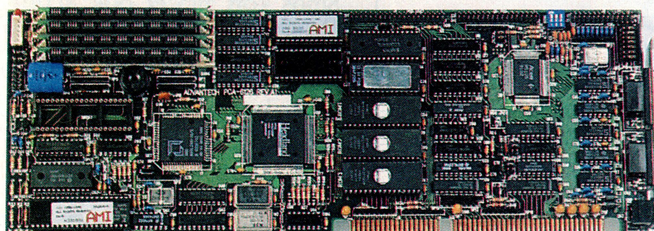
Logitech Trackman Portable

Logitech heeft de TrackMan Portable geïntroduceerd. Dit produkt combineert de nauwkeurigheid van een trackball met de programmeerbaarheid van een drie knops muis en kan aan het toetsenbord van vrijwel iedere populaire laptop of notebook computer worden bevestigd. Daarnaast is de TrackMan Portable ook als 'losse', met de duim te bedienen muis op het bureau of in de hand te gebruiken.

Voor meer informatie:
Logitech Benelux
Postbus 1506
3601 BM Maarssen

CPU-insteekkaart met ROM-disk

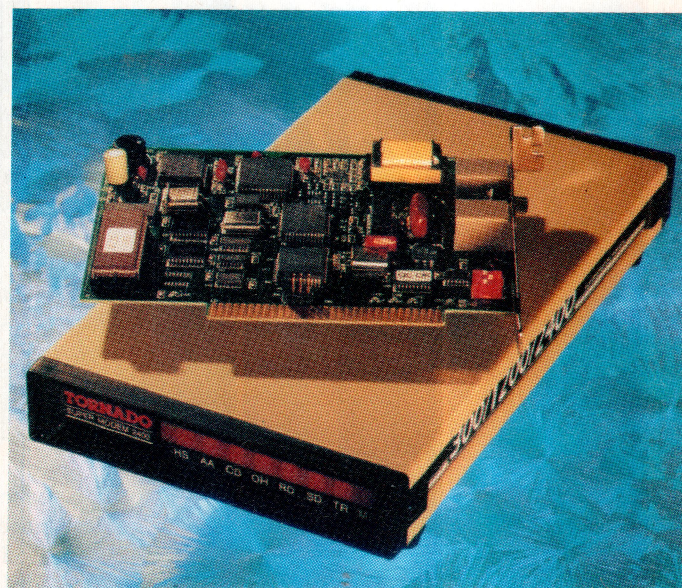

De CPU-insteekkaart, type PCA6126, is voorzien van een 16 Mhz 80286 processor, een HDD-connector voor AT-bus (IDE) harddiskdrives, een FDD connector voor aansluiting van elke combinatie van twee floppydiskdrives, een parallelle en twee seriële poorten en een mini-DIN keyboard connector. Tot 4 Mb geheugen kan op het board worden geïnstalleerd. Naast de CPU biedt de kaart ruimte voor installatie van een mathematische co-processor.
Voor meer informatie:
C.E.R. BV
Postbus 258
4700 KG Roosendaal
Telefoon 01650-57417

Tornado faxmodems

De Tornado faxmodems 96/24 B (intern model) en 96/24 (extern) worden geleverd inclusief de Quick Link II communicatiesoftware. Dit faxmodem zendt en ontvangt faxen met een maximale baudrate van 9600 en is compatibel met CCITT groep III. Bij gebruik als 'gewoon' modem voldoet het aan de Hayes standaard en kan baudrates van 300, 1200 en 2400 hanteren, volgens CCITT normering en Bell 103/212A. Het intern faxmodem is uitgevoerd als een half lange 8 bits insteekkaart.

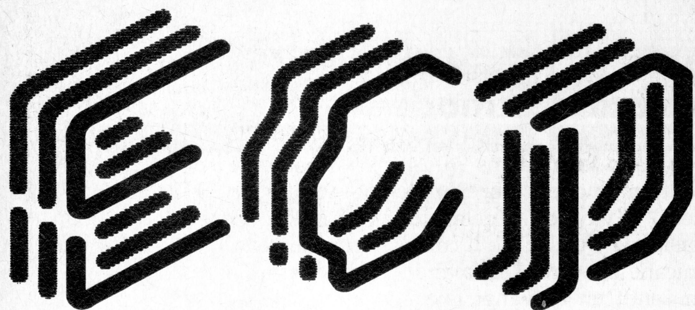
Voor meer informatie:
G & B Computers
Hoeksteen 119-129
2132 MX Hoofddorp
Telefoon 020-6533676

Sigma VGA Legend II

De Sigma VGA Legend II is ontwikkeld en ontworpen voor grafisch georiënteerde PC software, inclusief Microsoft Windows 3.0. Het scherm heeft volgens de leverancier een sterk verbeterde refresh-rate (beeldschermverversing) en zou ongeveer dertig procent sneller zijn dan de voorganger, de Sigma VGA Legend.
Sigma heeft de Legend II verder verbeterd door gebruik te maken van een Tseng LAbs ET4000 Sierra 32 K Hicilor RAM-DAC, die 32.768 kleuren gelijktijdig op het beeldscherm kan brengen, in resoluties van 640 x 480 en 800 x 600 beeldpunten.
Er wordt een beeldschermverversing ondersteund tot 88 Hz en tot 76 Hz in de 1024 x 768 resolutie. Een te lage verticale scanfrequentie geeft vaak klachten bij gebruikers, omdat het oog zich dan constant moet aanpassen aan het flikkeren van de monitor. Hoe hoger de refresh-rate, des te rustiger is het beeld.

Voor meer informatie:
Borsu International BV
Bloemendalerweg 43-45
1382 KB Weesp
Telefoon 02940-61111

286 - 16 MHz PC:

AMD 286-16MHz # 1 MB RAM
#3,5 of 5,25" drive # 40 MB 28ms HD
101 Keyboard # MS-DOS 5.0
2 x RS232 # 1 x Centronics interface
16 bits VGA kaart 1024x768 incl. drivers

met 14" VGA monitor monochroom:
f 2495,00
met 14" SVGA monitor (max 1024x768):
f 2995,00
80287XL Mathematische Coprocessor:
f 270,00
alle bedragen inclusief BTW!

ecd computers delft bv
voldersgracht 25-26, 2611 ev delft
telefoon (015) 147643
telefax (015) 134429
ecd: service op de koop toe!

Acorn
Computers Cambridge Ltd

Archimedes & UNIX

32 BITS MULTI-TASKING / MULTI-MEDIA
WORKSTATIONS
MAINFRAME POWER FOR A PERSONAL PRICE!

Vraag bij ons de testrapporten aan die zijn verschenen over de Acorn Archimedes en het super DTP pakket Impression in PC-Thuis, PCM, Software Magazine, PC+ en de HCC-Nieuwsbrief.

Één van de openingszinnen uit het artikel van Kees Vuik in PC-Thuis "Eureka! Archimedes heeft de wijsheid in pacht... willen wij u niet onthouden: "Er bestaat een computer die werkt zoals elke computer zou moeten werken. Ik praat over een apparaat waarmee je ongelofelijk gemakkelijk foto's inleest, plaatjes tekent, pagina's ontwerpt of spelletjes speelt.
Een multi media machine waarbij kleur en stereogeluid standaard zijn ingebouwd, die volledig met de muis bestuurbaar is en meerdere toepassingen tegelijkertijd draait. die elkaar vlekkeloos verstaan. En dat alles in een tempo waaraan geen enkele PC zelfs maar kan tippen....!

Drie besturingssytemen voor de prijs van één
Sinds kort zijn er ook Acorn UNIX computers leverbaar. Bijkomend voordeel: er zit een gratis Archimedes bij....
Ook de nieuwe PC-Emulator is op de markt: MS-DOS in een multitasking RISC OS window....

INFORMATIE OF DEMONSTRATIE:

ecd computers delft bv
voldersgracht 25-26, 2611 ev delft
telefoon (015) 147643
telefax (015) 134429

JE FAVORIETE CD KLINKT BETER OVER JE PC

SOUNDBLASTER PRO

- Volledig stereo
- Digitaal geluidsuitvoer - 4KHz tot 44.1KHz
- Digitaal geluidsinvoer - 4 tot 44.1KHz
- 22 kanalen FM synthesizer
- Midi interface
- Joystick poort
- CD-ROM interface
- Ingebouwde stereo versterker
- Midi-kit & Voyetra jr. sequencer
- Volledig compatible met oude Sound Blaster
- Veel standaard software

De PC als professionele sound-studio. Full-stereo, 24 sporen en met een geluidskwaliteit waar menige stereo-installatie het tegen aflegt. De Sound Blaster en de Sound Blaster PRO zijn beslist geen gewone geluidskaarten. Zelfs je favoriete CD klinkt beter over je PC. Wil je samplen, geluidseffekten toevoegen, mixen of zelf muziek maken? Met de Sound Blaster kun je werkelijk alle kanten op. De Sound Blaster en de Sound Blaster PRO zijn momenteel de enige twee kaarten die worden ondersteund door de Microsoft MULTIMEDIA standaard. Vraag er naar bij je dealer of stuur de info-coupon op.

SOUNDBLASTER 2.0

- Digitaal geluidsuitvoer - 4KHz tot 44.1KHz
- Digitaal geluidsinvoer - 4KHz tot 15KHz
- 11 kanalen FM synthesizer
- Adlib compatible
- Midi interface
- Joystick poort
- Ingebouwde stereo versterker
- Optioneel C/MS 12 kanaals stereo (Game Blaster)
- Optioneel Midi-kit voor aansluiting van keyboard
- Veel standaard software

SOUND BLASTER

BEL VOOR DEALER IN UW OMGEVING:
TEL: 010 - 4623478
FAX: 010 - 4376926

INFO-COUPON

Stuur mij alle informatie over:

☐ De Sound Blaster ☐ De Sound Blaster PRO.

Naam: ____________________

Adres: ____________________

Postcode: ________ Woonplaats: ________

Stuur deze coupon in een gefrankeerde envelop aan:
Walop Electronics B.V.
Innsbruckweg 40-42 3047 AH Rotterdam.

1563

Recent verschenen

Van Academic Service zijn vier uitgaven verschenen voor hen die veel van vreemde tekens gebruik maken: een poster met de tekensets van WordPerfect, een poster met de PC tekenset en twee boekjes. In het WP-boekje komen ook macro's, spellingcontrole en herdefiniëren van het toetsenbord aan de orde.

WP Poster
ISBN 90 6233 724 4
50 x 70 cm *f* 9,95

PC-Tekens Poster
ISBN 90 6233 723 6
50 x 70 cm *f* 9,95

Kleine PC-toetsengids
ISBN 90 6233 725 2
105 pag. *f* 19,50

Tekens in WP 5.0 en 5.1
Peter Kahrel
ISBN 90 6233 620 5
168 pag. *f* 35,-

QuickStart PageMaker 4.0
Rainer Bartel
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 344 4
144 pag. *f* 29,-

QuickStart Ventura 3.0
Nuttebaum & Schepers
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 343 6
116 pag. *f* 29,-

Van Bijleveld Press:

Basishandleiding
DrawPerfect PC Tools 6 Norton Utilities
(vijfde geheel herziene druk)
ca. 75 pag deeltje, *f* 15,-

Werkwijzer
Norton Utilities 5.0
incl. 25 pag
Commander 3.0
Hans van der Weerden
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 307 X
254 pag. *f* 24,50

Quickstart PlanPerfect 5.1
Ruud Bransen
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 249 9
148 pag. *f* 29,-

Inleiding tot
EXCEL 3.0 NL
Drs. Paul Duyvesteyn
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 288 X
298 pag. *f* 49,-

Macro's in WordPerfect 5.1
Kay Yarborough Nelson
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 327 4
622 pag. *f* 89,-

Werken met dBASE IV
versie 1.1
Frits W. Egmond
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 436 9
374 pag. *f* 48,-

Windows 3 binnen handbereik
R. Hoekstra
Uitg. BoekWerk
ISBN 90 71677 94 X
100 pag. *f* 15,-

Turbo Pascal 6.0
instructies tot en met versie 6.0
E. Kaier
Uitg. BoekWerk
ISBN 90 5402 006 7
106 pag. *f* 15,-

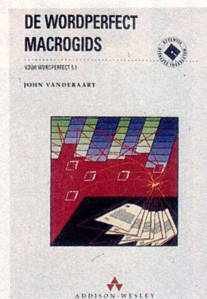
Meer geheugen
K.O. Kuhl
Uitg. BoekWerk
ISBN 90 5402 004 0
69 pag. *f* 15,-

Macro's voor WordPerfect 5.1
M.A. Hoath
Uitg. BoekWerk
ISBN 90 5402 008 3
95 pag. + disk *f* 25,-

Werken met...
Informatica, Inleiding
2e herziene druk
J. de Jong
Uitg. De Kangoeroe
ISBN 99 66 73 146X
96 pag. *f* 12,95

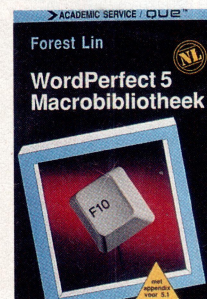
De WordPerfect Macrogids

Voor WordPerfect 5.1

John Vanderaart
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 272 6
324 blz. *f* 65,- (incl diskette)

WordPerfect 5 Macrobibliotheek NL

Forest Lin
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 479 2
587 blz. *f* 68,- (diskette *f* 25,-)

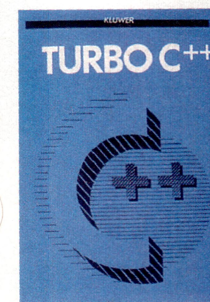
John Vanderaart probeert in het eerste hoofdstuk, dat de helft van het boek beslaat, ons iets uit te leggen over programmeren. Het is een omstandig verhaal, geïllustreerd met veel overbodige tabellen. In hoofdstuk twee worden de macro-editor en macro-opdrachten besproken. Tenslotte komen een aantal voorbeelden aan bod, waaronder een uitgebreid facturerings-macro, die tevens een adressen- en artikelbestand beheert.

Het boek van Forest Lin bestaat uit vier gedeelten: grondbeginselen, de macro-opdrachttaal, kleine voorbeelden en gespecialiseerde toepassingen. Deel drie heeft vooral betrekking op het automatiseren van de belangrijkste functies van WordPerfect: van documenten opmaken en afdrukken, het uitvoeren van grafische functies, berekeningen uitvoeren tot het sorteren en beheren van databases. Vooral dit deel van het boek brengt de lezer bij op welke wijze macro's veel tijd en moeite kunnen besparen. Tenslotte worden enkele bijzonder gespecialiseerde macro's besproken voor het schrijven van brieven, het afdrukken van enveloppen en girokaarten en het bijhouden van cliëntenrekeningen. Het boek is gebaseerd op versie 5.0 van WordPerfect. Waar versie 5.1 afwijkt van 5.0 wordt dat in de kantlijn aangegeven. De benodigde aanpassingen worden in een appendix duidelijk beschreven. Een uitgebreid register en trefwoordenlijst besluiten het boek.

Conclusie:
Het eerste boek is ongeschikt voor een beginner. Het is meer een boek voor programmeurs, die nieuwsgierig zijn hoe Vanderaart in de macrotaal van WordPerfect programmeert. Het tweede boek is zowel geschikt voor beginners als gevorderden. Prettig leesbaar en een goede didactische opzet kenmerken dit boek. Een aanrader voor iedereen die meer wil weten over WordPerfect macro's.

Patrick Schenkhuizen

Turbo C++

Pim Philipse
Uitg: Kluwer
ISBN 90 201 2502 8
303 blz. *f* 49,50
Diskette *f* 29,50

Dit boekje behandelt in zes hoofdstukken de volgende onderdelen van Turbo C++: de installatie, alle commando's van de geïntegreerde omgeving en een syntaxbeschrijving van de taal. In het woord vooraf meldt de auteur dat het boek ook een cursus C en C++ omvat. Dit laatste is overdreven. In een tiental bladzijden wordt het werken met C++ uitgelegd. Meer dan het verklaren van enkele begrippen gaat het boek niet. Voor de rest moet het boek worden gezien als een compacte handleiding bij het pakket Turbo C++. Een verklarende woordenlijst en een vertaling van alle foutmeldingen completeren het boek.

Conclusie:
Het boek is niet geschikt om C++ te leren, maar is vooral een compacte vertaling van de handleidingen bij het pakket Turbo C++. Gebruikers die moeite hebben met de Engelstalige handleidingen kunnen hiermee hun voordeel doen. De bijbehorende diskette is te duur voor de geleverde inhoud.

Patrick Schenkhuizen

AutoCad 11

Handboek voor twee-dimensionaal tekenen

Walter van Oostveen
Uitg: Sifra, Eeserveen
ISBN 90 72461 62 2
256 pag. f 59,-

De auteur heeft een ruime ervaring met het tekenprogramma AutoCad en geeft al jaren les op dit gebied. Vanuit die ervaring heeft hij gekozen voor een invoer van de commando's via het toetsenbord, om de gebruiker te leren dat AutoCad een interactief programma is. Dit is zeker een bijzonder sterke didactische kant van deze uitgave.

Het boek is zowel in opzet als in tekst vrijwel gelijk aan de eerdere uitgave 'Het AutoCad Boek' van dezelfde auteur, dat release 9 behandelt. Uiteraard zijn de extra's die release 11 biedt in deze nieuwe uitgave aanwezig met betrekking tot het 2D-tekenen. Ook in dit werk ontbreken de tekenvoorbeelden en oefenstof, iets wat het weer minder geschikt maakt voor zelfstudie door de beginnend AutoCad gebruiker.

Wel is het een goed naslagwerk, omdat alle commando's voor het 2D-tekenen overzichtelijk en duidelijk beschreven worden.

Conclusie:

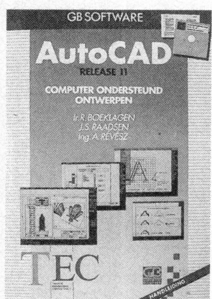
Voor een beginner die via zelfstudie met AutoCad wil leren omgaan is dit boek ongeschikt. Als naslagwerk is het prima. Maar als men al beschikt over de eerdere uitgave van dezelfde auteur is de prijs wel erg hoog voor de extra's die van release 11 worden behandeld.

➠ Ing. Th. Sips Bul

AutoCad

release 11

Computer ondersteund ontwerpen

Ir. R. Boeklagen e.a.
Uitg: Het Goede Boek
ISBN 90 72487 09 5
752 pag. f 95,-

Uit de goede grafische presentatie, een ruime opzet en een duidelijk lettertype blijkt dat de nodige zorg aan deze uitgave is besteed, waardoor het werken met dit boek eerder een prettige dan een vermoeiende ervaring is. Het boek leert de lezer niet alleen het tekenen met AutoCad, maar geeft ook een uitstekende aanzet naar AutoLisp, met name voor het parametrisch ontwerpen. De nodige informatie over DOS is opgenomen, alhoewel het beheer van de harde schijf wel heel karig wordt behandeld. Ook het ontbreken van aanwijzingen voor de AutoCad-installatie is jammer, omdat het juist erg goed binnen deze uitgave zou passen. De indeling in 2D-tekenen, 3D-tekenen en het aanpassen van AutoCad aan de eigen wensen (AutoLisp), maakt deze uitgave aantrekkelijk, voor zowel beginner als gevorderde.

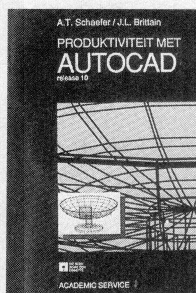
Resumerend:

Dit boek behandelt vooral de verschillende tekentechnieken, waardoor AutoCad van begin af aan efficiënt gebruikt kan worden. De combinatie van theorie, geleide instructie en oefenstof vormt steeds een volledig afgesloten geheel. De uitgave maakt inderdaad waar wat de inleiding en de covertekst beloven. Voor elke AutoCad gebruiker een goed boek, dat zijn toch wel forse prijs volledig waard is.

➠ Ing. Th. Sips Bul

Productiviteit met AutoCad

release 10

A.T. Schaefer en J.L. Brittain
Uitg: Academic Service
ISBN 90 6233 431 8
405 pag. f 62,50
incl. diskette

Deze vertaling van 'The AutoCad Productivity Book' is een bijzonder geslaagde aanvulling op de gebruikershandleiding. Wat men niet vindt in de Users Reference staat hier duidelijk en uitgebreid in.

De opzet is AutoCad te leren zien als een flexibel middel om het ontwerpen en tekenen te verbeteren en te versnellen. Vooral de gevorderde gebruiker zal na het doorwerken van dit boek tot de ontdekking komen dat er binnen AutoCad veel eenvoudige technieken zijn die weken werk kunnen besparen. De uitgave is opgebouwd in lesvorm en geeft een veelheid aan methoden om het programma beter te gebruiken. Van DOS en een goed beheer van de harde schijf tot tablet-, macro- en AutoLisp-routines.

Men leert stap voor stap macro's te maken en te wijzigen, scherm- en tabletmenu's te verbeteren en het tekenwerk automatiseren.

Het boek bevat tevens een AutoCad productiviteits bibliotheek, die 80 macro's en AutoLisp-routines bevat, inclusief uitleg en doel ervan.

Het is een echt werkboek en zeker geen handleiding om het programmeren in AutoLisp te leren.

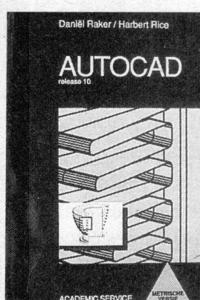
Conclusie:

Wil men optimaal plezier hebben van dit boek, dan moet men al redelijk met AutoCad overweg kunnen. Voor degene die niet beperkt wil blijven tot enkel en alleen het tekenen is het alleszins de moeite waard en een zinvolle aanvulling. Binnen bedrijven waar diverse disciplines met AutoCad kunnen werken mag dit boek zeker niet ontbreken.

➠ Ing. Th. Sips Bul

AutoCad

release 10

Daniël Raker en Harbert Rice
Uitg: Academic Service
ISBN 90 6233 295 1
987 pag. f 99,50

Dit boek is een vertaling van de bekende Amerikaanse uitgave 'Inside AutoCad' en behandelt de commando's gedetailleerd en volledig, met een enorm aantal tekenvoorbeelden. Automatiseren van tekeningen en het naar wens aanpassen van AutoCad middels AutoLisp wordt volledig uit de doeken gedaan. Het gehele werk zit boordevol met tips en aanwijzingen, die het foutloos werken bevorderen. Ook is er geen gebrek aan oefeningen, zodat zelfstudie zeer goed mogelijk is. Veel van deze oefeningen vragen een aantal technieken te combineren, waardoor een echte taak wordt uitgevoerd en de student een afgerond resultaat ziet, wat de zelfwerkzaamheid bevordert. Een diskette met daarop alle voorbeelden uit het boek is apart bij de uitgever te bestellen voor f 25,-.

Resumerend:

Deze uitgave kan worden gezien als een 'bijbel' voor AutoCad release 10. Alhoewel het niet pretendeert volledig te zijn ontkomt men niet aan de indruk hierin eindelijk alles over AutoCad te kunnen vinden. Voor de beginner die echt serieus met AutoCad aan het werk wil, zowel als voor de meer ervaren AutoCad gebruiker een pracht van een uitgave! Het boek is de hoge prijs zeker waard en binnen een bedrijf waar AutoCad wordt gebruikt mag men het zeker niet missen.

➠ Ing. Th. Sips Bul

De kleine 1.2.3 Gids Versie 3.1

Uitg: Academic Service
ISBN: 90.6233.693.0
249 pag. f 19,50

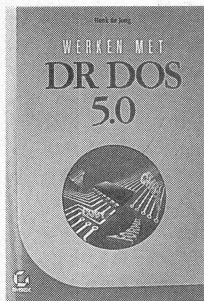
Een handzaam naslagboekje met alle Lotus 1-2-3 commando's en functies voor de Engelstalige versie 3.1. Verder een summiere uitleg over de macrotaal en een goede trefwoordenlijst. Ook is een overzicht opgenomen van de nieuwe commando's van versie 3.1. Het nut van dit soort naslagwerkjes is vaak klein, aangezien de geboden informatie niet verder gaat dan de helpfunctie van het pakket. Dat is ook hier het geval. De Engelstalige helpfunctie van Lotus 1-2-3 is goed en de handleiding van het pakket is prima als naslagwerk te gebruiken.

Conclusie:

Zacht van prijs, maar slechts een vertaling van de helpfunctie in boekvorm. Niet geschikt als leerboek.

➠ Kees Klootwijk

Werken met DRDOS 5.0

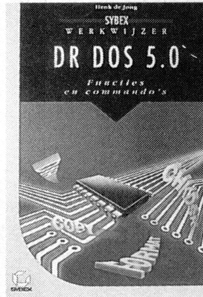
Henk de Jong
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 365 7
344 pag. f 49,-

Twee boeken van dezelfde schrijver over het besturingspakket DR-DOS 5.0 van Digital Research. DR-DOS is een geduchte concurrent geworden van MS-DOS. Tot juni 1991 kon zonder overdrijven gesteld worden dat DRDOS meer te bieden had dan MS-DOS, en dat terwijl het bijna volledig compatibel is. Sinds Microsoft MS-DOS 5.0 heeft uitgebracht is er weer een beetje evenwicht, maar Digital Research heeft versie 6.0 al aangekondigd en misschien is het zelfs al zo ver. Lezers die de officiële DR-DOS 5.0-handleiding bezitten en geen moeite hebben met de Engelse taal kunnen de rest van deze recensie overslaan. Zij zijn voorzien. Deze boeken zijn dus bedoeld voor DRDOS 5.0-gebruikers zonder officiële handleiding of zij die moeite hebben met de Engelse taal. De ervaren MS-DOS-gebruiker is daarbij het beste af met de 'Werkwijzer ...' in handig pocketformaat. Alle commando's staan er in, met verder hoofdstukken over de installatie van DRDOS, de editor en ViewMAX, een grafische interface. Kortom: een boekje waarmee het optimale uit DRDOS gehaald kan worden.

'Werken met ...' bevat dezelfde informatie als de 'Werkwijzer', maar dan uitgebreider, omdat het ook voor beginners geschikt moet zijn. Dat lukt, maar té moeizaam: als je nog nooit een computer hebt aangeraakt is het installeren van DR-DOS een hele klus, zeker na twintig pagina's! Dit boek 'Werken met ...' is dus eigenlijk meer geschikt voor gebruikers die toch enige ervaring met een besturingssysteem hebben opgedaan.

Pluspunt is dat ook dit boek prima geschikt is als naslagwerk.

Werkwijzer DRDOS 5.0

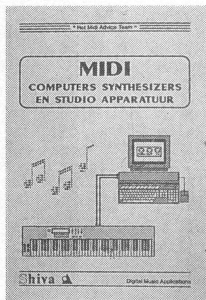

Henk de Jong
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 374 6
174 pag. f 29,50

Samenvattend: twee goede boeken over DRDOS 5.0 behalve voor echte beginners.

➧ Jan Verschaeren

MIDI, computers, synthesizers en studio apparatuur

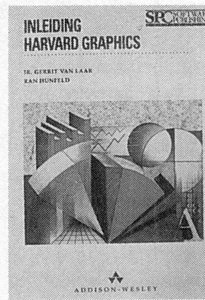
Het Midi Advice Team
Uitg. Shiva DMA
ISBN 90 73708 02 8
177 pag. f 49,50

Toen het Midi Advice Team (Jean Louis Gayet, Ben Jansen en Matthieu Vermeulen) eind 1989 merkte dat veel mensen met uiteenlopende vragen en problemen op Midi-gebied rondliepen, besloot het stoutmoedig tot het organiseren van een cursus. Dit boek, de tweede compleet herziene versie, diende als basis. Men is in eerste instantie uitgegaan van de Atari-ST gebruikers, maar het boek bevat voldoende leesstof om ook de Midi-ers met andere systemen te bedienen. Het boek opent met een korte computerbeschrijving.
Daarna komt de audio en de geluidssynthese aan bod, terwijl hoofdstuk drie het Midi-protocol beschrijft. Vervolgens behandelt het team verschillende soorten software en studio-apparatuur. Het zesde en laatste hoofdstuk is gereserveerd voor sampling, een moeilijk maar interessant onderdeel.

Conclusie:
het boek is opsommend van aard en daardoor wat beknopt in de uitleg. Toch geeft het alles bij elkaar veel informatie, op een leesbare manier beschreven. Door de uitvoerige woordenlijst en omdat een behoorlijk aantal relevante zaken in tabellen zijn neergezet is het vooral een nuttig naslagwerkje geworden.

➧ Peter Buysman

Inleiding Harvard Graphics

Van Laar & Hunfeld
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 291 2
239 pag. f 49,50

Een boek over het populaire presentatiepakket Harvard Graphics, en wel de nieuwste Nederlands-talige versie 2.3. HG heeft zoveel mogelijkheden dat de behoefte aan dit soort boeken kennelijk ruim aanwezig is. Dit boek doet dit met een zeer aardige aanpak, namelijk door het introduceren van een fictief bedrijf. Aan de hand daarvan worden allerlei zaken die HG voor dat bedrijf kan betekenen toegelicht, waardoor de lezer kennis maakt met de mogelijkheden en de werkwijze van het pakket. Door het praktische voorbeeld blijft het boek zeer leesbaar, met uitzondering van de stukken waar een voorbeeld tot in detail wordt uitgewerkt en een plaatje of grafiek stap voor stap wordt opgebouwd. Toch is dat bijna niet te vermijden als men de lezer het gebruik van HG wil aanleren.

Het boek is bedoeld voor mensen die HG nog nauwelijks kennen. De omvang is nog redelijk en men kan die hoofdstukken selecteren die interessant lijken. Elk hoofdstuk bevat oefenopgaven, waarvan de uitwerkingen achterin worden gegeven.
Op deze manier kan men snel leren omgaan met Harvard Graphics.

Kortom, zeker geen slecht boek.

➧ Harm-Jan Wieringa

Logica voor informatici

Van Benthem e.a.
Uitg. Addison-Wesley
ISBN 90 6789 252 1
330 pag. f 45,-

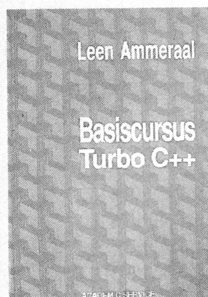
'Als je hoofdpijn hebt dan lust je deze chocola niet. Je lust deze chocola. Dus je hebt geen hoofdpijn.' Met dit voorbeeld van logisch redeneren begint het boek. Daarbij wordt meteen de formele notatie toegevoegd:, '(h->™c),c/™h'. Het is bij het lezen van dit boek dus mooi meegenomen als de lezer al enigszins gewend is aan het gebruik van formele notaties (zoals wiskunde), want anders is het echt abracadabra.

In dit boek worden eerst propositielogica en predikaatlogica behandeld (± 200 blz.). Vervolgens worden deze redeneermethoden toegepast. Bij het programmeren kunnen we logica gebruiken bij het bewijzen van berekenbaarheid en voor het geven van correctheidsbewijzen bij programma's in imperatieve talen (zoals BASIC, Pascal, COBOL, etc.). De laatste hoofdstukken gaan over logisch programmeren (LISP, Prolog) en de toepassing van logica binnen de kunstmatige intelligentie.

Conclusie:
Dit boek is nogal theoretisch en heeft niet direct praktische waarde voor mensen die als hobby met computers bezig zijn. Vereisten voor het doorwerken van dit boek zijn onder meer voorkennis op het gebied van wiskunde (bijvoorbeeld verzamelingenleer) en abstract kunnen redeneren. Gezien de zwaarte van de stof en de tijd (en dus doorzettingsvermogen) die nodig is om het boek door te werken zou ik het niet aanschaffen, zonder dat het voor een cursus of studie noodzakelijk is.

➧ Hans Miedema

Basiscursus Turbo C++

Leen Ammeraal
Academic Service
ISBN 90 6233 695 7
245 pag. f 29,50

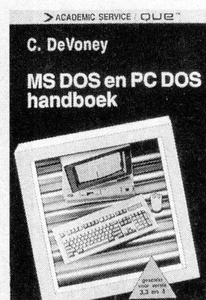
De boeken van Leen Ammeraal over C zijn altijd helder en duidelijk geschreven, dit boek is geen uitzondering. Het is prettig leesbaar, waarbij de lezer langzaam maar zeker wordt ingevoerd in de programmeertaal C++. Er is geen voorkennis vereist en de lezer krijgt niet het gevoel dat hij wordt doodgegooid met saaie feiten. Het boek behandelt C++ vanaf het allersimpelste begin tot de object-georiënteerde mogelijkheden.

Weliswaar behandelt het boek dit onderwerp niet uitputtend, maar toch zal iedereen die het gelezen heeft een grondig begrip van de taal hebben, waarmee men zonder moeite gevorderde literatuur aan kan. Aan het eind van ieder hoofdstuk zijn oefenopgaven opgenomen, zodat men kan testen of de stof begrepen is. Een trefwoordenlijst completeert het boek. Ik vind het jammer dat de functiebibliotheken van C++ slechts in een appendix behandeld worden, met name de standaard I/O functies.
De titel noemt specifiek Turbo C++, maar in feite is dit gewoon een goed leerboek over C++ in het algemeen. Slechts zeer weinig van dit boek is specifiek voor Turbo C++.

Kortom:
Bent u geïnteresseerd in C++, maar weet u er nog niets van? Koop dan dit boek, voor de prijs hoeft u het niet te laten.

➡ Harm-Jan Wieringa

MS-DOS en PC-DOS handboek

C. DeVoney
Uitg. Academic Service
ISBN 90 6233 529 2
827 blz. f 85,-

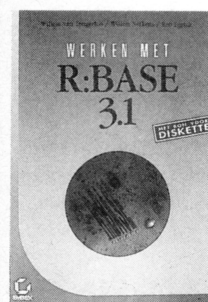
Hoewel de omvang van het boek anders doet vermoeden is dit geen compleet naslagwerk over DOS. Programmeurs zullen een Technical Reference of Programmers Reference nodig hebben.

Het verschil met het bij DOS meegeleverde handboek zit er in dat alles uitgebreider en duidelijker wordt uitgelegd, waar nodig aan de hand van oefeningen. Niet alleen DOS wordt behandeld, maar ook hulpprogramma's als de Norton Utilities. DeVoney geeft op enkele kritische plaatsen aan wat hij zelf voor een oplossing gekozen heeft. Mede hierdoor voelt men zich min of meer persoonlijk betrokken bij DOS. De indeling en opzet zijn prettig, waardoor men aan de hand van de uitstekende inhoudsopgave en index snel het onderwerp kan vinden dat men wil bestuderen of waarvan men de syntax wil weten.

Conclusie:
Voor de bezitters van DOS 3.3 of 4.0x is dit hèt boek dat DOS begrijpelijk maakt. Het boek blijft prettig open liggen, waardoor het uitproberen van een voorbeeld op de computer met twee handen gedaan kan worden. Enige voorkennis - zoals de elementaire DOS-commando's - is vereist, voor de dus niet meer heel prille beginner zal dit boek het standaardwerk over DOS worden.

➡ Jan Leijerweerd

Werken met R:Base 3.1

Van Tongerloo, Nefkensen Eggink
Uitg. Sybex
ISBN 90 5160 275 8
461 pag. f 69,-

R:Base is een bestandsbeheerpakket en moet dus concurreren met dBASE, Foxbase, Clipper, Reflex en Paradox. R:Base heeft een klein marktaandeel, maar probeert dit te vergroten, reden waarom het vertaald is. Een pré is de gebruikte programmeertaal SQL.

Het boek begint met een algemene inleiding, waarna in zes hoofdstukken alle basishandelingen worden beschreven. Dit gebeurt aan de hand van een praktijkvoorbeeld: een bedrijf dat zijn lease-auto's registreert. Deze hoofdstukken zijn voldoende om aan de slag te kunnen. De hoofdstukken 8 en 9 behandelen het systeembeheer en de beveiliging. In de vijf daarop volgende hoofdstukken worden een aantal geavanceerde mogelijkheden besproken. In feite worden hier een aantal basishandelingen verder uitgediept. In het laatste hoofdstuk wordt beschreven hoe .DBF-bestanden (dé standaard) binnen R:Base gebruikt kunnen worden. De index achterin maakt dit boek enigermate geschikt als naslagwerk.
Een nuttig boek voor de beginnende R:Base-gebruiker.

➡ Jan Verschaeren

De Harvard Graphics gebruikersgids

Ir. Gerrit van Laar
Uitg. Addison Wesley
ISBN: 90 6789 270 X
502 pag. f 75,-

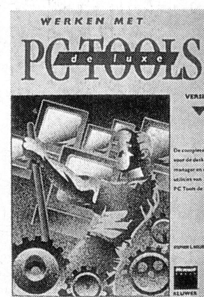
Een dik boek om Harvard Graphics (versie 2.3) te leren. Tè dik eigenlijk, want de omvang schrikt best wel af. Het is dan ook erg veel informatie die aan de hand van voorbeelden en veel schermafdrukken geboden wordt. De voorbeelden zijn ontleend aan een denkbeeldig bedrijf. Een leuke aanpak die de auteur al eens eerder heeft gebruikt in 'Inleiding Harvard Graphics'. Daarvan is dit boek in veel opzichten een uitgebreidere, langdradiger versie, met veel dezelfde voorbeelden.
Het boek is opgesplitst in vier delen, die achtereenvolgens H.G. zelf, de meegeleverde applicaties en het maken van presentaties behandelen. Het vierde deel bestaat uit appendices met zaken als installatie, overzicht van grafiektypen en macro's. Het boek is compleet. Het is ook echt een leerboek, alhoewel de hoeveelheid stof wel wat doorzettingsvermogen vereist. Als naslagwerk vind ik dit boek duidelijk minder geschikt, al vindt de uitgever van wel.

Kortom: wilt u Harvard Graphics in al z'n mogelijkheden leren kennen, en heeft u daarvoor ruim de tijd, dan is dit zeker geen slechte keus. Als naslagwerk is het niet goed te gebruiken.

➡ Harm-Jan Wieringa

Werken met PC Tools

Deluxe versie 6

Stephen L. Nelson
Uitg. Kluwer
ISBN 90 201 2478 1
388 blz. f 64,50

Dankzij de overzichtelijke inhoudsopgave en een redelijk complete index is iets opzoeken in dit boek niet al te ingewikkeld. Na een voorbereidende bespreking van de keuzemogelijkheden word je stap voor stap begeleid bij de installatie van het pakket. Deze aanpak is kennelijk gericht op de beginner, want informatie over het 'handmatig' installeren van een onderdeel wordt niet gegeven.

De uitleg is over het algemeen goed te volgen, al munten de onderdelen Clipboard en Telecommunicatie niet uit door duidelijkheid. Het (uitvoerige) gedeelte over PC Shell is zeer leesbaar en laat geen brandende vragen onbeantwoord. De beschikbare opdrachten worden achtereenvolgens op beginners-, gevorderden- en zeer gevorderden-niveau besproken. Hoe programma's die tijdens de installatie niet door PC Shell worden aangetroffen kunnen worden ingesteld in het 'Applicationsmenu' blijft duister.

Conclusie:
Een tamelijk compleet boek over een zeer veelzijdig pakket. Niet altijd even begrijpelijk voor een beginner, maar toch aantrekkelijk als leerboek en/of naslagwerk.

➡ Karel Spruit

Aangeboden

■ A5027 **Sirex XT Turbo**, 640 Kb Ram 20 Mb HD, 3,5" en 5,25" FD, monochr. monitor, Star LC 10 print., muis, MT-Plus modem, alles in orig. verp. Vraagprijs ƒ 1.700,-. Tel.: 03200-61496, na 20.00 uur.

■ A5028 P3105 **Philips PC/XT**, 20 Mb harddisk, 5,25-3,5 drives. CM9053 Phil. kleurenmon., NMS1436 Matrix-print. Alles n.g.o. Div. boekw. Tel.: 073-561021.

■ A5029 **DEC Workst.** Type VAC 2000 Oper. Sys. VAX/VMS. 6 Mb Mem. 80 Mb HD. Ethernet 19" scherm mono 1,4 Mb floppy. Origin. softw. en doc. ƒ 5.000,-. Tel.: 01820-2491.

■ A5030 **Philips P2500** + 2 FDD 5,25" + monitor + CP/M + software prijs ƒ 500,-. Sematrans LSI 311 modem 300 Bd prijs ƒ 100,-. Tel.: 04108-14069.

■ A5031 **Thunderbyte PC immunizer** V2.0 (hardware-beschermer tegen virussen). ƒ 100,-. Tel.: 08850-14857.

■ A5032 **Philips PC** 9116 512 Kb 2 FDD 360/720 21 Mb HD NEC V20 VGA kleur. ƒ 1.800,-. H.J.W. van Oudheusden, Puccinistraat 263, 5049 GH Tilburg.

■ A5033 **Wang PC 240-AT** met 20 Mb HD FD 1,2 Mb EGA + Multiscan VGA kleurenmonitor muis + softw. ƒ 2.600,-. Tel.: 03483-1367.

■ A5034 **12-inch monochrome (amber) Commodore monitor** ƒ 65,-. Super EGA Hi Res Genoa-kaart met Philips prof. kleurenmonitor 9CM073 ƒ 750,-. Tel.: 04139-2649, na 18.00 uur 2138.

■ A5035 **Philips PC** 9116 512 Kb 2 FDD 360/720 21 Mb HD NEC V20 CGA kleur ƒ 1.800,-. Tel.: 013-553228.

■ A5036 **Mini DCR's Philips** type M-DCR 220 (3922 536 07860). Als nieuw, t.e.a.b. P. Bravenboer, tel.: 04977-81114.

■ A5037 Maak ƒ 5,- (5,425") of ƒ 7,50 (3,5") over op giro 1734025 t.n.v. J. Lommertzen en u ontvangt de demon.disk. v. **Ned. talig kasboek programma** (DOS). Tel.: 04750-17284 's avonds.

■ A5038 **Epson MX80 printer** + nieuwe inktcartridge voor AMIGA of PC. Prijs ƒ 100,-. Tel.: 03402-48610.

■ A5039 **Olivetti M240 XT** met NEC V30 10 MHz, 45 Mb HD (Rodime), 3,5 & 5,25 FDD, Ega mono + muis, met handl. & div. softw. ƒ 2.000,-. Tel.: 010-4700009, na 18.00 uur.

■ A5040 **Apple IIC met monitor**, Scribe printer en Appleworks. Vr.pr. ƒ 700,-. Tel.: 01814-2576.

■ A5041 **Atari 1040 STF** met Sm 124 + kl. mon. + SF 354 (SS) drive + klok. Alles in 1 koop ƒ 1.500,-. Tel.: 02522-30185.

■ A5042 **Philips PTS 6000**, Philips printer Per 3100. Prijs n.o.t.k. Tel.: 05994-12462.

■ A5043 **Olivetti M-19**, 640 Kb RAM, Nec-V20, 20 Mb HDU, 5,25" FDD, DOS 3.30, veel software, o.a. WP5.0 NL + UK, Norton, Reflex, etc. ƒ 1.100,-. Tel.: 033-753342, na 18.00 uur.

■ A5044 **A3-Plotter HPCL** voor PC of Atari, stap 0.03 mm. Zeer geschikt voor het tekeken van printplaten 1:1 of ander preciesie werk ƒ 785,-. Tel.: 010-4200541, M. Knol.

■ A5045 **Oude HCC-nieuwsbriefnrs.** vanaf mei 1985. Prijs i.v.m. verzendkosten n.o.t.k. Tel.: 05437-61437.

■ A5046 **8x 256 KS Dram-simm**, 80 nanosec; tot. ƒ 175,-. Origineel MS-Works V2.0 Ned. met handboek ƒ 75,-. Tel.: 020-6001738.

■ A5047 **Educatieve soft.**: tafels oefenen op verschillende manieren en niveaus (ook deelsommen ƒ 10,-/disk; ƒ 40,-/5 disk. Ook andere educ. softw. Tel.: 08811-61368.

■ A5048 **A4 fletbled Scanner** Print & Technik, incl. termoprinter voor Amiga of Atari, half jaar oud, Duitse import, nauwelijks gebruikt. Prijs ƒ 1.700,-. Tel.: 076-711807.

■ A5049 **MSX-2 Philips NMS 8250** met monitor, plotter, modem, muis, joysticks, software, boeken, tijdschriften. Prijs ƒ 1.500,-. Tel.: 02207-40998.

■ A5050 **Atari 1040 STf** + SM 125, 2,5 Mb int., 30 Mb HD, klokje, 1 Mb Supercharge DOS em., veel orig. en PD-softw., veel lit., ƒ 3.250,-. Tel.: 020-6223978, P.A. Meijer.

■ A5051 **Amiga 500**, compleet pakket, TV-aansl. + joystick + software. Prijs ƒ 800,-. Tel.: 01718-71269, na 18.00 uur.

■ A5052 **Snijplotter interface voor bip**, motoren tot 2A 24V ƒ 132,50. Print. ƒ 35,-. Programma ƒ 50,-. Tel.: 010-4200541, M. Knol.

■ A5053 **Amiga 2000B**, bridgeboard, GVP SCSI 32 Mb autoboot HD, 2x 3,5" DD + 5,25" DD, 1081 mon., boeken, softw. nauwelijks gebruikt. Prijs ƒ 5.200,-. Tel.: 076-711807.

■ A5054 **PC Volleman (Sony)**, 8 mnd. oud, 21 Mb HD, 1,44 Mb en 360 Kb drive EGA-mono. Prijs ƒ 1.250,-. Tel.: 033-806875.

■ A5055 **Sharp computer** onderd. voor de types 3500 t/m 7600. Pocket comp. 1475 en onderd. voor PC 1500. Tel.: 02158-21196.

SketchMate
Intelligent Graphics Machine

Roland
DIGITAL GROUP

Roland DG Europe N.V.
Houtstraat 1 – B-2260 Westerlo
Tel.: (014) 57.59.11
Intl.: 32 (14) 57.59.11
Telex: 71046 roinl b
Fax: (014) 57.59.12

Spelregels voor de Micromarkt

Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden zi jn:
- niet meer dan 170 tekens;
- inzenden op een briefkaart;
- lidmaatschapsnummer vermelden;
- bij voorkeur getypt of geprint;
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaalpakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden;
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers;
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikersgroep e.d. op te richten.

Betaald
In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor wordt betaald. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald);
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven;
- het tarief voor deze advertenties is *f* 5,- per 40 tekens.

Betalen
Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moetworden een gegarandeerde betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is.
Het gaat dus om een girobetaalkaart of een bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarkt-advertenties is niet mogelijk.

HCC kantoor
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten.
Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

■ A5056 **20 MHz Neat AT-board** met 1 Mb, 2x Rs232 en LPT *f* 650,-. AD/DA kaart (8 bits) *f* 90,-. NEC V20 processor (10 MHz) *f* 25,-. Tel.: 030-210172, na 18.00 uur.

■ A5057 **Toshiba T1200** portable 640 Kb, 2x 3,5" diskdrives, LCD display, MS-DOS 3.30. Incl. software + spelletjes. 1 jaar oud. Prijs *f* 2.500,-. Tel.: 078-313152, na 19.00 uur.

■ A5058 **Leo Laptop LT5400**, 40 Mb HDD-IDE, VGA plasma/CRT, 368SX/16, 1024 Kb, 2 ser/1 par, ext. 5,25 FDD case, ext. mon., keyb., draagt. *f* 14.500,-. Tel.: 05427-18287.

■ A5059 **The Bulldog. (BBS).** Veel games etc. (VGA/Adlib/sound blaster) ook Helpdesk functie. 1200/2400 BPS (ANSI-BBS). Tel.: 01829-4116.

■ A5060 **Epson PCe**, 640 Kb, 20 Mb HDD, 5,25 FDD VGA kaart, paperwhite mon., *f* 2.250, -. Tel.: 03406-64858, na 18.00 uur.

■ A5061 **Atari 1040 STf** + 20 Mb + nieuwe Epson-LX800 + zeer veel extra's alle programma's op ruim 500 disks *f* 2.000,-. Tel.: 03465-65934.

■ A5062 **Apple IIE 128 K**, Appleworks, Z80-krt. CP/M-Ref. Manual, Philips monitor 2 drives, profile HD, 5 Mb, joyst. (Wico), veel softw./boeken. In 1 koop *f* 1.200,-. Tel.: 01196-13517.

■ A5063 Vendex M-888-VM VGA **monochrome monitor**, 3 mnd. oud *f* 200,-. Tel.: 020-6475173.

■ A5064 1 **ZX Spectrum** 48 K, met Stonechip toetsenbord + voeding + handleiding. Geheugenchip defect dus *f* 100,-. Tel.: 053-301049, 9.00-14.00 uur.

■ A5065 **PC-7000**, 2x 5,25" FD, 1x par., 1x ser., 640 Kb, (portable). Prijs *f* 600,-. Tel.: 01842-1543.

■ A5066 **Portable IBM PPC** AT/12 MHz 20 Mb HD, EGA kaart, ingebouwd scherm, *f* 1.500,-. Tel.: 02524-5884.

■ A5067 **Commodore CBM 3016** 36K *f* 25,-. Datarecorder Philips D 6260/30 *f* 50,-. Tel.: 01184-72209.

■ A5068 **Toshiba T1100 Laptop** + 2de portable 3,5" drive, draagtas etc. *f* 1.000,-. Evt. met bijbeh. printer. Tel.: 02157-1861.

■ A5069 **Harddisk Seagate**, type ST238R, 30 Mb incl. controller en aansluitkabels, vraagprijs *f* 200,-. Tel.: 01718-12194.

■ A5070 **Videokaart Super EGA Hires+**, compleet *f* 175,-. Diskdrive NM51542 360 Kb 5,25" *f* 75,-. Mouse NMS 1146 *f* 75,-. Tel.: 01829-5030, na 18.00 uur.

■ A5071 Bitsy 20 + 2x 8" **drive** incl. Qume dwh-printer 45K/s. incl. softw. res. onderd. enz. 1802-zelfb. comp.+ 64K, 1802-bulletins enz. TI-59 + PC-100C. Tel.: 055-216348.

■ A5072 Baush CN-3512 PC-**intern modem** 1200 baud. Prijs *f* 125,-. Tel.: 02979-11052.

■ A5073 **AT-286** 16 MHz, 1 Mb, in luxe kast 42 Mb HD 28 Ms, 14" monitor. Z.g.a.n. *f* 1.600,-. Tel.: 079-417592, na 18.00 uur.

■ A5074 **Olivetti M24**, 640 Kb, 5,25 en 3,5 drive, 30 Mb HD, incl. monitor (groen) en Olivetti Dm 100 printer, boeken en bijbehorende programma's. Vr.prijs *f* 2.000,-. Tel.: 04192-14816.

■ A5075 **Olivetti PC-1** incl. muis, joystick, DM 100 printer + Edudisk. *f* 1.850,-. Tel.: 02240-14171.

■ A5076 **Star S9-10 printer** voor P2000. Als nieuw. *f* 400,-. Tel.: 02503-22831.

■ A5077 **CBM-64-II**, 1541-II diskdrive, seikosha printer en software 1,5 jaar oud *f* 650,-. Tel.: 04405-3478, na 19.00 uur.

■ A5078 **Intel Coproc.** 80387/20 MHz *f* 575,-. Boeken: "Werken met WordPerfect 5", uitg. Que, deel 1+2 (Nl.) samen *f* 65,-. Tel.: 080-584834, C. de Groot.

■ A5079 **Ext. FDD Amiga** 1010 3,5", voor o.a. Commodore PC1 *f* 75,-. Tel.: 01853-1839.

■ A5080 **Turbo XT 10 MHz**, 640 Kb + 1 Mb exp. geheugen, 20 Mb HD, 5,25" + 3,5" FD, Multi I/O card, Hercules card + IBM monitor *f* 900,-. Tel.: 040-837306.

■ A5081 **Monitoren Philips** 7BM749 (paperwhite, VGA *f* 150,-) en BM7923 (amber, TTL *f* 100,-. J. Dankers, tel.: 040-531537, tussen 18.00 en 19.00 uur.

■ A5082 **Olivetti M240** 3,5" + 5,25" 20 Mb HD, EGA + monitor, muis, 8087 coprocessor (10 MHz), evt. met DM 100 printer + veel progr. Tel.: 02522-14889, na 18.00 uur.

■ A5083 **Laser PC/XT**, 2x 20 Mb, Hercules mono scherm, 80 kol. printer, Genius muis, software. Prijs *f* 1.175,-. Tel.: 01865-2695.

■ A5084 **Olivetti M240** XT compatible, EGA, 20 Mb HD, 5,25" floppy, muis, matrixprinter. Als nieuw. Vraagprijs *f* 1.500,-. Tel.: 070-3450492.

■ A5085 Brother HR-15-Xl **Daisywheel Printer**, in perfecte staat, weinig gebruikt, met 4 extra letterwielen en nieuw lint, voor *f* 550,-. Tel.: 070-3375100, tijdens kantooruren.

■ A5086 **Olivetti M15 portable** 2* 720 Kb, tas, evt. muis, *f* 950,-. Tel.: 02503-36417.

■ A5087 **AT 286**, 1 Mb RAM, 40 Mb Hard disk, 1,44 diskdrive, P/W monitor, met garantie. Veel software w.o. DOS 5.0. Prijs *f* 1.625,-. Tel.: 020-6710083, na 18.00 uur.

■ A5088 **Power AT** 1 Mb RAM, HD 20 Mb 20 msec., 1 ncc herc. krt. en monochroom monitor. Moet snel weg *f* 1.200,-. Tel.: 085-217575.

■ A5089 **TRS80 model 1** + 2 diskdrives + boeken + software. Prijs 1000 BF. Tel.: (Belgie) 03-2361328 na 18.30 uur.

■ A5090 Novell Elsl **Netwerksoftware** in originele verpakking en inclusief alle manuals. Tel.: 05947-12634.

■ A5091 **Defecte printer** General Electric type TXP-1000 inclusief handleiding plus 13 printerlinten. Vraagprijs *f* 275,-. Tel.: 020-6124254, na 18.00 uur. L. Lebbink.

■ A5092 **IBM compt. MAP-PC-286** *f* 2.065,-; MAP-386-SX *f* 2.626,-; MAP-386-33-cache *f* 3.585,-. Allemaal nieuw, incl. 40 Mb Hdisk, FDD, VGA kaart en monitor. Tel.: 015-561750, Delft.

■ A5093 **C64 + 1541 Dskdrv.** + Datarec. + joystick + Philips amb. mon. + software. Vr.pr. *f* 450,-. Tel.: 08385-41832, na 18.00 uur.

■ A5094 Door niet nagekomen afspraak **Apple/GS met RGBmon.**, 3 Mb RAM AE Ramkeeper, 2x 3,5" drive, SCSIkaart, softwrae, handboeken. Tel.: 05120-20489.

■ A5095 **Amstrad/Schneider 6128**, groen monitor GT65, originele documentatie, joystick. *f* 375,-. Tel.: 03440-13197, na 19.00 uur.

■ A5096 DEC LA-36 **Terminal/Matrixprinter** op voet, voorzien van nummeriek (extra) toetsenboard + techn. documentatie *f* 75,-. Tel.: 08340-30092.

■ A5097 **EGA-kleurenmonitor** Philips 14" + EGA 480 CT kaart, incl. softw., samen voor *f* 750,-. MT-PlusModem + software *f* 60,-. Tel.: 040-523720, na 17.00 uur.

■ A5098 Nieuw: **Sail Simulator** versie 1.2, thuis zeilen op uw PC, met o.a. Valk, Laser, FD etc., op de Hollandse plassen en Caraibisch gebied. Incl. Luxe Stuureenheid met helmstok *f* 398,- franko. Info. Stentec tel.: 03486-4512, Fax 5228.

■ A5099 **1,2 Mb floppy drive** *f* 125,-, nw. uit doos, AT Keyboard *f* 75,-. Tel.: 070-3230362.

■ A5100 **Tulip Compact II**, 20 Mb HD, 5,25" + 3,5" FDD, nieuw moederbord, originele handleiding en utilities. *f* 1.150,-. Tel.: 020-6730098, na 19.00 uur.

■ A5101 **Olivetti M240-XT** 640 Kb 3,5" + 5,25" FD + 32 Mb HD. EGA mono + monitor + muis + printer + standaard + stofhoezen. Incl. documentatie *f* 2.500,-. Tel.: 04704-5953.

■ A5102 **PC AT-286-12 MHz**, 1 Mb RAM (evt. 4 Mb), 71 Mb HD, 1,2 Mb FDD, kleurenscherm, 101 Kb, startklaar *f* 2.000,-. Tel.: 071-613112.

■ A5103 **PD & Shareware Software MS-DOS**. Bestel onze catalo-

gusdisk. Zend ƒ 4,- aan postzegels naar BroCo Software, Pb. 446, 3760 AK SOEST of stort op giro 2839530. Vermeld 3,5 of 5,25. Tel.: 02155-26650. Prijzen van onze diskettes 5,25 ƒ 3,- & 3,5 ƒ 5,-.

■ A5104 **Modem**, V21, V22, V23 met software. Weinig gebruikt. Tevens Atari-2600 spel.comp. beide ƒ 125,-. Tel.: 05905-5352, Koen.

■ A5105 **Boekhoud 2.0.** Boekhoud + Faktureer programma. Eigen ontwikkeling. Zeer fraai. Harddisk noodzakelijk (1,6 Mb). Prijs ƒ 50,-. Tel.: 05150-23666, na 18.00 uur.

■ A5106 **Tower 386SX**, VGA, 2 Mb intern, 3,5 + 5,25 drive, VGA kleur mon. g. mouse, intern modem 2400 B, 40 Mb disk. Prijs ƒ 3.100,-. Tel.: 08362-27969.

■ A5107 MSX2-comp. **Philips NMS 8255**, Printer Epson GX 80, monitor Philips groen, muis Philips SBC 3810, modem Philips NMS 1255, div. software. Prijs ƒ 1.500,-. Tel.: 02155-14112.

■ A5108 **Philips** 3102 640Kb CGA 2 Fd 360 Kb + 21 Mb + monitor PC Tools + WPS.1 + Windows 3. ƒ 1.750,-. Tel.: 01680-24729.

■ A5109 **30 Jaargangen Radio Bulletin.** 5 Jaargangen Nieuwsbrieven HCC. Hoogste bieder. Tel.: 1807-21716.

■ A5110 **Goldstar MSX-1** met MT-Telecom II modem (V21+V23) en Gen. Elctr. TXP1000 printer (thermopap. of lint). ƒ 400,-. Tel.: 040-454752.

■ A5111 **IBM PS/2** model 30 30 Mb harddisk 1024 Rb memory monochroom beeldscherm. DOS 4.0 ƒ 2.500,-. Getronics modem 2400 baud ƒ 475,-. Tel.: 050-142978, na 18.00 uur.

■ A5112 **Tandy TRS 80** model 4P (portable) met 2x 5,25" FD, Z80 proc., 64 K int. geh., TRSDOS 6.0 en BASIC prijs ƒ 200,-. Tel.: 02260-14598.

■ A5113 **IBM XT PC**, monitor monogr., D.D. 2x 5,25", software en boeken ƒ 550,-. Tel.: 01612-22190.

■ A5114 **Zenith monitor** (amber) + Paradise autoswitch video kaart ƒ 100,- samen. Tel.: 020-6429754, na 18.00 uur.

■ A5115 Echte **IBM XT** (geen kloon), 640 K, 10 Mb HD, twee 5,25" FD, CGA kaart, IBM kleurmonitor, muis, software. ƒ 1.500,-. Tel.: 020-6429754, na 18.00 uur.

■ A5116 **Acorn BBC-B** iss. 7 met monochroom monitor 2x 5,25" DSDD, Eprom-board, 16 K SWR, shadow screen, STAR NL10 printer en software. Tel.: 076-414857.

■ A5117 **Tandy 2000** met kleurenmonitor 2x 5,25" diskdrives 10 Mb hadrrisk muis en originele software o.a.: Supercalc 3, MS Pascal, MS Assembler. Tel.: 076-414857.

■ A5118 Mooi prof. **NL BEURS**-programma voor technische analyse, incl. koersen van 50 aandelen v.a. 1987. Stort ƒ 15,- op giro 1091861 t.n.v. E. de Koning te Tiel, o.v.v. BEURS-HCC.

■ A5119 **Apple II2**, 128 K/80 kol, monit./duodisk. CP/M, 2 serail., sound cards & Brother HR1 margrietw. prnt. Incl. II kilo manuals en softw. ƒ 850,-. Tel.: 071-413323, na 18.00 uur.

■ A5120 **Paco XT** (IBM comp.) 640 Kb, NEC V20, 20 Mb HD, 5,25 FDD + monochr. mon. Hercules ƒ 900,-. Tel.: 05910-15584, na 18.00 uur.

■ A5121 **Sharp MZ 80B**, 64 K Ram, 2 diskdrives 5,25", RS 232, Mannesmann Tally printer. Software CP/M (cass. en disk) t.e.a.b. Tel.: 030-202073.

■ A5122 **AT 10 MHz**, 5,25" + 3,5" drives, 54 Mb CDC harddisk, 80287 coprocessor, 512 K VGA kaart + SVGA ms monitor. Prijs ƒ 2.950,-. Tel.: 020-6124215, na 19.00 uur.

■ A5123 **Tulip AT Compact 3(286)**, 40 Mb HDU, 1,44 Mb + 460 Kb, System Password Proteect., 4 Mb geh., Paperw. Mon., Windows/286, DOS 4.01 ƒ 3.400,-. Tel.: 03458-1573, na 18.00 uur.

■ A5124 **Laser XT-2**, 640 Kb intern + 512 Kb EMS, 5,25" + 3,5" diskdrive, 20 Mb harddisk, Hercules-CGA + monochrome monitor. Tel.: 01185-1499.

■ A5125 **Kaypro XT** Hercules groen flatsq. monitor 720 Kb 20 Mb HD 2x FDD (5,25"), muis, joystick, 2 ser., 1 par. poort, veel softw. ƒ 1.100,-. Tel.: 02990-42186.

■ A5126 **P2000C**, 2x FDD 640K met printer quen-data DWP1121 g\z.g.a.n. Prijs ƒ 950,-, incl. Wordstar, Calcstar, Basic, Pascal. Tel.: 070-3479580, J. de Haan.

■ A5127 **SVI-738 X'press MSX**, ingeb. diskdr. en RS232, MSX-DOS & CP/M, monochr. mon., datarec., joyst., veel progr. op disk & caxx., enz. Samen ƒ 550,-. Tel.: 055-663274, na 18.00 uur.

■ A5128 **10 Mb harddisk** ƒ 165,-. Tel.: 04923-66728.

■ A5129 Wang computer, IBM comp., 34 Mb HD, half jaar gar. Vr.pr. ƒ 525,-. Tel.: 070-3230362.

■ A5130 **4x 8 bits Arcnet + hub**, ƒ 1.000,-. 16 Bits bus Arcnet ƒ 275,-. Tel.: 070-3230362.

■ A5131 **Philips monitor** monochroom, type BM7513/00I, Hercules, AT/CGA, groen ƒ 75,-. Tel.: 038-651829, Mischa.

■ A5132 **Tulip PC Compact 1**, 8.5 MHz, 20 Mb HD, 5,25 FD, Hercules, monochr. mon., DOS 3.3, Windows + veel softw. Met garantie. Bereid te helpen. Voor ƒ 1.200,-. Tel.: 01828-12639.

■ A5133 **Deskjet HPGL emulator** prog. Traploos vergroten, 5 lijndikten. Voor PC en Atari ƒ 50,-. Tel.: 010-4200541, M. Knol.

■ A5134 **Macintosh SE** 2,5 Mb 1,4 Mb-drive, 70 Mb HD, CD-ROM ƒ 3.500,-. Atari ST 1 Mb, 720 Kb-drive ƒ 650,-. Atari Mega ST, monitor, 2x 720 Kb drive ƒ 1.200,-. Tel.: 040-834756.

■ A5135 **MSX-2 computer**, Philips, type NMS 8245 met muis, joystick, amber monitor, veel software en handleidingen ƒ 850,-. Tel.: 08813-1592.

■ A5136 Brother HR 15 XL **margrietwielprinter** met 2 letterwielen en kabel. Z.g.a.n. ƒ 550,-. Tel.: 01720-25800.

■ A5137 **C128** kl. mon. 40/80 kol., datarec., 1571 drive, cartridge, joysticks, plm. 200 disks met programma;s o.a. veel CP/M, handleidingen, boeken enz. Tel.: 03404-52734.

■ A5138 **Amiga 500** met 10845 kl. mon., geheugen uitbreiding 1 Mb, 3,5" diskdr., muis, Arcade joyst., stofkap, orig. softw., boeken, handl. prijs ƒ 1.750,-. Tel.: 01820-34027.

■ A5139 **MZ-731** met Elsevier cursus en software in handige koffer. Tel.: 085-235260, na 17.00 uur.

■ A5140 **Programmeur Pascal/DBase** voor int. opererend softwarehuis in regio Drechtsteden. Ervaring met PC's vereist, opleiding op MTS niveau. Goede sal. en sec. arb. voorw. Stuur CV naar ETSS, Postbus 23529, 3001 KM Rotterdam.

■ A5141 IBM MC80 bolkop **schrijfmachine/printer** (centr.) ƒ 350,-, Proton 1 experimenteercomputer. Leer programmeren met de 6502, kompleet ƒ 65,-. Tel.: 03402-39490 (19-22 uur + wknd.).

■ A5142 **Philips kl. mon.** CM8833 + ATI-krt. (Herc./CGA) + kabel samen ƒ 425,-. P2000T (+64 Kb geh. + FDC + 80 kol.) + 2x 5,25" drv. + div. T.e.a.b. Tel.: 040-857147.

■ A5143 **Caf 80286**, 640 Kb, 5,25" FDD, 20 Mb HDD, Hercules monitor + kaart ƒ 950,-. Tel.: 02230 -36260.

■ A5144 **Olivetti M24** 640 Kb 2x 5,25". Incl. Olivetti DM100 printer en MS-DOS + software. ƒ 1.000,-. Tel.: 072-616191.

■ A5145 **Hyundai AT-286**, 1,2 en 1,44 Mb FDD, 40 Mb HDD, Nec Multisync IIa kl. monitor. Vr. pr. ƒ 1.900,-. Tel.: 03402-37792.

■ A5146 **IBM comp. computer 80286** - 16 MHz 2 Mb int. geheugen. 1 floppy, 40 Mb harde schijf monochr. scherm, klavier + softw. Prijs 25000,- FR. DEVOS S. Tel.: 050-343523/059-330944.

■ A5147 **Philips 8235 MSX-2** met mon. Philips monitor + Brother term. printer HR-5 + enige boeken en software. Prijs ƒ 650,-. Tel.: 070-3257592, na 18.00 uur.

■ A5148 **Apple IIC** met extra drive, printer, joyst., software (60 disks), documentatie. Tegen elk aannemelijk bod. Tel.: 071-760140.

■ A5149 **Tandy Model 1**, 64 Kb expansion board, 3 floppy drives, printer, veel originele software (tekstverw., database, speradsheet) ƒ 180,-. Tel.: 040-440100.

■ A5150 **14" MultiSync VGA kl. mon.** 1024x768 met nog 6 mnd. garantie. Nw. prijs ƒ 1.800,-, nu ƒ 900,- inclusief 512 Kb krt. (wegens aanschaf 16" Set). Tel.: 020-6971360.

■ A5151 **Borsu XT** 640 Kb 360 + 720 Kb FDD, 20 Mb HD, VGA kaart + VGA P/W monitor. Boeken en software. ƒ 1.800,-. Tel.: 02990-60883, na 18.00 uur.

■ A5152 **AT 80286**, 640 Kb, 21 Mb HD, 5,25 FDD (H.Dens) en 3,5" FDD, EGA kaart + kleur mon., MS-DOS 5.0 incl. Bord ƒ 1.500,-. Tel.: 035-47287.

■ A5153 Nec Multisync **grijstintenmonitor**, ƒ 200,-. Tel.: 079-312729.

■ A5154 **Hewlet Packard P9835A** met dubbele diskdrive unit. Zonder dokumentatie of software ƒ 50,-. Tel.: 040-440100.

■ A5155 **Panatek AT286 Turbo**; 20 Mb HDD; 1x 3,5" FDD; 1x 5,25" FDD; Herc. mon. mon.; opt. muis; WP 5.1; DOS 33; game port; 2 par + 1 ser. Werkt perfect. ƒ 1.400,-. Tel.: 08894-20983.

■ A5156 **Amiga 2000** + CM8833S mon. 2088 Bridgeboard + 41 Mb SCSI HDD; 32 Mb HDD (DOS); 2x 3,5" FDD; 1x 5,25" FDD, muis, DOS softw.; werkt perfect ƒ 2.800,-. Tel.: 08894-20983.

■ A5157 Tystar TY-1411, 14" multisync. **kleuren monitor**, max resolutie 1200*800 ƒ 850,-. QTEC tseng ET4000 VGA kaart met 1 Mb ƒ 350,-. Alles nieuw in doos. Tel.: 02230-36260.

■ A5158 **Sharp pocket comp.** PC 1245 52 ch. keyboard; 16 ch. display; Basic 24 Kb ROM; 22 Kb RAM leuke gadget ƒ 175,-. Tel.: 08894-20983.

■ A5159 **NCR Decision Mate V en Friday** programma. Prijs: i.a.b. Tel.: 020-6975275.

■ A5160 **Toshiba lapt.** 100+ 640 K 2x FDD/720 K Ext. 5,25" FDD/320 K tas/Dos/12v/adap. ƒ 2.895,-. Epson HX-20 net/acc + Exp. box ingeb. print/cass. dr./kof. ƒ 825,-. Tel.: 03473-71855.

■ A5161 **Osborne draagbaar computer.** 2 drives en monitor. Aansluiting modem, extern monitor, serial/parallel interfaces. Met CPU, Wordstar/Mailmerge, Supercalc en C.Basic. Handleiding, Start Pack etc. ƒ 1.200,-. Tel.: 01640-42249, P. Reeves.

■ A5162 **Atari 1040ST** + kleurmon. SC1224, Megafile 30 Mb, ext. drive 3,5", PC-Speed, klok, tydschriften (STar) boeken, veel softw. (FW+, F19, PD) ƒ 1.750,-. Tel.: 01720-37436.

■ A5163 Toshiba 1000 **notebook**

computer, MS-DOS in ROM, 3,5" diskette drive. Prijs ƒ 600,-. Tel.: 01857-2023.

■ A5164 **Monochroom (amber) 12" mon.** (Microware HMM-1200) + Herc. krt. en Witty-mouse (C800). In een koop of afzonderlijk tegen elk aannemelijk aanbod. Tel.: 080-779056, na 17.00 uur.

■ A5165 **80386 16 MHz SX**, 5 Mb O wait state memory 124 Mb 18 ms HD, 3,5" 1,44 Mb drive, Coprocessor, Super VGA, tower kast, als nieuw. ƒ 3.400,-. Tel.: 010-4521201.

■ A5166 **AT-386SX-16 MHZ**, 1 Mb RAM, Super-VGA, 2 drives, 40 Mb HDD, geen mon. Nw.prijs ƒ 4.000,-, vr.prs. ƒ 2.250,- met nog een jaar garantie. evt. met mon. Tel.: 075-314220.

■ A5167 **Laptop** Samsung S5000 (80286), 1 Mb Ram, 20 Mb HD en 1,44 drive (in tas). Prijs ƒ 1.500,-. Tel.: 03465-64909.

■ A5168 **P/D software**, chats, internationale privepostuitwisseling, feesten! Maak nieuwe vrienden over de hele wereld. Bel Pompeii BBS: 03406-21400 (300/1200/2400, 8n1).

■ A5169 **MFM 43 Mb Harddisk**, 28 msec., met controller ƒ 450,-. Of ruilen tegen dito IDE-disk. Tel.: 070-3680938.

■ A5170 **Apple IIe** 80-koloms + Z-80 kaart (CPM) + Videotexmodem 1200/75 + monitor + 2 diskdrives + veel boeken en programma's w.o. Visicalc. Prijs n.o.t.k. Tel.: 02153-16818.

■ A5171 **Acer 710**, 20 Mb HD, 14" 10 MHz paperwhite mon. Herc. + CGA krt. 1x 5,25" (360 Kb), 1x 3,5" (720 Kb) extern, ƒ 1.400,-. Tel.: 010-4358854, na 19.00 uur.

■ A5172 80386-25MHz. **Mini-Tower** 1 Mb geh. 80 Mbn HD, 1.44 en 1.2 Mb Drive's VGA kaart + toetsenb. Handb. + software: Autocad-10, Lotus, WP51. Vr.pr. ƒ 4.500,-. Tel.: 03483-2679.

■ A5173 **Atari Harddisk** megafile 60, half jr. Vr.por. ƒ 1.100,-. Supercharger 1 Mb + coprocessor. Prijs ƒ 800,-. Tel.: 01827-3029.

■ A5174 **RAM-Upgrade** van 1 naar 4 Mb voor Mac Classic ƒ 250,-. (nieuw in verpakking). Tel.: 02522-13264, na 18.00 uur.

■ A5175 **Commodore PC-20**, 20 Mb 5,25 drive z/w monitor ƒ 990,-. Tel.: 04923-66720.

■ A5176 **Philips NMS9116**, 768 Kb RAM, 3,5" en 5,25" FD, 20 Mb HD, muis + mat, Hercules kaart, High res mon., veel diskettes + box, div. handl. ƒ 1.000,-. Tel.: 04990-71944, Maarten.

■ A5177 **CPC 6128**, gr. rec. 2 joy., prog.: ƒ 450,-. FD1: ƒ 125,-. KDS 104 modem, ƒ 225,-. (RS232 onnodig). 5,25" (incl. voed., kast, 980 disks, box), ƒ 300,-. Tel.: 085-232636.

■ A5178 **A3 plotter boekje** voor zelfbouw 40 blz. ƒ 4,-. HPGL emu. progr. voor PC of Atari ƒ 50,-. Interface print ƒ 25,-. Tel.: 010-4200541, M. Knol.

■ A5179 **XT 640 Kb** 10 MHz 2x 5,25" drive Hercules-card. ƒ 700,-. Tel.: 023-247740.

■ A5180 **Laptop AT** 80c286 12Mc o Waitst, 20 Mb Hd, Fd 1,44 Mb, mem 1 Mb, VGA lcd, extra VGA aansl. Uitneembaar keyb., 220V/accu + lader. ƒ 3300,=. Tel. 013 - 341744.

■ A5181 **PC XT** 640 Kb 8 Mhz met 40 Mb hard disk en 5,25" FD, ATI Wonder crd (Herc); mooi amber scherm en veel software voor ƒ 1300,=. Tel. 01828 - 12639.

■ A5182 **IBM/PC XT**, 512 Kb, 20 Mb HD, 1 x 5,25", 12" groen monchr., MS/DOS 3.3, kabels, diskettes, instr. boeken. E.A.B. Tel. 01858-13536 (na 18.30 uur).

■ A5183 **HP IGC-10 graphics card** (TMS-34010 co-proc) ƒ 850,-. HP VGA card (Paradise) 640x480 & 800x600 ƒ 300,-. Texas TI-59 calc + printer (Thermisch) ƒ 100,-. Tel.: 08370-15413.

■ A5184 **Tulip XT** 640 Kb/8.7 MHz. HD 40 Mb (28 ms) FD 5,25" + 3,5", Hercules, Nec V20, coprocessor, modem 1200 bd. en veel softw. Met garantie voor ƒ 1.800,-. Tel.: 01828-12639.

■ A5185 **AT met Unix**, 60 Mb HD, 5,25" (1,2 Mb) en 3,5" (1,44 Mb) FDD, 3,2 Mb memory, Unis SV/2 + doc., DOS 3.3. + diverse software ƒ 2.000,-. Tel.: 020-6428640.

■ A5186 **Seriele kaart** ƒ 25,-. (EVA) High res. (640 * 480) kaart + softw. en printerkabel ƒ 150,-. Tel.: 02248-1747.

■ A5187 **Commodore 64**, ingebouwde snellader, ingebouwde videotex, joystick. Prijs ƒ 250,-. Tel.: 01804-17341.

■ A5188 **Olivetti M24 XT** 640 Kb 20 Mb HD 2x 5,25" FD Nec V30 en DOS 3.30 met handl. Landmakr 3x zo snel als org. XT. ƒ 1.300,-. Tel.: 033-619507.

■ A5189 **Hard disk Seagate** 1239A (211 Mbyte, 15 msec.) met controller en kabels. Nooit gebruikt. Voor 75% laagste prijs in dit blad. Tel.: 01857-2023.

■ A5190 **Amiga 2000B**, 2,5 Mb geh. (tot 9 Mb), XT krt., 30 Mb + 20 Mb HD, kl. mon., 5 drv., Midi interf. Snd. Sampl. Softw., boeken. (nw. ƒ 8.000,-). Samen ƒ 3.500,-. Tel.: 030-628123.

■ A5191 **Tapestreamer** van Tallgrass met handleiding, software en 2 tapes van 20 Mb ƒ 300,-. Tel.: 085-337352.

■ A5192 DFI VG2000 **Super VGA kaart**. Trident 8800CS chipset, 512 Kb 640x480x256, 800x600, 1024x768x16. Prijs ƒ 225,-. Tel.: 08380-18232, na 18.00 uur.

■ A5193 **Commodore 2001** (3032). Veel software ca. 50 bandjes, Manual en Lectuur. T.e.a.b. Tel.: 08860-73848.

■ A5194 **256 Kb Simm's**; 70 ns; prijs ƒ 35,-/stuk. Tel.: 05277-4788.

■ A5195 **AT-286** 16 MHz, 1 Mb, in luxe kast 42 Mb HD 28 ms, 14" monitor, z.g.a.n. ƒ 1.500,-. Tevens XT ƒ 400,-. Tel.: 079-417592, na 18.00 uur.

■ A5196 **XT 640 Kb**, 2* 5,25", 20 Mb Harddisk, CGA Monitor, veel software, ƒ 1.000,= vraagprijs. Tel. 03480 - 22236 (na 18.00 uur).

■ A5197 **IBM PS/2** model 50 systeemeenh. 80286, vz v MS-Dos 5.0 en div. software. Alsnieuw. Vr.pr. ƒ 1.750,=. Tel. 01803 - 20715.

■ A5198 Micron 2 Mb EMS **geheugenkaart** voor AT80286 LIM 4.0 en EEMS. Nieuw in org.verpakking voor ƒ 325,=. Tel. 023 - 273778.

■ A5199 **19" rack** 1.70 m hoog ƒ 165,=. Silver Reed daisywheel printer, nw. ƒ 200,=. Dec LA12 hardcopyterminal, nw. ƒ 200,=. Tel. 08886 - 2200 (na 18.00 uur).

■ A5200 **Kleurenmonitor**, Ancona CL 861/80. Euroconnector en DIN aansluiting; met luidspreker; ook aan te sluiten op video of tv-tuner. ƒ 275,=. Tel. 08370 - 11197.

■ A5201 **Sinclair QL**, 128K (Rom JM) cpl.m. handl., voeding en progs (Quill, Archive, Abacus, Easel) ƒ 200,=. Cartridges ƒ 5,=. Tel. 055 - 423038.

■ A5202 Nieuwe **zwenkarm** voor monitor, type monitor mover M-1000 A. ƒ 250,=. Tel. 02963 - 3964.

■ A5203 **Intel 330SX4I-16.** Zeer betrouwbaar en compleet. 386 SX-16 met 4 Mb geheugen, 40 Mb IDE HDD, 2 stuks Fdd, VGA monochr. scherm, handleidingen, 9 mnd oud. Nwpr. ƒ 5.500,=, vrpr ƒ 3.300,=. Tel. 01749 - 43125.

■ A5204 **PC-XT** 640 Kb 2 * 5.25" DD 360 K, amber monitor. AT toetsenbord en software. ƒ 850,=. Philips groen monitor met MSX aansluitkabel. ƒ 125,=. Tel. 078 - 154133.

■ A5205 20 Mb **Miniscribe harddisk**, nieuw, vr.pr. ƒ 300,=. Genius GM6-muis, 3 knops, incl. driver en tekenprogramma, nieuw in doos, vr.pr. ƒ 59,=. Tel. 05202 -24648.

■ A5206 **Olivetti M240**, 10 Mhz 8086, 20 Mb HD, 2* 3.5" FDD, EGA kaart kleurenmonitor, muis en muiskaart en org. handleiding en software. ƒ 1.500,=. Tel. 02230 - 37841 (na 18.00 uur).

■ A5207 **Monitor Philips** pro 7BM723, Hercules, amber. In orginele verpakking met A.T.I. wonder kaart. Samen ƒ 175,=. Tel. 055 - 422420.

■ A5208 **Computerboeken** z.g.a.n. ca 20 stuks. MS-DOS, Wordstar, dBase, Viscalc etc. In een koop ƒ 250,=. Tel. 05220 - 62940 (na 18.00 uur).

■ A5209 **Virusscanner** voor hardware Thunderbyte. ƒ 100,=. Tel. 08850 - 14857.

■ A5210 **Coprocessor voor XT**, 8087 - 10 Mhz. ƒ 220,=. EGA-kaart, alle modes softwarematig te kiezen en printerpoort en muisaansl. en 256K mem, in doos. ƒ 199,=. Tel. 05750-25074.

■ A5211 **Public Domain software** MS-DOS. Vraag onze catalogus aan. Stuur ƒ 3,= postz. naar PD-Perfect, postbus 4088, 3102 CB Schiedam. Tel. 010 - 4715663.

■ A5212 **XT-kloon** met VGA-kl. mon. (multisync), -kaart, 3.5", 5.25" FDD, 32 MB HD, SG-printer, externe modem met fax, muis, J-stick, DOS 5.0. WP 5.1 etc. ƒ 3.000,=. Tel. 020 - 6241339.

■ A5213 **Olivetti M19** (8088, 2* 5.25" drives) + printer + software. T.e.a.b. JTel. 070 - 3549240 (na 18.00 uur).

■ A5214 **PC30III AT-286** 640 Kb RAM, 1.44/1.22 Mb 33 Mb HD nog 1/2 jaar gar. + mon.mon. + software naar keuze (WP, Lotus, Dbase, HG, PCTools 7.0 etc.) ƒ 2.200,=. Tel. 04998 - 98822.

■ A5215 **Tulip compact 2**, 640 Kram, 20 Mb HD, 3.5/5.25" dr., DGA mono.mon. AT-keyb. voor ƒ 1.450,=. Tel. 04167 - 72267 (na 18.00 uur).

■ A5216 Sony HB-75p **MSX1**, datarecorder, joyst., veel softw., boek en tijdschriften (MSX-info). Alles voor ƒ 330,=. Tel. 053 - 895056 (Kees).

■ A5217 **Philips PC XT** P3120-035 30 MB HD, 1.44 Mb 3.5", 360 Kb 5.25", VGA-kaart. EGA kleurmonitor 9CM073. Prijs ƒ 2.700,=. Tel. 08360 - 26579 (na 18.00 uur).

■ A5218 **XT Borsu** 640 Kb met copr., 5.25" + 3.5" FDD, 20 Mb HD, ATI EGA kaart, z/w EGA-scherm, Epson LX-800 printer, muis. Vr.pr. ƒ 1.650,=. Tel. 02159 - 15231.

■ A5219 **Laptop AT**, Philips LTP3230, 2 Mb ram. Conner 40 Mb HD, 3.5" (1.44 Mb) FD, VGA LCD scherm, draagtas. Prijs ƒ 2.950,=. Tel. 04920 - 48772.

■ A5220 **Modem**, Geveke type PM4. Inbouwmodel. (8-bits bus). 300, 75/1200, 1200 en2400 baud. Volledig software-instelbaar. Met Nederlands handboek. Prijs ƒ 300,=. Tel. 073 - 414261.

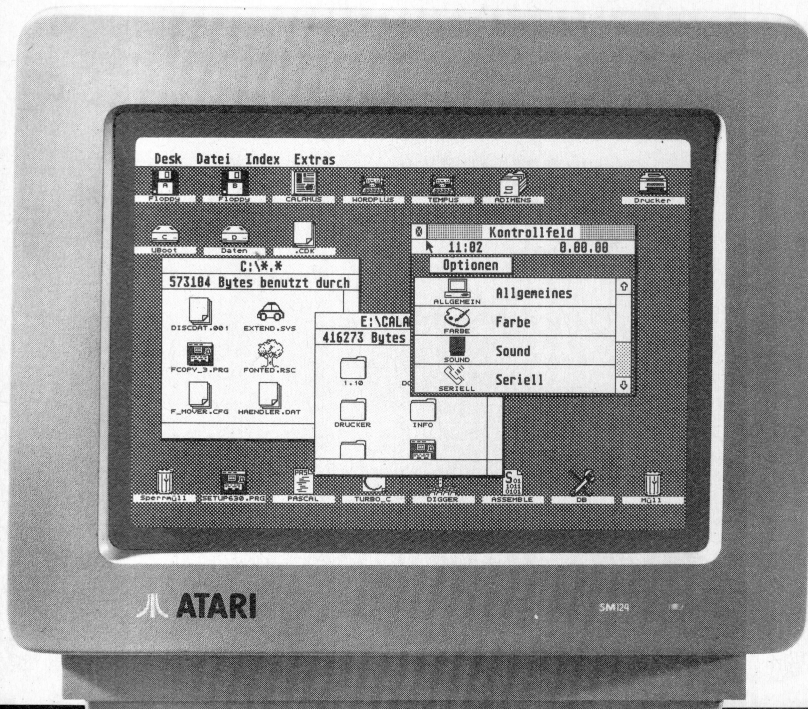
■ A5221 **Olivetti M240**, 640 Kb, 20 Mb HDD, 5.25" FDD, 3.5" FDD, EGA mono scherm, muis, div. software. ƒ 2.100. Tel. 08362 - 25546 (na 18.00 uur).

■ A5222 Meerdere **HP-Thinkjet printers**, als nieuw, billijke prijs. Tel. 03240 - 31213.

■ A5223 **Modem**, Geveke type PM3. Tafelmodel. 300, 75/1200 en

Van welke kant u hem ook bekijkt, overal voldoet de MEGA STE aan de hoogste eisen

Hoe u hem ook bekijkt, één ding staat vast: de nieuwe Atari MEGA STE is veelzijdig in de volle betekenis van het woord. Al bij de eerste oogopslag is zijn professionele allure onmiskenbaar. Het moderne ontwerp voldoet aan alle ergonomische eisen. Overzichtelijkheid voert hier de boventoon. De MC 68000 processor met een kloksnelheid van 16 MHz, de 3.5 inch diskdrive en de harde schijf van 48 Mb (beiden standaard) en de vele interfaces leveren computerprestaties waarmee u uw maatstaven kunt verleggen. De voordelen worden overduidelijk zodra u met de nieuwe MEGA STE begint te werken. Zelfs bij complexe toepassingen is het nauwkeurig intikken van abstracte commando's niet meer nodig. Via ikonen en dropdown menu's stuurt u de computer, dat is zowel overzichtelijk als gemakkelijk. De MEGA STE is uitgerust met alles wat nodig is voor professioneel werk op de meest uiteenlopende gebieden, zoals DeskTop Publishing. Of andere toepassingen zoals boekhouden, tekstverwerken, spreadsheets en databanken. De MEGA STE staat ook zijn mannetje in research, produktontwikkeling en in muziek en grafische toepassingen. Om maar enige voorbeelden te noemen. De MEGA STE is rijkelijk voorzien van interfaces. Draai hem maar eens om...

ATARI®

...maakt technology betaalbaar.

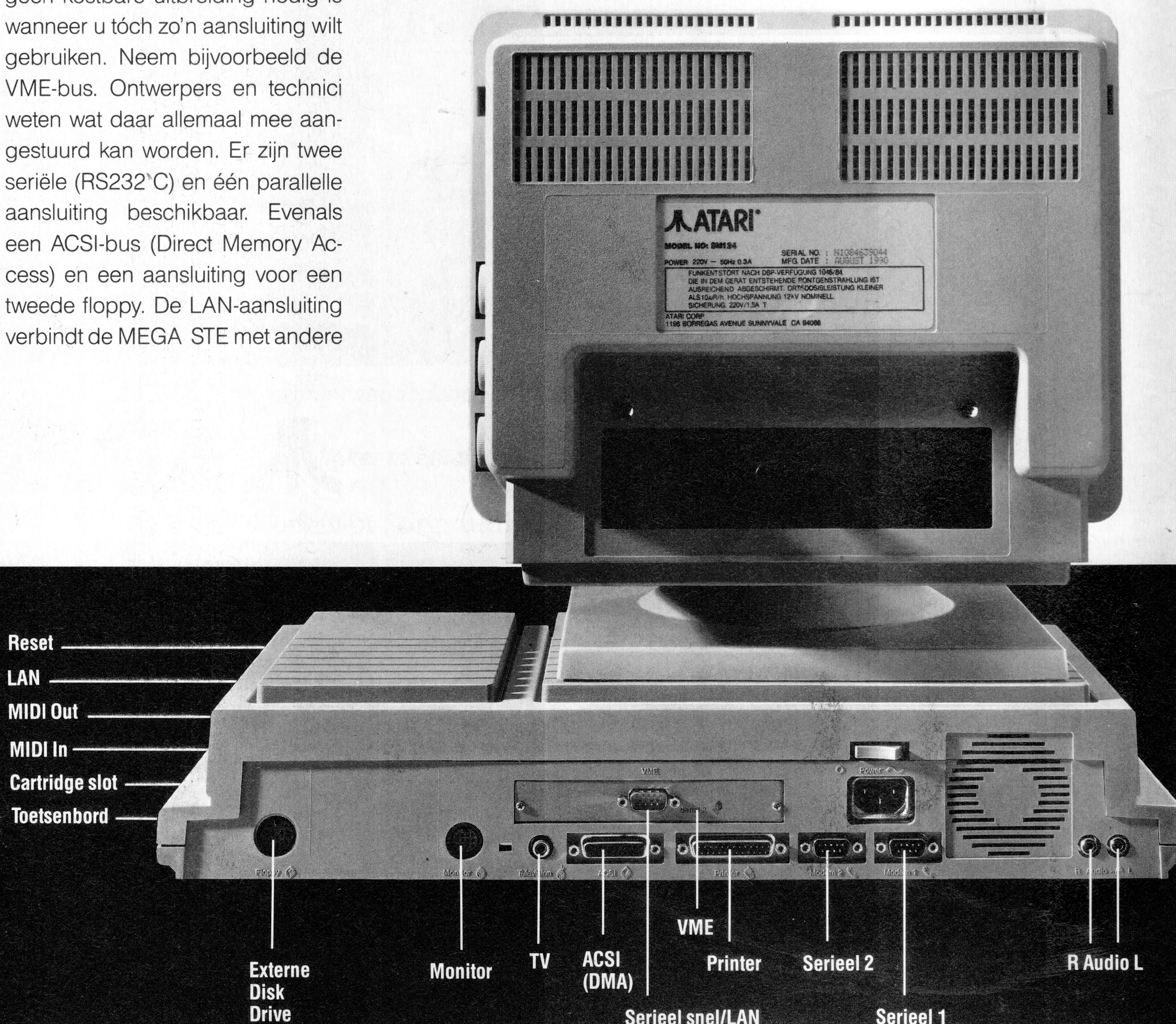

Van welke kant u hem ook bekijkt, de MEGA STE heeft méér

Een ongewoon standpunt dat het ongewone mogelijk maakt. Interfaces zijn altijd sterke punten van Atari geweest. Misschien heeft u ze niet allemaal direkt nodig, maar het is een hele geruststelling te weten dat er geen kostbare uitbreiding nodig is wanneer u tóch zo'n aansluiting wilt gebruiken. Neem bijvoorbeeld de VME-bus. Ontwerpers en technici weten wat daar allemaal mee aangestuurd kan worden. Er zijn twee seriële (RS232 C) en één parallelle aansluiting beschikbaar. Evenals een ACSI-bus (Direct Memory Access) en een aansluiting voor een tweede floppy. De LAN-aansluiting verbindt de MEGA STE met andere computers voor het funktioneren in netwerken. Niet te vergeten: TV en monitor aansluiting. De videomodes ondersteunen een lage resolutie van 320×200 pixels of hogere resoluties van 640×200 tot 640×400. Het kleurenpalet bestaat maar liefst uit 4096 kleuren. Via de stereo audio-uitgang kunnen gedigitaliseerde klanken analoog worden uitgevoerd. Atari computers behoren al sinds jaren tot de meest verkochte in de muziekwereld. De MIDI-aansluiting heeft al menig musicus wereldberoemd gemaakt. De nieuwe MEGA STE bewijst opnieuw dat er geen tegenspraak bestaat tussen eenvoudige bediening en toptechnology. Draai de MEGA STE maar eens om.

ATARI®

...maakt technology betaalbaar.

1200 baud. Volledig software-instelbaar. Met Nederlands handboek. Prijs *f* 250,=. Tel. 073 -414261.

■ A5224 **Diskdrive 1.2 Mb** voor inbouw in PC. Merk NEC, type FD 1155 C. Prijs *f* 150,=. Tel. 073 - 414261.

■ A5225 Seriële intelligente **interface** voor Epson-printer. Type FX of JX. Met ingebouwde extra lettertypes. Prijs *f* 100,=. Tel. 073 - 414261.

■ A5226 **Printer** Olivetti PR 1471, Matrix 9* (7) Char 140/s, Paperwidth 76.2 - 337.9mm + operating guide. *f* 400,=.

■ A5227 Quen Data **daisywheel-printer**, Qume Compatible, met 10 en 15 pitch letterwiel. T.e.a.b. Inl.: 076 - 878211.

■ A5228 **Atari PC3**, 8 Mhz, 30 Mb Harddisk, 3.5" 720 Kb floppy, Philips EGA kleurenmonitor CM9043. *f* 1.250,=. Tel. 040 - 435310.

■ A5229 Philips VG8235 **MSX2**, incl. originele verpakking, muis, centronics printerkabel, 9 boeken (van Basic tot machinetaal) en bijbeh. software: *f* 650,=. Tel. 010 - 4028356.

■ A5230 **Commodore 128**, compl. met monitor, disk drive 1570, printer Brother HR5-C, plotter 1520, datarec. met cass. (spelen) en ca 140 diskettes. Compleet *f* 825,=. Tel. 085 - 334972.

■ A5231 **Sony HB-F700P MSX2** RAM 256K/VRAM 128K + grn. mon. + datarec. + joyst. + MT-Base + MT-Viditel cart. + muis + speldisk. + Hi. briddisk + eurokabel. *f* 800,=. Tel. 075 - 178416.

■ A5232 **Amiga 2000 + XT-board**, 40 Mb HD, 1084s mon., joystick, printer: Epson LQ-400, software + boeken, 1 jaar oud. Prijs *f* 4.000,=. Tel. 01720 - 41048 (na 18.00 uur).

■ A5233 Orig. **netwerk** om 2 pc's te koppelen. Compleet met software, handl. en kabel. Voor *f* 85,=. A v.d. Hondel, A. Jacobsstr. 26, 3123 SE Schiedam. Tel. 010 - 4715663.

■ A5234 **AT 286** 16 Mhz, tower, 1 MB, 42 Mb HD 19 ms, 3.5" + 5.25" FDD. VGA color mon., met software. *f* 2.650,=. Ron Spierings, tel. 020 - 6837093/ 072 - 330936.

■ A5235 **Harddisk en Floppy controller W.D.**, Interleave 1:1. 500 Kb/sec MFM, *f* 100,=. -kaart, *f* 140,=. 2de RS-232 poort incl. chips en kabel, *f* 25,=. Bel Mark Ruys, tel. 080 - 224354.

■ A5236 Commodore **PC XT** 640 Kb ram 20 MB HD. 5.25" + 3.5" DD AT. Toetsenbord. Kleurenmon., muis, modem. Pc privé cursus (org.) Vraagprijs *f* 1.100,=. Tel. 08350 - 23427.

■ A5237 Geweldig veel en leuke PD software. Bel BBS 015 - 158842 (2400 baud).

Gevraagd

■ G930 Contact gezocht met **gebruikers van Apricot computer** met 2x 720 Kb diskettestation uit 1985 (onder Apricot-Dos, geen MS-Dos!). Tel.: 053-305465.

■ G931 **Software** (cartridges, bandjes) voor de Commodore C16. Tel.: 070-3643209.

■ G932 Naarstig gezocht nog niet gevonden, wie kan mij helpen aan **Schneider-Amstrad computer-bladen** van voorgaande jaren. Tegen vergoeding en portokosten. Tel.: 010-4341648.

■ G933 Wie heeft nog bespeelde bandjes voor **Laser home computer 310** en wil mij helpen dit systeem uit te breiden. Tel.: 04117-2302, Baarendse.

■ G934 **Handleiding** voor seriele printer T.E.C. F10-40. Tel.: 05106-372.

■ G935 **Modem** 2400 en/of 1200/75 baud. Hayes-compatibel. Auto-answer. Tel.: 02265-2944, na 18.00 uur.

■ G936 Wie helpt mij aan de diskettes, behorende bij **64er Sonderheft nr. 35**. Wie helpt mij bij de reparatie van mijn Prologic DOS. Tel.: 03404-50418.

■ G937 **XT met harddisk of AT 386**. Tel.: 02265-2944, na 18.00 uur.

■ G938 **Handleiding COBOL** voor PC, Cobol boeken voor PC. Tel.: 02290-31777, na 17.00 uur.

■ G939 **Gebruiksaanwijzing** voor de Brother HL8E Laserprinter. Screendump werkt niet goed. Bij voorkeur Nederlands. Onkosten worden vergoed. Tel.: 05183-2128.

■ G940 **CP/M-86 voor de Tulip system** 1. Rolf Sijmons. Tel.: 050-141974, tussen 19.00-22.00 uur.

■ G941 Een **diskdrive voor een Commodore 64**. Werkend graag. Tel. 077-511601.

■ G942 **Data-General-RDos-systeem.** Wie heeft er nog zo'n systeem, en wil mij helpen dit te gebruiken. D.m.v. software ect. Cor Juinen, De Rozenelf 6, 5231 WC Den Bosch.

■ G943 Log eens in op het **NCC Slurp Board** met meer dan 18.000 files in 670 MB aan 'board'. MS-DOS, Apple, Atari en Commodore. Tot 9600 Bd continu bereikbaar op 038 - 545670.

■ G944 Gezocht: (fotokopie van) het artikel **"Roll your own DOS extender"** in dr. Dobbs Journal nr. 170 van november 1990. Freek Heite. Tel. 030 - 521081 (na 1.00 uur).

■ G945 Eenvoudige, doch in goede staat verkerende **Printer voor Commodore 64.** Tel. 070 - 3948390 (na 11.00 uur).

Volgende maand in de HCC Nieuwsbrief

Veel informatie over public domain en shareware software

Netwerken: het hoe en waarom

Ventura Publisher voor de Mac

Start van de cursus Praktisch programmeren

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zi jn of haar lidmaatschapskaart gebruikmaken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Getronics Service. Zoals gebruikelijk krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven.

De gang van zaken
(regeling per 1 maart)

- Ieder type microcomputer, pnnter of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: *f* I01,- per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere pinters en beeldschermen: *f* 139,- per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen en pinters en beeldschermen. Voor HCC-leden geldt een korting op het uurtarief van dertig procent.
- Voor apparatuur waarop vaste reparatietarieven van toepassing zijn, wordt een korting van twintig procent gegeven. Aparte tarieflijsten zijn verkrijgbaar.
- Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werk-uur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever een offerte gedaan.
- Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.
- Betaling contant bij aflevering.
- Getronics Service geeft een garantie van dertig dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monior en eventueel systeemdiskette.
- Getronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van zelfbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- De werkzaamheden zullen binnen veertien dagen worden uitgevoerd, tenzij anders is overeengekomen.
- Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestingen van Getronics Service.

Aanbieden
Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:
Amsterdam: Donauweg 10, telefoon 020-5861446
Apeldoorn: Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053
's-Hertogenbosch: De Hambakenwetering 20, telefoon 073427172
Rotterdam: Vareseweg 11, Industrieterrein noordwest, telefoon 010-4626864
Assen: A.H.G. Fokkerstraat 18, telefoon 05920-73073
Sittard : Industriestraat 2, telefoon 046-580l 11
Openingstijden: Werkdagen van 9.00-17.00 uur.

Inhoud laatste 12 nummers:

WAT STOND WAAR

Adverteerdersindex

TOT 40% KORTING betekent voor u de laagste prijs dus bel en bestel, want verder zoeken is overbodig!

TEKSTVERWERKING

Ami Pro (Ned.)	fl. 1.295,00
GEM First Word Plus	435,00
Lotus Manuscrip (Ned.)	875,00
Microsoft Word (Ned.)	1.095,00
MS Word for Windows (Am.)	850,00
MS Word for Windows (Ned.)	1.195,00
Volkswriter III (Ned.)	495,00
Word Perfect (Am.) *	695,00
Word Perfect Office (Am.)	245,00
Word Perfect Library (Ned.)	bel
Word Perfect (Ned.)*	bel

SPREADSHEET

Excel. (Am.)	795,00
Excel (Ned.)	1.095,00
Lotus (Am.)	995,00
Lotus 2.2 (Ned.)	1.095,00
Lotus 3.1 (Ned.)	1.350,00
Lotus/G	1.395,00
Multiplan (Ned.)	595,00
PlanPerfect (Am.)	775,00
PlanPerfect (Ned.)	895,00
Quattro Pro	745,00
Quattro Pro Comp. Upgrade	495,00
Supercalc (Am.)	350,00
Supercalc (Ned.)	350,00

CAD

Autocad	bel
Autosketch 3.0	395,00
Vellum	2.950,00
Drafix Ultra	595,00
Generic Cadd 5.0	795,00
Generic Cadd accessoires	bel
Design Cad (Ned.)	745,00

GRAPHICS

Applause II	595,00
Clip Art Collection	495,00
Corel Draw	995,00
Corel Draw (Ned.)	1.795,00
Charisma	895,00
Designer	1.195,00
Draw Perfect	750,00
Draw Perfect Ned.)	895,00
Fox Graph	375,00
Gem Artline	1.095,00
Gem Draw Plus	450,00
Gem Graph	450,00
Graph-in the-Box Exec.	450,00
Harvard Graphics	1.095,00
Harvard Graphics (Ned.)	965,00
HIJaak	425,00
Hot Shot Graphics	395,00
Interactive Easy Flow	295,00
Lotus Freelance plus	845,00
MS Powerpoint/Windows	745,00
Pixie	425,00
Pizazz Plus	245,00
Show Partner F/X	695,00
Slide Write plus	bel
VP Graphics	182,00

COMMUNICATIE

Brooklyn Bridge	195,00
Carbon Copy Plus	295,00
Crosstalk XVI	295,00
Mirror III	171,00
PC Anywhere IV	255,00
Procomm Plus (Am.)*	150,00
Procomm Plus (Ned.)	245,00
Smartcomm Exec.	195,00

PROJECT MANAGEMENT

Harvard Project manager 3	1.095,00
Microsoft Project for Windows	1.095,00
Super Project Expert	1.095,00

TimeLine (Am.)*	1.195,00
TimeLine (Ned.)	1.950,00

DESKTOP PUBLISHING

25 in One	795,00
Adobe/Bitstream Fonts v.a.	195,00
Adobe Type Manager Plus	295,00
Ami Pro (Ned.)	1.295,00
GEM Desktop Publisher	485,00
Go Script Plus	495,00
Laser Fonts	435,00
Pagemaker (Am.)	1.350,00
Pagemaker (Ned.)	2.045,00
Ventura Gold (Am.)	1.450,00
Ventura Publisher (Ned.)	bel

INTEGRATED

Ability	120,00
Enable/OA	1.250,00
Enable/BP	295,00
Framework III (Am.)	1.125,00
Framework III (Ned.)	1.250,00
MS Works (Ned.)	450,00
Open Acces II (Ned.)	1.695,00
Symphony (Ned .)	1.595,00
WordPerfect Executive (Ned.)	475,00

PRODUCTIVITY TOOLS/ UTILITIES

386 Max Prof.	195,00
Bar Code generator	495,00
Battery Watch	95,00
Copy II-PC	70,00
Deskview	245,00
Deskview 386	325,00
Disk Manager	195,00
Disk Optimizer	99,00
Double DOS	113,00
Fastback Plus	225,00
GEM Desktop 3	95,00
HP New Wave	295,00
hTest hFormat	175,00
Lotus Magellan	295,00
Mace Grasp	475,00
Mace Utilities	154,00
Microsoft Windows 3.0 (Ned.)	350,00
MS Windows 3.0 (Am.)	225,00
MS Windows 3.0 (Am.) + MS Mouse	395,00
Norton Antivirus	195,00
Norton Commander	225,00
Norton Editor	125,00
Norton Utilities 6.0	275,00
Omnipage 386	1.700,00
Omnipage Professional	1.895,00
PC Tools de Luxe	265,00
Per:Form	255,00
Per:Form Pro /Windows	795,00
QDos II	175,00
Qemm 386	145,00
Sidekick 2.0	155,00
Sideways	109,00
Superprint/Windows	275,00
Xtree 2.0 (Am.)	235,00
Xtree Gold (Ned.)	325,00

DATA BASE MANAGEMENT

Ask Sam (text retrieval dbase)	595,00
Ask Sam LAN	1.495,00
Clarion Prof. Dev.	1.275,00
Data Ease (Ned.)	2.195,00
DataPerfect (Am.)	695,00
DataPerfect (Ned.)	895,00
dBase IV (Am.)	1.250,00
dBase IV Dev. Kit (Ned.)	2.595,00
dBase IV (Ned.)	1.525,00
Fox Base + Multiuser	750,00
Fox Base Runtime	875,00
Fox Base +	495,00
Fox Pro	1.295,00
Fox Pro Runtime	795,00
Fox Pro LAN	1.995,00
Gupta SQL/Windows	2.495,00
Gupta SQL/Windows Runtime	295,00
Paradox	1.250,00
Paradox Comp. Upgrade	495,00
Paradox LAN	1.375,00
Q &A	578,00
Q &A (Ned.)	1.295,00
Rapidfile (Am.)	295,00
Rapidfile (Ned.)	695,00
Reflex	395,00
R Base Compiler	1.495,00
R.Base 3.0	1.250,00
Superbase 4	1.195,00
Zyindex/Windows	650,00

PROGRAMMEERTALEN

Assembler 386	1.375,00
Assembler (Microsoft)	250,00
Borland C++	695,00
Borland Objectvision	225,00
C Compiler (MS)	850,00
C. tools plus	295,00
Clarion Prof. Developer	1.275,00
Clip tools	795,00
Clipper	1.395,00
Cross Compilers	bel
DR DOS 5.0	350,00
DR Multiuser DOS 5.0 (16gebr.)	1245,00
Fortran Compiler (Microsoft)	765,00
Genifer	578,00
MS DOS 5.0 Upgrade	195,00
MS Pascal	523,00
MS Quick C + Assembler	345,00
Pascal Asynch Manager	295,00
PC MOS	625,00
Power Basic	169,00
Quick Basic Compiler	179,00
Quick C. Compiler	179,00
Quick Pascal	179,00
T dBug	175,00
Turbo Asynch Plus	325,00
Turbo C++	175,00
Turbo Pascal	215,00
Turbo Pascal Prof.	425,00
Turbo Pascal Windows	375,00
Turbo Pascal/Win. Comp. Upgrade	255,00

ONDERWIJS/WETENSCHAP/ TECHNIEK

Chiwriter	395,00
Gauss	1.295,00
Math Cad	890,00
Mathematica	2.595,00
SPSS	bel
Statgraph	1.495,00
T3	bel

GEHEUGEN EN MULTI-FUNKTIE KAARTEN

AST Rampage Plus/286 512Kb	1.095,00
EMS kaart (max. 2MB),AT	395,00
Harddisk 20MB + Controller	595,00
Harddisk 30MB + Controller	645,00
Harddisk 40MB + Controller	745,00
Harddisk 80MB + Controller	895,00
Harddisk 105 MB + Controller	1.195,00
Multifunktie kaart AT/AT	395,00
Printer/Serieel voor PS/2	395,00
Tape Streamers v.a.	695,00
UPS kaart	695,00

MODEMS

ATI 2400 Modem extern MNPS	595,00
ATI 2400 Modem intern MNPS	495,00
Tornado II 2400 extern	495,00
Tornado II 2400 intern	395,00
JT Fax kaart 4800 bds	695,00
JT Fax kaart 9600 bds	1.295,00
Multi Async kaart AT	395,00
Robotics HST Dual & MNP5	2.395,00
Zolltrix modem/fax 2400/9600	495,00

COPROCESSORS (Intel)

80287XL	495,00
80387-16SX	795,00
803C87-25Mhz	995,00
80387 25Mhz	1.095,00

VIDEO DISPLAY

ATI VGA Wonder + 512Kb +muis	595,00
Everex EVGA (1280 x 600)	695,00
NEC Multisynch 2 A	945,00
NEC Multisynch 3 D	1.295,00
NEC Multisynch 4 D	2.695,00
NEC Multisynch 5 D	4.290,00
Paradise 1024-256k	395,00
Paradise 8514/A Plus AT	1.295,00
STB Auto VGA	195,00
VIDEO 7 VEGA VGA 256K	395,00

INPUT DEVICES

Bar Code Reader	695,00
Chinon A4 Scanner	1.095,00
Logitech series 9 Mouse	195,00
Logitech Scanman	395,00
Logitech Scanman 256	695,00
Logitech Trackman	195,00
Microsoft Mouse	225,00
Microtek 600Z (600dpi color)	3.695,00
Sketchmaster 12x12	995,00
Summasketch 1201	1.295,00

PRINTER/PLOTTERS

Fujitsu Plotter	2.750,00
Fujitsu Printers	bel
HP 7475A Plotter	3.395,00
HP Laserjet III P	2.950,00
HP Laserjet III	3.995,00
HP Laserjet Memory 2Mb	695,00
HP Paintjet	2.995,00
NEC Printers	bel
Printer Buffer 64Kb	265,00
Postscript Printers	bel

XENIX/UNIX PRODUKTEN

C-tree	985,00
DBX Library	2.145,00
Directory Shell 386	1.315,00
Edix	765,00
Informix	bel
Lotus Unix Server	1.295,00
Lyrix (Ned.)	2.295,00
Microport Complete Syst. V/386	2.195,00
Microport DOS Merge	1.095,00
MS Fortran	1.395,00
MS Pascal	1.395,00
Panel Plus	1.645,00
SCO Operating System 86	1.595,00
SCO Development System 386	1.595,00
SCO Fox Base	1.895,00
SCO Professional 286	1.645,00
SCO Professional 386	1.645,00
Smartware II	bel
VP/IX	1.695,00
WordPerfect (Ned.)	bel.

NETWERK

LANtastic 2mbps Starterkit	1.095,00
LANtastic 10mbps Starterkid	1.395,00
Novell	bel

Zie onze netwerkaanbieding in PCM

* editors choice PC Magazine

BEL VOOR OVERIGE IBM EN MACINTOSH PRODUKTEN

SOFTMAIL 01113-2203

Prijzen ex. BTW en onder voorbehoud. Orders boven 500,– franko huis

Langeweg 13 4311 RA Bruinisse Telefax: 01113-2704

Frankeren
als
briefkaart

Afzender:

Naam...

Adres...

Postcode ....

Woonplaats..

Telefoon...

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Ledenadministratie

☐ Hierbij geef ik mij op als lid van de **HCC**

Ik ben reeds lid.
lidnummer

Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen.

Naam en voornaam: .... ☐

Straat en huisnummer: .... ☐

Postcode/ Woonplaats: .... ☐

Telefoonnummer: .... ☐

Giro- of bankrekeningnummer

☐ Ik wens **niet** voor te komen op commerciële mailinglijsten

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en):

.... ☐

.... ☐

Handtekening: ....

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart

Afzender:

lidnummer

Naam...

Adres...

Postcode ....

Woonplaats..

Telefoon...

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
								Totaalbedrag	

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart.